

Broj 2/2018.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik
Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik
Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada
Crkva na kamenu

Tisak
Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici
Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici
Katedrala u Trebinju

Sadržaj

I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	135
Poruka pape Franje za 55. svjetski dan molitve za duhovna zvanja	137
Poruka za Dan posvećenja klera 2018.	139
Poruka <i>Urbi et orbi</i> pape Franje, Uskrs 2018.	141
Poruka pape Franje za Svjetski dan misijâ 2018.	142
Poruka Svetoga Oca Franje za 2. Svjetski dan siromaha	144
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	149
Priopćenje sa 73. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	151
Poruka biskupa BK BiH uoči općih izbora u listopadu 2018. godine	153
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	155
Imenovanja i razrješenja	157
OKRUŽNICE	159
Molitva krunice za duhovnu obnovu katolika u krajevnoj Crkvi u BiH	159
Dekret o naslovu župne crkve na Buni	160
Najava posvete crkve	160
OBITELJSKI SUSRETI	161
Obiteljski dan na Kupresu i Treći nacionalni susret katoličke obitelji u Splitu i Solinu	161
Prezbiterško ređenje	162
GODINA BISKUPA PAVLA ŽANIĆA	166
Katedralna zvana pozdravila biskupa Žanića	166
Zaključena "Godina biskupa Žanića"	168
Čovjek istine i djelatne vjere	169
35. obljetnica smrti biskupa Marka Perića	172
Zlatomisnik don Jozo Ančić	173
Uz stodvadesetu obljetnicu rođenja bl. Alojzija Stepinca i msgr. Petra Čule, nadbiskupa	176
VELIKI ILI SVETI TJEDAN	182
Proslava Cvjetne nedjelje	182
Veliki četvrtak - Misa posvete ulja	183
Misa večere Gospodnje	186
Veliki petak - križni put uz Hum	188
Obredi Velikoga petka	190
Bdjenje Velike subote	192
Uskrs u katedrali	194
DUHOVNOST	197
VIII. Pastoralni dan za svećenike u dušobrižništvu	197
Dva svjetonazora: katolički i liberalni	198
Misa zahvalnica mostarskih maturanata	199
Zdravlje, znanje i zvanje	200
Ljubav sluge Božjega Josipa Stadlera prema Srcu Isusovu	202

VIJESTI KATOLIČKOOG INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	205
Kapelica Božjega milosrđa	205
Kristove sakramente dijeli Crkva	206
Međudekanatski sastanak u Travniku	207
Msgr. Petar Palić novi hvarski biskup	208
Kapelica blaženomu Ivanu Merzu	209
Marija Majka Crkve	210
Preslatki Isuse, Otkupitelju ljudskoga roda	212
Obljetnička proslava mature	214
Misa u kapelici sv. Ivana Krstitelja	215
Svake godine sve više vjernika	216
Blagoslov kapelice u Gornjem Pologu	217
Posveta župne crkve na Buni	218
Biskup Toma Budislavić	220
Susret duhovnih zvanja župe Polog	222
Episkopi kod biskupa	223
Velika Gospa u Nevesinju	224
Stoljetnica župe Gradina	226
 IZVJEŠĆA S KRIZMENIH SLAVLJA	230
Boga poštuj, a ne psuj!	230
Koliko bi bilo gomilâ kamenja u Hercegovini?	231
Istanbulска konvencija na "trojanskom konju"	232
Nikakva nevaljala riječ iz vaših usta! (Ef 4,29)	233
Izvan križa spasa nema	235
Krizmanici, u nebogobojsaznu društvu - Boga se bojte!	236
Ti imaćete riječi vječnoga života!	237
Čuvajte se i vukova i heretika!	238
Dokaz ljubavi: obdržavaj zapovijedi!	239
Isus: ostanite u mojoj ljubavi!	240
Usavršavajmo se radom!	241
Krizmanici: čisti, čestiti i čvrsti!	243
Kako Duh Sveti povezuje ljude	244
Dvostruka jakost sv. Leopolda	245
Jakost je dar i krjepost	247
Suradnici Duha Svetoga	248
Isus i djeca	249
Mladi, Gospodin je s vama	251
Blagoslovljen Duh Sveti utješitelj!	252
Ni izdajnici ni zatajenici, nego zaljubljenici u Isusa	253
Božji strah - najveći dar!	254
Blažena ti što povjerova	255
Krizmeni darovi u životu sv. Ante	257
Što će biti od ovih krizmanika	258
Krizmanici, birajte: vjernost ili nevjernost	259
 MEĐUGORSKI FENOMEN	261
Imenovanje apostolskoga vizitatora	261
Susret apostolskoga vizitatora i apostolskoga nuncija s mostarskim dijecezanskim biskupom	261
 USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	262
Don Srećko Čulina	262
 Biskupova kratka kronika	264

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA 55. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA DUHOVNA ZVANJA

22. TRAVNJA 2018.

Draga braćo i sestre,

u listopadu iduće godine održat će se 15. Opća redovita skupština Biskupske sinode koja će biti posvećena mladima, osobito odnosu između mlađih, vjere i zvanja. Bit će to prilika da dublje razmišljamo o tome kako je, u središtu našega života, poziv na radost koji nam Bog upućuje i kako je to "Božji plan za muškarce i žene svakog doba".¹

Ta blagovijest iznova snažno odjekuje na pedeset i peti Svjetski dan molitve za duhovna zvana. Nismo plod slučajnosti i ljudski život nije niz nepovezanih događaja; naprotiv, naš život i prisutnost na ovom svijetu plod su Božjeg poziva!

I u ovim našim nemirnim vremenima, otajstvo utjelovljenja podsjeća nas da nam Bog ne prestano dolazi ususret. On je Bog s nama, koji kroči često prašnjavim putovima našega života. On poznaje našu tjeskobnu čežnju za ljubavlju i srećom i poziva nas na radost. U različitosti i specifičnosti svakog, osobnog i crkvenog, poziva postoji potreba slušanja, razlučivanja i življenja ove Riječi koja nas poziva odozgori, dok nam omogućava oploditi naše talente, čini nas ujedno oruđima spasenja u svijetu i upravlja naše korake prema punini sreće.

Ta tri aspekta - slušanje, razlučivanje i život - bila su prisutna i na početku samog Isusova poslanja, koji je, nakon danâ molitve i borbe u puštinji posjetio svoju sinagogu u Nazaretu i ondje slušao Božju riječ, raspoznao sadržaj misije koju mu je povjerio Otac i proglašio da je došao to ostvariti "danâ" (usp. Lk 4,16-21).

Slušati

Gospodinov poziv - treba to odmah reći - nije tako jasan kao neka od onih stvari koje možemo čuti, vidjeti ili dotaknuti u našem svakodnevnom iskustvu. Bog dolazi tiho i diskretno, ne nameće se našoj slobodi. Tako se može dogoditi da ga uguše mnoge brige i podražaji koji nam ispunjavaju um i srce.

Moramo, stoga, biti ljudi duha pripravna na duboko slušanje njegove Riječi i života, posvetiti pažnju također pojedinostima našega svakodnevnog života, naučiti tumačiti događaje očima vjere i ostati otvoreni iznenadenjima Duha.

Nećemo moći otkriti poseban i osobni poziv koji nam je Bog namijenio u svojoj namisli, ako ostanemo zatvoreni u sebe same, u svoje navike i apatiju onih koji uzalud protrate svoj život u uskom krugu vlastitog "ja", gubeći priliku da sanjaju velike stvari i da postanu protagonisti one jedinstvene i originalne povijesti koju Bog želi ispisati s nama.

Isus je također bio pozvan i poslan. Zato je imao potrebu sabrati se u tišini, slušao je i čitao Božju riječ u sinagogi i, svjetlošću i snagom Duha Svetoga, otkrio je njezino puno značenje, koje se odnosi na samu njegovu osobu i povijest izraelskog naroda.

Danas to slušanje postaje sve teže u društvu punom buke, preplavljenom obiljem podražaja i informacija koji nas svakodnevno obasipaju sa svih strana. Vanjska buka koja ponekad prevladava u našim gradovima i četvrtima često je praćena našom unutarnjom rastresenošću i zbu-

¹ Biskupska sinoda, XV. Opća redovita skupština, Mladi, vjera i razlučivanje zvanja, Uvod.

njenošću koji nam ne dopuštaju da se zaustavimo i uživamo u ljepoti kontemplacije, da u miru razmišljamo o svemu onome što nam se događa u životu i, uzdajući se u brižni Božji plan ljubavi prema nama, izvršimo plodonosno razlučivanje.

No, kao što znamo, Božje kraljevstvo dolazi tiho i nenametljivo (usp. Lk 17,21). Moguće nam je uočiti njegove klice tek kada, poput proroka Ilike, znamo ući u dubine svoje duše i dopustimo joj da se otvorí nezamjetljivom šapatu laganog i blagog Božjeg lahora (usp. 1 Kr 19,11-13).

Razlučivati

Kad Isus, u nazaretskoj sinagogi, čita odlomak iz proroka Izajie, on razaznaje sadržaj misije zbog koje je poslan i predstavlja je onima koji su čekali Mesiju: "Duh Gospodnj na meni je jer me pomaže! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglašiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglašiti godinu milosti Gospodnje" (Lk 4,18-19).

Jednako tako, svaki od nas može otkriti svoj vlastiti poziv jedino duhovnim razlučivanjem. To je "proces kojim osoba, u dijalogu s Gospodinom i osluškujući glas Duha, donosi temeljne odluke, počevši od opredjeljenja za pojedini životni stalež".²

Tako na poseban način otkrivamo da kršćanski poziv uvijek ima proročku dimenziju. Sveti pismo nam govori da je Bog narodu slao proroke u situacijama velike materijalne neizvjesnosti i duhovne i moralne krize, kako bi u njegovo ime uputili poruku obraćenja, nade i utjehe. Poput vjetra koji uskovitla prašinu, prorok remeti lažni spokoj savjesti onih koji su zaboravili Gospodinovu riječ, promatra događaje u svjetlu Božjeg obećanja i pomaže narodu otkriti znakove svitanja usred tamnih sjena povijesti.

I danas imamo veliku potrebu za razlučivanjem i proroštвom. Moramo se othrvati napastima ideologije i fatalizma i otkriti, u odnosu s Gospodinom, mjestâ, oruđâ i situacije kroz koje nas On poziva. Svaki bi kršćanin trebao znati razviti sposobnost "nutarnjeg čitanja" života i shvatiti gdje i na što ga Gospodin zove kako bi nastavio njegovo poslanje.

Živjeti

Konačno, Isus naviješta novost sadašnjeg časa, koja će ispuniti zanosom srca mnogih i otvrdnuti srca drugih. Došla je punina vremena i on je Mesija čiji je dolazak najavio Izajia, pomazan zato da oslobodi zatočene, vrati vid slijepima i naviješta milosrdnu ljubav Boga prema svakom stvorenenju. Upravo "danас se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima" (Lk 4, 21), kaže Isus.

Radost evanđelja, koja nas otvara susretu s Bogom i braćom, ne trpi naše sporosti i lijenoski. Neće nam dotaknuti srce ako budemo i dalje pogledavali kroz prozor pod izgovorom da čekamo pravo vrijeme i ako upravo danas ne preuzmemos na sebe rizik donošenja odluke. Pozvani smo danas! Kršćanska misija je za sadašnji čas! Svaki od nas je pozvan - bilo na laički život u braku, bilo na svećenički život u zaređenoj službi ili pak na život posebnog posvećenja - kako bi, ovdje i sada, postao Gospodinovim svjedokom.

Ovo "danас" koje je proglašio Isus jamči nam da Bog nastavlja "silaziti" da spasi našu ljudsku obitelj i da nas učini dionicima svoga poslanja. Gospodin nastavlja pozivati ljude na život s njim i da ga slijede u odnosu posebne blizine, da služe njemu samom. Lijepo je - i velika je to milost - biti potpuno i zauvijek posvećeni Bogu i služenju braćи.

Gospodin i dalje poziva da ga slijedimo. Ne smijemo čekati da budemo savršeni kako bismo odgovorili svojim velikodušnim "da", niti se bojati svojih ograničenja i svojih grijeha. Moramo naprotiv otvoriti svoja srca Gospodinovu glasu. Moramo slušati taj glas, prepoznati naše osobno poslanje u Crkvi i svijetu, i naposljetku živjeti ga u današnjem času koji nam Bog daje.

Neka nas Presveta Marija, mlada djevojka s periferije, koja je slušala, prihvatala i živjela Božju riječ koja je tijelom postala, čuva i trajno prati na našem putu.

Iz Vatikana, 3. prosinca 2017.

Prva nedjelja došašća (objavljeno, 20. travnja 2018.)

Franjo

² Biskupska sinoda, XV. Opća redovita skupština, Mladi, vjera i razlučivanje zvanja, II, 2.

PORUKA ZA DAN POSVEĆENJA KLERA 2018.

Dragi svećenici,

Dan posvećenja klera, koji se slavi na svetkovinu Presvetog Srca Isusova, pruža nam prigodu zaustaviti se u Gospodinovoj prisutnosti, da bismo obnovili sjećanje na naš susret s njim i tako s većim žarom prionuli uz naše poslanje u službi Božjeg naroda. Ne smijemo, naime, zaboraviti da divota poziva koji nas je privukao, zanos kojim smo izabrali kročiti putom posebnog posvećenja Gospodinu i čuda koja vidimo u našem prezberskom životu, imaju svoj izvor u onom času kad su nam se pogledi susreli s Božjim.

Svi mi, naime, "doživjeli smo u svome životu neki susret s njim" i svaki od nas može sačiniti vlastito duhovno sjećanje i vraćati se s radošću na taj trenutak "u kojem sam osjetio da me Isus gleda".¹

I prvi su učenici iskusili radost prijateljstva s Isusom, koja im je zauvijek promijenila život. No, nakon navještaja Muke, nad njihovo se srce nadvio veo tame koji im je potamnio put. Žar naslijedovanja, san o Božjem kraljevstvu koje je inauguirao Učitelj i prvi plodovi poslanja, sad se susreću s teškom i neshvatljivom stvarnošću, zbog koje im se poljuljala nada, probudile se sumnje i zaprijetila im opasnost da se ugasi radost navještanja evanđelja.

To je nešto što se može dogoditi uvijek, pa i u svećenikovu životu. Zahvalno sjećanje na početni susret, radost naslijedovanja i žar apostolske službe, koji je plamlio u srcu godinama i nije gasnuo ni u situacijama koje nisu uvijek bile luke, mogu ustuknuti pred umornošću ili obeshrabrenošću što dovodi do nadiranja nutarnje pustinje suhoće i do toga da naš svećenički život bude obavljen sjenom tuge.

Upravo u tim trenucima, međutim, Gospodin, koji nikada ne zaboravlja života svoje djece, poziva nas uzići s njim na goru, kao što je učinio s Petrom, Jakovom i Ivanom, preobrazivši se pred njima. Odvezvi ih "visoko" i "u osamu" Isus ih vodi na čudesno putovanje preobraženja; od pustinje do Tabora i od tame k svjetlu.

Dragi svećenici, trebamo se svakoga dana preobražavati uvijek novim susretom s Gospodinom koji nas je pozvao. Pustiti mu da nas "povede visoko" i da ostanemo "u osami" s njim nije službena dužnost, izvanska radnja ili beskorisno gubljenje vremena na zadaće povezane sa službom, već živo vrelo koje teče u nama i prijeći da naš "evo me" uvene i presahne.

Kontemplirajući evandeoski prizor Gospodinova preobraženja, dakle, možemo uočiti tri mala koraka, koja će nam pomoći potvrditi naše prianjanje uz Gospodina i obnoviti naš svećenički život: uzaći visoko, pustiti da budemo preobraženi, biti svjetlo za svijet.

1. Uzaći visoko, jer ako ostanemo uvijek usredotočeni na stvari koje treba učiniti, prijeti nam opasnost da postanemo zatočenici sadašnjosti, da svakodnevne zadaće iscrpe iz nas svaki atom snage, da ostanemo previše usredotočeni na sebe same te se, tako, u nama gomilaju umori i frustracije koji mogu biti pogubni. Jednako tako, "uzaci visoko" je protulijek onim napastima "duhovne svjetovnosti" koje nas, također iza privida pobožnosti, udaljavaju od Boga i braće i vode do toga da stavljamo sigurnosti u stvari ovoga svijeta. Imamo, naprotiv, potrebu svakoga dana uranjati u Božju ljubav, napose molitvom. Uzlazak na goru podsjeća nas da je naš život stalni uspon prema svjetlu koje dolazi odozgor, putovanje prema Taboru Božje prisutnosti, koji širom otvara nove i iznenadjuće obzore. Ta nas stvarnost ne želi navesti na bijeg od pastoralnih obaveza i svakodnevnih izazova koji su pred nama, već nas želi podsjetiti da je Isus središte svećeničkog života i da sve možemo samo u Onome koji nas jača (Fil 4,13). Stoga, "uzlazak učenika na goru Tabor potiče nas da razmišljamo o važnosti odvajanja od svjetovnih stvari, da bismo uzdigli svoj duh k nebu i razmišljali o Isusu. Riječ je o tome da se oraspoložimo za pozorno i molitveno slušanje Krista, ljubljenog Sina Očeva, tražeći trenutke molitve koji omogućuju poslušno i radosno prihvatanje Riječi Božje".²

¹ PAPA FRANJO, Homilija u Svetoj Marti, 24. travnja 2015.

² PAPA FRANJO, Angelus, 6. kolovoza 2017.

2. Pustiti da budemo preobraženi, jer svećenički život nije neki program u kojem je sve već unaprijed isplanirano ili birokratska služba koju treba obavljati prema unaprijed utvrđenoj shemi; naprotiv, to je živo iskustvo svakodnevnog odnosa s Gospodinom, po kojem postajemo znak njegove ljubavi prema Božjem narodu. Zato, "nećemo moći živjeti tu službu s radošću ako ne budemo doživjeli i iskusili trenutke osobne molitve, oči u oči s Gospodinom, govoreći mu, razgovarajući s njim".³ U tome iskustvu bivamo prosvijetljeni Gospodinovim licem i preobraženi njegovom prisutnošću. I svećenički život je "preobraženost" Božjom milošću kako bi naše srce postalo milosrdno, uključivo i suočajno poput Kristova. Riječ je jednostavno o tome da budemo - kao što je nedavno podsjetio Sveti Otac - "obični, jednostavni, blagi, uravnoteženi svećenici, ali koji se neprestano daju obnavljati od Duha".⁴ To se preporođanje događa prije svega po molitvi, koja mijenja srce i preobražava život: svaki od nas "postaje" Onaj kome se molimo. Bit će dobro podsjetiti, na ovaj Dan posvećenja, da "svetost se sastoji u uobičajenoj otvorenosti transcendenciji, izraženoj u molitvi i klanjanju. Sveci se odlikuju duhom molitve i potrebom za zajedništvom s Bogom".⁵ Uspinjući se na goru bit ćemo prosvijetljeni Kristovim svjetлом i moći ćemo sići u dolinu i svima nositi radost evanđelja.

3. Biti svjetlo za svijet, jer iskustvo susreta s Gospodinom šalje nas na put služenja braći, njegova riječ ne želi da je se zatvara u privatnost osobne pobožnosti i zidove hrama i, prije svega, svećenički je život misijski poziv, koji zahtijeva hrabrost i oduševljenje izaći iz sebe samih da bismo navještali čitavom svijetu ono što smo čuli, vidjeli i dotaknuli u našem osobnom iskustvu (usp. 1 Iv 1,1-3). Prva je zadaće Crkve i, samim tim, prva velika apostolska zadaća prezbitera omogućiti drugima da upoznaju Isusovu nježnost i ljubav, kako bi svi mogli biti zahvaćeni

njegovom prisutnošću koja oslobađa od zla i preobražava život. Ako postoji neka želja koju trebamo gajiti, onda je to "da budemo svećenici koji su kadri u pustinji svijeta podići znamen spasenja, to jest Kristov križ, kao izvor spasenja i obnove za čitavo društvo i za sam svijet".⁶ Očaravajući susret s Gospodinom mora zadobiti svoj opipljiv izraz u odgovornom zauzimanju u životu u službi Božjeg naroda koji, prolazeći često tamnom dolinom tegoba, patnje i grijeha treba mudre pastire i pastire koji zrače poput Mojsija. Naime, "po završetku čudesnog iskustva Preobraženja, učenici su sišli s gore (r. 9) očiju i srca preobraženih susretom s Gospodinom. To je put kojim i mi možemo ići. Sve življe ponovno otkrivanje Isusa nije cilj samom sebi, nego nas navodi da 'siđemo s gore'... Preobraženi Kristovom prisutnošću i žarom njegove riječi, bit ćemo konkretni znak Božje životvorne ljubavi prema svoj našoj braći, osobito prema onima koji trpe, koji su sami i napušteni, prema bolesnima i mnoštvu muškaraca i žena koji su, u različitim dijelovima svijeta, poniženi nepravdom, zlostavljanjem i nasiljem".⁷

Dragi svećenici, neka ljepota ovoga dana, posvećenog Srcu Isusovu, učini da u nama poraste želja za svetošću. Crkva i svijet trebaju svete svećenike! Papa Franjo u novoj apostolskoj pobudnici o svetosti, *Gaudete et exsultate*, podsjetio je na svećenike koji s oduševljenjem naviještaju evanđelje, rekavši da "Crkva ne treba toliko birokrate i službenike, već oduševljene misionare, koje izjeda gorljivost za prenošenjem istinskog života. Sveci iznenađuju, jer nas njihov život poziva da izademo iz spokojne i umrtyljuće osrednjosti".⁸ Morat ćemo prijeći, prije svega u svome srcu, ovaj put preobrazbe: uzaći na goru, pustiti Gospodinu da nas preobrazi, da bismo zatim postali svjetlo za svijet i za osobe koje su nam povjerene. Neka vas Presveta Marija, Žena svjetla i Majka svećenika, trajno prati i čuva!

Kongregacija za kler

³ PAPA FRANJO, Susret sa župnicima grada Rima, 15. veljače 2018.

⁴ PAPA FRANJO, Homilija na euharistijskom slavlju s misionarima milosrđa, 10. travnja 2018.

⁵ PAPA FRANJO, *Gaudete et exsultate*, br. 147.

⁶ PAPA FRANJO, Homilija na euharistijskom slavlju s misionarima milosrđa, 10. travnja 2018.

⁷ PAPA FRANJO, Angelus, 6. kolovoza 2017.

⁸ PAPA FRANJO, *Gaudete et exsultate*, br. 138.

PORUKA URBI ET ORBI PAPE FRANJE, USKRS 2018.

KRISTOVO USKRSNUĆE PRAVA JE NADA SVIJETA

Draga braćo i sestre, sretan Uskrs!

Isus je uskrsnuo od mrtvih.

Ovaj proglaš odzvanja u Crkvi diljem svijeta, zajedno s pjesmom Aleluja: Isus je Gospodin, Otac ga je uskrsnuo i trajno je Živ među nama.

Sâm je Isus najavio svoju smrt i uskrsnuće sa slikom zrna pšenice. Rekao je: "ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod" (Iv 12,24). Evo, upravo to se dogodilo: Isus, pšenično zrno koje je Bog posijao u brazdi zemlje, umro je ubijen od grijeha svijeta, ostao je dva dana u grobu; ali u toj je njegovoj smrti sadržana sva snaga Božje ljubavi, koja se objavila i očitovala trećeg dana, onoga koji slavimo danas: Uskrs Krista Gospodina.

Mi kršćani vjerujemo i znamo da je Kristovo uskrsnuće prava nada svijeta, ona koja ne razočarava. To je snaga pšeničnog zrna, one ljubavi koja se spušta i daje se do kraja, i koja stvarno obnavlja svijet. Ova sila i danas donosi ploda u brazdama naše povijesti obilježene tolikim neprvdama i nasiljima. Ona donosi plodove nade i dostojanstva gdje su siromaštvo i isključenost, gdje je glad i nezaposlenost, među prognanike i izbjeglice - s kojima današnja kultura odbacivanja nerijetko postupa kao s otpadom - , među žrtve trgovine drogama, trgovine ljudima i ropstava našeg vremena.

I danas molimo plodove mira za cijeli svijet, počevši od ljubljene i izmučene Sirije, čije je stanovništvo iscrpljeno ratom kojem se ne vidi kraj. Neka na ovaj Uskrs svjetlo uskrsloga Krista rasvijetli savjest svih političkih i vojnih vođa, da se istrebljenje koje je u tijeku odmah prekine, da se poštije humanitarno pravo i olakša pristup pomoći koju ta naša braća i sestre hitno trebaju, osiguravajući istodobno odgovarajuće uvjete za povratak prognanika.

Plodove pomirenja zazivamo za Svetu zemlju, koja je čak i ovih dana ranjavana otvorenim sukobima u kojem se ne štedi bespomoćne, za Jemen i cijeli Bliski istok, da nad podjelama i nasiljem prevladaju dijalog i uzajamno poštovanje. Neka naša braća u Kristu, koji često trpe zlostavljanja i progone, budu svijetli svjedoci Uskrsloga i pobede dobra nad zлом.

Molimo plodove nade na ovaj dan za one koji žude za dostojanstvenim životom, osobito u onim dijelovima afričkog kontinenta koje muči glad, sukobi koji su postali nešto uobičajeno i terorizam. Neka mir što ga donosi Uskrsli ozdravi rane u Južnom Sudanu: neka otvari srca dijaloga i uzajamnom razumijevanju. Nemojmo zaboraviti žrtve tog sukoba, posebno djecu! Neka ne izostane solidarnosti za mnoge osobe koje su prisiljene napustiti svoju zemlju i lišene su i onog najnužnijeg za život.

Plodove dijaloga molimo za Korejski poluotok, da razgovori koji se trenutno vode potaknu sklad i pomirenje u toj regiji. Neka oni koji u tome imaju izravne odgovornosti postupaju mudro i razborito kako bi se promicalo dobro korejskog naroda i izgrađivalo odnose povjerenja u krilu međunarodne zajednice.

Plodove mira molimo za Ukrajinu, da se osnaže koraci koji se čine u korist sklada i olakšaju humanitarne inicijative koje su potrebne stanovništvu.

Plodove utjehe molimo za venecuelski narod, koji - kako su napisali njihovi pastiri - živi u nekoj vrsti "tuđine" u svojoj vlastitoj zemlji. Neka on, snagom uskrsnuća Gospodina Isusa, nađe pravi, miran i human put da izađe što je moguće prije iz političke i humanitarne krize koja ga muči, i neka ne izostane gostoprivmstva i pomoći onima od njegove djece koja su prisiljena napustiti svoju domovinu.

Neka plodove novog života uskrsli Krist donese djeci koja, zbog ratova i gladi, odrastaju bez nade, bez obrazovanja i zdravstvene zaštite; kao i starijim osobama koje su odbačene od egoistične kulture, koja ostavlja po strani one koji nisu "produktivni".

Plodove mudrosti molimo se za sve one u cijelom svijetu u čijim je rukama politička odgovornost, da uvijek poštuju ljudsko dostojanstvo, da predano rade u službi općeg dobra i osiguraju razvoj i sigurnost svojim građanima.

Draga braćo i sestre,

i nama, kao i ženama koje su pohrlile na grob, upućene su ove riječi: "Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!" (Lk 24, 5-6). Smrt, samoča i strah više nemaju više posljednju

riječ. Postoji riječ koja seže dalje i koju samo Bog može izgovoriti: to je riječ uskrsnuća (usp. IVAN PAVAO II., Obraćanje na kraju Križnog puta, 18. travnja 2003.). Snagom Božje ljubavi ona "ništi grijeha, pere krivice, i nevinost vraća palima, a

radost tužnima. Dokida mržnju, uspostavlja slugu i svladava nasilje" (Pohvala uskrsnoj svijeći).

Sretan Uskrs svima!

Vatikan, 1. travnja 2018.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MISIJA 2018.

Zajedno s mladima donosimo Evanđelje svima

Dragi mladi,

želim zajedno s vama razmišljati o poslanju koje nam je Krist povjerio. U svom obraćanju vama obraćam se ujedno svim kršćanima koji u Crkvi žive avanturu svog života kao djeca Božja. Ono što mi leži na srcu reći svima, dok se obraćam vama, je sigurnost da kršćanska vjera ostaje trajno mlada kada je otvorena poslanju koje nam Krist povjerava. "Misijski žar je znak životnosti vjere",¹ pisao je sveti Ivan Pavao II., papa koji je pokazao tako veliku ljubav i veoma se posvećivao mladima.

Sinoda koja će se održati u Rimu sljedećeg listopada, mjeseca posvećenog misijama, pruža nam priliku bolje razumjeti, u svjetlu vjere, ono što Gospodin Isus želi reći vama mladima, i preko vas, svim kršćanskim zajednicama.

Život je misija

Svaki muškarac i svaka žena je jedna misija i to je razlog zbog kojeg smo ovdje na zemlji. Biti *pri-vućeni i poslani* su dva pokreta koja naše srce, pogotovo kad je čovjek mlađ, osjeća kao unutarnje sile ljubavi koje su obećanje za budućnost i tjeraju nas naprijed kroz život. Nitko tako kao mlađi ne osjeća prodornu snagu života i njegov čar. Radosno živjeti našu odgovornost za svijet veliki je izazov. Dobro poznajem svjetla i sjene mladosti; kada se prisjetim svoje mladosti i svoje obitelji, sjećam se koliko je bila snažna moja nada u bolju budućnost. Činjenica da na ovome svijetu nismo po vlastitom izboru daje nam naslutiti da postoji inicijativa koja nam prethodi i daje nam postojati. Svaki od nas je pozvan razmišljati o ovoj činjenici: "Ja sam jedna misija na ovoj zemlji i upravo zbog toga i jesam na ovome svijetu".²

Naviještamo vam Isusa Krista

Naviještajući ono što je besplatno primila (Mt 10,8; Dj 3,6), Crkva može s vama mladima dijeliti put i istinu koji vode smislu našeg života na ovoj zemlji. Isus Krist, koji je umro i uskrsnuo za nas, apelira na našu slobodu i potiče nas da tražimo, otkrivamo i navješćujemo taj istinski i puni smisao, tu poruku istine i ispunjenja. Dragi mladi, ne bojte se Krista i njegove Crkve! U njoj se nalazi blago koje ispunjava život radošću. To vam govorim iz vlastitog iskustva: zahvaljujući vjeri pronašao sam siguran temelj svojih snova i snagu da ih ostvarim. Vidio sam mnoge patnje i siromaštva koji izobličuju lica mnoge naše braće i sestara. A ipak, za one koji su s Isusom, zlo je poticaj da sve više ljube. Mnogi muškarci i žene, i mnogi mlađi ljudi, velikodušno su se darivali, katkad čak do mučeništva, iz ljubavi prema evanđelju u služenju svojoj braći i sestrama. Isusov nas križ uči božanskoj logici prikazivanja sebe samih za žrtvu (usp. 1 Kor 1,17-25) kao navještaj evanđelja za život svijeta (usp. Iv 3,16). Biti zapaljen Kristovom ljubavlju znači izgarati od tog plameна, rasti u razumijevanju po njegovoj svjetlosti i biti obuzet toplinom njegove ljubavi (2 Kor 5,14). U školi svetaca koji nas otvaraju širokim Božjim obzorjima, pozivam vas da nikad ne prestanete pitati: "Što bi Krist učinio da je na mome mjestu?"

Prenositi vjeru sve do kraja zemlje

I vi ste, mlađi, krštenjem postali živi udovi Crkve; zajedno smo primili poslanje donositi evanđelje svima. Vi ste na pragu života. Rast u milosti vjere koja nam je darovana sakramentima Crkve uranja nas u veliku rijeku svjedokâ koja, iz na-

¹ Redemptoris missio, 2

² Evangelii gaudium, 273.

raštaja u naraštaj, omogućuje da mudrost i iskušto starijih postanu svjedočanstvo i ohrabrenje onima koji se otvaraju budućnosti. Mladi su, pak, svojim mladalaštvom i poletnošću potpora i nada onima koji se približavaju kraju svoga putovanja. U zajedništvu različitih životnih dobi, poslanje Crkve gradi mostove među različitim naraštajima; naša vjera u Boga i ljubav prema bližnjemu izvor su dubokog jedinstva.

To se prenošenje vjere, srce poslanja Crkve, događa dakle po "zaraznosti" ljubavi, gdje radost i zanos postaju izraz iznova pronađenog smisla i punine života. Širenje vjere "po privlačnosti" zahtijeva srce koje je otvoreno ljubavi i koje ljubav širi. Ljubavi se ne mogu postavljati granice: ljubav je jaka kao smrt (usp. Pj 8,6). A to širenje rađa susret, svjedočanstvo, naviještanje. Rađa također zajedništvo u djelatnoj ljubavi sa svima onima koji su daleko od vjere, koji su ravnodušni, pa čak i neprijateljski nastrojeni prema njoj. Ljudske, kulturne i vjerske sredine, kojima su još uvijek Isusovo evanđelje i sakramentalna prisutnost Crkve nepoznati, predstavljaju krajnje periferije, "krajeve svijeta" na koje su, još od Isusova uskrsnuća, njegovi učenici poslani sa sigurnošću da je Gospodin uvijek s njima (usp. Mt 28,20; Dj 1,8). U tome se sastoji ono što nazivamo *missio ad gentes*. Najpustošenija periferija svijeta potrebita Krista je ona gdje je čovjek ravnodušan prema vjeri ili čak očituje mržnju prema punini života u Bogu. Svakako materijalno i duhovno siromaštvo, svaki oblik diskriminacije protiv naše braće i sestara uvijek je posljedica odbacivanja Boga i njegove ljubavi.

Krajevi svijeta, dragi mladi, danas su za vas veoma relativni i do njih je sve lakše "doploviti". Digitalni svijet - društvene mreže koje su toliko rasprostranjene i dostupne - briše granice, uklanja udaljenosti i smanjuje razlike. Sve izgleda nadohvat ruke, sve tako blizu i neposredno. Međutim, bez iskrenog darivanja naših života, možemo imati bezbroj kontakata, a opet nikad ne biti urođeni u istinsko zajedništvo života. Sudjelovati u poslanju do nakraj zemlje zahtijeva sebedarje u pozivu koji nam je dao on koji nas je postavio na ovaj svijet (usp. Lk 9,23-25). Usudio bih se reći da je za mlade koji žele slijediti Krista ključno tražiti i prionuti uz svoj poziv.

Svjedočiti ljubav

Zahvaljujem svim crkvenim stvarnostima koje vam omogućuju osobni susret sa živim Kristom u njegovoј Crkvi: župama, udruženjima, pokretima, redovničkim zajednicama i različitim izražajima misijske službe. Upravo su u misijskom volonterskom radu toliki mladi pronašli način služenja najmanjoj našoj braći i sestrama (usp. Mt 25,40), promičući ljudsko dostojanstvo te svjedočeći radost ljubavi i pripadnosti Kristu. Ova crkvena iskustva pomažu mladima da odgoj i obrazovanje koje stječu ne služe samo postizanju uspjeha u vlastitoj struci, već također razvijanju i jačanju darova koje su primili od Boga kako bi bolje služili drugima. Ti hvalevrijedni oblici povremene misijske službe plodonosni su početak i, putem razlučivanja zvanja, mogu vam pomoći da se odlučite potpuno darivati kao misionari.

Papinska misijska djela rođena su iz srca mlađih kao sredstvo potpore naviještanju evanđelja svim narodima i pridonose duhovnom i kulturnom rastu svih onih koji žđaju za Istinom. Molitve i materijalna pomoć, koju se velikodušno dariva i razdjeljuju preko Papinskih misijskih dijela, pomažu Svetoj Stolici da osigura da oni kojima se pomažu u njihovim osobnim potrebama zaувrat mogu davati svjedočanstvo za evanđelje u okolnostima svakodnevnog života. Nitko nije toliko siromašan da ne može dati ono što ima, ali ponajprije ono što jest. Sviđa mi se podsjetiti na poziv koji sam uputio mladim Čileancima: "Nikad nemoj misliti da nemaš ništa za podariti ili da nikome nisi potreban. Mnogima si potreban, razmisli o tome. Neka svatko od vas razmišlja o ovome u svom srcu: mnogi me ljudi trebaju!".³

Dragi mladi, idućeg listopada, mjeseca posvećenog misijama, u kojem će se održati Sinođa koja je posvećena vama, pružit će se još jedna prilika da uzmognemo postati učenici misionari, koji sa sve većim žarom ljube Isusa i njegovo poslanje, sve do nakraj zemlje. Uzdignimo molitvu Mariji, Kraljici apostola, svetom Franji Ksaverskom, svetoj Tereziji od Djeteta Isusa i blaženom Paolu Mannu da nas svojim zagовором prate na našem životnom putu.

Iz Vatikana, 20. svibnja 2018.,
svetkovina Duha Svetoga

Franjo

³ Susret s mladima, Svetište u Maipuu, 17. siječnja 2018.

PORUKA SVETOGLA OCA FRANJE ZA 2. SVJETSKI DAN SIROMAHA

18. STUDENOGLA 2018.

Jadnik vapi, a Gospodin ga čuje

1. "Jadnik vapi, a Gospodin ga čuje" (Ps 34,7). Riječi psalmista postaju također naše kada smo pozvani susresti se s različitim oblicima patnje i marginaliziranosti u kojima žive mnogi muškarci i žene koje smo navikli općenito nazivati "siromasima". Piscu tih redaka nije tuđa ta patnja. Naprotiv, on ima izravno iskustvo siromaštva, a ipak ga pretvara u pjesmu hvale i zahvaljivanja Gospodinu. Ovaj Psalm omogućuje i nama, uronjenima u tolike oblike siromaštva, da shvatimo tko su pravi siromasi na koje smo pozvani upraviti svoj pogled kako bi čuli njihov vapaj i prepoznali njihove potrebe.

Poručuje nam se, prije svega, da Gospodin sluša siromahe koji uzdižu svoj vapaj njemu i da je dobar prema onima koji, srca shrvana žalošću, usamljenošću i isključenošću, u njemu traže utočište. Gospodin sluša one čije je dostojanstvo počitano, a, usprkos tome, imaju snage uzdići svoj pogled k nebu da prime svjetlost i utjehu. On sluša one koji su progonjeni u ime lažne pravde, potlačeni politikama nedostojnjima tog imena i zastrašivani nasiljem. Pa ipak, oni znaju da imaju u Bogu svojega Spasitelja. Ono što izlazi na vidjelo iz ove molitve je prije svega osjećaj napuštenosti i povjerenja u Oca koji sluša i prihvata. Tragom tih riječi možemo bolje razumjeti ono što je Isus proglasio blaženstvom: "Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko!" (Mt 5,3).

To je iskustvo jedinstveno i po mnogočemu nezasluženo i nemoguće do kraja izraziti, a ipak osjećamo želju da ga drugima prenesemo, prije svega onima koji su kao psalmist siromašni, odbačeni i marginalizirani. Nitko se ne smije osjetiti isključenim iz Očeve ljubavi, osobito u svijetu koji često stavlja bogatstvo kao primarni cilj i navodi čovjeka da se zatvara u sebe samog.

2. U Psalmu 34 koriste se tri glagola koji opisuju stav siromašnog čovjeka i njegov odnos s Bogom. Prvi je "vapiti". Stanje siromaštva ne može se izraziti jednom riječju, već postaje vapaj koji prodire kroz nebesa i dopire do Boga. Što si-

romahov vapaj izražava ako ne njegovu patnju i samoću, njegov očaj i nadu? Možemo se zapitati: kako to da vapaj koji se uzdiže sve do Božjeg lica ne uspijeva doprijeti do naših ušiju i ostavlja nas ravnodušnima i neosjetljivima? Na dan kao što je ovaj pozvani smo izvršiti ozbiljan ispit savjesti kako bismo razumjeli jesmo li uistinu sposobni čuti siromahe.

Ono što nam je potrebno da prepoznamo njihov glas je tišina slušanja. Ako mi sami previše govorimo, nećemo ih uspjeti čuti. Bojim se da često mnoge inicijative, premda hvalevrijedne i nužne, više imaju za cilj da se svidimo sebi samima nego da doista čujemo vapaj siromaha. U tom slučaju, kad se razlegne vapaj siromaha, reakcija je neprimjerena i nismo u mogućnosti suošćeati s njihovim stanjem. Toliko smo zarobljeni u kulturi koja nas obvezuje da se divimo svom liku u zrcalu i previše sebi ugađamo da smatramo da je gesta altruizma dovoljna da sebe zadovoljimo, a da se izravno ne kompromitiramo.

3. Drugi glagol je "odgovoriti". Gospodin, kaže psalmist, ne samo da čuje vapaj siromaha, već i odgovara. Njegov odgovor, kao što potvrđuje čitava povijest spasenja, je dioništvo, ispunjeno ljubavlju, u stanju siromašnih. Bilo je tako kad je Abraham izrazio Bogu želju za potomstvom, iako su on i njegova žena Sara bili u poodmaklim godinama i nisu imali djece (usp. Post 15,1-6). Dogodilo se to i kada je Mojsiju, preko gorućega grma koji nije izgarao, objavljeno Božje ime i poslanje da osloboди narod iz Egipta (usp. Izl 3,1-15). I taj je odgovor potvrđivan tijekom čitava putovanja Izraelskog naroda u pustinji: kada su ga morili glad i žeđ (usp. Izl 16,1-6; 17,1-7) i kad je zapao u najveću bijedu, to jest nevjernost savezu i idolopoklonstvo (usp. Izl 32,1-14).

Božji odgovor siromahu uvijek je spasonosni zahvat koji ima za cilj ozdravljenje rana na tijelu i duši, vraćanje pravde i pružanje pomoći siromahu da započne živjeti dostojanstvenim životom. Božji odgovor također je apel kako bi svi koji vje-

ruju u njega mogli činiti isto u svojim ljudskim granicama. Svjetski dan siromaha želi biti mali odgovor koji čitava Crkva diljem svijeta upućuje svima onima koji su pogodjeni nekom vrstom siromaštva i siromasima u svim krajevima da ne misle da je njihov vapaj ostao neuslišan. Vjerojatno je to poput kapi vode u pustinji siromaštva; ipak to može biti znak zajedništva za one koji su u potrebi, da bi mogli osjetiti aktivnu prisutnost brata ili sestre. Siromasi ne trebaju da mi to činimo preko drugih, već da se osobno uključimo kao oni koji čuju njihov vapaj. Brižna skrb vjernika za njih ne može se ograničiti na neki oblik pomoći - premda je ona u početku nužna i izraz brižnosti -, već zahtijeva "pažnju punu ljubavi"¹ koja poštije osobu kao takvu i traži njezino dobro.

4. Treći je glagol "osloboditi". Siromah iz Biblije živi sa sigurnošću da Bog intervenira u njihovu korist da bi im vratio izgubljeno dostojanstvo. Siromaštvo nije nastalo samo od sebe, već je plod egoizma, oholosti, gramzivosti i nepravde. Ta su zla drevna koliko i čovjek, ali su također grijesi čije posljedice trpe mnogi nevini, što dovodi do dramatičnih društvenih posljedica. Božje oslobođajuće djelo je čin spasenja prema onima koji su mu iskazali svoju žalost i tjeskobu. Okove se siromaštva razbija snagom Božjeg zahvata. U mnogim se psalmima opisuje i veliča ovu povijest spasenja koja nalazi svoj odraz u osobnom životu siromasnih: "Jer nije prezreo ni zaboravio muku jednika, i nije sakrio lice svoje od njega; kad ga je zazvao, on ga je čuo" (Ps 22,25). Sposobnost dana čovjeku da može kontemplirati Božje lice znak je njegova prijateljstva, njegove blizine i njegova spasenja. "Jer si na moju bijedu pogledao, pomogao u tjeskobi duši mojoj [...] noge si mi na prostran put izveo" (Ps 31,8-9). Ponuditi siromahu "prostran put" znači oslobođiti ga od "zamke ptičarske" (usp. Ps 91,3), izbaviti ga iz zamke postavljene na njegovu putu, kako bi njegov korak bio hitar i lak a njegov pogled na život ispunjen spokojem. Božje spasenje poprima oblik ruke koja se pruža siromahu, koja nudi gostoprимstvo, pruža zaštitu i omogućuje mu da iskusi prijateljstvo koje mu je potrebno. Polazeći od ove konkretne i opipljive blizine započinje istinski put oslobođenja. "Svi kršćanski vjernici i sve zajednice pozvani su biti Božje oruđe za oslobođenje i promicanje siromašnih, tako

da se oni mogu potpuno uključiti u društvo. To pretpostavlja da moramo biti pažljivi i čuti vapaj siromašnoga i priteći mu u pomoć".²

5. Obuzme me ganuće kad vidim kako se mnogi siromašni poistovjećuju s Bartimejem iz Markova Evandelja (usp. 10,46-52). Slijepi projak Bartimej "sjedio je kraj puta" (r. 46) i čuvši da prolazi Isus "stane vikati" i zazivati "Sina Davida" da mu se smiluje (usp. r. 47). "Mnogi ga ušutkivahu, ali on još jače vikaše" (r. 48). Božji Sin je čuo njegov vapaj: ""Što hoćeš da ti učinim?" Slijepac mu reče: "Učitelju moj, da progledam" (r. 51). Ovaj tekst iz Evandelja zorno pokazuje ono što se u Psalmu najavljuje kao obećanje. Bartimej je siromah lišen temeljnih sposobnosti kao što su vid i sposobnost da se uzdržava svojim radom. Koliki putovi i danas dovode do raznih oblika nesigurnosti! Nedostatak temeljnih sredstava za život, marginaliziranost kad osoba više nije u punoj radnoj snazi, razni oblici društvenog ropstva, usprkos napredcima koje je postiglo čovječanstvo... Koliki siromasi danas poput Bartimeja sjede kraj ceste i traže smisao svog postojanja! Koliki se pitaju zašto su se našli na dnu i kako od toga stanja pobjeći! Čekaju da im netko pristupi i kaže: "Ustani! Zove te!" (r. 49).

Nažalost, često se događa suprotno: siromasi se upućuju riječi prijekora i poziva ih se da šute i trpe. Ti su glasovi neskladni, često uvjetovani strahom od siromaha, koje se smatra ne samo siromašnima nego i ljudima koji donose nesigurnost i nestabilnost, odvojenima od svakodnevnih navika i, prema tome, osobama koje treba odbaciti i skloniti od očiju javnosti. Teži se tome da se stvori distancu između njih i nas, ne shvaćajući da se time udaljavamo od Gospodina Isusa, koji ne odbacuje siromuhe, nego ih poziva sebi i tješi ih. Kako su samo prikladne riječi proroka koji se odnose na način života vjernika: "Kidati okove nepravedne, razvezivat' spone jarmene, puštati na slobodu potlačene, slomiti sve jarmove; podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga vidiš gola" (Iz 58,6-7). Djela poput ovih omogućuju oproštenje grijeha (usp. 1 Pt 4,8), utirati put pravdi te da, jednom kad mi budemo ti koji budu vapili Gospodinu, on odgovori i kaže: Evo me! (usp. Iz 58,9).

¹ Apostolska pobudnica Evangelii gaudium, 199.

² Evangelii gaudium, 187.

6. Siromasi su prvi kojima je dano prepozna-
ti Božju prisutnost i svjedočiti njegovu blizinu u
vlastitom životu. Bog ostaje vjeran svojem obe-
ćanju, ni u tamnoj noći ne uskraćuje toplinu svo-
je ljubavi i svoje utjehe. No, da bi se nadvladalo
mučno stanje siromaštva nužno je da siromasi
osjete prisutnost braće i sestara koji se brinu za
njih i koji im otvaraju vrata svog srca i života i
daju im osjećati se kao prijatelji i članovi obite-
lji. Samo na taj način možemo otkriti "spasenjsku
snagu koja je na djelu u njihovim životima" i "sta-
viti ih u središte života Crkve".³

Na ovaj Svjetski dan pozvani smo provesti u
djelo riječi iz Psalma: "Siromasi će jesti i nasitit će
se" (Ps 22,27). Znamo da se u Jeruzalemu, nakon
žrtvenog obreda, održavala gozba. Upravo je to
iskustvo prošle godine obogatilo Prvi svjetski dan
siromaha u mnogim biskupijama. Mnogi su našli
topljinu doma, radost blagđanskog stola i solidarnost
onih koji su blagovali s njima na jednosta-
van i bratski način. Volio bih da se i ove godine,
a i ubuduće, ovaj Dan slavi u duhu radosti zbog
ponovno otkrivene sposobnosti za zajedništvo.
Moliti se zajedno kao zajednica i dijeliti nedjeljni
obrok je iskustvo koje nas podsjeća na najraniju
kršćansku zajednicu, koju evanđelist Luka opisuje
u svoj njezinoj originalnosti i jednostavnosti:
"Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajed-
ništvu, lomljenju kruha i molitvama. [...] Svi koji
prigrišće vjeru bijahu združeni i sve im bijaše za-
jedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i porazd-
jeli svima kako bi tko trebao" (Dj 2,42.44-45).

7. Nebrojene su inicijative koje kršćanska za-
jednica poduzima kako bi pokazala znak blizine
i utjehe pred mnogim oblicima siromaštva koje
imamo priliku vidjeti. Često suradnja s drugim
stvarnostima, koja nije potaknuta vjerom već
ljudskom solidarnošću, omogućuju pružiti po-
moć koju sami ne bismo mogli realizirati. Pre-
poznavanje da je u golemom svijetu siromaštva
naša sposobnost djelovanja ograničena, slaba i
nedostatna dovodi nas do toga da pružamo ruke
prema drugima, kako bi se uzajamnom surad-
njom mogao na djelotvorniji način postići cilj.
Nadahnjujemo se vjerom i imperativom ljubavi,
ali znamo prepoznati i druge oblike pomoći i so-
lidarnosti koji se, djelomično, odlikuju istim ci-
ljevima, ne zanemarujući pritom ono što nam je
vlastito, a to je voditi sve Bogu i svetosti. Dijalog
između različitih oblika iskustava i poniznost u

pružanju naše suradnje, ne tražeći da mi imamo
glavnu ulogu, prikladan je i potpuno evanđeoski
odgovor koji možemo dati.

U služenju siromašnima nema mjesta borbi
za prvo mjesto. Namjesto toga moramo s po-
niznošću prepoznati da je Duh taj koji traži od
nas djela koja su znak Božjeg odgovora i blizine.
Kad pronađemo način da se približimo siromaš-
nima, znamo da prvo mjesto pripada Njemu,
koji je otvorio naše oči i naše srce obraćenju. Si-
romasi ne trebaju protagoniste, već ljubav koja
se zna sakriti i zaboraviti dobro koje je učinila.
Pravi protagonisti su Gospodin i siromasi. Onaj
koji želi služiti je oruđe u Božjim rukama kojim
Bog daje prepoznati svoju prisutnost i spasenje.
Na to podsjeća sveti Pavao kad piše kršćanima u
Korintu koji su se natjecali među sobom oko ka-
rizmi tražeći one najuglednije: "Ne može oko reći
ruci: "Ne trebam te", ili pak glava nogama: "Ne
trebam vas"" (1 Kor 12,21). Apostol iznosi važno
opažanje kad primjećuje da su dijelovi tijela koji
izgledaju slabiji najpotrebniji (usp. r. 22); i da oni
"koje smatramo nečasnjima, okružujemo većom
čašcu. I s nepristojnim se pristojnije postupa, a
pristojni toga ne trebaju" (rr. 23-24). Tako, dok
Pavao daje zajednici temeljnu pouku o karizma-
ma, on je ujedno uči evanđeoskom stavu prema
njezinim najslabijim i najpotrebitijim članovima.
Kristovi se učenici moraju kloniti osjećaju prezi-
ra ili pijetizma prema siromašnima; oni su, na-
protiv, pozvani iskazivati im čast, davati im pr-
venstvo, uvjereni da su stvarna prisutnost Isusa
među nama. "Zaista, kažem vam, što god učiniste
jednomu od ove moje najmanje braće, meni uči-
nite!" (Mt 25,40).

8. Ovdje možemo shvatiti koliko je naš način
života dalek načinu na koji živi svijet koji uzvi-
suje, povodi se i oponaša one koji imaju moć i
bogatstvo, dok marginalizira siromašne i smatra
ih otpadom i sramotom. Riječi apostola Pavla su
poziv pružiti punu solidarnost, u duhu evanđe-
lja, slabijima i manje nadarenim članovima Kri-
stova tijela: "I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi
udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno
svi udovi" (1 Kor 12,26). Slično tome, u Poslanici
Rimljanim, on nas potiče: "Radujte se s radosni-
ma, plačite sa zaplakanima! Budite istomišljenici
među sobom! Neka vas ne zanosi što je visoko,
nego privlači što je ponizno" (12,15-16). Ovo je
poziv Kristova učenika; ideal kojem moramo ne-

³ Evangelii gaudium, 198.

prestano težiti je da u nama "bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu" (Fil 2,5).

9. Riječ nade je prirodni epilog kojem vjera usmjerava. Često su siromašni ti koji dovode u krizu našu ravnodušnost koja je duboko povezana sa shvaćanjem života koji je previše imantan i povezan sa sadašnjošću. Vapaj siromaha ujedno je vapaj nade kojim očituje sigurnost da će biti oslobođen. Ova se nada temelji na ljubavi Boga koji ne napušta one koji svoje pouzdanje stavljuju u njega (usp. Rim 8,31-39). Kao što piše sveta Terezija Avilska u Putu k savršenstvu: "Siromaštvo je dobro koje u sebi sadrži sva dobra svijeta. Jamči nam veliki posjed. Time hoću reći da nas čini gospodarima svih zemaljskih dobara, jer nas navodi da ih preziremo" (2,5). U mjeri u kojoj možemo raspoznati pravo dobro postajemo bogati pred Bogom i mudri pred samima sobom i drugima. Tomu je zaista tako: u mjeri u kojoj uspijevamo davati bogatstvu njegov pravi smisao i značenje rastemo u čovještvu i postajemo sposobni dijeliti.

10. Pozivam braću biskupe, svećenike i osobito đakone, na koje su položene ruke za služenje siromašnima (Dj 6,1-7), kao i Bogu posvećene osobe i vjernike laike - muškarce i žene - koji u župama, udrugama i crkvenim pokretima čine opipljivim odgovor Crkve na vapaj siromašnih, da žive ovaj Svjetski dan kao poseban trenutak nove evangelizacije. Siromasi nas evangeliziraju, pomažući nam svakodnevno otkrivati ljepotu evanđelja. Nemojmo propustiti ovu milosnu prigodu. Svi smo pozvani osjetiti da smo dužnici prema siromašnima, jer se, kad pružamo ruke jedni drugima, ostvaruje spasenjski susret koji jača našu vjeru, čini našu ljubav djelotvornom i osposobljava našu nadu da i dalje sigurna kroči putom prema Gospodinu koji dolazi. (kt/a/ka)

Iz Vatikana, 13. lipnja 2018.

Liturgijski spomen sv. Antuna Padovanskog

Franjo

II.

BISKUPSKA KONFERENCIJA

BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA 73. REDOVITOZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

U zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci, 13. i 14. srpnja 2018. održano je 73. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH. Na zasjedanju su također sudjelovali delegat Hrvatske biskupske konferencije mons. Nikola Kekić, vladika križevački, i dopredsjednik Slovenske biskupske konferencije mons. Alojzij Cvikl, nadbiskup metropolit mariborski.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u BiH mons. Luigi Pezzuto koji je s pastirima mjesnih Crkava razgovarao o pronalaženju najboljih odgovora na aktualne migracijske izazove počevši od onemogućavanja povratka prognanih i izbjeglih preko odlaska brojnih, posebno mladih ljudi u inozemstvo do sve većeg priliva migranata iz dalekih zemalja.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata: s plenarnog zasjedanja Talijanske biskupske konferencije održanog od 21. do 24. svibnja u Rimu; s Predsinodalnog susreta održanog od 13. do 24. ožujka u Rimu; sa Susreta generalnih tajnika biskupskih konferenciјa u Europi održanog od 29. lipnja do 2. srpnja na Cipru; sa Susreta osoba zaduženih za medije i glasnogovornika biskupskih konferenciјa u Europi održanog od 26. do 28. lipnja u Rimu; s blagoslova novog sjedišta Međunarodne biskupske konferencije sv. Cirila i Metoda upriličenog 1. srpnja u Novom Sadu te s Forumom o trgovini ljudima održanog od 4. do 6. srpnja 2018. u Rimu.

U skladu sa smjernicama prefekta Kongregacije za evangelizaciju naroda kardinala Fernanda Filonija i na prijedlog Misijske središnjice u BiH, biskupi su odlučili proglašiti Misijsku godinu koja će započeti u listopadu 2018. godine i završiti misijskim mjesecom listopadom sljedeće 2019. godine. U vezi s Misijskom godinom uputit će svoju posebnu poslanicu.

Pošto su saslušali izvješće predsjednika Organizacionog odbora za pripravu Obiteljskog dana u BiH, koji će se održati u nedjelju, 29. srpnja u župnoj crkvi Svetе Obitelji u Kupresu, biskupi i ovom prigodom pozivaju sve obitelji i sve druge vjernike da svojim dolaskom na ovo obiteljsko okupljanje iskažu zajedništvo u vjeri i molitvi.

Biskupi su saslušali Godišnje izvješće o djelovanju Caritasa BiH. Upoznati su s provedbom brojnih projekata, programa i aktivnosti Caritasa BiH i dijecezanskih Caritasa. Također su informirani da je smanjen broj donacija za karitativne aktivnosti zbog sve manjeg zanimanja partnera i donatora za Bosnu i Hercegovinu. Zahvaljuju svim karitativnim djelatnicima te pozivaju sve vjernike na molitvu za brojne dobre ljude koji su im pomagali u teškom ratnom i poratnom vremenu i koji ih ni danas ne zaboravljaju. Također potiču sve da uvijek imaju otvoreno srce za sve ljude koji su u velikoj potrebi u siromašnim zemljama ili u njihovu okruženju. Također su saslušali i prihvatali Izvješće Nadzornog vijeća Caritasa Bosne i Hercegovine za 2017. godinu.

Biskupi su raspravljali o pastoralnim izazovima u svjetlu sadašnjeg demografskog stanja Hrvata katolika u BiH. Zahvalni su svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i svima koji s njima surađuju na planu evangelizacije, kategorizacije učenika osnovnih i srednjih škola, animiranja mladih kroz razne aktivnosti, priprave budućih bračnih parova, praćenja katoličkih obiteljskih zajednica kroz seminare i duhovne obnove, brige za iseljenike, promicanja socijalnog nauka Crkve... Sve njih potiču da svojom zauzetošću pomognu vjernicima pronaći duhovni smisao i hrabrost za ostanak na ovim prostorima jer su jedino tu svoji na svome.

Biskupi su upoznati s odlukom Kongregacije za ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života da se sadašnji članovi trapističkog sa-

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine

mostana - nekoć Opatije "Marija Zvijezda" u Banjoj Luci - povjeravaju brizi - osim Generalnog opata Trapističkog Reda - također i neposrednoj brizi i nadležnosti biskupa ordinarija Banjolučke biskupije.

Sa svoga zasjedanja biskupi su uputili Poruku članovima svojih biskupijskih zajednica u vezi s listopadskim Općim izborima u Bosni i Hercegovini 2018. godine. Također pozivaju sve koji se

nisu registrirali za izlazak na izbore da to učine u predviđenom roku.

Na svetkovinu sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika banjolučke biskupije i naslovnika katedrale, 15. srpnja biskupi će slaviti svečanu Euharistiju. Svetu misu predvodit će kardinal Puljić, a propovijedati mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki.

Banja Luka, 14. srpnja 2018.

Tajništvo BK BiH

PORUKA BISKUPA BK BIH UOČI OPĆIH IZBORA U LISTOPADU 2018. GODINE

U listopadu 2018. godine trebaju biti održani opći izbori u Bosni i Hercegovini. U povodu toga važnog događaja, kao biskupi Katoličke Crkve, svjesni društvene odgovornosti svih kršćana, i u skladu sa socijalnim naukom Crkve, podsjećamo katoličke vjernike, da svi članovi Crkve, osim zakonskih obveza, imaju i moralnu odgovornost za društvo u kojem žive. Iz te odgovornosti proizlaze stvarne obveze svakoga katoličkog vjernika, da doprinosi poštovanju dostojanstva i prava svake ljudske osobe i napretku društvene zajednice. Istu moralnu obvezu imaju i svi drugi građani Bosne i Hercegovine, koji su kao i katolici pozvani dati svoj doprinos stvaranju pravednih okolnosti i uvjeta, kako bi se sva otvorena pitanja mogla rješavati na pošten i miran način.

Svoje društvene obveze i prava katolici vrše i ostvaruju na različite načine i u različitim prilikama. Pri tomu, poznato je, da su opći izbori u svakom demokratskom društvu vrlo važni i velika prilika za nov početak. Na njima birači imaju veliku odgovornost, jer izražavaju mišljenje i odlučuju, tko će ih u narednom razdoblju zastupati u vlasti i brinuti se za napredak društva. Katolički vjernici pak znaju, da svojim glasom odlučuju također, tko će donositi odluke o poštovanju i provođenju kršćanskih vrednota.

U složenom društvu, kao što je Bosna i Hercegovina, mora se poštivati dostojanstvo svakoga čovjeka i njegova prava, uključujući i ono na održiv povratak, te graditi sloga, njegovati dijalog i dosljedno uvažavati različite narodne, kulturne, jezične i vjerske posebnosti i identitete.

Ako se to želi postići i podržavati spomenute vrednote, onda iz političkoga djelovanja trebaju nestati majorizacija i preglasavanje. Jednako je neprihvatljivo, da se u parlamentarnoj praksi donose odluke od sudbinske važnosti i životnog interesa bez većine predstavnika jednoga naroda i protiv njihove volje. U ratu smo govorili, da se sreća jednoga čovjeka ne može graditi na nesreći drugoga i da jedan narod ne može do svoga napretka na štetu drugoga naroda, te i danas ponavljamo, da se sretna budućnost i boljši Bosne i Hercegovine

ne mogu graditi na nesreći i nijekanju bilo kojega naroda. Uz to od posebne je važnosti, da se u provedbi rezultata izbora dosljedno poštuje konstitutivnost svakoga naroda na cijelom području Bosne i Hercegovine, tako što će izborni legitimitet biti pravilo predstavljanja naroda. U protivnom, u društvu, koje drukčije primjenjuje zakon, vlada nepravda i pravno nasilje čime zakon gubi svoj osnovni smisao, koji se zove zaštita pravde. U tom smislu, zaista je neshvatljivo i neprihvatljivo neprovođenje pravomoćnih presuda mjerodavnih domaćih i stranih sudova, koje se tiču organizacije izbora i provedbe njihovih rezultata na općoj i nekim lokalnim razinama.

Bez obzira na brojne razloge za nezadovoljstvo i frustraciju zbog lošega stanja u Bosni i Hercegovini, koje predugo traje, mi Kristovi vjernici znademo, da smo svjedoci nade i propovjednici Isusove Radosne vijesti, koja je lijek za svako loše stanje. To činimo i svojim doprinosom za izgradnju boljega društva. Stoga pozivamo katolike da, kao svjedoci vjere i glasnici nade, odgovorno izađu na naredne opće izbole i po savjeti svoj glas dadnu onima, za koje smatraju, da će poštivati načela i odgovorno provoditi vrednote socijalnoga nauka Katoličke Crkve. Uvjereni da sva ljudska nastojanja bez Božje pomoći ne mogu postići željeni mir i napredak u ovoj Zemlji, podsjećamo katolike na njihovu trajnu obvezu moliti za sve koji obnašaju i koji će obnašati odgovorne službe u našem društvu s nakanom da ih vrše na opće dobro svih.

Banja Luka, 14. srpnja 2018.

Vaši biskupi:
Vinko kardinal Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski i predsjednik BK BiH, s. r.
Mons. Tomo Vukšić, vojni biskup, s. r.
Mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki, s. r.
Mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i ap. upravitelj trebinjsko-mrkanski, s. r.
Mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski, s. r.
Mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, s. r.

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima dijecezanskoga biskupa i apostolskog upravitelja, msgr. Ratka Perića, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- **Don Bernard Marijanović**, imenovan duhovnim pomoćnikom u župama sv. Luke i sv. Marka - Cim/Ilići, br. 498/2018., od 27. travnja 2018.

- **Don Josip Radoš**, mladomisnik, imenovan je župnim vikarom župe Presvetog Srca Isusova - Studenci, br. 887/2018., od 29. lipnja 2018.

- **Don Damjan Raguž**, razriješen je službe župnika župe sv. Petra i Pavla Rotimlja i umirovljen, br. 1228/2018., od 24. kolovoza 2018.

- **Don Pero Pavlović**, razriješen je službe župnika župe Rođenja Blažene Djevice Marije - Ravno i župnog upravitelja župe Uznesenja BDM Trebinja i imenovan je župnikom župe sv. Petra i Pavla - Rotimlja i župnim upraviteljem župe sv. Ivana Krstitelja - Stjepan Krst, br. 1229/2018., od 24. kolovoza 2018.

- **Don Bernard Marijanović**, razriješen je službe duhovnog pomoćnika u župama sv. Luke i sv. Marka - Cim/Ilići i imenovan je župnikom župe Rođenja Blažene Djevice Marije - Ravno i župnim upraviteljem župe Uznesenja BDM Trebinja, br. 1230/2018., od 24. kolovoza 2018.

- **Fra Goran Čorluka**, imenovan je župnim vikarom u župi sv. Ilike proroka Veljaci, br. 1187/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Hrvoje Miletić**, imenovan je župnim upraviteljem u župi sv. Stjepana Prvomučenika - Čerin, br. 1188/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Jure Barišić**, imenovan je župnim vikarom u župi sv. Stjepana Prvomučenika - Čerin, br. 11889/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Robert Kavelj**, imenovan je župnim vikarom u župi sv. Petra i Pavla - Mostar, br. 1194/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Jozo Hrkać**, imenovan je župnim vikarom u župi Bezgrješnog začeća BDM - Posušje, br. 1195/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Tihomir Bazina**, razriješen je službe župnika župe sv. Stjepana Prvomučenika - Čerin, br. 1196/2018., od 17. kolovoza 2018.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, podijeljene su kanonske misije za predavanje vjeronauka u školama:

U školskoj godini 2017./2018.:

- **Kristini Vučić**, u Osnovnoj školi "M. Držića" na Buni, u Osnovnoj školi "I. Gundulića" u Mostaru, u Prvoj osnovnoj školi, u Drugoj osnovnoj školi u Konjicu i u Srednjoj školi u Konjicu. u školskoj godini 2017./2018., br. 304/2018., od 2. travnja 2018.

U školskoj godini 2018./2019.:

- **Fra Augustinu Čordašu**, u Gimnaziji fra Dominika Mandića i Srednjoj strukovnoj školi u Širokom Brijeg u školskoj godini 2017./2018., br. 1121/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Fra Jozi Hrkaću**, u Gimnaziji i u Srednjoj strukovnoj školi u Posušju u školskoj godini 2018./2019., br. 1122/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Fra Dariu Dodigu**, u Gimnaziji i u Srednjoj strukovnoj školi u Ljubuškom u školskoj godini 2018./2019., br. 1182/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Fra Slavenu Brekalu**, u Gimnaziji u Tomislavgradu u školskoj godini 2018./2019., br. 1235/2018., od 24. kolovoza 2018.

- **Č.s. Ani Marić**, u Osnovnoj školi Petra Bakule u Mostaru u školskoj godini 2018./2019., br. 1124/2018., od 7. kolovoza 2018.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

- **Č.s. Danici Bilić**, u Osnovnoj školi kardinala Alojzija Stepinca u Neumu u školskoj godini 2018./2019., br. 1125/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Č.s. Kristini Barbarić**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Tomislavgradu u školskoj godini 2018./2019., br. 1126/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Č.s. Andeli Pervan**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Tomislavgradu u školskoj godini 2018./2019., br. 1127/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Č.s. Alojziji Ramljak**, u Trećoj osnovnoj školi u Mostaru u školskoj godini 2018./2019., br. 1128/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Klaudiji Jozić Maj**, u na službu savjetnika vjerskoga odgoja u predškolskim ustanovama i katoličkoga vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama pri Zavodu za školstvo Hercegovačko neretvanske županije br. 1130/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Andrijani Marić**, u Osnovnoj školi Petra Bakule u Mostaru. br. 1131/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Karmeli Zubac**, u Osnovnoj školi Bartola Kašića u Rodoču/Mostar br. 1132/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Matei Galić**, u Osnovnoj školi Kočerin br. 1133/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Antoniji Sesar**, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Posušju br. 1134/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Ivi Orlović**, u Srednjoj strukovnoj školi u Tomislavgradu u školskoj godini 2018./2019., br. 1135/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Danijeli Bašić**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Posušju, u Osnovnoj školi B. Bušića u Rakitnu i u Osnovnoj školi Vranić u školskoj godini 2018./2019., br. 1136/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Jeleni Galić**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Posušju u školskoj godini 2018./2019., br. 1137/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Dijani Škegro**, u Prvoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu u školskoj godini 2018./2019., br. 1138/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Mariji Čosić**, u Osnovnoj školi u Biogradima, u Prvoj osnovnoj školi i Drugoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu u školskoj godini 2018./2019., br. 1139/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Kristini Milićević**, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom i u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini u školskoj godini 2018./2019., br. 1140/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Kristini Soldo**, u Osnovnoj školi Bijakovići u školskoj godini 2018./2019., br. 1141/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Zlati Marinčić**, u Osnovnoj školi Vladimira Pavlovića u Čapljini u školskoj godini 2018./2019., br. 1142/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Boženi Milićević**, u Osnovnoj školi "Lipanjske zore" u Višićima u školskoj godini 2018./2019., br. 1143/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Marini Ivanković**, u Osnovnoj školi Ilići i u Osnovnoj školi Ilike Jakovljevića u Mostaru u školskoj godini 2018./2019., br. 1144/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Moniki Milićević**, u Gimnaziji "fra Grge Martića" u Mostaru u školskoj godini 2018./2019., br. 1145/2018., od 7. kolovoza 2018.

- **Mariji Batarilo**, u Srednju strukovnu školu u Tomislavgradu u školskoj godini 2018./2019., br. 1183/2018., od 17. kolovoza 2018.

- **Snježani Tole**, u Osnovnu školu Stolac i Srednju školu Stolac u školskoj godini 2018./2019., br. 1236/2018., od 24. kolovoza 2018.

- **Matei Glibić**, u Treću osnovnu školu u Mostaru i Osnovnu školu Ivana Gundulića u Mostaru u školskoj godini 2018./2019., br. 1254/2018., od 25. kolovoza 2018.

- **Vedranu Periću**, u Prvu osnovnu školu, u Drugu osnovnu školu i Srednju školu u Konjicu, u Osnovnu školu i Srednju školu u Jablanici te u Osnovnu školu na Buni u školskoj godini 2018./2019., br. 1255/2018., od 25. kolovoza 2018.

- **Matei Glibić**, u Osnovnu školu Marina Držića na Buni u školskoj godini 2018./2019., br. 1292/2018., od 31. kolovoza 2018.

- **Josipi Luburić**, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića u Čitluku u školskoj godini 2018./2019., br. 1293/2018., od 31. kolovoza 2018.

- **Ruži Knezović**, u Osnovnoj školi fra S. Vrljića u Sovićima u školskoj godini 2018./2019., br. 1294/2018., od 31. kolovoza 2018.

OKRUŽNICE

Mostar, 7. travnja 2018.
Prot.: 349/2018.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Predmet: *Molitva krunice za duhovnu obnovu katolika u krajevnoj Crkvi u BiH*

Velečasni župniče!

Biskupi Crkve u BiH, 27. ožujka ove godine, uputili su nam poziv da se svi skupa i svatko osobno, obiteljski i kao članovi župnih zajednica, od liturgijske proslave svetkovine Blagovijesti, 9. travnja, do svršetka mjeseca svibnja povežemo u moljenju Gospine krunice na zajedničku nakamu: duhovna obnova katolika u krajevnoj Crkvi u BiH. Naše su nakane:

- za pouzdanje u uskrsloga Krista u vremenu brojnih kušnja i sumornosti koje nam se nameću;
- za iskorjenjenje psovke koja truje vjerničko srce i vjerničko zajedništvo;
- za radosnu otvorenost životu i čin zadovoljštine za svu ubijenu nerođenu djecu;
- za slogu i vjernost u bračnom životu i za obiteljsko zajedništvo;
- za istinsko poštovanje Dana Gospodnjega i redovito sudjelovanje na slavlju sv. Mise u nedjelje i zapovijedane blagdane;
- za zauzet odgoj djece i mladih u vjeri i pružanje svjedočenja vjere vlastitim primjerom;
- za hrabro i radosno svjedočenje svoje vjere, voleći svoje, a poštujući tuđe;
- za uklanjanje negativnih ovisnosti koje urušavaju ljudsko dostojanstvo i vjerničko zajedništvo.
- za nova duhovna zvanja i za evanđeosko svjedočenje svih svećenika redovnika i redovnica;
- da odgovorne civilne vlasti omoguće dostojanstvo života svih u slobodi, miru i jednakoprav-

nosti gdje svatko u dostojanstvu i vrjednovanju vlastita rada pronađe unutarnju snagu ostati na zemlji pradjedova, nju obrađuje i oplemenjenu potomcima predadne;

- da molimo i za sve ono čime će nas Bog obnoviti, ohrabriti i učiniti postojanima na našim korijenima da uvijek budemo prepoznatljivi kao kršćani.

Bl. Alojzije Stepinac krunicu je nazvao "siderom hrvatskoga naroda", a Blaženu Gospu "najboljom zaštiticom u životu i smrti". Sluga Božji nadbiskup Josip Stadler: "najkrasnijom molitvom koja obuhvaća sve što je čovjeku vjerovati, u što mu se ufati i što mu je ljubiti; ona u sebi sadržava najglavnije istine naše svete vjere i ona je najprakladnija molitva za svaku dob, jednako za stare i mlade, za učene i neuke, za zdrave i bolesne; ona je najbolji molitvenik bez molitvene knjižice i za one koji ne znaju čitati, ona nam predočuje Spasitelja i djelo otkupljenja, ona nas sjeća Marije i svega što je učinila za naš spas."

Ovim pozivamo sve župnike da potaknu povjerene vjernike, a same vjernike, svećenike i redovnike i redovnice da se ovom tako dragom molitvom hrvatskoga naroda i svakoga vjernika - katolika obratimo nebeskoj Majci po milosti da nam kod Boga isprosi potrebnu pomoć u svladanju životnih kušnji.

S poštovanjem vas pozdravljam

Don Željko Majić, gen. vikar

DEKRET O NASLOVU ŽUPNE CRKVE NA BUNI NAJAVA POSVETE CRKVE

Mostar, 30. lipnja 2018.
Prot.: 905/2018.

Velečasni don Nikola, župniče!

Više puta i na više načina razgovarali smo o pravno-liturgijskom statusu župe Blagaj-Buna. Nekako se iskristalizirao ovaj zaključak koji prenosim u dekret:

Naziv župe: *Župa Presvetoga Trojstva Blagaj - Buna.* Presveto je Trojstvo od početka, 1891. godine. Župa je prošla tri teška rata. U ovom smo trećem kao katolička zajednica najviše stradali. Ali naziv župe obaju mjesta ostaje iz obzira i prema povijesti¹ i prema prostoru. Nije poznato da je crkva u Blagaju bila ikada posvećena.

Naslov crkve u Blagaju: *Presveto Trojstvo.* Bogu hvala da je crkva, kroz stoljeće župna, obnovljena. Župni stan vapije za obnovom. U crkvi se svakoga mjeseca slavi sv. Misa. Sjedište je župe u poratnim godinama preneseno na Bunu imajući u vidu preseljenja i nova naseljenja vjernika. I taj naslov crkve ostaje.

Naslov crkve na Buni: *Tijelovo.* Pučki naslov: *Brašančevo ili Korosande /Corpus Sanctum/.* Nekada se, od 1849. do 1970. u Katoličkoj Crkvi 1. srpnja slavio blagdan Predragocjene Krvi Kristove, a onda je, nakon liturgijske reforme, taj blagdan spojen s blagdanom Tijelova u puni naslov: *Presveto Tijelo i Krv Kristova.* Ne bi dolikovalo da se zbog naziva župe i naslova blagajske župne crkve Presvetoga Trojstva daje novi naslov

crkvi u kojem ne bi bila i imenito počašćena jedna Osoba Presvetoga Trojstva, u ovoj odluci: Euharistijski Krist, s kojim je sadržajno povezana i svetkovina Presvetoga Srca Isusova.

Posveta nove župne crkve i oltara. Predviđena za 1. srpnja 2018. u večernjim satima. Obljetnica posvete treba biti nepomična svetkovina, i dobro je da je to 1. srpnja, pogotovo da obljetnica ne bude liturgijski povezana ili podudarna sa samim naslovom crkve, Tijelovom, koje je zapovjedna i pomična svetkovina. Budući da se Uskrs datumski mijenja od 22. ožujka do 25. travnja, a Tijelovo slijedi 60 dana ili dva mjeseca nakon Uskrsa, ne može se dogoditi da se svetkovina Tijelova podudara sa svetkovinom obljetnice posvete crkve na Buni.

Obljetnička posveta crkve slavi se na svetkovinskoj razini župe.

Blaženi mučenik Alojzije Stepinac, zaštitnik Pastoralnoga centra, i dalje se slavi kao i do sada od 2001. godine, 10. veljače.

Stoga će, u ime Gospodnje, crkva na Buni biti posvećena, kako je dogovoren, u slavu Presvetoga Tijela i Krvi Kristove, u nedjelju, 1. srpnja 2018., u 19.00 sati.

Bilo na slavu Presvetoga Trojstva i na osobito čašćenje Presvete Euharistije!

+ Ratko Perić, biskup

¹ <http://www.md-tm.ba/clanci/zupa-blagaj-buna>

OBITELJSKI SUSRETI

Mostar, 15. lipnja 2018.
Prot.: 771/2018.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Obiteljski dan na Kupresu i
Treći nacionalni susret katoličke obitelji u Splitu i Solinu

Velečasni župniče!

Crkva U Hrvatskoj priprema se na slavlje Trećega nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji, koji će se održati 15. i 16. rujna 2018. godine u Splitu i Solinu. Domaćin susreta, msgr. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, uputio je 23. travnja ove godine pismo svim nad/biskupima u RH i BiH u kojem ih poziva da "upoznaju sve župnike i zainteresirane hodočasnike da prijave na vrijeme broj hodočasnika." Na susretu se očekuje sudjelovanje katoličkih obitelji iz Hrvatske i BiH. Očekuju da se broj hodočasnika najavi do 10. kolovoza. Sve o ovomu susretu možete pronaći i pročitati na web stranici: <https://susretobitelji.hr/>

Nad/biskupi naše krajevne Crkve odlučili su da se i kod nas proslavi Obiteljski dan, **28. i 29. srpnja na Kupresu**, u župnoj crkvi Svete Obitelji. Za predsjednika Organizacijskoga odbora odredili su msgr. Marka Semrena, pomoćnoga biskupa banjolučkoga i predsjednika Vijeća za obitelj pri BK BiH. Ovaj susret nikako se ne smije gledati u koliziji s Nacionalnim susretom u Splitu i Solinu, nego kao svojevrsna priprava za Nacionalni susret.

Jučer, 14. lipnja, msgr. Semren uputio nam je pismo u kojemu moli da vam proslijedimo informacije o proslavi Obiteljskoga dana u BiH. U prilogu Vam dostavljamo cjelovit tekst, kako u pdf-u tako i u wordu, ali i plakate u digitalnom obliku. Kada na Ordinarijat priđete otisnuti plakati, do-

stavit ćemo vam ih redovitom poštom kao i ovaj naš dopis u originalu. Molimo vas da pomno pročitate priloženi dopis te povjerene vam vjernike obavijestite i duhovno pripremite na ovaj susret i prema mogućnosti povedete na Kupres. Kako ćete iz dopisa vidjeti, potrebno je do 10. srpnja prijaviti broj hodočasnika.

U Posvetnoj molitvi za Godinu vjere, kao domaća Crkva, molili smo da naše obitelji budu zajednice milosti i molitve, škole ljudskih i kršćanskih krjeposti, napose krjeposti ljubavi koje rado sudjeluju u životu župne zajednice, na sv. Misi, te u sakramantu sv. ispovijedi ostvaruju izmirenje s Bogom i među sobom. Euharistijski kruh neka ih učini jednim jedinim tijelom a svakodnevna obiteljska i osobna molitva neka im bude najjači poticaj za prihvatanje svih odgovornosti koje imaju kao kršćanska obitelj.

Naši nad/biskupi pozivaju da u vremenu od 29. lipnja - svetkovina sv. Petra i Pavla do 29. srpnja - Obiteljskoga dana, svaka obitelj, bez obzira hoće li sudjelovati na Obiteljskom danu ili ne, moli svaki dan molitvu Presvetom Trojstvu za obitelj koju imate u dopisu biskupa Semrena kao i na plakatu u digitalnom obliku koji možete osobno ili na dekanatskoj razini otisnuti u željenu i potrebnu broju primjeraka.

Poštovani župniče! Ovim vas pozivamo da sa svoje strane učinite maksimum kako bi se i naše obitelji uključile u ovo duhovno gibanje hrvatske

katoličke obitelji, da se po uzoru na Svetu Obitelj i u našim kršćanskim obiteljima ostvari božanski naum o ženidbi i obitelji - da naše obitelji budu istinske zajednice vjere, života i ljubavi.

Broj sudionika, kako na Obiteljskom danu u Kupresu tako i na Nacionalnom susretu u Splitu

i Solinu, molimo da nam prijavite do naznačenih datuma (Kupres, 10. srpnja; Solin, 10. kolovoza).

Želeći vam Božji blagoslov u radu, sve vas iskreno i s poštovanjem pozdravljamo

*Don Željko Majić
generalni vikar*

PREZBITERSKO REĐENJE

ZNATE LI JESU LI DOSTOJNI?

U petak, 29. lipnja 2018., pučka Misa u čast svetih apostola Petra i Pavla u mostarskoj katedrali počela je u 10.00 sati. Za vrijeme Euharistijskoga slavlja podijelio je sveti red prezbiterata četvorici kandidata biskup Ratko, koji im je prije šest mjeseci, 26. prosinca 2017., u Kongori bio podijelio red đakonata. Katedralni misari i rodbina četvorice novoređenika ispunili su katedralu Marije Majke Crkve. Asistirali su hercegovački bogoslovi i franjevački novaci. Bilo je i više sestara redovnica raznih kongregacija. Pjevalo je katedralni zbor. S biskupom u koncelebraciji bio je generalni vikar don Željko Majić i provincial hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko i više od 40 svećenika obojega klera. Biskup je zaredio za prezbitere članove Hercegovačke franjevačke provincije: fra Juru Barišića podrijetlom iz Šuice, fra Jozu Hrkaća iz Širokoga Brijega, fra Roberta Kavelja rodom iz Obara, koje je predstavio tajnik Provincije fra Stanko Čosić, te dijecezanskoga đakona don Josipa Radoša iz Kongore, kojega je narodu predstavio don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja. Reditelj je, pozdravivši braću svećenike koncelebrante, pozvao novoređenike na potpuno predanje Kristu i njegovoj Crkvi te izgovorio homiliju nakon misnih čitanja o sv. Petru i o sv. Pavlu. Prije završnoga blagoslova provincial o. Šteko zahvalio je svima koji su na bilo koji način pridonijeli duhovnom rastu i svećeničkom zvanju ovih zaređenih novomisnika u njihovu životu. Nakon sv. Mise uobičajeno čestitanje, čašćenje i razgovor u katedralnoj dvorani.

Prenosimo biskupovu propovijed

Braćo i sestre! Dragi novoređenici!

Neka nam je svima sretna i blagoslovljena današnja svetkovina apostolskih prvaka, **sv. Petra i sv. Pavla!** Najprije o jednomu, a onda o drugo-

mu Apostolu s primjenom i molitvom za naše novoređenike.

Petrov poziv. U Novome Zavjetu Petar se apostol spominje više od 180 puta: nekada Šimun, kako mu je obiteljsko ime, nekada Kefa, a najčešće Petar, kako ga je Isus u prvom susretu prozvao (Iv 1,42). *Kefa* na aramejskom; *Petros* na grčkom; *Petrus* na latinskom; *Kamen, Stijena* na hrvatskom. Petar nije samo najčešće spominjani učenik, nego je i uvijek Prvi, *Protos*: "A ovo su imena dvanaestorice apostola: prvi Šimun, zvani Petar" (Mt 10,2).

Prvi pogledi dogodiše se u trenutku kada Andreja dovede brata Šimuna k Isusu, koji ga "pogleda" (Iv 1,42) i odmah mu promijeni ime u Petar. Samo je njemu Isus dao novo ime, koje mu se ustalilo. Šimun Petar bio je rodom iz Betsaide, galilejskoga lučkoga gradića. U Evandželju se spominje njegova "punica" koja je živjela u njegovoj kući (Mk 1,29-30). A sv. Pavao usput spominje njegovu ženu: "Zar nemamo prava ženu vjerniku voditi sa sobom, kao i drugi apostoli, i braća Gospodnja, i Kefa?" (1 Kor 9,5). Djeca mu se ne navode, osim "Marko, sin moj" (1 Pt 5,13), u kojem svi tumači, od Papije iz 2. stoljeća (130.-171.), hijerapskoga biskupa, do danas, vide sv. Marka evanđelista, Petrova pisara i osobnoga tajnika.

Današnje Evandželje: Mt, 16,13-19.

Petrova vjeroispovijest. Evanđelist, apostol i očevidac Matej, prikazuje kako se Isus povukao sa svojim učenicima u predjele sjeverno od Cezareje Filipove. Otišao u duhovne vježbe radi poučavanja učenika. I da vidi komu će povjeriti svoje božansko djelo među ljudima. Tu su se, kod te Cezareje, nekoć širila klanjališta sirijskim božanstvima - baalima i aštartama. Tu je Herod Veliki podigao bijeli mramorni hram Cezaru i nazvao mjesto "Cezareja". A sin mu Herod Filip dodao svoje vla-

stito ime: "Filipova", za razliku od one primorske na Mediteranu. Tu je, dakle, Isus svojim izabranicima postavio dva temeljna božanska upita, upućena i svakomu od nas: "Što govori svijet, tko sam ja?" A učenici stanu nagadati: Neki kažu da si Ivan Krstitelj, drugi da si Ilija, treći da si Jeremija ili jedan od drevnih proroka. A on će im drugi upit: "A vi, što vi kažete, tko sam ja?" Petar mu odgovori: "Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga!" (Mt 16,16). Radostan Isus da je Petar pogodio! Ima barem jedan koji razumije tko je Isus.

On je prvi među učenicima otkrio Isusa kao Sina Boga živoga. Doista veliko otkriće proizašlo ne iz njegove glave i pameti, nego iz objave Božje!

Petrova nova služba. Na to Isus izreče Petru veliko blaženstvo i veliko obećanje: "Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj koji je na nebesima. A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj Stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati" (Mt 16,17-18). Krist obećaje Petru da će on biti temelj njegove Crkve. Na temelju Petrove vjere Krist gradi Crkvu svoju. Petrova je vjera stijena, dragi kamen, na kojem стоји Crkva Kristova.

- Tko god prima od Boga dar, tj. tko vjeruje vrhunaravnim činom vjere, on je stijena, kremen, neoboriva i nerazoriva hridina. Svatko od nas svojom vjeroispovješću ugrađuje svoj kamen u zgradu Crkve Kristove. U tom smislu svatko je od nas čestica Crkve. Takvomu Bog povjerava i obećaje velike stvari. Novoredjenici, ovih ste dana izrekli i potpisali isповijest vjere za svoj učiteljski, posvetiteljski i upraviteljski svećenički život. Danas to i javno potvrđujete ovim svetim činom.

Današnje drugo čitanje: 2 Tim 4: "Ja se već prinosim za žrtvu ljevanicu, veli apostol Pavao, prispjelo je vrijeme moga odlaska. Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao. Stoga, pripravljen mi je vijenac pravednosti kojim će mi u onaj Dan uzvratiti Gospodin, pravedan sudac; ne samo meni, nego i svima koji s ljubavlju čekaju njegov pojavak" (rr. 6-8).

Moj je život - kaže Apostol učeniku Timoteju - dosegnuo točku vrelišta u kojoj se valja posve žrtvovati, izliti, kao žrtva ljevanica, zapravo prikazati sama sebe Bogu sa svojim duševnim i tjelesnim sposobnostima, s intelektualnim i slobodovoljnim darovima, sa školskim uspjesima, životnim zadaćama, osobito s vjerom u Boga. Prispjelo je vrijeme moga odlaska, i valja preda-

ti zastavu i službu drugomu, mlađemu, poletnjemu. Pavao je svoj zemaljski svršetak zbio u tri kratke rečenice: prvo, "dobar sam boj bio"; drugo, "trku završio"; treće, "vjeru sačuvao".

Dobar boj bio, kao oni športaši u areni ili na stadionu koji daju sve od sebe, ginu za svoju reprezentaciju, ostavljaju srce na terenu, pružaju svoju najbolju partiju bez obzira na pobjedu ili na poraz. Boj se Pavlov odvijao po pravilima boja, igre, nije bilo lomljena tuđih kostiju, podapinjanja protivniku, nije se služio prijevarom i podlim udarcima, nego časno i poštено. I kažemo li za neke utakmice: prljava igra! Za druge: dobra igra! U Pavla je: dobar boj! Pošten boj u nepoštenu svijetu!

- Novoredjenici! Evo boja, evo Rodosa! Evo Pavlova primjera i zagovora! Prekjučer Senegal i Japan u svemu jednaki, osim u žutim kartonima - 6 : 4. Senegal - kući!

Trku završio. Nezgodno je o nekomu pisati životopis dok je još živ. Nogometna utrka traje 90 minuta, plus produžetci, plus penali ako je nerišešen rezultat. A ona maratonska trka duga je 42 kilometra. Prema tomu do posljednjega udarca i koraka nije ništa riješeno. Pavao je stavio sve svoje tjelesne i duhovne moći u službu Duha, milosti Božje. Upustio se u veliku utrku, protrčao kojih 16 tisuća kilometara. Tako je, noseći baklju Blagovijesti, dospij u Atenu, u Efez, u Solun, u Jeruzalem, u Rim, i navijestio da je Isus pobijedio grijeh, smrt i pakao. Isus je uskrsnuo, a Pavao je navjestitelj toga uskrsnuća!

- Novoredjenici! Želite li na Isusovu stranu, pobijedit ćete! Pavao je pobijedio ustrajavši s Isusom. Molimo za vas da ustrajete u vjeri, nadi i ljubavi.

Vjeru očuвао. Vjeru u Isusa Krista koji ga je izabrao i dao mu povjerenje i službu. Kao što su se sudionici igrači dan prije otvaranja Olimpijskih igara u staroj Grčkoj zaklinjali da nisu trenirali manje od 10 mjeseci i da se ne će služiti nikakvim nedopustivim prijevarama u natjecanjima, tako se Pavao držao pravila u navješčivanju Kraljevstva Božjega.

- Tako ste se i vi, poštovani novoredjenici, odavno odlučili, ovih dana, nakon svih kanonskih izvida, i potpisali a danas primeće sv. red prezbiterata da dobar boj bijete, da dobru trku izdržite i dobru vjeru u Presveto Trojstvo očuvate i u sebi i u drugima. Pratio vas u svećeništvu moćan zagovor svećara - Apostolskih prvaka!

KRATKI ŽIVOTOPISI REĐENIKA

Don Josip Radoš

- Rođen 27. veljače 1992. u Tomislavgradu, od oca Ivana, sada već pokojnoga, i majke Ive r. Milić.
- Kršten na svetkovinu sv. Josipa, 19. ožujka 1992., i dano mu ime Josip, u župnoj crkvi Presvetoga Srca Isusova u Kongori u ovoj Mostarsko-duvanjskoj biskupiji.
- Krizman u Kongori, 16. lipnja 2007.
- Završio osnovnu školu u Kongori (1998.-2006.), četverogodišnju Srednju elektrotehničku školu u Tomislavgradu (2006.-2010.), maturirao, 2010.
- Uzeo godinu dana pauze.
- Upisao se na Teološko-katehetski institut u Mostaru, pohađao 5 godina (2011.-2016.) i postigao diplomu.
- U ožujku 2016. javio se predstojniku Instituta da bi želio biti svećenik, a on ga u travnju iste godine poslao biskupu Ratku na razgovor.
- Biskup ga 2016. poslao u Kolegij Družbe Isusove na Filozofsko-teološki institut na Jordanovcu u Zagrebu, gdje su mu uvažili mostarski studij uz pohađanje i polaganje nekoliko predmeta za koje su profesori ocijenili da ih treba dopuniti. Diplomirao 7. srpnja 2017.
- Biskup ga odredio na pastoralnu godinu u Studence, 12. kolovoza 2017.

- Konzultirano više svećenika, od svih primljeno pozitivno mišljenje o njegovoj prikladnosti za ređenje.
- 29. prosinca 2016. u Mostaru pripušten među kandidate za đakonat i prezbiterat za Mostarsko-duvanjsku biskupiju.
- 18. travnja 2017. primio službu čitača-lektora u Mostaru.
- 22. lipnja 2017. primio službu svjećonoš-akolita u Mostaru.

Zaređen za đakona 26. prosinca 2017. u Kongori.

- Obavio predviđene 5-dnevne duhovne vježbe za prezbiterat u Mostaru od 11. do 15. lipnja 2018.

- Položio predmete u Pastoralnoj godini: liturgiku, ekleziologiju, moral, pravo, pastoral i običajnik.

- Preporuka pitanih župnika i župljana u župnim crkvama Presvetoga Srca Isusova u Kongori i u Studencima, 10. lipnja 2018. Župnički pozitivni odgovori: 15. i 19.-20. lipnja 2018.

Molba za prezbiterat, od 6. lipnja 2018.

- Ispovijestvjere, Prisega vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve i Prisega doživotna služenja Mostarsko-duvanjskoj

i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, sve položene na Ordinarijatu, 25. lipnja 2018.

- Biskupov pozitivan odgovor, od 25. lipnja ove godine.

- Red prezbiterata: 29. lipnja 2018. u Mostaru.
- Biskup zareditelj: Msgr. Ratko Perić, biskup.

Fra Jure Barać

- Rođen: 29. ožujka 1979. u Tomislavgradu
- Kršten: 29. travnja 1979. u Šuici
- Krizman: 21. svibnja 1994. u Velikoj Gorici
- Roditelji: Ante i Matija r. Mašić
- Pučka škola: 1986.-1994. u Šuici i Velikoj Gorici
- Srednja škola: 1994. - 1998. u Velikoj Gorici
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011.
- Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.
- Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu
- Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu
- Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu
- Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu
- Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru

- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012. - 2017.

- Diplomirao: 19. rujna 2017.
- Red đakonata: 26. prosinca 2017. u Kongori
- Molbu za primanje sv. reda prezbiterata napisao 18. lipnja 2018.

te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 20. lipnja 2018.

- Duhovne vježbe: u Slanom od 3.-9. lipnja 2018.
- Ispovijestvjere (usp. kan, 833,6), Izjavu i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 20. lipnja 2018.

- Puk koji je pitan o prikladnosti fra Jure Baraća za sveti red prezbiterata nije imao nikakve primjedbe.

- Red prezbiterata: 29. lipnja 2018. u Mostaru.
- Biskup zareditelj: Msgr. Ratko Perić, biskup.

Fra Jozo Hrkać

- Rođen: 15. studenoga 1992. u Grudama
- Kršten: 27. prosinca 1992. na Širokom Brijegu
- Krizman: 20. svibnja 2007. na Širokom Brijegu
- Roditelji: Pero i Vinka rođ. Soldo
- Osnovna škola: 1999. - 2007. na Širokom Brijegu
- Srednja škola: 2007. - 2011. u Visokom
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011. u Mostaru
- Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.

- Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu
- Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu
- Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu
- Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu
- Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru
- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012. - 2017.
- Diplomirao: 6. srpnja 2017.
- Red đakonata: 26. prosinca 2017. u Kongori.
- Molbu za primanje sv. reda prezbiterata napisao 18. lipnja 2018.
 - te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 20. lipnja 2018.
 - Duhovne vježbe: u Slanom od 3.-9. lipnja 2018.
 - Ispovijestvjere (usp. kan, 833,6), Izjavu i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 20. lipnja 2018.
 - Puk koji je pitan o prikladnosti fra Jose Hrakaća za sveti red prezbiterata nije imao nikakve primjedbe.
 - Red prezbiterata: 29. lipnja 2018. u Mostaru.
 - Biskup zareditelj: Msgr. Ratko Perić, biskup.

Fra Robert Kavelj

- Rođen: 11. veljače 1990. u Sarajevu
- Kršten: 24. ožujka 1990. u Obrima
- Krizman: 21. svibnja 1994. u Velikoj Gorici
- Roditelji: Zdenko i Borka r. Bolta
- Pučka škola: 1986. - 1994. u Šuici i Velikoj Gorici
- Srednja škola: 1994. - 1998. u Velikoj Gorici
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011. u Mostaru

- Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.
- Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu
- Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu
- Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu
- Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu
- Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru
- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012. - 2017.
- Diplomirao: 19. rujna 2017.
- Red đakonata: 26. prosinca 2017. u Kongori
- Molbu za primanje sv. reda prezbiterata napisao 18. lipnja 2018.
 - te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 20. lipnja 2018.
 - Duhovne vježbe: u Slanom od 3.-9. lipnja 2018.
 - Ispovijestvjere (usp. kan, 833,6), Izjavu i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 20. lipnja 2018.
 - Puk koji je pitan o prikladnosti fra Roberta Kavelja za sveti red prezbiterata nije imao nikakve primjedbe.
 - Red prezbiterata: 29. lipnja 2018. u Mostaru.
 - Biskup zareditelj: Msgr. Ratko Perić, biskup.

Po zagovoru sv. Petra i Pavla, apostolskih pravaka, pod zaštitom BLAŽENE DJEVICE MARIJE i sv. JOSIPA, bilo novoređenicima na duhovnu kistor, Crkvi Božjoj na porast vjere, ufanja i ljubavi, a sve na slavu Presvetoga Trojstva Oca, Sina i Duha Svetoga!

GODINA BISKUPA PAVLA ŽANIĆA

KATEDRALNA ZVONA POZDRAVILA BISKUPA ŽANIĆA

Mostar, 2. svibnja 2018. - U srijedu, 2. svibnja 2018., oko 13.30 šest zvona mostarske katedrale pozdravila su svojim skladnim zvucima dolazak posmrtnih ostataka biskupa Pavla Žanića, koji su preneseni iz obiteljske grobnice iz Kaštel Novoga. Pratitelji iz Mostara i glavni organizatori prijelosa bili su don Željko Majić, generalni vikar, i don Ante Luburić, kancelar - dugogodišnji tajnik biskupa Žanića. Na ispraćaj su se okupili članovi obitelji biskupa Pavla, nećaci i nećakinje, te daljnja rodbina, prijatelji i poznanici. Msgr. Marin Barišić, splitsko-makarski nadbiskup, došao je sa svojim generalnim vikarom msgr. Mirom Vidovićem i tajnikom don Gabrijelom Kamberom. Pridružio se i don Luka Vuco, umirovljenik, koji je kao župnik u Kaštel Novom, stavio dio župne kuće na raspolaganje biskupu Pavlu i njegovoj sestri Jerki 1993. godine.

Nadbiskup je Marin oko 10.00 sati obavio obred ispraćaja uputivši nazočnima pozdrav a zahvalu Bogu za dar života, rada, žrtve i primjera koji je dao u biskupu Pavi, hrabru i vjernu pastiru Crkve u Hercegovini. Pozdravlja odluku da se biskupovi zemni ostatci prenesu i počivaju u njegovoj katedrali. Don Željko je zahvalio svima, napose nadbiskupu Marinu za njegov dolazak, molitvu i upućenu riječ. Sve je prisutne pozvao da 21. svibnja tekućega dođu u Mostar, na svetkovinu Marije Majke Crkve, kada će se svečanom Misom zaključiti "Godina biskupa Pavla Žanića" i predstaviti Zbornik njemu u čast.

Na ulasku u katedralnu kriptu sv. Josipa zemne ostatke biskupa Pavla, svoga predšasnika, dočekao je s molitvom biskup Ratko sa svećenicima i časnim sestrama iz katedralne crkve. Mrtvacki je sanduk postavljen pred oltar u kripti sv. Josipa. U 16.00 sati skupilo se na sv. Misu oko 25 dijecezanskih svećenika i više sestara raznih kongregacija.

U homiliji biskup je govorio o Sedam Isusovih poruka s kalvarijskoga križa: Tri su upućene Ocu nebeskomu, Dvije se odnose na Isusa, Jedna na Majku i učenika, Jedna na raskajana razbojnika.

1. Gospodin Isus gleda one koji su ga uzdigli na križ i moli svoga Oca beskrajne ljubavi: "Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine" (Lk 23,34). Te objavitelske riječi ne odnose se samo na one koji su toga dana poduzeli zločinački pilatovsko-herodovsko-kajfinski potхват protiv Gospodina slave, nego i na sve grješno čovječanstvo. Isus je zato došao na svijet da pokaže Očevo milosrđe ljudima. O, da bismo svi bili dostojni toga Očeva milosrđa!

2. Isus na križu kao čovjek s ljudskom naravi osjeća pravu napuštenost, ispražnjenost. Zato onaj duboki uzdah: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio" (Mt 27,46). Nije to samo ponavljanje starozavjetnoga psalma (22,1), nego pravi doživljaj dna ljudske naravi. Ali vjekovječni Sin ne umanjuje nimalo sinovskoga povjerenja u vjekovječnog Oca.

3. Kako se približava svršetak ovoga života, Isus očituje srdačno sinovsko predanje Ocu: "Oče, u ruke tvoje predajem Duh svoj" (Lk 23,46). Ovaj Isusov uzdah mi svećenici, redovnici i redovnice ponavljamo svaki dan u povečerju. Kao da predajemo duh svoj Gospodinu da kod njega prenoći pa nam ga ujutro vrati! Daj, Bože, da bismo ga s punim povjerenjem i predanjem izgovorili i u predvečerje svoga života!

4. U mukama Isus iznemogao vapije s križa: "Žedan sam" (Iv 19,28.) Raspeti doista trpi fizičku žeđu, ali kudikamo više onu duhovnu žeđu, koja se odnosi na spasenje naših duša. Gospodin žeđa za našom ljubavlju, za odgovorom na njegovu ljubav.

5. Prije nego će predati duh svoj, Isus izgovara riječ "Dovršeno je" (Iv 19,30). Došao je izvrši-

ti volju Očevu, i sada na svršetku kaže: "Djelo je dovršeno! Oče, sve sam izvršio što si mi zapovjedio." To je smisao i našega ovozemnoga života i u odnosu na vječnost.

6. Poruka Umirućega s križa upućena je njegovoj Majci i učeniku kojega je volio: "Ženo, evo ti sina! Sinko, evo ti majke!" (Iv 19,26). Marija je pod križem nova Eva. Ivan je pod križem predstavnik ljudskoga roda, pa je preko njega Isus svima nama dao Mariju za duhovnu Majku. Duhovna je Majka kudikamo jača od fizičke pod riječi Gospodnjoj.

7. Desni razbojnik u određenu trenutku javno priznaje Isusovu svetost i svoju grješnost i moli Spasitelja: "Sjeti me se, kada dođeš u kraljevstvo svoje". Gospodin mu odmah odgovara: "Danas ćeš biti sa mnom u raju" (Lk 23,43). Isus je počeo moleći Oca da oprosti svima koji grijše ne znajući što čine, i evo na svršetku na konkretnu primjeru pokazuje kako se prašta zloglasnu razbojniku koji traži samo spomen u kraljevstvu nebeskom. Isus ga proglašava svetim za života. Zločinac pa svetac! Eto to je ljudsko obraćenje. To je božansko Otkupljenje.

Biskup je na kraju iznio crkvene razloge prijelosa **posmrtnih ostataka biskupa Pavla** iz Kaštel Novoga u Mostar.

O Stoljetnici rođenja biskupa Žanića, na spomenan sv. Atanazija, biskupa i crkvenoga načitelja, 2. svibnja 2018. prenesene su kosti nekadašnjega mostarsko-duvanjskog ordinarija iz obiteljske grobnice iz Kaštel Novoga u katedralnu kriptu sv. Josipa u Mostaru.

Prema crkvenom običaju i kanonu 1178 postupak s obzirom na ukop pokojnoga biskupa posljednje mu biskupije jest ovaj: "Neka se sprovod dijecezanskog biskupa obavi u njegovoj stolnoj crkvi, osim ako je sam izabrao drugu crkvu." Kanonski je bilo da biskup Pavao bude pokopan u ovoj katedralnoj kripti, pogotovo što je i sam uvelike sudjelovao u gradnji ove katedrale. Ali se od općega kanona više poštaje biskupova osobna pisana oporuka da bude pokopan u drugoj crkvi, neovisno o katedrali. Bilo bi normalno da je biskup Pavao oporučno ostavio da bude pokopan doista u drugoj crkvi, na primjer u župnoj crkvi sv. Petra, gdje je bio kršten, u Kaštel Novom 2000. godine. Ali nije.

Biskupova usmena želja, izražena pred nekim svećenicima u nekoj prigodi, - u pisanoj Oporuci iz 1985. o tome nema ništa - preporučivala je da

bude pokopan u obiteljskoj grobnici u Kaštel Novom. Kao njegov nasljednik tu sam želju tako poštovao da sam to stavio i u njegovu *Osmrtnicu*. Jednostavno se htjela poštovati njegova usmena želja.

Možda je još jača usmena želja da se pokojni biskup Pavao pokopa u Kaštel Novom bila njegove vjerne sestre Jerke (rođ. 1913.), koja ga je pratila 52 godine kao svećenika i biskupa, od 1941. do 1993., koja je sigurno željela pohađati njegov grob u Kaštel Novom i moliti se za bratovu dušu i koja ga je nadživjela osam godina.

Nakon Jerkine smrti, preminula 26. travnja 2008., počelo se, prije više vremena, razmišljati i razgovarati s njegovom širom obitelji o eventualnom prijenosu njegovih posmrtnih ostataka u Mostar. Kada se uvidjelo da nema primjedaba od strane obitelji, da je crkveni pisani kanon o biskupovu pokopu u katedralu stabilniji od njegove obične usmene želje, trenutačno izražene, da ni više vlasti ne bi imala nikakvih primjedaba, odlučeno je da se pristupi konkretnu prijenosu u povodu Stoljetnice njegova rođenja, 2018.

Više nas je crkvenih razloga potaknulo na ovaj čin:

Biskup je Pavao, nakon biskupskoga ređenja, na današnji dan - 2. svibnja 1971., u sve vrijeme svoje biskupske službe, i koadjutorske i ordinarijske do Papina prihvaćanja njegova određujuća, 24. srpnja 1993., bitno vezan uz Mostar, uz gradnju ove katedrale i uza službu u ovoj katedralnoj crkvi.

Biskup je Pavao u ovoj Mostarsko-duvanjskoj biskupiji pune 22 godine djelovao, a 12 godina u katedrali propovijedao, svete sakramente dijelio i župnike i kapelane ovdje postavlja. Njemu i nakon smrti po svim pravima i pravilima pripada mjesto u biskupskoj grobnici u kripti ove katedrale koja je stolna crkva ove i njegove dijeceze.

Biskup je Pavao svojski, nesebično i požrtvovno rješavao sve biskupijske probleme, među kojima na prvom mjestu: "hercegovački slučaj", otkako je počeo djelovati kao koadjutor, 1971., i "međugorski fenomen", otkako je postao ordinarijem, odnosno od same "pojave" Međugorja, 1981. Stoga njemu pripada i biskupska grobnica u ovoj kripti mostarske stolnice.

Biskup se Pavao, rješavajući spomenute probleme sa svojim ordinarijem biskupom Petrom i s najvjernijim suradnikom svećenikom don Markom potom kotorskim biskupom, najviše vodio svojim mladomisničkim geslom: "U vjeri, nadi i ljubavi", odnosno svojim mladobiskupskim istim geslom izraženim na latinskom jeziku: *In fide, spe et caritate*. Stoga mu s pravom pripada mjesto u

ovoj kripti sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, uz biskupe Petra i Marka. Dao Bog da vjernici ovdje nalaze potrebnu snagu vjere, ufanje i ljubavi u svome životu.

Biskup se Pavao i u rješavanju tih i svih drugih sporova kao i u svemu pastoralnom - naučiteljskom, posvetiteljskom i upraviteljskom pogledu - nastojao pridržavati u najvišem stupnju stožernih kršćanskih krjeposti: razboritosti, pravednosti, jakosti i umjerenosti. Nema cjenjenijih kvaliteta za jednoga kršćanina, pogotovo za biskupa.

Tematski radovi dijecezanskih svećenika - Ž. Majića, B. Goluže, I. Drmića, I. Puljića, A. Komadine, A. Luburića, A. Pavlovića, K. Puljića, I. Štironje, M. Krešića, M. Šutala, I. Turudića - kao i prof. mr. Antona Šarca, objavljeni u posebnim Prilozima Crkve na kamenu od lipnja 2017. do svibnja 2018. pokazali su da je biskup Žanić na svim područjima u Crkvi i u društvu, talentirani crkveni strateg i revan širitelj i učvrstitelj Kraljevstva Božjega na području koje mu je Apostolska Stolica povjerila.

Istina mu je Kristova bila vrhovno načelo. Istina izražena u Kristovoj ljubavi. Istina Kristova za koju se u svakome trenutku bio spreman ne samo boriti metodom dijaloga, nego i žrtvovati svjedočanstvom svoga života.

Nije on bio u obrani Istine o Presvetom Trojstvu - Ocu, Sinu i Duhu Svetomu, o Mariji Bogorodici, o Crkvi Kristovoj, o Svetoj Stolici fizički

mučen i na križ razapinjan. I u tom pogledu nema mučeničkih obilježja. Ali može se reći da gotovo nije bilo klevete i laži, smutnje i škandala koji mu nije pripisivan, počevši od nedokazivih prijestupa na moralnom području do još manje dokazivjega suradništva s bezbožnom komunističkom Udbom, kao, na primjer, prošle godine u besramnu filmu.

I iz spomenutih objavljenih Priloga, a još više iz drugoga Žanićeva Zbornika "U vjeri, nadi i ljubavi", koji uskoro izlazi iz tiska, pokazuje se Žanićev lice sjajno ko podnevno sunce, kao i Lice Crkve koje je on kao svećenik i biskup predstavljao. Upravo u onome u čemu je napadan i potvaran može biti uzorom onima koji su na njega sasipali drvlje i kamenje.

Nakon biskupova pokopa u Kaštel Novom, kada smo svakoga 11. siječnja u ovih osamnaest godina obilježavali njegov smrtovdan u ovoj katedrali - kao da nam je uvijek nešto bitno nedostajalo. Od danas nam to neće više nedostajati. Ovdje počivaju biskupovi posmrtni ostatci, koji će se o uskrsnuću mrtvih preobraziti i povezati s njegovom besmrtnom dušom.

I ne treba se čuditi ako se jednoga dana, uz odobrenje Svetе Stolice, otvoriti dijecezanski proces o bogoobličnim, stožernim i drugim moralnim krjepostima ovoga vjernoga i vrijednoga biskupa Katoličke Crkve i službenika Božjega.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

ZAKLJUČENA "GODINA BISKUPA ŽANIĆA"

Mostar, 21. svibnja 2018. - Na svetkovinu Marije Majke Crkve, u ponедјeljak, 21. svibnja 2018. poslijе svećane sv. Mise koju je u mostarskoj katedrali puno vjernika predvodio kardinal Vinko Puljić u koncelebraciji s deset nadbiskupa i biskupa, među kojima i apostolski nunciji msgr. Luigi Pezzuto u Sarajevu, i msgr. Petar Rajić u Angoli, i oko 40 svećenika te nakon predvoditeljeve molitve na grobovima trojice biskupa Petra Čule, Marka Perića i Pavla Žanića u kripti, velik je broj vjernika, redovnica, bogoslova, svećenika s biskupima prešao u katedralnu dvoranu na akademiju. Uz glazbene točke Lucije i Ksenije i uvodne riječi don Željka Majića, generalnoga vikara, najavljuvачica Ana pozivala je više uglednika da iznesu svoja svjedočanstva, od "pet minuta", o biskupu Pavlu Žaniću:

splitsko-makarskoga nadbiskupa msgr. Mari- na Barišića;

nuncija Petra Rajića, naslovnoga nadbiskupa stolačkoga Sarsenteruma;

dubrovačkoga biskupa msgr. Matu Uzinića;

u ime Hercegovačke franjevačke provincije vika- ria fra Ivana Ševu;

don Ivu Šutala, biskupskoga vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i župnika u Trebinju;

i u ime vjernika laika ing. Srećka Vučinu.

Žanićev zbornik *U vjeri, nadi i ljubavi*, nedavno objavljen, predstavio je zadarski nadbiskup msgr. Želimir Puljić. Sva ova pisana svjedočanstva zaslužuju posebno mjesto u planiranoj Spomenici.

Završnu riječ imao je mjesni biskup Ratko Perić, koji je pročitao svoj uvodni i završni dio, a ovdje objavljujemo njegov cijelovit pisani tekst sa zaključenjem "Godine biskupa Žanića".

ČOVJEK ISTINE I DJELATNE VJERE

Don Pavla Žanića prvi sam put susreo kao mladomisnik u Rimu u lipnju 1970., kada je kao ravnatelj Dječačkoga sjemeništa iz Splita doveo tridesetak sjemeništaraca-maturanata na hodočašće u Vječni grad. Mene zapalo da im budem vodič od Vatikana do Laterana i unaokolo. Potkraj iste godine Papa ga je imenovao koadjutorom u Mostaru. Od tada do njegove smrti kroz 30 godina njegov sam biskupski rad i život pratio iz Trebinja, iz Sarajeva, iz Rima i, nakon njegova umirovljenja, iz Mostara. Ako je pravo prijateljstvo "idem velle, idem nolle" - isto htjeti i isto ne htjeti, kako bi rekao pokojni Salustije, onda skromno velim da sam nastojao slušati glas i slijediti stope biskupa Pavla kao istinoljubiva, čestita i neustrašiva Pastira. Možda poput one biblijske metafore koju Jošua izreče: "Stani, sunce, iznad Gibeona, i mjesec, iznad Ajalona!" (Jš 10,12), i mi zaželjesmo "zaustaviti" 23 sunčane godine biskupa Žanića nad mostarskom valom i promotriti ih iz ove povijesne udaljenosti o sretnoj Stoljetnici njegova rođenja.

Idejni plan s okružnicom, od 9. svibnja 2017. o "Godini biskupa Žanića", tj. o Stoljetnici njegova rođenja (1918.-2018.), pretvorio se, Božjom milošću, u **Izvedbeni plan**. Protekla je Godina bila svečano obilježena, ponajprije s 11 provjerenih radova u mjesečniku *Crkvi na kamenu*, zatim s komemorativnim Misom o obljetnici njegova preminuća, 11. siječnja 2018., pa objavom njegova Zbornika *U vjeri, nadi i ljubavi*, a kao kruna svega - prijenos zemnih ostataka njegova tijela iz Kaštel Novoga u kriptu mostarske katedrale, 2. ovoga mjeseca. Kao i svaki misaoni projekt, tako je i ovaj o Godini biskupa Pavla tijekom izvedbe poprimao razne razumne poboljšice i uskladbe prema postavljenoj svrsi. A svrha je bila vrjednovati doktrinarno-sakramentno-administrativnu djelatnost biskupa, najprije 10-godišnjega koadjutora (1970.-1980.) pa onda 13-godišnjega ordinarija (1980.-1993.), njegovo sustavno zasadjivanje pastoralnih grana koje su se protokom vremena primale, razvijale i donosile plod do današnjega dana.¹

Kao vjeran koadjutor uz ordinarija Petra Čulu pratio je djelatnosti sa svom suodgovornošću

stavljujući na raspolaganje ovoj mjesnoj Crkvi svih "pet talenata" kao i drugih pet stečenih (usp. Mt 25,15-16):

Hercegovački slučaj, od 1971. Iako mu je Apostolska Stolica odmah nakon ređenja 1971. povjerala rješavanje "slučaja" - jer je druga strana obećavala da će se pitanje odmah riješiti ako biskup u Mostaru bude imenovan izvan Hercegovine - on je molio da sve i dalje ostane u rukama biskupa Petra, a on će učiniti sve što bude u njegovoj moći. Tako je formirana mješovita komisija biskupijskoga klera, predvođena upravo koadjutorom Pavlom, i franjevačkoga klera predvođena provincijalom ili njegovim vikarom. Komisija se sastala tri puta te godine: u Bijelom Polju, u Mostaru i na Humcu. Ništa se nije riješilo, nego se samo još više zavatrilo. U kolovozu 1972. imenovan je apostolski vizitator Stefan Laszlo, biskup Željezna u Austriji, za Hercegovinu. Pod njegovim vodstvom održano je više sjednica u Zagrebu, u jesen 1972., zatim u srpnju i rujnu 1973. Nije se došlo ni do kakvih rezultata. Bila je uključena i BKJ, ali ni time nije bilo pomaka. Prešlo se na zasjedanje pred predstavnicima Svetе Stolice u Rimu u veljači 1974. Došlo se konačno do dekreta *Romanis Pontificibus*, 25. lipnja 1975., koji je odobrio papa Pavao VI. *in forma specifica*. Zbog neprovedbe Dekreta izdane su i sankcije koje su potrajale i nakon biskupova odlaska sa službe u mirovinu, 1993.²

Pri osnivanju župa, od 1971. uz ordinarija Petra u svemu stoji koadjutor Pavao. Nadolaskom brojnih novoređenika (od 1969. do 1975.: 42 biskupijska mladomisnika), osnovano je 10 novih župa, i to 5 u Trebinjskoj biskupiji: Hutovo, 1971.; Čeljevo, Stjepan Krst i Neum, 1974.; Aladići, 1977.; i 5 u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji: Raskrije, 1971.; Vinjani Hercegovački, 1972.; Gabela Polje, 1977.; Zagorje i Katedrala, 1980.

Biskup Žanić kao Ordinarij osniva drugih 5 župa u Mostarsko-duvanjskoj dijecezi: Gorica-Struge, 1988. i četiri župe u Mostaru, posvećene četvorici svetih evanđelista: Mateju, Marku, Luki i Ivanu, 1993. Pratio je izbliza, što je mogao više, građevinske radove na crkvama i na župnim kućama. Na ovom području pokazao je razumnu strategiju u upravi i jednom i drugom biskupijom. U

¹ Usp. T. VUKŠIĆ, priredio, *Istina oslobođa*, Zbornik biskupa Žanića, Mostar, 1992.

² Usp. M. KREŠIĆ, "U rješavanju 'hercegovačkoga slučaja'", u: Ž. Majić - B. Goluža, priredili, *U vjeri, nadi i ljubavi*, Mostar, 2018., str. 177-219.

svemu tome očitovao je posebnu skrb za sjemeništarse i bogoslove i njegovao iskrene odnose prema svećenicima i jednoga i drugoga klera.³

Obiteljska mu je tematika bila osobito pri srcu od prvih dana i koadjutorstva, od 1971. i ordinarijstva, od 1980. pa je smisljao razne načine - predavanja, filmove, susrete, poruke, članke - da poboljša obiteljsku sliku Hercegovine.⁴ Bio je više od 20 godina predsjednik Vijeća za obitelj pri BKJ, i član Papinskoga vijeća za obitelj. Bio je otvoren misijama u Trećemu svijetu i slanjem sredstava i osobito svećenika *ad gentes*, čak je jedan mjesec 1983. proveo u pohodu misionarima u Tanzaniji i Zambiji.⁵

Gradnja katedrale, od 1975., bila je pod njegovim nadzorom i bio je sudionikom slavlja posvete katedrale Mariji Majci Crkve, 1980., kada preuzima upravu biskupijā. Nadziratelj gradnje Svećeničkoga doma, od 1981., i obnove Biskupskog ordinarijata i rezidencije, od 1982.⁶ Sve tri velike građevine pogodio je ratni vihor 1992. i vise godina bile su izvan uporabe. Biskup se u ono doba mogao osjećati samo kao biblijski Job kojemu su svako toliko dojavljivali katastrofalne vihore i gromove nebeske. Koliko god skrhan lomljavom velikih zgrada u koje je uložio svoje zdravije i svoje nade, ostao je do kraja u službi, vjeran Bogu i Svetoj Stolici. Trebala je temeljita obnova spomenutih zdanja, a on je neke od tih i blagoslovio.

Svetište Kraljice mira, od 1977. Biskup se Žanić odlikovao kao marijanski štovatelj koji je istodobno širio zdravu pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji. Odlučnu je potporu dao u osnivanju svetišta Trebinjske biskupije *Kraljice mira*, 1977. godine, koje je utemeljio biskup Petar. Kroz osam godina biskup je Žanić predvodio Misna slavlja *Kraljice mira* na Hrasnu u drugu nedjelju svibnja (1978.-1979., 1980.-1985., 1989.), propovijedao i poticao hodočasnike na molitvu i odanost Isusovoj tjelesnoj i našoj milosnoj Majci.

I inače biskup je Pavao rado slušan propovjednik i uspješan voditelj hodočašća i u domovini i u inozemstvu, osobito u vrijeme svoga koadjutorstva.⁷

Podigao Crkvu na kamenu, 1980., kao primarno obavijesno pomagalo u pastoralu. Mjesečnik je za njegove uprave, i unatoč ratu, izšao u 150 neprekinutih brojeva. List je okupio tijekom vremena više od 30 svećeničkih pera, a najčešće je i biskup sudjelovao svojim uvodnicima, izjavama ili osvrтima. Temelji su Cnak-a bili tako postavljeni da je do sada izšlo 450 brojeva. Od 2003., tj. već 15 godina mjesečnik izlazi na 42 stranice. Istoimena izdavačka kuća, također djelo biskupa Žanića, objavila je za njegova biskupovanja 30 knjiga, a do sada u svemu 151 naslov. Nezaobilaziv izvor ne samo pastoralno-informativnih novosti, nego i sustavne pouke duhovne, učiteljske, moralne, pa i nacionalnoga odgoja.⁸

Međugorski fenomen, od 1981. od početka prati i osobno duboko pati zbog sve proturječnosti oko "ukazanja", "poruka", "tajna" i neposluha. Pojava u Međugorju od 12. listopada 1981. predstavlja se kao "Bogorodica i Kraljica mira", a od 2. veljače 1982. sama preporučuje da se slavi "blagdan Kraljice mira" 25. lipnja, jer se narod bio počeo okupljati na Podbrdu toga nadnevka. Tijekom vremena osobno i s pomoću dviju komisija proučava fenomen, angažirajući i Biskupsku konferenciju i Svetu Stolicu u donošenju istine o enigmatičkoj pojavi. U vezi s tim pitanjem izdaje crkvene upute i odluke u veljači 1982., u listopadu 1984., u srpnju 1987., u svibnju 1990.⁹ Godine 1985. piše: "Žao mi je Majke Crkve koja će doživjeti škandal [...]. Žao mi je drage Gospe koja je postala 'službenica na šalteru'".¹⁰ I slučajem i fenomenom i sam je izbio na svjetsku skalu i hrabro se nosio u odnosu na radoznale svjetske medije i religiozne fanatike. "Znam da će biti dobrih, pobožnih duša koje me neće shvatiti, kojima ću izgledati kao neki neprijatelj Gospin. Ja sam više puta bio u Lurdru i u drugim svetišтima vezanima uz ukazanja koja je Crkva priznala. Ja branim istinu, branim svetu Crkvu i molim Boga da za ovo budem spreman život žrtvovati".¹¹ Zar ima većega svjedočanstva?

Suorganizator, 1981., s drugim biskupima Metropolije, i sudionik velike proslave 100. obljetnice

³ Usp. L. PAVLOVIĆ, "Briga za duhovna zvanja i odnos prema svećenicima", *Isto*, str. 81-85.

⁴ Usp. K. PULJIĆ, "Promicatelj kršćanske obitelji", *Isto*, str. 46-61.

⁵ Usp. I. ŠTIRONJA, "Doprinos misijskom poslanju Crkve", *Isto*, str. 71-80.

⁶ Usp. A. ŠARAC - A. LUBURIĆ, "Graditeljska nastojanja, djelatnost i brige", *Isto*, str. 153-176.

⁷ Usp. M. ŠUTALO, "Pastoralac", *Isto*, str. 62-69.

⁸ Usp. I. DRMIĆ - B. GOLUŽA, "Osnivatelj Crkve na kamenu", *Isto*, str. 31-43.

⁹ Usp. I. TURUDIĆ, "U potrazi za istinom o 'međugorskem fenomenu'", *Isto*, str. 221-238.

¹⁰ *Pismo* biskupa ŽANIĆA vlč. R. Laurentinu, 29. siječnja 1985., prot. 100/1985.

¹¹ P. ŽANIĆ, *Međugorje*, Mostar, 1990., str. 16.

uspostave redovite hijerarhije u BiH i voditelj hercegovačkoga hodočašća zahvalnosti u Rim, 1982.

Domalo, 1984., glavni je promicatelj proslave 1000. obljetnice Trebinjske biskupije zadobivši od Svetе Stolice da se stogodišnja župna crkva u Trebinju proglaši trebinjskom katedralom.¹²

Osnovao Biskupijski caritas, 1982., uz časopis *Crkvu na kamenu*, glavno sredstvo pastoralne djelatnosti, koje se tijekom vremena, razgranalo u razna odjeljenja i danas zapošljava blizu 80 djelatnika.¹³

Otvorio Teološki institut, 1987., koji se zbog komunističkoga terora mora ili dokinuti ili preimenovati u *Vjeronauk za odrasle* a od 1993. ponovo se vraća naziv Teološki institut Mostar, koji je prošle godine odobrila i Sveta Stolica kao sveučilišnu ustanovu pridruženu Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu. Institut okuplja kvalificirane svećenike i laike kao predavače, a u ovih 30 godina, 1987.-2017., od 609 upisanih studenata, 244 postigla su diplomu katehete ili srednjoškolskog profesora. Sve je to bilo moguće zato što su postavljeni razumni planovi koji mogu izdržati na duge pruge kako ih je biskup Žanić zamislio i s vrijednim suradnicima ostvario.¹⁴

"Suradnik" ili "neprijatelj" komunističkoga režima? Pratili su ga neprijatelji Boga i Crkve s pomoću tehničko-operativnih pomagala u Splitu, a i u Mostaru, a navodi se više dojavljivača koji su prenosili Udbi biskupove riječi i korake.

Policjska "bukvica" - od 1941. do 1971. - "... nije simpatisao Pavelića, nego je prema njegovim izjavama 'po tradiciji svojih očeva simpatisao politiku Radića i Mačeka i iznad svega bio i ostao za Hrvatsku kao samostalnu državu'. [...] Neprijateljsku djelatnost protiv društvenoga poretku započeo je neposredno poslije rata kroz verbalne istupe pred istomišljenicima. Kroz propovijedi vjernicima često je zloupotrebljavao vjeru u političke svrhe, šireći nevjeru u stabilnost poretku, napadajući ateiste, socijalistički sistem, komunizam je nazivao 'ideologijom otimanja', govori o neizbjegnosti III. svjetskog rata kao jedine mogućnosti da se 'riješimo divljaka' /1947/. Zagovarao je odbijanje bilo kakve saradnje sa vlastima, sa kojima, kako kaže, treba razgovarati 'oštro i nepopustljivo', jer sarađivati sa vlastima znači pomagati im da 'nas likvidiraju' /1964/. Za komunizam kaže da će propasti, jer je 'uzrok svih bijeda u svijetu'. - U Splitu je oko sebe okupljaо grupu ek-

stremnijih svećenika i reakcionarnih intelektualaca - klerikalaca. U tom krugu grubo je istupao sa neprijateljskih pozicija, napadajući socijalistički sistem i komunizam uopšte. Aktivno prati zbivanja kod nas i u svijetu i sve što je negativno pripisuje komunizmu i socijalizmu. Kritizer je svih mjera koje se sprovođe, međunacionalnih odnosa i samoupravljanja. Takvim svojim istupima raspirivao je nacionalnu i vjersku netrpeljivost. Na vulgaran način je vrijedao, klevetao najviše državno - partijsko rukovodstvo, posebno druga Tita." Tako glasi Udbino tajno izvješće o svećeniku i biskupu Žaniću u listopadu 1971.

Neprijatelj, ne suradnik - od 1971. do 1990.

- "Kako to da ni jedan dokument ne završava sa Žanićevim imenom kao 'izvor' nego uvijek: 'nositelj neprijateljske djelatnosti'? Može li osoba koja se cijelo vrijeme tretira kao nositelj neprijateljske djelatnosti u isto vrijeme biti suradnik?! Jednako kao i splitski SDS - *Služba državne sigurnosti*, tako i mostarski SDB - *Služba državne bezbjednosti*, u svoje vrijeme, dolazi do zaključka da za operativnom obradom - praćenjem biskupa Žanića više nema potrebe. No, to je mostarski SDB učinio tek 1990. godine kada biskupa Žanića više nije smatrao ni vojno sposobnim - brisanje iz Plana obrane, niti za vanredne okolnosti upotrebljivim - brisanje iz Plana za vanredne prilike, što se, slučajno ili ne, poklopilo i s raspadom Jugoslavije".¹⁵ Mogla mu je biti utjeha da je svojim očima mogao gledati propast komunizma kao nehumana i bezbožna sustava, koji je 45 godina ugnjetavao domaće narode i narodnosti, i religiju htio iskorijeniti ili je barem podvrgnuti svojim malignim ciljevima. Nije uspio ni jedno ni drugo.

Zaključak. Ova je Jubilarna godina pokazala da smo u osobi Pavla Žanića imali biskupa nacionalnoga ranga, ljubitelja istine i pravde, marljiva graditelja ljudskih, obiteljskih i crkvenih odnosa, krjeposnika vjere, ufanja i ljubavi, oštra i nepopustljiva protivnika, s klasične pozicije religije i nacije, bezbožnu režimu. Obogaćeni novim spoznajama sabranim u ovom drugom Zborniku nju mu u zahvalu, ovim zaključujemo i proglašavamo zaključenom "Godinu biskupa Žanića", zahvalni Bogu na njegovu veledušnu daru! Vjerujemo da će se o ovome Božjem ugodniku u budućnosti govoriti i činiti i još više i još bolje na slavu Božje istine i ljubavi, na čast i poštovanje biskupa Pavla i na korist naše partikularne Crkve.

¹² Usp. I. PULJIĆ, "Apostolski administrator Trebinjsko-mrkanske biskupije", *U vjeri, nadi i ljubavi*, str. 87-98.

¹³ Usp. A. KOMADINA, "Utemeljitelj Biskupijskoga caritasa", *Isto*, str. 99-120.

¹⁴ Usp. A. PAVLOVIĆ, "Utemeljitelj Teološkoga instituta u Mostaru", *Isto*, str. 121-151.

¹⁵ Usp. Ž. MAJIC, "Čovjek neustrašivi", *Isto*, str. 239-262.

35. OBLJETNICA SMRTI BISKUPA MARKA PERIĆA

U mostarskoj katedrali - za čiju se gradnju s biskupima Petrom i Pavlom najviše zalagao njihov generalni vikar msgr. Marko Perić - slavljenja je sv. Misa za pokojnoga biskupa Marka, u utorak 5. lipnja 2018., u povodu 35. obljetnice njegove smrti. Uz biskupa Ratka sudjelovala su šestorica svećenika iz katedrale i s Biskupskoga ordinarijata.

U prigodnoj homiliji biskup je govorio o Kristovu ostvarenu uskrsnuću i o našem budućem. Kao u Isusovo doba, kada su bile dvije glavne struje, farizejska koja je vjerovala u uskrsnuće tijela, i saducejska koja u to nije vjerovala, tako se i danas čovječanstvo svrstava u dva dijela. Jedni vjeruju u Isusa Krista mučenoga, umrloga i uskrsloga, a drugi dio ljudskoga roda u njega ne vjeruju. Ta vjera ima svoje posljedice: vjerujemo da je Otac nebeski, uskrisivši Isusa od mrtvih, dao mu svu vlast na nebu i na zemlji: On će suditi sve čovječanstvo, i vjernike i nevjernike, na Posljednjem суду. Koji su dobro činili, ući će u život vječni; a koji su nepravdu činili, doživjet će osudu vječnu.

Mi se danas sjećamo jednoga našega hercegovačkoga svećenika i potom kotorskoga biskupa, Marka Perića. Život mu se može promotriti u tri razdoblja:

školovanje od 1934. do 1953. u Bijelom Polju, u Travniku i u Zagrebu, dvadeset godina, uvijek odličan u svemu, i u učenju i u vladanju;

svećenikovanje od 1952. do 1981. u četiri-pet župa po Hercegovini, a najviše na Ordinarijatu u Mostaru, desna ruka biskupima Petru i Pavlu, osobito u proučavanju "hercegovačkoga slučaja". On je u neku ruku tih mučenik toga slučaja: godine 1974. na jednoj krizmi podmuklo ga je udario jedan nečovjek u potiljak glave tako da su mu posljedice stvorile tumor koji se razvijao na mozgu, od čega je kasnije i preminuo;

biskupovanje u Kotoru od 1981. do 1983. zdravstvena mu se situacija pogoršavala, liječenje na poliklinici Gemelli u Rimu uključilo je i tešku operaciju na mozgu, koja je trajala više od

20 sati. I preminuo. Pokopan je u kripti mostarske katedrale.

Kratak životopis

Marko Perić rođen je 14. listopada 1926. u Donjim Jasenjanima, župa Bijelo Polje-Potoci, Mostarsko-duvanjska biskupija, u obitelji od devetero djece: četiri brata i pet sestara. Osnovnu je školu pohađao kod sestara franjevaka u Bijelom Polju (1934.-1938.). Gimnaziju do 7. razreda u Travniku, 1938.-1945. Tek 1947. nastavio je 8. razred u sjemenišnoj gimnaziji na Šalati u Zagrebu, gdje je 1948. maturirao. U siječnju 1949. upisao se na Bogoslovni fakultet u Zagrebu, gdje je 1953. diplomirao; 1954. magistrirao i 1966. doktorirao.

Zaređen je za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije, 29. lipnja 1952. u Zagrebu. Služio je najprije kao duhovni pomoćnik u Bijelom Polju i Drežnici: 1953. Zatim kapelan u Rašeljkama: 1954. Župnik u Vinici: 1954.-1956. Župnik u Šipovači: 1956.-1957.

Tajnik biskupa Petra Čule: 1958.-1980. Kao takav obavljao je uz biskupa sve potrebne službe na Ordinarijatu. Generalni vikar biskupa Čule: 1970.-1971.; biskupa Pavla Žanića 1980.-1981. Generalni provikar sa svim pravima i ovlastima generalnoga vikara: 1971.-1980. Monsinjor ili počasni prelat Njegove Svetosti od 1972.

Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je kotorskim biskupom, 29. travnja 1981. Za biskupa je zaređen 26. srpnja iste godine u kotorskoj katedrali sv. Tripuna.

Napisao je brojne stranice crkvenih spisa, koji se čuvaju ponajviše na Ordinarijatu u Mostaru. Izvrstan poznavatelj crkvenih povijesnih i modernih prilika u Hercegovini.

Glavno mu je djelo *Hercegovačka afera. Pre-gled događaja i Važniji dokumenti*, Mostar, 2002., 557 stranica.

Doktorska radnja *Deproletarizacija radništva po načelima katoličke socijalne nauke* objavljena je s glavnim naslovom *Radničko pitanje u kršćanskoj sociologiji*, Mostar, 1997.

Tiskano mu je također više radova, a o njemu je, u povodu 70. obljetnice rođenja (1926.-1996.),

u Mostaru održan simpozij s više predavanja koja je za tisak priredio don Ante Komadina, *Veličina evanđeoske malenosti. Život i rad don Marka Perića*, Mostar, 1997. (vidi sliku).

ZLATOMISNIK DON JOZO ANČIĆ

Čeljevo, 6. lipnja 2018. - U hercegovačkim biskupijama šest je župa i župnih crkava posvećeno u slavu Presvetoga Srca Isusova. U Mostarsko-duvanjskoj pet: Crnač, Kongora, Potoci, Šipovača- Vojnići te Studenci gdje je ujedno i biskupijsko Svetište Presvetoga Srca Isusova od 1998. godine. U Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji jedna župa: Čeljevo. Sve se ove župne crkve sa svojim župljanima ovih dana pripremaju za proslavu svoga liturgijskoga Naslovnika. Tako je i župnik župe Čeljevo, don Tomislav Ljuban, upriličio trodnevnicu u povodu svetkovine Srca Isusova, koja se slavi u petak, 8. ovoga mjeseca.

Župa je Čeljevo osnovana 1974. godine. Tada je za prvoga župnika biskup Petar Čule imenovao don Jozu Ančića, rodom iz duvanjske župe Kongora. Stoga se čeljevski župnik dogovorio s don Jozom da kao zlatomisnik predstavi svoju jubilarnu Misu u župi u kojoj je bio prvim župnikom i graditeljem župne crkve i kuće, i da to bude prvi dan trodnevnice Srcu Isusovu, u srijedu 6. lipnja u 19.00 sati. A za tu prigodu svečar je pozvao biskupa Ratka da održi propovijed. Biskup je rado prihvatio. Na Zlatnoj je Misi pjevao župni zbor s Ledinca, gdje don Jozo danas župnikuje.

Prije početka Euharistijskoga slavlja pozdravne je riječi zlatomisniku, župniku, biskupu kao i cijelomu puku izgovorio jedan župljanin, koji je zahvalio don Jozu na svemu što je učinio za župu Čeljevo, u vrijeme svoga sedmogodišnjega župnikovanja (1974.-1981.), a evo sretno je doživio pedeset godina svećeništva. U ime župe i župljana kao uspomenu i zahvalu poklonio mu je sliku Srca Isusova i čeljevske crkve, umjetnički rad župljanina E. Markote. Srdačnu dobrodošlicu zlatomisniku i svima u crkvi izrazio je i župnik don Tomislav.

Predvoditelj Zlatomisničkoga slavlja zahvalio je Bogu za dar pedeset godina svećeništva, a osobito što je kao prvi župnik ove župe mogao sudjelovati u njezinu osnutku i početnim koracima i

duhovnom i graditeljskom rastu. Zahvalio je i župniku i biskupu što su danas dionici ove njegove jubilarne svečanosti.

Srce Isusovo. Biskup je u propovijedi govorio o Božanskom Srcu Isusovu kojemu je posvećena i ova župna crkva kao i ona u Kongori u kojoj je naš zlatomisnik don Jozo kršten. Isusovo je ljudsko Srce božanski savršeno. I samo je Gospodin mogao reći svojim slušateljima i svima nama: "Učite se od mene jer sam blaga i ponizna srca" (Mt 11,29). Kada bismo mi to rekli, pokazali bismo koliko smo neistiniti, neiskreni, oholi, farizeji i licemjeri. Licemjer je čovjek koji mjeri po licu, a ne po srcu. Samo Bog pozna srca naša, koja nisu savršena, nego vrlo nesavršena, ponekada puna gnjileži i truleži, svega onoga što je Isus rekao da iz ljudskoga srca sukljaju: zle namisli, bludništva, krađe, ubojstva, preljubi, lakomstva, opakosti, prijevara, razuzdanost, zlo oko, psovka, uz nositost, bezumlje" (Mk 7,21-22). Isusovo je Srce savršeno "blago" jer ga je Gospodin uvijek moćan "ublažiti", učiniti blagim pa i kada postoji najveći opravdan razlog da plane božanskom srdžbom, kao ono u Hramu kada je video što su ljudi učinili od Kuće Božje. On je i tada blag. On gospodari sobom, ne dopušta da ga išta preplavi, nego on ravna svojim srcem. A mi ne ravnamo. Naše je ljudsko srce toliko podmuklo da nas lako prevari, izda, ostavi na cjetilu. Zato se i moramo moliti Srcu Isusovu da naša srca učini blagima, krotkima. Osim toga, Isus kaže da je njegovo Srce ponizno, tj. istinito, iskreno. I to savršeno ponizno. To jest sve što kaže i čini, istinu kaže i čini. Ne može pogriješiti u procjeni, kao mi grješni procjenitelji. Mi ne možemo sobom biti savršeni, ponizni, zato molimo Božju pomoć, koju nam Božansko Srce ne uskraćuje.

Na kraju biskup se sa zahvalnošću osvrnuo na pastoralno, bilo kapelansko bilo župničko, kao i na graditeljsko djelovanje don Jozino, u vrijeme 50 godina njegova misništva u više hercegovač-

kih župa: u Rotimlji, u Dračevu, u Grabovici, u Sutini, u Hrasnu, u Čeljevu, u Pologu, na Ledinu. Zaređen je u Splitu, 29. lipnja 1968. A kroz ovo vrijeme nije puštao pera iz ruke. Napisao je stotine članaka pastoralnoga i katehetskoga sadržaja u raznim crkvenim časopisima i u Hercegovini i izvan Hercegovine, počevši od *Dume i njegova naroda* u Hrasnu do *Katoličkoga tjednika* u Sarajevu. Objavio je više knjiga:

Kroz iglene uši [zbirka propovijedi], Mostar, 1985.

Duvanjska biskupija i Duvanjski sabor, Mostar, 1990.

Slast blagdanskog kruha, Split, 1998.

Čvrsti temelji braka i obitelji, Mostar, 2013. [oko 140 članaka, 541 stranica.]

Na putu k Bogu, Ledinac, 2016. [190 članaka, 608 stranica].

Pokrenuo je i uređivao: u Dračevu *Živimo zajedno*, u Pologu *Andeoski zvuci*, na Ledinu *Župni list*.

Na kraju Misnoga slavlja don Jozo se prisjetio svojih dana župnikovanja u Čeljevu i zahvalio Bogu za svaku osobu koju je susreo, koja je pomogla pri gradnji crkve i izgradnji župe. U početku je bilo poprilično problema, trebalo je početi sve s ledine. Ali uz Božju pomoć i uz pomoć dobroih ljudi uspjelo se.

Nakon sv. Mise mnogi su župljani došli osobno čestitati visoki jubilej bivšega župnika. A sadašnji je župnik počastio zbor s Ledinca, te svećara i goste u župnoj kući.

IVO JE DAN ŠTO GA UČINI GOSPODIN: KLIČIMO I RADUJMO SE NJEMU!

Kongora, 15. srpnja 2018. - Tako je stajao Psalmistov usklik (118) na mladomisničkoj sličici don Jozu Ančiću, koja se dijelila Božjemu puku u Kongori, 14. srpnja 1968. Tako stoji napisano na don Jozinoj zlatomisničkoj sličici, koja se dijelila narodu u Kongori, 15. srpnja 2018. godine, u Duvanjskom dekanatu. Gospodin je dao radost sudionicima svećana dana i onda i sada. Sadašnji kongorski župnik fra Stjepan Martinović bratski se zauzeo da, u dogовору sa zlatomisnikom, svečanost bude što sadržajnije pripremljena i izvedena, i početnim pozdravom i završnom zahvalom u liturgijskom slavlju pred župnom crkvom Srca Isusova kao i vanjskim čašćenjem prispjelih svećenika u župnoj kući i brojne don Jozine rodbine, uže i šire, koja ga je molitveno i s ljubavlju pratila u njegovu školovanju i svećenikovanju.

Sa zlatomisnikom don Jozom koncelebrirali su, osim župnika, još i dekan fra Vinko Kurevija iz susjedne Seonice, don Ante Ivančić Rimski iz Grabovice, don Drago Ćurković Rimski iz Rašeljaka, don Pero Miličević iz Mostara, don Josip Radoš ovogodišnji mladomisnik iz Kongore. Početak svečanosti bio je u 11.00 sati kada je pučka sv. Misa i u većini župa pa su potom župnici došli čestitati slavljeniku ovaj zlatni Dan.

Zlatomisnik se u početku spomenuo pokojnih biskupa Petra i Pavla, pokojnih župnika u Kongori, svećenika koji su prisustvovali njegovoj

Mladoj Misi prije 50 godina, među njima i don Iliju Rezo (1904.-1988.), i sam iz župe Kongora, iz Mandina sela, i don Petar Leventić iz Drinovaca (1941.-2009.), kolega s ređenja u Splitu 1968. Od spomenutih samo je među živima don Bariša, mladomisnik iz 1967. Predvoditelj slavlja pozvao je nazočne na čin iskrena kajanja pred Gospodinom, i sam zazvavši Božje milosrđe na ono što nije bilo u redu u ovih 50 godina njegova svećeničkog služenja.

U homiliji na evanđeoske riječi sv. Marka (6,7-13) biskup je Ratko govorio o Isusovu pozivu i poslanju Dvanaestorice učenika-apostola, koje je slao "dva po dva" po galilejskim selima i gradovima da propovijedaju kako se približilo Kraljevstvo Božje, da izgone zloduhe iz opsjednutih i da liječe osobe od raznih bolesti uz molitvu i mazanje uljem. Gospodin je mudro činio šaljući po dvojicu u pučke misije jer je u toj kombinaciji uspjeh zjamčeniji, a i oni se bolje izgrađuju u zajedništvu. Nije samo po dvojicu slao, nego je ponekada i po dvojicu zvao iz iste obitelji: braću Petra i Andriju, Jakova starijega i Ivana, možda i Jakova mlađega Alfejeva i Mateja/Levija Alfejeva...

Mi se na ovim prostorima istinski radujemo u Gospodinu kada Bog pozove iz jedne kuće ili obitelji dvojicu braće među svoje učenike-sljedbenike, jednoga koji je prihvatio franjevački način života, a drugoga koji je prihvatio način života bi-

skupijskoga svećenika. Tako su s ovih prostora fra Marko Barbarić iz Klobuka, rođen 1865., ubijen 1945. na Širokom Brijegu, i njegov mlađi brat Petar (1874.-1897.), Časni Sluga Božji, koji je osam godina bio sjemeništarac Mostarsko-duvanjske biskupije u Travniku i prije svoje smrti privatno položio privremene zavjete Družbe Isusove. Takva su braća bila Bagarići iz Bukovice, fra Ivo (1919.-2009.) i don Jakov (1925.-2000.). Takva su braća iz župe Šuica fra Stojan Zrno (1950.-2013.) i don Mijo (1945.-). Jednako se radujemo odazivu mladih iz bilo koje župe u bilo koje duhovno zvanje u Crkvi Božjoj. Pa i ova je Zlatna Misa ne samo zlatomisnikova osobna zahvala nego i naša zajednička molitva Gospodaru žetve za nova duhovna zvanja u žetvi Božjoj.

Vrijeme je bilo ugodno, sad sunčano, sad oblačno, bez kiše. Pjevanje župnoga zbora uzorно i glazbom i glasom. I sam je zlatomisnik neke dijelove sv. Mise pjevao.

Radujemo se kada svečar don Jozo svojim slavlјem Zlatnoga jubileja simbolično svomu susjedu sužuplaninu mladomisniku don Josipu predaje zastavu vjere i nade da je hrabro, vjerno i potpuno čuva i drugima razvija kao polog vjere Svetoga Pisma, Crkvene predaje i Crkvenoga učiteljstva. Zahvalni smo Bogu koji je dao sugu don Jozu da, unatoč kušnjama, ustraje u svoje 50-godišnjem svećeničkom pozivu i služenju ovoj mjesnoj biskupiji, vjeran Bogu i Crkvi Božjoj. Blago onima koji ustraju do kraja u dobru i milosti Božjoj!

Prošle je godine župa Kongora proslavila Stoljetnicu svoga samostalna djelovanja. Ove godine don Jozo slavi svoj Zlatni misnički jubilej, a uskoro, u subotu, 11. kolovoza, don Josip je zakazao svoju Mladu Misu na ovom istom mjestu. Bilo sretno župniku i župljanima i s Božjim blagoslovom svećarima i svima sudionicima misničkih slavlja!

Don Jozo, sretan Ti Zlatni Misnički Jubilej!

UZ STODVADESETU OBLJETNICU ROĐENJA BL. ALOJZIJA STEPINCA I MSGR. PETRA ČULE, NADBISKUPA

*LUCERNAE ARDENTES ET LUENTES
- SVJETILJKE KOJE GORE I SVIJETLE*

Tko uzme u ruke knjigu manjega formata a velike novosti s naslovom: Juraj Batelja, *Blaženi Alojzije Stepinac i Hrvati u BiH*, Zagreb, 2017., viđet će da je napisana na 252 stranice, s 290 bilježaka, protkana sa 118 fotografija ondašnjega vremena i skeniranih tekstova, ne računajući sliku Stepinčevu na obrubu svakoga lista.

U Predgovoru knjizi biskup je Ratko ukratko opisao Stepinčev odnos prema biskupima u BiH: Stadleru, Mišiću, Garicu, Šariću, Čeliku, Čuli, Čekadi (str. 9-15). Stepinac je pet puta pohodio prostore BiH, i to,

- **prvi put**, cijelu metropoliju, u povodu 30. obljetnice metropolita nadbiskupa Ivana Šarića, posjetio je 20.-27. lipnja 1938.: Banju Luku, Jajce, Livno, Duvno, Posušje, Široki, Mostar, Sarajevo 24. i 25. lipnja te Visoko, Vitez i Travnik (str. 55-134);

drugi put, Sarajevo, 5.-6. kolovoza 1939. kao suzareditelj novoimenovanoga pomoćnog biskupa Smiljana Čekade (str. 135-142);

treći put, 14. te 16.-18. kolovoza 1939. posjetio Kladušu, Bihać, Banju Luku s okolicom (str. 143-146);

četvrti put, na poziv župnika Branimira Župančića Stepinac je, prigodom krizme u Staroj Gradiški, pohodio 7. rujna 1940. i Bosansku Gradišku, gdje mu je priređena akademija (str. 147-151);

peta put, u Mostaru, 2-5. listopada 1942. kao suzareditelj biskupa Petra Čule (str. 153-162).

Ovdje će biti malo više o usporedbama i međusobnim odnosima između zagrebačkoga nadbiskupa Alojzija Stepinca i mostarsko-duvanjskoga biskupa, naslovnoga nadbiskupa giufitanskoga,

Petra Čule. Obojici ove godine obilježujemo 120. obljetnicu rođenja. Stepinac je živio 62 godine, od toga 26 godina nadbiskupskih, a Čule je poživio 87 godina od toga 38 biskupskih i pet nagradno-nadbiskupskih kao umirovljenik.

U povijesti ove dvojice crkvenih uglednika vidi se sve ono bogatstvo Providnosti Božje koje mudro i s ljubavlju vodi ove sinove rođene u osmeročlanim obiteljima koji su sudjelovali s ponuđenom milošću Bogu na slavu, Crkvi na diku, a njima na vječno spasenje. Ono što će čitatelj napose uočiti jest neprestana patnja, muka, kušnja, križ, nejasnoća, kojom Bog kuša izabranike svoje. Kuša ih u zvanju, u znanju, u zdravlju.

Obojica su preživjela dva rata: Prvi svjetski (1914.-1918.) i Drugi svjetski rat (1941.-1945.).

Zivjeli su u četiri države: Austro-ugarskoj, Kraljevini SHS/Jugoslaviji, Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i komunističkoj Jugoslaviji. Izdržali pod tri različite diktature: predratnom, ratnom i poratnom. I jedan i drugi imali su sukobe s totalitarcima s desne i s lijeve strane.

Dva ravna karaktera u vjernosti, hrabrosti i ljubavi. Gajili su međusobno duboko poštovanje i evanđeosku ljubav. Biskup Čule, prigodom svoga prvoga pohoda Rimu, nosio je Stepinčevu poruku papi Ivanu XXIII.: "da on svoju sudbinu potpuno Papi prepusta. Ako Sv. Otac želi da ostane i dalje u Krašiću, on će ostati. Ali ako Sv. Otac misli da treba poći u inozemstvo, što beogradska vlada sugerira, on će učiniti onako kako Sveti Otac odluči" (str. 162). Sveti je Otac očito odluku prepustio kardinalu Stepincu i on je ostao u svom

Krašiću - u svojoj nadbiskupiji, gdje je 10. veljače 1960. blaženo preminuo.

Biskup Čule nastavio je svoj crkveni i patnički hod u sinovskoj odanosti Petru i Crkvi i vjernosti Kristu i njegovu Evanđelju. Uz mnoge nevolje od totalističkih režima, koje nisu prestajale ni službenim Rješenjem o slobodi, posebno su ga boljele nevolje iznutra, a što je dovelo do toga da

je u očima nekih - nepravedno i nedopustivo - zasjenjen njegov patnički i svjedočki lik. Umro je 29. srpnja 1985. godine.

Dok u kršćanskoj nadi iščekujemo dan kanonizacije bl. Alojzija, mi vjerujemo da su obojica sveti u Bogu. Obojica su ostala u memoriji vjernika svojih biskupija i Crkve u Hrvata kao žive "lucernae ardentes et lucentes" (svjetiljke koje gore i svijetle).

Bl. Alojzije Stepinac (1898.-1960.)	Nadbiskup Petar Čule (1898. - 1985.)
Rođenje	
Brezarić - Krašić, 8. svibnja 1898.	Kruševo, 18. veljače 1898.
Obitelji	
Josip Stepinac ženio se dva puta: Od prve žene, Mare, rođene Matko, imao je dva sina i dvije kćeri. Nakon Marine smrti Josip se oženio Barom rođ. Penić, s kojom je imao osmoro djece: tri kćeri i pet sinova. Alojzije je peto dijete. Na krštenju mu daju ime Viktor Alojzije. Mama mu se privatno zavjetuje da će postiti tri puta tjedno da joj Bog, ako hoće, pozove sina u svećenike.	Jure ili Juriša Čule i Jaka rođ. Šarac imali su također osmero djece, od kojih šest muškića i dvije ženskice. Svomu trećem djetetu na krštenju dali su ime Petar. Iz obitelji bio je i Ilija Čule koji je završio sjemenište i koju godinu bogoslovije. Obje su obitelji duboko katoličke i iskreno hrvatske.
Školovanje: osnovno i klasična gimnazija s maturom	
Stepinac: Prva četiri razreda u Krašiću (1905.-1909.), klasičnu gimnaziju u Zagrebu, opredjeljujući se u sedmom razredu, današnjem trećem gimnazije, za sjemenište. Sedmi je razred završio u školskoj godini 1915./1916., i to u svibnju, a onda je carskim dekretom u mjesec i pol dana pohađao i položio osmi razred s maturom. Sve uspješno. Morao je poći u vojsku, na ratno bojište.	Čule: Prva četiri razreda u Ljutom Docu (1905.-1909.), klasičnu gimnaziju s maturom u Travniku (1909.-1917.). Njegov razrednik p. Karlo Grlanc, nedugo nakon njegova dolaska u Travnik, pohvalio se s Čulom pred profesorima: "Danas sam otkrio novi biser!" Iako je za vrijeme gimnazije poboljševao i nakratko prekidao školovanje, svih je osam razreda s maturom redovito i uspješno polagao. Vojske nije bio u.
Nakon mature	
Rat: Alojzije najprije na talijanskom bojištu 3 godine, ranjen i zatočen, zatim 6 mjeseci putuje preko Grčke (Soluna), Makedonije i Srbije u Zagreb, 1916.-1919. Nakon mature, kroz punih osam godina Stepinac nije bio u škole, osim na Agronomskom fakultetu, 1919. jedan semestar: upisao se i ispisao. Mama Bara i dalje posti 3 puta tjedno, a on našao djevojku, koja ga je "ostavila" na miru.	Iako je Petru državni nadzornik Dragan Kudlich, oduševljen njegovim znanjem na maturi, obećao osigurati stipendiju ako pođe na svjetovno sveučilište, maturant je pošao u bogosloviju. Nikada nije imao vidljivih kriza s obzirom na školsko znanje i svećeničko zvanje, a jest s obzirom na krhko zdravlje.

Bogoslovija, teologije i postdiplomski studij	
<p>Stepinac prati filozofsko-teološki studij u Rimu na Papinskoj isusovačkoj Gregorijani, s boravkom u isusovačkom Germanicumu, 1924.-1931. - dvostruki doktor: iz filozofije 1927., iz teologije, 1931.</p> <p>Poglavar mu na odlasku izriču pet ocjena: <i>prvo</i>, posve plemenite naravi; <i>drugo</i>, u svemu sasvim solidan; <i>treće</i>, istinski pobožan; <i>cetvrtto</i>, u disciplini vjeran; <i>peto</i>, vrlo marljiv. Preporuke za svaku službu.</p>	<p>Čule pohađa teologiju kod isusovaca u Sarajevu, 1917.-1921. Redovite su mu ocjene izvrstan. Na postdiplomskom jedan semestar u Louvainu, 1921., drugi u Sarajevu, ostala tri u Innsbrucku. Sve je ispiti - "examina rigorosa" - položio <i>summa cum laude - s najvećom poхvalom</i>. U doktora teologije promaknut 1923. Osam godina prije Stepinca.</p>
Svećeničko ređenje	
<p>Stepinac ređen u Rimu, 26. listopada 1930. Mlada Misa također u Rimu, u bazilici Svetе Marije Velike, 30. listopada 1930.</p>	<p>Čule u Sarajevu, 20. lipnja 1920. (uz oprost od dobi). Mlada Misa u groblju Sajmište - u župi Kruševo, 29. lipnja 1920.</p>
Svećeničke službe	
<p>Stepinac: prefekt u Zavodu Germanicum - Hungaricum, 1930.-1931. Nakon povratka Nadbiskupov ceremonijar, tajnik i bilježnik Duhovnoga stola u Zagrebu, 1931.-1934. Stepinac je rješavao dva "hercegovačka slučaja": jedan u Samoboru, 1932., drugi u Sv. Ivanu Zelini, 1933. I uspješno riješio.</p>	<p>Čule: prefekt Napretkova konvikta u Mostaru, 1923.-1929., kateheta na gimnaziji, 1923.-1924.; nastavnik francuskoga, 1926., i filozofije, 1926.-1928.; honorarni kateheta u mostarskoj gimnaziji, 1931.-1941. Arhivar na Biskupskom ordinarijatu, 1926. - 1942. Povjerenik za duhovna zvanja.</p>
Biskupsko imenovanje i ređenje	
<p>Pio XI. imenuje Stepinca, 28. svibnja 1934., nadbiskupom koadjutorom. Biskupsko ređenje, 24. lipnja 1934. u zagrebačkoj katedrali. Reditelj nadbiskup Antun Bauer, a suzareditelji nadbiskup Ivan Šarić iz Sarajeva i biskup Klement Bonfačić iz Splita.</p> <p>Nakon smrti nadbiskupa Bauera, 7. prosinca 1937., Stepinac kao ordinarij preuzima upravu zagrebačke nadbiskupije.</p>	<p>Nakon smrti biskupa fra Alojzija Mišića, 26. ožujka 1942., metropolit Ivan Šarić imenuje Čulu kapitularnim vikarom u Mostaru. Biskupom je imenovan 15. travnja 1942. Objavljeno 2. lipnja 1942. Biskupsko ređenje u mostarskoj župnoj crkvi 4. listopada 1942. Reditelj nadbiskup Ivan Šarić, suzareditelj nadbiskup Stepinac i asistent opat Ramiro Marcone, apostolski vizitator pri HBK.</p>
Protivljenje državnih vlasti imenovanjima Stepinca i Čule	
<p>Kralj Aleksandar najprije prihvata vlč. Stepinca kao zagrebačkoga koadjutora jer je "Solunac". Ali kada se malo bolje raspitao o kandidatu, porekao riječ. Nadbiskup Bauer reče kralju da je stvar već u rukama Svetog Oca i da nije običaj da kralj poriče svoju riječ!</p>	<p>Hrvatska vlada ne priznaje Čulino imenovanje raspisom na herc. župe, 3. VI. 1942. Opat Marcone upozorava Vladu na izopćenje. Vlada se povlači. Pavelić poručuje da će Čule nakon rata u Trebinje. Na biskupskom ređenju 4. listopada nije bilo predstavnika hrvatske vlade, a bili su predstavnici Nijemaca i Talijana.</p>

Ratni biskupi	
<p>Stepinac zbog propovijedi o načelima katoličkoga morala; zbog protivljenja rasnim zakonima; zbog zaštite slabih i proganjениh postaje meta napada i Poglavnika ("onaj Solunac!") i Nijemaca. Glasovita je njegova iz 1942.: "Svaki narod i rasa ima pravo na život dostojan čovjeka i na postupak dostojan čovjeka. Svi oni bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili crnci ili uglađeni Europejci, bili omraženi Židovi ili oholi Arijanci imaju pravo da govore: 'Oče naš koji jesi na nebesima!' I ako je Bog svima podijelio to pravo, koja ga ljudska vlast može nijekati?"</p> <p>Protivio se nasilnim vjerskim prijelazima; prihvatio je oko 300 svećenika protjeranih iz Slovenije i karitativno pomagao svima koji su bili potrebni pomoći.</p>	<p>Čule piše: "Za vrijeme rata nikada se nisam dao zanijeti kakvom politikom. Premda sam želio slobodu svome hrvatskom narodu, nisam mogao nikada odobriti zla, koja se čine tobože u ime slobode naroda. Oduravao sam zločine, ma tko ih činio. Čak sam više osuđivao zlo, što ga čini moj narod, nego drugi što čine mom narodu. Nastojao sam po mogućnosti štititi svoj narod, ali i pomagati drugima, koji su bili potrebni pomoći. Letio sam avionom u Zagreb talijanskom ambasadoru Casertanu i oštrot protestirao protiv zlodjela koja čine četnici po Hercegovini mom narodu [...], obratio sam se direktno Svetoj Stolici [...], branio sam komuniste [...], zauzimao se i za Srbe gdje god sam mogao i gdje su zatražili moju intervenciju."</p>
Komunistički progoni, montirano suđenje i presuda	
<p>Po službenom svršetku rata, Stepinac je 17. svibnja 1945. uhićen i pritvoren do 3. lipnja. Sudjelovan Tito u Zagrebu zove ga na razgovor. Iz tog je razgovora jasno da novi režim hoće "narodnu Crkvu", neovisnu o Svetoj Stolici. Na što, dakako Stepinac nije pristao.</p> <p>Nakon sve žešćih napada Stepinac je uhićen 18. rujna 1946., 30. rujna izведен pred montirani politički sudski proces. Znamenit mu je govor pred sudom 3. listopada, koji nije samo obrana nego optužnica nepravedna suda i vjeroispovijest Svetinja za koje je spremjan položiti i život.</p> <p>Na temelju lažnih svjedočanstava i krivotrenih isprava, nevin je osuđen 11. listopada 1946. na 16 godina zatvora i dalnjih 5 godina lišenja svih građanskih prava. 19. listopada 1946. odveden je na izdržavanje zatvora u kaznenopopravni dom u Lepoglavi gdje je bio do 5. prosinca 1951.</p>	<p>Pastirsko pismo od 20. rujna 1945. označuje miljokaz na putu Katoličke Crkve u poratnoj Jugoslaviji. Čule je optužen da je sastavljač toga pisma, pogotovo jer je on dao uvrstiti da franjevci na Širokom Brijegu nisu pucali. Stvarni razlog napada na Čulu jest u tomu što je bio za čvrstu liniju Crkve u novoj situaciji.</p> <p>Tri godine nakon rata, 22. travnja 1948., oko 5 ujutro na Ordinarijat upada UDBA i počinje premetačina do 6 sati navečer kada je Čule odveden u "Čelovinu". Pritvor i istraga traju do polovice srpnja. Suđenje je bilo u najvećoj dvorani u Mostaru - kinu Partizan pred zluradom publikom, od 14. do 18. srpnja 1948., s presudom: 11 godina i 6 mjeseci strogoga zatvora. Presudu Okružnoga suda u Mostaru, 24. kolovoza potvrđuje Vrhovni sud BiH. a 7. X. 1948. biskup ulazi u zeničku "staklaru" s dva osuđena svećenika, s dvojicom ubojica i s tri politička kažnjjenika.</p>
Odnos prema presudi	
<p>"Na sve tužbe koje su ovdje protiv mene iznesene odgovaram da je moja savjest mirna, makar se publika tome smijala. Sada se ne kanim braniti niti apelirati protiv osude. Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehanje, prezir i poniženje nego - jer mi je savjest čista - pripravan sam svaki čas i umrijjeti. A što se tiče mene i moga suđenja, ja ne trebam milost, jer savjest mi je mirna", riječi su Nadbiskupove na судu.</p> <p>Jakov Blažević, Stepinčev tužitelj, ničim izazvan, 1985., izjavljuje: "Da je Stepinac bio imalo elastičniji, nije trebalo procesa".</p>	<p>Kada je Čuli 29. listopada 1955., u zatvoru u Zenici, podsekretar unutrašnjih poslova Vojo Čolović iz Sarajeva, rekao da će biti pušten, iako se nije popravio i da će biti otpremljen u Tolisu, biskup mu odlučno odgovara da se on nema od čega popraviti, jer da je nevin suđen. Isti mu je odgovor dao kada je zatražio da napiše molbu za pomilovanjem: Nevin sam osuđen pa nema razloga da pišem molbu.</p> <p>A da je tako mislila i ondašnja diktatura, potvrđuju riječi Džemala Bijedića koji je u jednom kasnijem razgovoru biskupu rekao: "Takva je bila direktiva, moj biskupe!"</p>

Zatvor i robijanje	
<p>Stepinac je u Lepoglavi u zatvoru - strogoj izolaciji, 1874 dana. Ipak dopušteno mu je misenje i čitanje teoloških knjiga. U zatočeništvu - piše na tisuće stranica propovijedi i drugih duhovnih sastavaka. Uputio je mnogima više od 5000 pisama od kojih je objavljeno oko 700. U pismima, kao čovjek žive vjere i nepokolebljive nade te potpuna predanja Bogu, naslovnike hrabri i potiče, osobito na ustrajnost u vjeri i u crkvenom jedinstvu. I u tim pismima, kao i na suđenju i u cijelom zatočeništvu, pokazuje iskrenu ljubav i prema svojim neprijateljima.</p>	<p>Čule je u Zenici bio na robiji, smješten u zloglasni dio KPD-a Zenica - "staklaru" / izolaciju: ljeti neizdrživo vruće, zimi neizdrživo hladno. Određen je za rad u bačvariji. Potkraj studenoga 1948. prebačen je u "specijalnu izolaciju" gdje ostaje 7 mjeseci. Sve vrijeme robijanja ne dopušta mu se vršenje svećeničke službe. Sv. Misu slavi u strogoj tajnosti uz pogibelj da bude otkriven i zbog toga dodatno kažnjen. Punih pet godina bio je bez brevijara i drugih knjiga.</p> <p>Jedini je hrvatski biskup koji je na robiji bio fizički maltretiran.</p>
Pokušaji likvidacije	
<p>Prema svjedocima u procesu za beatifikaciju Stepinac je još 1945. bio na popisu kandidata osuđenih na likvidaciju, na pr. u Zaprešiću.</p> <p>U zatvoru u Lepoglavi započelo je njegovo sustavno trovanje. Od proljeća 1953. godine kobno su se razvijale, već od Lepoglave, "polycytemia rubra vera", tromboza nogu i bronhijalni katar. Bio je potreban sustavne bolničke njege, premda su liječnici, strogo kontrolirani od režima, činili sve što su mogli. Godine 1953. dolazili su američki liječnici na zahtjev Kongresa.</p>	<p>Čule je 26. travnja 1951. određen, među djelom zatvorenika, iz Zenice prijeći u Sr. Mitrovicu, njih oko 40, među njima 13 katoličkih svećenika, 6 katoličkih laika. Oko 3 ujutro, 27. travnja, stižu na kolodvor Slakovci/Vinkovci. Tu je otkvačen vagon sa zatvorenicima, a na njega naletio brzi vlak. Lomjava i vriska. Dvanaest ih je poginulo, među njima i don Mitar Papac. Čule ispozao iz vagona i svezan na ledini ostao nepomican. Ljeva noga u gležnju preolmljena, a desna u kuku iščašena. Popodne prevezen u bolnicu u Osijek, a sutradan kamionom u Mitrovicu.</p>
Duševne boli	
<p>Stepinčeve: Nedolično ponašanje pojedinih svećenika, redovnika i vjernika laika na "prežalosnom procesu" u Zagrebu 1946.</p> <p>Nemogućnost vršenja biskupske službe u nadbiskupiji od 1.777.000 vjernika u 366 župa u vrijeme najtežega progona Crkve;</p> <p>Osnivanje svećeničkoga prorežimskog udruženja, 1949.-1951. i pokušaji odvojenja Crkve od Svetе Stolice (str. 163-176).</p>	<p>Čuline: Nedolično ponašanje pojedinih svećenika, redovnika, laika na montiranom procesu, 1948. Nemogućnost vršenja službe u biskupiji od 183.000 vjernika u 61 župi. U BiH od 1945. samo je Čule u biskupskoj službi, a od 1948. i on zatvoren. (S. Čekada B. Luci apostolski administrator 1946.-1951.).</p> <p>Osnivanje svećeničkoga udruženja;</p> <p>Od Božića 1949. i u siječnju 1950. biskupa ucjenjuju da odobri udruženje "Dobri pastir", obećavajući mu slobodu. Ne pristaje.</p>

Zatočeništvo	
<p>Stepinac je 5. prosinca 1951. premješten iz zatvora u Lepoglavi u kućno zatočeništvo u rodni Krašić gdje, bez prava crkvene službe, ostaje 2.988 dana. U Krašiću je imao, uz policijsku pratinju, mogućnost šetnje po župi, primanja i razgovora, ne samo sa župnikom i vjernicima, nego i s drugim svećenicima i članovima Nadbiskupskoga dvora, uz policijsku dozvolu. Nije mogao upravljati povjerenom mu nadbiskupijom. Već se vidljivo pokazuju znakovi trovanja. Umire u zatočeništvu na glasu svetosti, 10. veljače 1960. Pokopan u zagrebačkoj katedrali.</p>	<p>Od 30. listopada 1955. do 1. lipnja 1956. Čule provodi u zatočeništvu u franjevačkom samostanu u Tolisi. Može misiti, propovijedati i neke župe posjetiti. Iz Tolise piše poslanicu na župe u Hercegovini. Pozvan u Brčko gdje mu se zabranjuje pisanje ovakvih okružnica. Od 1. lipnja 1956. dopušta mu se liječenje u Zagrebu, Selcu i Opatiji, pod nadzorom UDBE. U kolovozu 1956. odbija povratak u Tolisu. Nastanjuje se u Sarajevu. Početkom 1957. vraća se u Mostar, u listopadu 1957. nakon 9,5 godina ili 3.450 dana, preuzima službu do 1980. Umire 29. srpnja 1985. Pokopan u mostarskoj katedrali.</p>
Duhovni profil	
<p>Za bl. Alojzija postojala su tri testa katoličko-ga pravovjerja. To su: Euharistija, Marija i Petar. Geslo: "In te Domine, speravi" znači nadu u Boga, i u zatvoru u Lepoglavi i u zatočeništvu u Krašiću, i uopće u životu.</p> <p>Osobit štovatelj presvete Bogorodice, o kojoj je često propovijedao; misli su izvirale iz njegove vjere i velike ljubavi prema Gospo koja nam je darovana s Križa: "Evo ti majke! (Iv 19,26). Ona je neodjeljiva od Isusa i njegova djela, aktivno prisutna u povijesti Crkve, utočište nevinih i dobrih, radosnih i tužnih, zdravih i bolesnih, ali i zalutalih, grješnih sinova i kćeri ljudskih. Svakoga koji je moli za pomoć vodi k Isusu Spasitelju.</p> <p>Bilo mu je osobito stalo da Crkva u Hrvata ostane nepokolebljivo povezana s Petrovim nasljednicima i vjerna njihovu učiteljstvu.</p> <p>Bio je posebno osjetljiv na siromahe. Još kao koadjutor pokrenuo je i razvio karitativnu djelatnost - Zagrebački Caritas.</p>	<p>Za Čulu je temelj i izvor duhovnosti Trojedini Bog. Presveta je Euharistija "izdašna hrana - kruh i hrana junaka". Često je preko dana išao na poklon Svetootajstvu. Geslo: "Dođi kraljevstvo tvoje".</p> <p>U središtu duhovnosti i propovijedanja jest Isus, povijesni i uskrslji. Posebna mu je pobožnost prema Isusovoj kalvarijskoj žrtvi i probodenu božanskom Srcu, izvorištu ljubavi za čovječanstvo.</p> <p>Uz Isusa Gospa je na prvom mjestu, nju štuje kao "dobru Majku" i "Gospu žalosnu" koja ublažava patnje svojih pobožnika.</p> <p>Sv. Josip bio je biskupov miljenik, zaštitnik biskupije i "čudotvorac" u gradnji katedrale.</p> <p>S odanošću govori o Petrovoj - Papinoj službi. U tom duhu poziva na poslušnost Papi "jer on ne govori u svoje ime nego u Kristovo ime. Poruka, koju nam on upućuje, nije njegova, nego Kristova". God. 1942. odustaje od svečana ručka na ređenju, a 100.000 kuna daruje prognanicima iz istočne Hercegovine.</p>
Crkvena priznanja zbog podnesene žrtve	
<p>Pio XII., 12. siječnja 1953. imenuje Stepinca kardinalom. Ne ulazi u posjed naslovne crkve niti sudjeluje u izboru Pape, 1958.</p> <p>Papa Ivan Pavao II., 3. kolovoza 1998. proglašava ga blaženikom i mučenikom.</p> <p>Papa Benedikt XVI., 2010., drži da bl. Alojzije ulazi među 16 najboljih ostvaritelja Evangelija u povijesti Crkve.</p>	<p>Na Drugom vatikanskom koncilu papa Pavao VI. i koncilski oci biskupa Čulu primaju i pozdravljaju kao iznimno hrabra svjedoka kršćanske vjere.</p> <p>Papa Ivan Pavao II., 7. lipnja 1980., časti ga - <i>honoris causa</i> - naslovom <i>giufitanskoga nadbiskupa</i> prigodom njegova umirovljenja, 14. rujna 1980.</p>

VELIKI ILI SVETI TJEDAN

PROSLAVA CVJETNE NEDJELJE

Mostar, 25. ožujka 2018. - U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve svečanu sv. Misu na Cvjetnicu, 25. ožujka 2018. u 10.00 sati slavio je mjesni biskup Ratko Perić u koncelebraciji s generalnim vikarom don Željkom Majićem, župnikom don Lukom Pavlovićem i župnim vikarom don Davorom Berezovskim. Pjevali su pjevači, i solo i skupno, iz spomenutoga zabora, a Isusovu dionicu otpjevao je generalni vikar. Sva je ceremonija trajala oko sat i pol vremena.

U početku je biskup izmolio blagoslovnu molitvu nad palminim grančicama. Don Željko je pro-

čitao odlomak iz Markova Evanđelja (11,1-10) i svi su se uputili, po sunčanu vremenu, u procesiju oko katedrale predvođeni kadioničarom, uz pratnju psalama i pjesama katedralnoga zabora. Časnu Muku Isusovu pjevali su pjevači, i solo i skupno, iz spomenutoga zabora, a Isusovu dionicu otpjevao je generalni vikar. Sva je ceremonija trajala oko sat i pol vremena.

Biskup je, nakon otpjevane slavne Muke Gospodnje po Mateju, izgovorio kratku homiliju koju ovdje prenosimo.

Rast u spoznaji Mesije

Korizmene nedjelje. U 40-dnevnom - korizmenom vremenu slavimo šest nedjelja i svaka ima svoje vlastito ime: prva - Čista, druga - Pačista, treća - Bezimena, četvrta - Sredoposna, peta - Gluha, šesta - ova današnja, Cvjetna.

Zašto Cvjetna? - Zato što su djeca i mladi i ostali narod onoga vremena brali i mahali maslinovim i palminim grančicama i bacali latice cvijeća po putu kojim je Gospodin Isus svečano, na magaretu, ulazio u Jeruzalem na današnji dan, na početku Velikoga tjedna.

Objavljenje. Zar je Isus tražio trijumf i pljesak od ljudi? - Ima jedna pomalo nam čudna stvar u Isusovu djelovanju. Na toliko mjesta i toliko puta kada bi Isus izlječio kojega bolesnika od gube, od gluhoće, od sljepila, rekao bi ozdravljeniku da šuti, da nikomu to ne razglašava. Neka se o tome ne raznosi među narod. Ali što je Isus više preporučivao da se o tome šuti, to se bolje pronosio glas poprimajući čudesne učinke i privlačeći još više raznovrsnih bolesnika i nemoćnika.

Ili ono Petrovo objavljenje u Cezareji Filippovoj da je Isus Krist-Pomazanik-Mesija. Isus

je zaprijetio svojim učenicima da nikomu o tome ne pričaju (Mk 8,30). A ovdje, na ulasku u Jeruzalem, pri svršetku svoga javnoga djelovanja, Isus ne zaustavlja nikoga da ne više iz svega grla: *Hosana Sinu Davidovu!* Štoviše, na primjedbu farizeja da apostoli ušutkaju one koji kliču, Isus preuzima riječ i kaže: Kada bi oni šutjeli, ovo bi kamenje progovorilo. "Silan svijet prostrije svoje haljine po putu, a drugi rezahu grane sa stabala i sterahu ih po putu. Mnoštvo pak pred njim i za njim kličaše: 'Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovjen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Hosana u visinama!' (Mt 21,8-9). Nato mu neki farizeji iz mnoštva rekoše: 'Učitelju, prekori svoje učenike.' On odgovori: 'Kažem vam, ako ovi ušute, kamenje će vikati!' (Lk 19,39-40). To je to pedagoško i postupno otkrivanje Isusova mesijanstva, koje će postići svoj vrhunac u njegovu uskrsnuću.

Uostalom ove poklike: *Hosana!* Blagoslovjen koji dolazi u ime Gospodnje! Hosana u visini! i mi ponavljamo, često pjevajući, u svakoj svetoj Misi pred samu Pretvorbu: *Svet, Svet, Svet...*

Smisao. Isus je toj manifestaciji svečana ulaska u Jeruzalem dao svoj duhovni smisao i smjer: on je duhovni kralj, a ne politički; on je Mesija Kraljevstva nebeskoga, a ne društveni revolucionar; on je Spasitelj čovječanstva, a ne manipulator bezimenih palestinskih masa.

Hram. Gospodin poslje ovih popularnih ovacija, aplauza i trijumfalna ulaska u Jeruzalem, auktorativno ulazi u Hram i čisti ga od saducejskih profitera, od trgovackih zlorabljavača i farizejskih dvoličnjaka poučavajući vjernike da je Hram kuća Božja, a ne špilja razbojnička; da se u Hramu treba Bogu klanjati i zahvaljivati, a ne novac zamjenjivati i na tom hramskom novcu zarađivati; da se u Hramu treba Bogu moliti, a ne stoku prodavati i na svakoj žrtvi ljudi varati. Za-

pamtit će te riječi i čine i bivši veliki svećenik Ana i njegov zet, tadašnji veliki svećenik, Kajfa.

Uskrsnuće. Ta se pobijedosna Cvjetnica ovoga tjedna pretvara u Kalvariju, u krvavi Veliki petak. Ali taj se Veliki petak pretvara u slavodobitno Uskrsnuće Gospodnje, pobjedu koja je sa trla žalac smrti, uništila otrov grijeha i srušila silu đavlovu.

Ne treba biti ni posebno pametan, ni mali ili veliki prorok: vidimo da se u životu neprestano izmjenjuje sunce i kiša, vrućina i mrzlotina, radost i tuga, mir i rat, smijeh i plač. Stoga zadrži, čovječe i vjerniče, ljudsku i duhovnu ravnotežu: *U dobru se ne ponesi, a u zlu se ne poništi!* Neka nam svima pomogne Otkupitelj i Spasitelj svijeta!

VELIKI ČETVRTAK - MISA POSVETE ULJA

Trebinje-Mostar, 28. i 29. ožujka 2018. - Jučer, na Veliku srijedu, 28. ožujka u 11.00 sati Misa blagoslova i posvete ulja u katedrali Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju za Trebinjsko-mrkansku biskupiju. S biskupom Ratkom, apostolskim upraviteljem, u koncelebraciji dvanaestorica župnika: Trebinjskoga dekanata: don Ivo iz Trebinja, biskupski vikar; don Ivica dekan - župnik i kapelan mu don Ante iz Neuma, don Pero iz Ravna i Trebinje, don Nedjeljko iz Gradca, don Andelko iz Hutova, don Antun iz Hrasna; iz Stolačkoga dekanata: don Rajko iz Stoca, don Damjan iz Rotimlje, don Mile iz Prenja, don Stipe iz Aladinića, don Tomislav iz Čeljeva i don Vinko iz Dračeva. I don Milenko iz Sarajeva i don Pero iz Mostara. Skupina vjernika predvođena orguljašicom Dubravkom.

Ulje za blagoslov drži ispred oltara prije doksologije/po Kristu i s Kristom bogoslov Antonio iz Hrasna, a za posvetu prije završna misnoga blagoslova don Ante.

Biskup u propovijedi govori o Svećeničkom blagdanu. Zahvaljuje Bogu na petorici svećeničkih kandidata: dvojici bogoslova: iz Hrasna i Gradca, i trojici sjemeništaraca: iz Rotimlje dvojica i iz Čeljeva. Na biskupov upit svećenici obnavljaju obećanja sa svoga ređenja, a biskup poziva i narod da se moli za svoje svećenike: Kriste, čuj nas! Kriste, usliši nas!

Don Ivo župnik priredio svećeničko čašćenje u župnoj dvorani. Razgovor je o što boljem osmišljenju hraštanjskoga svetišta Kraljice mira, o održava-

nju ministrantskoga susreta u Prenju, kamo dolazi skupina bogoslova iz Sarajeva uoči Nedjelje Dobroga Pastira.

Danas, na Veliki četvrtak, 29. ožujka u 11.00 sati Misa u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve za Mostarsko-duvanjsku biskupiju. Osamdeset svećenika u koncelebraciji iz osam dekanata. Uz biskupa su generalni vikar i osmorica dekana. U prvim su redovima kandidati koji će primiti sakrament sv. krizme na svetkovinu Duha Svetoga ove godine, a narod je popunio katedralne klupe. Katedralni zbor s don Nikom predvodi liturgijsko pjevanje. Dva đakona, don Josip i fra Robert, asistiraju biskupu Ratku, bogoslovi poslužuju u sveemu ostalome. Nakon dijeljenje svetih ulja župnik don Luka poziva oko stotinu sudionika na čašćenje u velikoj dvorani.

Biskup je za vrijeme sv. Mise izgovorio ovu propovijed

Braćo svećenici koncelebranti,

- počevši od božićnih zajedničkih i uzajamnih čestitaka, prije Božića na Ordinarijatu, 22. prosinca 2017.;

- preko ređenja četvorice đakona na Stjepandan, 26. prosinca u Kongori;

- preko vaših župničkih službenih izvješća i statistika za prošlu 2017. godinu izloženih na Ordinarijatu u tjednu od 15. do 19. siječnja prošloga;

- sprovodnih obreda zadušnica za trojicu preminulih svećenika u tom periodu: 14. siječnja za

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

fra Otona, 20. siječnja za don Nedjeljika, i 16. veljače ove godine za fra Hadrijana;

- te preko Pepelnice, 12. veljače, kada smo se susreli ovdje u katedrali s ispitom savjesti, na Križnim putom i u sv. Misi;

- pa preko sjednice Konzultorskoga zbora i sjednice Prezbiterorskoga vijeća, 28. veljače;

- zasjedanja Biskupske konferencije BiH o svetkovini sv. Josipa, zaštitnika ove biskupije, od 19. do 21. ovoga mjeseca;

- do jučerašnjega Misnoga obreda blagoslova ulja i posvete ulja u trebinjskoj katedrali Male Gospe;

- i do današnjega Velikoga četvrtka kada ovdje u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve slavimo Misu sv. krizme za Mostarsko-duvanjsku biskupiju, i

- kada će naši zajednički svećenički susreti kulminirati u Pastoralnom danu uskrsne srijede u Emausu u Bijelom Polju,

stalno smo pred očima imali dvije napadne činjenice naše hercegovačke Crkve: prva, duhovna zvanja, svećenička i redovnička; i, druga, iseljenje našega svijeta u zapadne zemlje. Oba ova problema spontano unose i bojazni u naš svećenički i crkveni život uopće. Prvi, jer su potrebe veće od naših mogućnosti, a drugi jer nas iz dana u dan nestaje, topimo se kao snijeg na žarkome suncu.

Ali, ipak, ne zaboravimo, koliko god ti problemi bili visoki kao Anakovi divovski "potomci", a mi svi sa svojim iskustvom, školom i duhovnošću obični patuljci, "škakavci", kako kaže Biblijka, ne mojmo posustati na svome putu u Obječanu zemlju uskrsnuća! Ne oslanjamo se na svoju pamet i snagu, nego na Božju riječ i zakon. Bog nas je stvorio po svojoj svetoj volji. Bog nas očinski prati i brine se za naš život, a najviše je pokazao svoju ljubav time što ne poštedje ni Sina svoga Jedino-rođena nego ga predade za sve nas da mi imamo život vječni u njemu. Bog će nas konačno i suditi. Od nas danas traži čvrstu vjeru u njegovu Opstojnost, nepokolebljivu nadu u njegovu Providnost i nesebičnu ljubav prema njegovu božanskom Planu u ovome svijetu. Isus je pobijedio svijet. I mi ćemo pobijediti svijet budemo li na njegovoj strani i na Veliki Četvrtak, i na Veliki Petak, i na Veliki Uskrs.

Razmišljajmo nad biblijskim čitanjem:
Otk 1,5-8

Bogoljubni vjernici!

Ova četiri objavljena retka u naslovu jesu Apostolov pozdrav, hvala i zahvala Isusu Kristu

na svemu onomu što je on, uskrsli Gospodin i Svevladar, učinio za nas ljude. To je svojevrstan blagoslovni odgovor ljubljenoga učenika Ivana Isusu Učitelju i Otkupitelju. Budući da danas posvećujemo maslinovo ulje s mirodijama, koje se primjenjuje u sakramentima krštenja, krizme, svećeničkoga i biskupskoga reda te isto tako maslinovo ulje blagoslivljemo da njime pomazujemo bolesnike, dostoјno je i pravedno, pravo i spasosno da i mi izrazimo svoj pozdrav, blagoslov i zahvalu Spasitelju svomu.

Isus Krist, Svjedok vjerni = to je Isusov prvi naslov. On je to svojedobno rekao i vijećniku Nikodemu koji mu se prišuljao po noći: "Zaista, zaista, kažem ti: što znamo govorimo, za ono što vidjemosmo svjedočimo" (Iv 3,11). Jednako tako i pred Pilatom: "Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu" (Iv 19,37). Isus je svjedok Božji, osobni; svjedok očevidac, svjedok koji svjedoči iz prve ruke, iz vlastita iskustva. Njegovo je svjedočanstvo posve istinito. Sva religiozna i literarna djela ovoga svijeta sitnica su pred njegovim božanskim svjedočanstvom i očevidnošću.

Prvorodenac od mrtvih = Prvorodenici svega stvorenenja. Zapravo po njemu je čovjek stvoren. Po uzoru na njega, Bog je Otac prvo zamislio svoga Sina, obučena u ovo ljudsko tijelo, pa je onda stvorio Adama i sve čovječanstvo, veli Tertulijan. I to je zamislio prije svih vremena. On je ujedno Prvi, Novi čovjek čovječanstva određena na uskrsnuće. On je već uskrsnuo i pridružio sebi svoju presvetu Majku Mariju. Njemu kao Sinu Božjemu pripada sva čast i vlast, kao Prvomu i Jedinomu. On nije samo Prvi, nego i Jedini Sin Božji, Pomanik, Otkupitelj i Spasitelj.

Vladar nad kraljevima zemaljskim = Vladar nad carevima i vlastodršcima zemaljskim (1,5). Prisjetimo se događaja Isusove kušnje u pustinji na početku korizme. Tu mu je pristupio sotona, pokazao mu sva kraljevstva svijeta i njihovu slavu, i uvjetno mu obećao brda i doline: "Sve ču ti to dati, ako mi se ničice pokloniš" (Mt 4,9). Isus je odbio tu vražju ponudu, koja je bila zavodljiva laž. Nema sotona kraljevstava ovoga svijeta. To je Božje! Zato je Isus stekao sva kraljevstva svijeta po svojoj Muci, Križu i Uskrsnuću. I tako postao Vladar nad kraljevima zemaljskim! To što im je dao privremenu i ograničenu slobodu na ovome svijetu, samo im je ozbiljna opomena. "Jer svima nam se pojavititi pred sudištem Kristovim da svaki dobije što je kroz tijelo zaradio, bilo dobro, bilo zlo" (2 Kor 5,10).

On naš Ljubitelj i Otkupitelj = Ivan apostol kaže za Isusa da nas "ljubi", sadašnje vrijeme, trajno, uvijek, i dok je bio na zemlji i sada u nebu. I dodaje da nas svojom krvlju "otkupi". Otkupi u prošlom svršenom vremenu, jednom zauvijek, u tijelu, u vrijeme svoga zemaljskog života.

Francuska se ovih dana divi svomu policajcu Arnaud-u Beltrame-u, 45-godišnjaku, koji se 23. ožujka ponudio ubojici koji je u južnoj Francuskoj upucao dva čovjeka i oteo dvije druge osobe. I tražio oslobođenje ubojice iz Pariza 2015. u zamjenu za jednu ženu. Beltrame se telefonski ponudio umjesto te žene i predao se. Domalo je i on ubijen. Uskoro je ubijen i ubojica. Policajac, koji je potekao iz nereligiозne obitelji, u svojoj se 33. godini obratio na katolicizam, primio sakramente inicijacije 2008. Molio se Gospu da mu pomogne naći životnu družicu. Našao je neku Marielle. S njom se civilno vjenčao u kolovozu 2016. Planirao se i crkveno vjenčati u lipnju ove godine. Bio je mason i primio poneko odlikovanje Velike lože. I završio kao nacionalni heroj.

A naš je *Gospodin Isus*, jedinorođeni Sin Božji, začet po Duhu Svetom i rođen od Djevice Marije, zamijenjen za Barabu, predao sama sebe na Kalvariji za sve one koji nisu znali i ne znaju što čine, prolio krv svoju za cijelo čovječanstvo, mučen, umro i pokopan, uskrnsnuo od mrtvih, ponudio svim ljudima svoje otkupljenje i spasenje. I Europa ga izbacila iz svoga ustava, u Bretanji u Francuskoj morali su skinuti Isusov križ sa spomenika sv. Ivana Pavla II., pape, na gradskome trgu...

te nas učini kraljevstvom = Posljedice te ljubavi i toga otkupljenja jesu u tome da nas Gospodin učini najprije "kraljevstvom", da kraljujemo zajedno s njime, koji je Vladar nad svim vladarima. A zatim *nas učini*

svećenicima Bogu i Ocu svojemu = U Starome Zavjetu svećenici su jedini u Hramu mogli pri-

stupati Bogu u svetištu, a drugi su se vjernici morali zaustavljati u svojim pregradama u hramskoj građevini. U Novom Zavjetu, nakon Isusova otkupljenja, svatko ima pristup Bogu, po ispovijedi, po Euharistiji, i po drugim sakramentima.

Njemu slava i vlast u vjeke vjekova! - Neka Tvoja ljubav, Isuse, učini da nikada ne zaboravimo cijenu Tvoje presvete krvi kojom si nas otkupio. I da to Otkupljenje stalno primjenjujemo na sebe.

Gle, dolazi s oblacima = Tako je naviješten i u Starom Zavjetu, tako i u Novom. Tako će svečano doći i na svršetku svijeta suditi žive i mrtve. Mi ovo vjerujemo...

i gledat će ga svako oko = Svi ćemo stati pred sudište Božje i svatko će primiti prema onomu što je zaslužio na ovome svijetu...

svi koji su ga proboli = stat će preda nj i oni koji su ga proboli i koji ga stalno probadaju u svome životu svojim grijesima,

i naricat će nad njim sva plemena zemaljska = svi smo se ogriješili o njega. Sva će se pleme na kajati, svi smo stavljeni pod poklopac grijeha i nema nam spasa bez iskrena kajanja, njegova oproštenja i njegove pomoći.

Ja sam Alfa i Omega, govori Gospodin Bog = Alfa i Omega (1,8) - Gospodin se Isus predstavlja i tim riječima: početnim i posljednjim slovom grčke abecede. Mi bismo rekli On je sve: od A do Ž. Potpuno, savršeno. Onaj koji bijaše, koji jest i koji dolazi. On je vječan.

On je i Svevladar = παντοκράτωρ (1,8). On se moćan oduprijeti svakoj sili. I skršiti svaku moć ovoga svijeta. I onaj tko je s Isusom, njemu vjeran, u njega se uzda, nitko mu i ništa ne će moći nauditi. Uvijek se radi o njegovoj moći i svemoći, o njegovu utjecaju na Crkvu i o njegovu судu nad svima nama.

MISA VEĆERE GOSPODNE

Mostar, 29. ožujka 2018. - Na Veliki četvrtak u mostarskoj se katedrali slave dvije sv. Mise koje predvodi biskup Ratko: jutarnja Misa posvete ulja i večernja Misa spomen ustanovljenja presvetе Euharistije i svetoga Reda. Večernja je Misa bila po-sjećenja, da ništa drugo našla se većina, od njih 75, ovogodišnjih pripravnika i pripravnica na Prvu sv. ispovijed i Prvu sv. Pričest. Kapelan don Ilijan, prije Prikazanja, pozvao je ovogodišnje pravopričesnike da i oni prikažu i stave na stepenice ispred oltara svoje kutijice koje su sitnišima punili kroz korizmu

za svoje vršnjake u misijama. Bogoslovi su bili za-duženi za posluživanje. Katedralni zbor za pjeva-nje. Zajedno sa svećenicima bogoslov Petar, koji je primio službu akolitata 30. prosinca prošle godine, dijelio je također sv. Pričest vjernicima.

Poslije sv. Mise, prije blagoslova, preneseno je Presveto Otajstvo na pokrajnji oltar uz pje-smu Usta moje, uzdižite.

Prigodnu propovijed održao je don Željko Majić, generalni vikar:

ZAPOVIJED VAM NOVU DAJEM

Preuzvišeni biskupe, braćo svećenici, dragi vjernici!

Prije navještaja ulomka iz Evandjelja koje nam Crkva večeras na prvi dan Svetoga trodnevlja - Veliki četvrtak, u Misi Većere Gospodnje, stav- lja na razmišljanje, umjesto, sve do jutros u Misi krizme, korizmenoga poklika *Slava tebi, Kriste Bože*, naš je zbor otpjevao pjesan: "Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin, ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas." Zapravo ovom sv. Misom završava korizma, to vrijeme intenzivne molitve, posta pokore i djela ljubavi, priprave na Otajstvo našega otkupljenja i spasenja koje se do-godilo u pregorkoj Muci i preslavnom Uskrsnu-ću Sina Božjega, našega Spasitelja i Otkupitelja, Isusa Krista. Započinje djelo otkupljenja na koje se i sam Isus cijelogova svoga ovozemaljskoga živo- ta spremao i radi čega je i na zemlju došao. Ovaj večerašnji poklik prepjevani je stih iz Ivanova evandjelja (Iv 13,34) koji glasi: Novu vam zapovijed dajem: Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio, tako i vi ljubite jedni druge!" Stoga sam odlučio da se s vama večeras zadržim na ovoj zapovjedi koju je Gospodin izrekao upravo u ovoj svetoj noći, nakon pranja nogu i očitovanja izdajnika, prije nego će napustiti dvoranu Posljednje večere u kojoj je ustanovio Presvetu Euharistiju i zapovjedio nam da je slavimo njemu na spomen i prije nego će mržnja zaigrati svoj smrtonosni ples sa završnim činom - raspećem na Kalvariji.

No, prije nego što nastavimo s ovim razmi- šljanjem podsjetimo se, draga braće i sestre, na svetost i uzvišenost ovoga dana, bez kojega, da-kako sve u stvarnosti Uskrsa, ne bi bilo ni Crkve;

a to je ustanovljenje dvaju sakramenata; Euhari- stije i svećeništva. Dva sakramenta tijesno među sobom povezana u kojima se Crkva prepoznaje i po kojima živi. I, upravo zato, što nemaju ova dva sakramenta, mnoge kršćanske zajednice ne pre- poznajemo kao Crkve. Stoga, dok nas, na pose- ban način večeras, Crkva poziva na ljubav i čast, čisto i često čašćenje Presvete Euharistije, pozva- ni smo na molitvu za svećenike: da ostanemo vjerni svojim svećeničkim obećanjima danim na dan svećeničkoga ređenja i jutros u katedralama širom svijeta u slavlju sv. Mise posvete ulja pred biskupima obnovljenima. Molit ćemo Gospodara žetve da u svoju žetu pošalje nove radnike, svete, pravedne i hrabre mladiće - koji će život u pot- punosti posvetiti u službi Crkvi, tom mističnom Kristovu Tijelu kojeg je on sam Glava, u preda- nom naviještanju i svjedočenju Evandjelja.

Zapovijed vam novu dajem. Znajući da je svaka stranica Evandjelja prožeta riječju i pozi- vom na ljubav, pomalo je iznenadujuće čuti Isusa kako u svom oproštajnom govoru - domalo će biti izdan i predan u ruke glavara svećeničkih - o zapovjedi ljubavi govoriti kao o **novoj** zapovijedi. Ako njegovim sustolnicima - učenicima do sada nije bilo jasno da je Isus među njima samo radi velike Ljubavi Očeve: "Bog je tako ljubio svijet, da je predao svojega jedinorođenog Sina, da svaki, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego ima život vječni. (Iv 3, 17); da o dvjema zapovijedima ljuba- vi "visi sav Zakon i Proroci" (Mt 22,40), da u nje- mu koji je sama Ljubav nisu pročitali i prepozna- li put i ostvarenje ljubavi, što bi to u simboličnoj gesti pranja nogu bila ta novost koja bi im trebala

konačno otvoriti oči? Je li Isus, možda, ovim htio sam sebe nadopuniti, ili eventualno prijašnju potku i djela ljubavi korigirati? Nipošto! Isus je dobro poznavao svoje učenike i dobro uviđao kakav je njihov odnos prema ljubavi; da su izvrsni primatelji djela ljubavi a gotovo nikakvi ili vrlo slabi djelitelji. U tom su duhu vrlo jednostavno, osim Petra koji se pobunio, pružili Isusu noge da im ih opere. Vjerujem da se Blažena Gospa i po-božne žene nisu pobrinule za večeru da bi pustili Isusa da im je on sam pripremi, stol servira i da ih poslužuje. I kada im Isus naviješta Muku i da će ga jedan od njih izdati oni nisu u tjeskobnim pitanjima posljedice izdaje nego su zaokupljeni opet samima sobom: da nisam ja? I, zaista - priznajem da možda i griešim - dok čitamo Evanđelje ne nalazimo na apostolska djela ljubavi. Sve su prepustili Isusu. Ne samo da mrtve uskrisuje nego i da gladne hrani, žedne pojti, siromahe odijeva, putnike prima, bolesne liječi, utamničene pohađa, robeve oslobođa i mrtve pokapa ali i: dvoumne savjetuje, neuke poučava, grješnike opominje, žalosne i nevoljne tješi, uvrjede oprاشta, nepravdu podnosi i sve milosrdnom Ocu privodi, a oni samo da uz njega idu i njegovom blizinom se hvale; jedan s desne, a drugi s lijeve njegove (Mt 20,22). I kada po poslanju (sedamdeset dvojica) učine koje dobro djelo, vraćaju se s ushitom prepunim samohvale: "Zlodusi nam se pokoravaju" (Lk 10,17). Doduše, nisu zaboravili reći, u Tvoje ime. Ali, zlodusi se pokoravaju njima. Stoga se i na njih u dobra doba mogla primijeniti Isusova riječ upućena farizejima: "Slave od ljudi ne tražim, ali vas dobro upoznah: ljubavi Božje nemate u sebi" (Iv 5,41-42).

Braćo i sestre! Ne uviđamo li i mi večeras veliku sličnost s apostolima; kako su stranice naših života uvelike ispisane u iščekivanju i primanju ljubavi, a u premalom djelovanju i davanju. Počev od obitelji pa do ne znam kojega društvenoga izričaja čovjek je samo u iščekivanju znakova i djela ljubavi: supruga iščekuje da je muž obrađuje kojim znakom pažnje i ljubavi, i obrnuto; iščekuje i očekuje dijete da roditelji izvrše svoju zapovijed ljubavi, i to dijete u tomu ostaje djetetom sve do smrti roditelja u trajnom iščekivanju bez izražene potrebe uzdarja. Politika od podanika očekuje slijepu odanost, ljubav i privrženost, nerijetko do razine obožavanja kao božanstvu, a da prema tim istim svojim građanima ne osjeća nikakvih obveza. Poslodavac očekuje da ga siromašni radnik sve više bogati i bude zahvalan

što radi. Crkva očekuje od vjernika više angažiranosti i Evandelja, a vjernici od pastira i Crkve da im odgovori na svagdanje životne, a usput i duhovne, potrebe. I da dalje ne nabrajam. No, rezultat svega je uvijek isti: sve veća udaljenost, nerazumijevanje do razine izdaje, prijevare, zataje. Govor o ljubavi pretvara se u veliku ispravnost i zamamne varljive riječi. A Isus, Božji Sin, došao je na svijet da nas pouči i pokaže što je to prava ljubav. Da ne ostanemo zakinuti za blaženstvo života u ljubavi. On koji nije samo iz ljubavi prao noge, bolesne liječio, žalosne tješio, gladne hranio nego i vlastiti život predao, i večeras nam jasno poručuje: "Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih." Dakle, ovim nam Isus jasno poručuje da ne želi, da su mu mrske, jednako i moje svećeničke i twoje vjerničke, pa ne znam kako snažne, riječi o ljubavi bez djela ljubavi. Ovu će Isusovu misao sv. Pavao sročiti u uzvišeni hvalospjev ljubavi: "Kad bih sve jezike govorio, kad bih imao dar prorokovanja, kad bih i gore premještao, kad bih razdao sa svoj imutak, kad bih predao svoje tijelo da se sažeže, a ljubavi ne bih imao bio bih mјed što jeći ili cimbala što zveči, bio bih ništa, sve mi to ništa ne bi koristilo (1 Kor 13,1-3). Stoga, dok Isus govori o novoj zapovijedi on nas zapravo poziva u novost života, koju nam je svojim utjelovljenjem, životom, smrću i uskrsnućem pokazao, darovao i na koji nas je na najuzvišeniji način pozvao. Ne dopušta da uzvišena Ljubav, koja je on sam, po ljudskim riječima i tumačenjima postane lijepa bajka ili velika laž i obманa. Jer on nije laž nego Istina, on nije obmana nego Stvarnost, i to od vijeka do vijeka, i u punini vremena kada se Bogu svidjelo da ta Ljubav tijelom postane da svijet otkupi i spasi.

Domalo ćemo vidjeti kako sve ovo, ni u dvorani Posljednje večere ni u Getsemaniju, apostoli još nisu shvatili. Opterećeni samozasitnošću brzo su pozaspali te jedino u sebi pronašli još malo snage za bijeg kada se opasnost približila. No, pregorka Muka i preslavno Uskrsnuće oči će im otvoriti. Vidjet će onoga koji Jest; proslavljenoga Sina Božjega i Sina Čovječjega u kome se Bog proslavio; drugim - novim okom će prepoznati sva djela i geste ljubavi od svadbenoga pretvaranja vode u vino do pranja nogu u dvorani Posljednje večere. Ovo činite meni na spomen u njihovim će srcima, u novom duhu odzvanjati. Spomen na Isusa u punini će ispuniti, čašu Ljubavi do kraja ispititi.

Stoga, draga braćo i sestre, dok promatramo ovaj rast apostolske zajednice u Ljubavi zajedno s

vama želim noćas i ovih svetih dana uzdići Bogu Ljubavi molitvu da naša ljubav ne ostane na razini krhkoga i nestalnoga ljudskoga osjećaja, na razini sebičnosti i interesa koji su negacija prave ljubavi, nego da u sebi izgrađujemo čvrstu ljubav kojoj je

jamac Presveto Trojstvo, a model Isus Krist; da u njoj rastemo kako bismo već za života njome svoje dane ispunili i na koncu po njoj bili baštinici Kraljevstva koje nam je sam Krist svojom pregorom Mukom i preslavnim Uskrsnućem ponudio.

VELIKI PETAK - KRIŽNI PUT UZ HUM

Mostar-Hum, 30. ožujka 2018. - Iako su prognostičari najavljuvali kišu za 30. ožujka popodne nad Mostarom, gledajući mnoštvo vjernika iz Grada, na Veliki petak 2018., kako se penje prema vrhu brda Horeba-Huma, gdje prema ustaljenu ročištu u 15.00 sati počinje Križni put, rijetki su koji su ponijeli kišobrane. Uz lagan povjetarac - na mahove i prohlađan - uza smjenu sunca i oblaka, Kristovom ljubavlju prožeto srce malo da mari za vanjske vremenske promjene. Veliki je petak. Zna se gdje se na taj Veliki dan u godini, ako zdravlje i radne obvezе dopuštaju, treba naći: na mostarskoj Kalvariji - Humu. Tu je u Jubilarnoj 2000. godini podignut Kristov znak, a od podnožja brda do Križa uređena gotovo trokilometarska staza uz koju je postavljeno 14 stajališta. Ove godine, ono što obično zovemo "već ustaljenom tradicijom" uistinu je postalo i više nego tradicija: navršilo se punih 18 godina od kada su prvi put vjernici grada Mostara i Hercegovine, predvođeni biskupom Ratkom, obavili Križni put uz ovo brdo s kojega je, ne tako davno, ubijan Grad, da bi po ovom Križnom

milosnom događaju s njega, po Muci Gospodnjoj, odzvanjao poziv i poruka Kristova uskrsnog mira svim ljudima dobre volje.

Tako je bilo i ove godine. Kod Prvoga stajališta biskup je uputio svoju pastirsku riječ o Isusovoj šutnji koja govori više od bilo koje ljudske riječi. Nakon toga, od stajališta do stajališta, na tisuće vjernika u molitvi i pjesmi, u razmatranju i sjedinjenju s Kristovim Križem, penje se put gore Golgote. Don Mladen Šutalo, župnik župe Svetog Ivana, apostola i evanđelista, koji je doveo ministrante, mlade i odrasle čitače, mladiće i zrele muškarce da ponesu Križ, predvodi ovu pokorničku povorku i pučku pobožnost. U molitvi Gospine krunice između postaja, sudjeluju mostarski svećenici, koji su od 14. stajališta do Jubilejskoga križa nosili procesijski Križ. Kod humskoga Križa, 33 metra visoka, uz iskaz trajne zahvalnosti Trojedinomu Bogu na svim milostima, riječ zahvale organizatoru i svima koji su pri pomogli, ali i riječ pohvale i ohrabrenja svim sudionicima, uputio je don Željko Majić, generalni vikar.

Poruka biskupa Ratka:

ISUSOVA ŠUTNJA NA SUĐENJU

Na onaj **Prvi izvorni Veliki petak**, 7. travnja 30., rano ujutro, ubrzo nakon uhićenja u Getsemanskom vrtu, Isus je priveden u Anine dvore. Veliko vijeće, koje se sastojalo od 70 članova, sastalo se na vijećanje. U tom su Vijeću bile dvije stranke koje su jedva išle zajedno: manji a moćniji broj saduceja, iz kojih su se birali veliki svećenici, koji inače nisu vjerovali ni u uskrsnuće, ni u Božji sud, ni u postojanje duhova, a za vlast i novac dušu bi dali; i veći a nemoćniji broj farizeja koji su se gubili u tumačenju više stotina pravila kako ruke prati prije jela, kako subote slaviti neradom i slično. Ovim su farizejima

pripadali pismoznanci koji bi se držali Biblije u rješavanju svih životnih problema.

Isus nije imao odvjetnika na suđenju. Nije mu ni službeno postavljen advokat. Bit će uskoro javno više uličarsko suđenje, "u ime naroda"! Isus je sam govorio kada je ocijenio da treba govoriti, sam šutio kada je prosudio da treba šutjeti. Na bilo kojem ljudskom судu jedan od mučnijih trenutaka jest kada optuženik šuti, ne želi odgovarati. Brani se šutnjom. Zašto to radi? - Na судu netko šuti zato što, ako progovori, mora reći istinu. Rekne li istinu, priznaje se krivcem i bit će osuđen. Drugi šuti jer zna, ako progovori i rekne laž,

bit će uhvaćen u laži pa opet osuđen i zbog laži i zbog optužena čina. Treći šuti jer ne smatra da pitanje uopće zaslužuje ikakav odgovor. Ima pitanja na koja se ne daju odgovori! Onaj tko nešto besmisleno pita, nije dostojan odgovora. Evanđelisti su nam zabilježili da je Isus znao odšutjeti na neke upite i na sudu pred velikim svećenikom Josipom Kajfom, i na sudu pred rimskim upraviteljem Poncijem Pilatom, dva puta, i na sudu pred galilejskim četverovlasnikom Herodom Antipom. Svjesno, mudro i poučno odšutio.

1. - Šutnja na Kajfinu sudu. Tu su dovedeni svjedoci. I to mnogi. Kakvi? - Evo kakvi: "A glavari svećenički i cijelo Vijeće tražili su kakvo lažno svjedočanstvo protiv Isusa, da bi ga mogli pogubiti. Ali ne nađoše premda pristupiše mnogi lažni svjedoci!" (Mt 26,59-60). Kako bi bilo sudske poštene i velikosvećenički časno da je Kajfa, veliki svećenik, doveo desetak ljudi samo iz Jeruzalema, ne ču reći iz cijele Palestine:

- One "slijepi i hrome" koji u Hramu priđoše Isusu i on ih ozdravi (Mt 21,14) i da viknu: *Izlječio nas je jednom riječju. Isuse, hvala Ti!*

- Onoga što je 38 godina bio u Betzati kod Ovčjih vrata i Isus ga podigao i rekao mu da uzme postelju i ide kući (Iv 5,5-8), da posvjedoči: *Mene Isus izlječio od teške i duge paralize. Živio Isus, Hosana mu!*

- Onu ženu zatečenu u preljubu (Iv 8,11-11): *Mene Isus oslobođio i od kamenovanja i od grijeha. Slava mu i hvala!*

- Onoga "slijepca od rođenja" (Iv 9,1-41): *Mene Isus izlječio i vratio mi očinji vid! Živio Isus! Hosana!*

- Onoga Lazara iz susjedne Betanije kojega je neki dan uskrisio od mrtvih (Iv 11,43) da na sudu progovori: *Veliki svećeničke Kajfa, ja sam bio u grobu od ponedjeljka do četvrtka, Isus me vratio u život, pa to se nije čulo od Iljinih i Elizejevih vremena! Slava Isusu! Ali kako će oni zvati Lazara, kada su glavari svećenički odlučili "i Lazara ubiti"* (Iv 12,10).

Ne! Oni su doveli lažne i nepouzdane svjedočke, koji su krivo čuli i razumjeli. Jedan je "svjedočio" da je Isus rekao: "Mogu razvaliti Hram Božji i za tri dana sagraditi" (Mt 26,61). Drugi je svjedočio drukčije: "Ja ču razvaliti ovaj rukotvoreni Hram i za tri dana sagraditi drugi, nerukotvoreni!" (Mk 14,58). Isus šuti. Na to veliki svećenik vikne na Isusa: "Zar ništa ne odgovaraš? Što to ovi svjedoči protiv tebe?" A on je šutio i ništa mu nije odgovarao (Mk 14,60-61). Isus ne bi šutio da je netko nešto razumno i istinito, dokazno i uvjer-

ljivo govorio. Što ćeš se ti osvrtati na očito "lažno svjedočanstvo" i na "mnoge lažne svjedoke" i na zlobna dobacivanja, na već gotovu odluku da on mora pasti, samo još pribaviti svjedočanstva, makar i lažna! Isusa interesira Istina i samo Istina. Jer Istina, i kada šuti, ona je Istina!

2. - Šutnja na Pilatovu sudu. I dok su glavari svećenički i starještine narodne optuživale Isusa, on im nije odgovarao. To su bile tužbe sve besmislenije od besmislenijih.

- On kaže da je Mesija! vele "svjedoci", a nije ni Mesija ni Mesijin sluga!

Pilat im dobaci: Ne pričajte mi ta svoja praznovjerja! Imate li kakav politički dokaz protiv njega?

- On buni narod, naučavajući po svoj Judeji, počevši od Galileje pa dovde! (Lk 23,5).

U čemu buni narod? Koga je on pobunio?

- Zavodi naš narod i brani davati caru porez, a sebe proglašava kraljem!

Tada mu reče Pilat: "Ne čuješ li što sve protiv tebe svjedoče?" *I ne odgovori mu ni na jednu riječ te se upravitelj silno čudio* (Mt 27,13-14). Zašto se Isus ne brani protiv očigledne laži? Dok on jednu laž demantira, na primjer: glasovita je njegova: "Caru carevo, Bogu Božje!" (Mt 22,21), oni ih stotinu izmisle i bace Pilatu na stol! Pa ne će se Isus svađati sa sinovima oca laži! Na sve to Isus je mogao samo mudro odšutjeti. Jer bi im trebala više govoriti njegova šutnja nego li njegovi odgovori!

- Nije ovo bilo samo prije 2000 godina. Možeš pročitati svaki dan na pojedinim portalima, u komentarima, u anonimnim busijama, ovakva lažna svjedočenja. Koji misle: što veću količinu klevete prospu po Internetu, to će biti jače svjedočanstvo! Protiv činjenica i istine ne vrijede nikakve laži, pa ni one službene!

3. Drugi trenutak šutnje pred Pilatom. Kada su židovski svećenici pred Pilatom optuživali Isusa da po njihovu zakonu mora poginuti jer se pravi Sinom Božjim, sudac se prepade, vrati se u dvor i upita Isusa: "Odakle si ti?" Nakon što ga je Pilat zamijenio za zlikovca Barabu kojega je pomilovao, a Isusa popljuvao, izrugao i naredio da se okruni i izbičuje, sada ga pita odakle je! *"No Isus mu ne dade odgovora"* (Iv 19,9). Dostojanstvena i veličanstvena šutnja. Zar se čovjeka najprije bičuje pa ga se onda pita odakle je? Vidiš li ti te Isusove božanske šutnje. Ali kada mu je oholi Pilat uzviknuo: "Zar meni ne odgovaraš? Ne znaš li da imam vlast pustiti te i da imam vlas razapeti te?" Odgovori mu Božanska Istina: "Ne bi imao

nada mnom nikakve vlasi da ti nije dano odozgor. Zbog toga veći grijeh ima onaj koji me predao tebi" (Iv 19,10-11). Isus se našao pred oholim Pilatom i još oholijim Sinedrijem. Među njima - oholom ovozemnom vlašću i Božanskom Istionom - nema ništa zajedničko. I ima li išta strašnije nego kada se Bog tako vlada kao da ne može više čovjeku pomoći jer to čovjek ne želi? I ne preostaje drugo do li božanski šutnja!

4. - Šutnja na Herodovu sudu. Dok su Isusa vodili od Pilata do Heroda, sve se Gospodinu skupilo u glavi:

- i brakolomstvo Heroda i Herodijade (Mk 6,18),
- i Herodovo doušništvo rimskomu caru,
- i upozorenja svojim učenicima da se čuvaju "Herodova kvasca" (Mk 8,15),
- i Herodova nakana da i Isusa ubije,
- i njegov famozni odgovor: "Idite i kažite toj lisići" (Lk 13,31-32),
- i Herodova pijanka na njegov rođendan,
- i ubojstvo preteče Ivana (Mk 6,17-29), i toliko toga. I evo ga sada pred tim Herodom Antipom: špijunom, krivokletnikom, pokvarenjakom, kvascem i liscem, rodosvrvniteljem, ubojicom, da mu on sudi. "A kad Herod ugleda Isusa, veoma se obradova jer ga je već odavna želio vidjeti zbog onoga što je o njemu slušao te se nadao od njega vidjeti koje čudo. Postavljao mu je mnoga pitanja, ali mu Isus uopće nije odgovarao. A stajahu ondje i glavari svećenički i pismoznaci optužujući ga žestoko. Herod ga zajedno sa svojom vojskom prezre i ismija: obuće ga u bijelu haljinu i posla natrag Pilatu. Onoga se dana Herod i Pilat sprijateljili, jer prije bijahu neprijatelji" (Lk 23,8-12).

- Nijedno znamenje Isus ne učini, a Herod se ponada da će vidjeti barem čudo s rujnim vinom iz Kane Galilejske.

- Nijedne riječi Isus ne izusti, a Herod se obradova da će čuti koju propovijed od Gospodina da mu se zbog nje naruga i prezrivo mu se osmjehe;

- Ništa mu Isus ne pruži osim prodorna pogleda kojim ispitivaše njegovu pokvarenu savjest.

- I ne bijaše prijezira i smijeha koji se ne sruči na Isusa od Heroda i njegove vojske. Na svršetku lakrdije Herod ga "obuće u bijelu haljinu i posla natrag Pilatu", izrugujući njegovu kraljevstvu čast.

Kakav dostojanstven odgovor mudrom šutnjom na bezumne komedije i dvorske ludorije!

5. Isus je još jednom progovorio šutnjom, i to pred lijevim razbojnikom, Gizmom, na križu: Je dan ga je od obješenih zločinaca pogrdavao: "Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!" Drugi je razbojnik dao izdvojeno mišljenje obrativši se Isusu riječima: "Sjeti me se kada u raj dođeš!" Isus je njemu odgovorio i raj mu obećao istoga dana (Lk 23,39-43).

Zaključak. I mi ćemo sa svojom istinom, s Crkvom Kristovom, s Božjom Riječi i nepromjenljivim zakonom stajati više puta pred komedijašima i grabancijašima ovoga svijeta, i slušati, gledati i doživljavati

- njihove uvrjede i pogrde na račun čovjekova moralnoga poštenja i dostojanstva;
- njihove rodne ideologije i konvencije koje herodovski oblače "u bijele haljine" zaštite ženā;
- njihovu samilosnu eutanaziju kojom ubijaju ljudska bića u ime neljudskih prava i sve jačega bezakonja u društvu;
- njihove razne izopačenosti moralnoga reda koje ozakonjuju i štite izglasanim zakonima;
- njihovim ponašanjem da nas prinuđuju samo na dostojanstvenu šutnju!

Ali ćemo svi jednom stati pred sudište Božje i svatko će progovoriti samo istinu protiv svojih zemaljskih laži, svjedočiti samo Božji zakon protiv svakoga zemaljskog bezakonja!

OBREDI VELIKOGA PETKA

Mostar, 30. ožujka 2018. - Na Veliki petak, kada je žrtvovan Krist - naša Pasha/Prijelaz iz smrti u život, Crkva ne slavi nekrvnu Kristovu Žrtvu, Presvetu Euharistiju. Vjernici se ipak i toga dana u veliku broju okupljaju u župne crkve da zajednički prožive Muku Sina Božjega, Krista Gospodina. Stoga je u svetim obredima ovoga Velikoga dana, koji se sastoje od tri dijela: Bogoslužja riječi,

Klanjanja svetom Križu i Sveti Pričesti, središnji dio izvješće o Muci Isusovoj kako je to vidio - osobno doživio - i zapisao sv. Ivan, apostol i evanđelist.

Obrede u mostarskoj stolnici, koji su zbog pobožnosti Križnoga puta na brdo Hum, započeli u 19.00 sati, predvodio je biskup Ratko Perić. U prepunoj katedrali na poseban se način proživljavao duhovan vjernički osjećaj i susret u ljubavi i

punini zahvalnosti Kristu za podnesenu Žrtvu. Posebno kada je čitač-evangelist izgovorio onu potresnu riječ: "I izdahnu". I svi na koljena! Duboki mir i tišina zahvatiše svako vjerničko srce pa i ono najmanje dječe.

Uz potresnu pjesmu: "Klekni, klekni pod raspolom!" vjernici su pristupali pojedinačno Kristovu

križu i iskazivali mu čast poklonom i poljupcem. Nakon blagovanja s Kristova žrtvenika - oltara u miru su se razišli svojim kućama u blagoslovljenu iščekivanju obećanja da će treći dati uskrsnuti na novi život.

Evo propovijedi msgr. Luke Pavlovića, katedralnoga župnika i mostarskoga dekana.

DIČIMO SE SAMO KRIŽEM!

Braćo i sestre, osobito vi patnici, stradalnici i nevoljnici, pogledajte ovo Raspelo, simbol našega Otkupljenja.

Na zemlji nisu postojale ruke koje su više dobra učinile ljudima, a sada su, od nas ljudi kojima je On činio samo dobro, prikovane na križ.

Nisu nikada postojale oči koje su ljude gledale s više topline i ljubavi, a sada ih je smrt zatvorila.

Pod tim križem plače tužna Majka, plaču malobrojni prijatelji gledajući tragediju i bolan svršetak.

Suze teku tužnoj Majci još od noćas, gledajući kako ga izdaju, zatajuju, bičuju, pljuju, trnjem krune, viču: Raspni ga, raspni! A zatim prokljuju vičući: "Krv njegova na nas i na djecu našu!" Sada stojimo i mi u podnožju našega križa u ovoj katedrali posvećenoj Mariji Majci Crkve i slušamo Isusove riječi s križa: "Sinko, evo ti Majke!" Ovo Isus govori i meni i tebi, svakomu od nas. Zar smo mi zavrijedili da nam Isus daruje svoju Majku za našu Majku? Moramo se truditi živjeti krjeposnije i svetije, više poštovati i voljeti svoje majke i poput Marije vršiti volju Božju i ustrajati na Isusovu putu života, noseći strpljivo svoj križ.

Jednom sam bio u bavarskom selu u Alpama, u Njemačkoj. Posjetili smo seosku crkvu u kojoj je na pobočnom oltaru bila umjetnička slika koja je predstavljala ono što slavimo danas na Veliki sveti Petak. Na sredini slike vidi se nebeski Otac, iznad njega Duh Sveti u obliku goluba, a u podnožju Sin Božji koji u svojoj lijevoj ruci drži križ, na kojemu nas je otkupio, a desnom pokazuje na globus, na našu zemlju. Ispod slike napisan je tekst: "Vidiš, Oče, na ovaj si me planet poslao. Toličko si ljubio svijet. Za njega si mene predao, da svaki koji u Tebe vjeruje, ne bude izgubljen nego da ima život vječni. Kada sam za sve umro na križu, zemlja je popila moju krv. Zbog toga ona nikada više ne može ispasti iz Tvojih ruku. Ti znaš ono što sam ja jednom učinio na Veliki četvrtak i na Veliki petak, to se od tada na svim oltarima

svijeta uvijek iznova uprisutnjuje. Tako ljudi ne mogu zaboraviti od čije i kakve ljubavi smiju živjeti." I čime se trebamo ponositi.

Sv. Pavao piše Galaćanima: "A ja sam daleko od toga da bih se ičim ponosio, osim križem Gospodina našega Isusa Krista, po kome je meni razapet svijet i ja svijetu" (Gal 6,14). Govorimo i mi tako kao apostol Pavao koji je nam je to preporučio. On je imao puno toga čime se mogao dičiti. Mogao se dičiti Kristom po kome je svijet stvoren, njegovim riječima i djelima (čudima), time što mu se priroda pokoravala, time što je mrtve uskrisivao. Sve je to Pavao znao, ali je napisao: "Ne dolikuje da se ičim drugim dičim osim križem Gospodina našega Isusa Krista." Zato i mi iskreno recimo: "Križu se Tvomu, Gospodine, klanjam, Tvoje se slavne muke spominjemo."

Bog jedva čeka da nam se smiluje. Kako se Gospodin smilovao desnom razbojniku koji je pravedno bio kažnen za svoja nedjela. Na njegov vapaj i molbu; "Isuse, sjeti me se kada dodeš u kraljevstvo svoje", Isus mu je odmah odgovorio: "Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!" (Lk 23, 42-43). Postao je prvi službeno proglašeni svetac koji je isti dan ušao u nebo. Ovaj je desni razbojnik Isusov "odvjetnik". On više i kori svoga kolegu s lijeve strane: "Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi jer primamo što smo djelima zasluzili, a on - on ništa opako ne učini" (Lk 23, 40-42).

Poljubimo Isusove rane puni pouzdanja, puni vjere, puni ljubavi i zahvalnosti za sve što nam je naš Spasitelj učinio. Pogledajte na križ svi vi ne-moćnici, stari, bolesni, siromašni, patnici, svi vi čiji je život ispunjen bolima i žrtvama. Sjedinite svoje muke i patnje s mukom Isusovom pa ćete biti spašeni.

Htjeli ili ne htjeli, moramo trpjeti. Neki ljudi trpe poput raspetoga raskajanog razbojnika s desne strane i spašavaju se, dok drugi umiru kao

onaj s lijeve strane. Oba su trpjela iste muke, ali jedan se pokajao, a drugi nije. Dva su načina trpljenja: iz ljubavi i bez ljubavi. Bog nas neizmjereno ljubi, poljubimo i mi rane Isusove i ostanimo u ljubavi njegovoj.

Veliki petak nije svršetak, nego početak novoga vječnoga života. U znak duboke zahvalnosti, poklonimo se Križu Kristovu!

BDJENJE VELIKE SUBOTE

Mostar, 31. ožujka 2018. - Na Mostar i okolicu sručilo se veliko nevrijeme na Veliku subotu, 31. ožujka 2018. U nekoliko trenutaka ulice su postale potoci i rijeke. Jedva se može prijeći od vrata do drugih vrata, kamo li se uputiti, ne znam koliko dugim ili kratkim, putom do župne crkve. U sakristiji sve spremno, ispred katedrale, pod trijemom, zapaljen oganj. Jasno je da će se obredi Velike subote održati. A koliko će se svijeća zapaliti na uskrsnoj svijeći i na taj način i simbolično i stvarno razbiti tamu ove noći? Tom neznanju ne pomaže ni činjenica što su prije obreda u crkvi svjetla utrnutu pa se ne može vidjeti koliko ima vjernika. Na treći usklik Svetlo Kristovo, kada je svjetlo u potpunosti obasulo prostranu katedralu, biskup Ratko i svećenici koncelebranti zahvaljivali su Gospodinu svjetla što se i te večeri još jednom zorno pokazala vjera i ljubav mostarskoga vjerničkoga puka: "Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem" (Rim 8,35,37-39). Nema toga vremena ni nevremena, a da se vjernici Bogu Ljubavi na najuzvišeniji način pokazanoj u njegovu Sinu, u Duhu Svetomu ne zahvale na daru Otkupljenja, da ih itko odvoji od vazmenoga slavlja.

Nakon iskaza časti Uskrsnoj svijeći uz don Željkovo pjevanje Exsulteta - Nek usklikne, sada bez upaljenih svijeća, vjernici u miru i pobožnosti slušaju izabrane tekstove iz Staroga Zavjeta te daju slavu, hvalu i zahvalu Bogu pjevajući psalme. I tako sve do svečanih zvona, koja su "urbi et orbi", i ove godine najavila veliku i radosnu vijest: Krist je Uskrsnuo - Resurrexit sicut dixit. Alleluia! - Hvala dajmo Gospodinu Bogu našemu!

Za vrijeme svečane uskrsne sv. Mise, nakon propovijedi koju je održao don Božo Goluža, urednik Crkve na kamenu, svi su nazočni sudionici, opet

s upaljenim svijećama u rukama, obnovili krsna obećanja te poškropljeni vodom koju je koji malo prije toga biskup blagoslovio.

U ceremonijama su sudjelovali dijecezanski bogoslovi rodom iz Mostara te domaći - katedralni ministranti. Liturgijsko je pjevanje predvodio veliki katedralni zbor, a prije završnoga misnoga blagoslova i blagoslova jela, biskupu je Ratku, u ime svih svećenika, redovnika, redovnica i vjernika, uskrsnu čestitku uputio generalni vikar don Željko Majić.

Prenosimo propovijed don Bože Goluže:

Draga braćo i sestre!

U Evandjelu čitamo: "Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše" (Iv 20,2). To je bila prva reakcija na prazan Kristov grob. Znamo, nije sve ostalo na tomu, jer se Isus u više navrata ukazao onima koji bijahu dostažni susreta s Uskrsnim. Znači, naša se vjera ne rađa iz nekoga mita, niti iz neke ideje ili ideologije, nego iz susreta s uskrsnim Kristom koji živi u svojoj Crkvi. Ta njegova Crkva potječe od Posljednje večere, ali zbog toga i od Kristove smrti i uskršnua. Zato ove dane i zovemo Svetim Trodnevljem, te se ne mogu promatrati odvojeno, nego su jedna cjelina. Kristova smrt sama po sebi ne bi mogla protumačiti kršćansku vjeru. Štoviše, sama za sebe ostala bi tragedija. Svoj puni smisao poprima tek povezivanjem s Posljednjom večerom i slavnim Uskršnucem.

Kršćanin dijeli Kristovu sudbinu. Kršćanstvo nije lagodan put. Poput svoga učitelja kršćanin je pozvan na zahtjevno uspinjanje, ali je njegova staza uspinjanja obasjana Kristovim svjetлом i velikom nadom u njegovo Djelo spasenja. Ta je nada Isusovo uskrsnuće koje nam pruža posve nov način života, omogućuje nam nov pogled na život i smrt, na sadašnjost i budućnost, na vremenitost i vječnost. Ponekada nam se čini kao da svijet konstantno živi u Velikom petku nakon kojega ne slijedi nuda Uskrsne nedjelje. I današnji

je svijet ostao svijet nemira, međusobnih trvajnja i ratova, prijevara i neprijateljstava, egoizma i nereda svake vrste. Zašto je to tako? Požudno, sebično i oholo srce daleko je od istine i pravde, nema u njemu ljubavi, a to znači da nije sposobno spoznati i naći Boga. Eto odgovora! Kada se vratio sa svoga prvoga putovanja u svemir Jurij Gagarin izjavio je da nigdje nije vidio Boga. Ovaj je astronaut zaboravio da Boga ne treba tražiti, i ne može ga se naći u bespućima ovoga svijeta, u nekom dalekom svemiru. On je tu blizu, nudi nam se na oltaru, u bližnjemu, te ga i mi možemo primiti "pod svoj krov".

Uskrsli Gospodin nije se vratio u svoj prijašnji način života. Njegovo uskrsnuće znači ulazak u konačan, nebeski život. Zato ga ne mogu odmah prepoznati ni njegovi najbolji prijatelji. Kada je počeo lomiti kruh, otvorile su im se oči. Susret s Uskrslim razlikuje se od susreta s bilo kojim čovjekom ove naše povijesti. Uskrsnulogu se ne vidi kao obična čovjeka. Njega vidi samo onaj koji mu je spremam uzvratiti ljubav. On se ne objavljuje znatiželji, nego ljubavi. Biti kršćanin, slijediti uskrsloga Krista znači ne biti uobražen, nego preobražen čovjek.

Gledajući ovaj svijet čini nam se kao da nije posve otkupljen, da se još uvijek nalazimo pod vlašću smrti, i to ne samo netko i negdje u svijetu, nego tama prodire i u nas same, u Crkvu Kristovu. Zašto? Zato jer nismo spremni patnju pretvoriti u ljubav. Isus i njegova majka supatnica svoju patnju pretvaraju u ljubav, što rađa novim životom, i to ne bilo kakvim životom, nego puninom života. Zamjećujemo kako se u ovome našem tehnološki razvijenom društvu svakodnevno umnaža kaos. Novac, tehnologija i humanizam bez Boga sami po sebi ne mogu nas oslobođiti toga kaosa. Štoviše, upravo ga oni stvaraju. Zato moderni čovjek izgleda dezorientiran, nesretan i beznadan. Čovjek je kadar odbaciti oslobođiteljsku ljubav. Juda predstavlja čovjeka koji ne želi biti ljubljen, čovjeka koji misli samo na posjed, koji živi samo za materijalne stvari. Upravo smo mi pozvani svijet braniti od kaosa. Crkva Božja mora se snažno zlagati za istinu, pravdu i ljubav koja je utemeljena na činjenici Kristova uskrsnuća.

Blagdan uskrsnuća Gospodinova u najdubljemu smislu ima i društveno značenje. Današnjoj Evropi i cijeloj "zapadnoj civilizaciji" potreban je povratak duhovnim temeljima, svojim korijenima ako se ne želi izgubiti u samouništenju. Bivši totalitarni sustavi obećavali su da će na zemljii

stvoriti nebo, mimo Boga i protiv Boga. To isto, samo na drugi način, obećavaju nositelji tehnološkoga razvijenja. Komu je zemlja jedino nebo, zemlju pretvara u pakao, jer od nje čini ono što ona ne može biti. Ako nam tehnologija ne može vratiti nadu, ako nas ne može učiniti sretnima, gdje je onda ključ za izlazak iz općega beznadu? Do nade i sreće koju traži, čovjek nema drugoga puta nego vratiti se biblijskomu Bogu. Koji je to Bog i kakav je to Bog? Naš Bog ima Ime, i zove nas po imenu. On je Osoba i traži osobu. Ima Lice i traži naše lice. Ima Srce i traži naše srce. Svatko od nas ima neku predodžbu Boga: jedni ga vide kao prijetnju, a drugi kao ljubav. Bog Otac kojega nam je Sin njegov Krist objavio jest čista ljubav. Iskušto raspetoga Krista jasno nam kaže da je ljubav jača od smrti. Eto, to je bit uskrsnuća. Na tu smo ljubav i mi pozvani. Sveti Franjo Ksaverski kaže: "Ljubim te, ne zato što mi možeš dati nebo ili pakao, nego jednostavno zato što si to ti, moj kralj i moj Bog". Kristova ljubav sve nas je obuhvatila, te je tako svima izborila besmrtnost. Njegovo uskrsnuće nama je podarilo život.

Čovjek želi nastaviti svoj život u nekome drugome. Svoje biće želi preliti u druge. Želi nastaviti živjeti u svojim potomcima. Ali to ga u potpunosti ne ispunja. Zato neki pribjegavaju slavi. Tako misle i žele ostati živjeti u sjećanju drugih. Ali ni to nije nastavak života. Temelj naše besmrtnosti, one preobražene, može biti jedino uskrsli, preobraženi Gospodin. Kako možemo postići to preobraženje u Kristu? Nebo je zasigurno zatvoreno za onoga čovjeka koji se pouzdaje samo u sebe, koji se razišao s Istinom, Pravdom i Ljubavlju. Bitni sadržaj uskrsnuća jest u tomu da će ljudi imati puninu života koji se očituje u međusobnoj ljubavi koja je sjedinjena s božanskom Ljubavlju. Svaku istinu, pa i onu o uskrsnuću, čovjek može potisnuti, ali je ne može odstraniti, ne može je uništiti. Potiskivanjem istine čovjek višestruko obolijeva, te može biti izliječen samo ako prestane gaziti, uništavati i prezirati istinu koja rađa ljubavlju. Plod ovoga procesa jest obraćenje srca, a u konačnici i vječni, blaženi život.

Danas se u "zapadnome svijetu", u ime tolerancije, u ime zaštite dostojanstva ateista izbjegava spominjanje imena Božjega. Time se zapravo želi Boga definitivno izbrisati iz javnoga života čovječanstva i potisnuti ga u subjektivno područje, odnosno "u sakristiju". Tako se pokušava zamračiti Božje lice. Ali svjetlo uskrsloga Gospodina ne će se dati sakriti nikakvom zavjesom.

U Isusovu uskrsnuću zemlja dodiruje nebo, čovjek dodiruje vječnost. Gdje je to nebo i što je ta vječnost? Tamo gdje se događa Božja volja, tu je nebo. Bit je neba jedinstvo s Božjom voljom. Zemlja postaje "nebo" kada se, i u kojoj se mjeri na njoj događa Božja volja. Ljubiti Boga, tu vječnu Istinu, nenadmašivuu Pravdu, beskrajnu Ljubav znači sudjelovati u širenju neba. Sv. Klement Aleksandrijski reče: "Trag Kristovih stopa put je u nebo". A sveti Ambrozije kaže: "Krist je za nas sve! Želiš li zaliječiti ranu, on je liječnik; ako te isušila vrućica, on je izvor; ako te tišti nepravda,

on je pravednost; ako ti je potrebna pomoć, on je snaga; ako se bojiš smrti, on je život; ako želiš nebo, on je put; ako si u tminama, on je svjetlo".

Zajedno s cijelom Crkvom večeras kličemo: Aleluja! To je radostan usklik otkupljenih. Krist nas poziva da zajedno s njime, hraneći se njegovim Tijelom i njegovom riječju, preko Kalvarije doživimo uskrsni preobražaj i uđemo u zajednicu otkupljenih. Odazvati se tomu pozivu znači pronaći istinsku sreću i zadobiti neprolazan život. Amen!

USKRS U KATEDRALI

Mostar, 1. travnja 2018. - Mostarska katedrala Marije Majke Crkva na uskrsnim svetim Misama nije samo puna vjernika nego puna pjesme, molitve, pobožnosti, sabranosti. A ona svečana pontifikalna Misa u 11.00 sati, koju je predvodio biskup Ratko, osobito raspjevana: katedralni zbor predvodi pučke uskrsne pjesme, psalme, antifone, don Željko pjeva Evandelje, pjeva se i predslavlje. Tko pjeva, dva put moli. Dosta je na sv. Misi s roditeljima djece koja se slobodno šeću pa i potrče ispred klupa, ispred stepenica. Na latinskom djecu zovu: liberi = slobodni! Ničim sputani. Biskup je vjernike uveo u sv. Misu razmišljanjem o evanđe-

oskom tekstu u kojem je prikazana Muka, Smrt i Uskrsnuće Gospodinovo. Nikakva podcrtavanja i isticanja naslova, nego sve teče mirno, istinito, činjenično: Isusa uvedoše, Isusa izvedoše, bičevaše, okruniše, osudiše, razapeše. A on iz groba treći usta dan. A kada neki današnji časopisi, novine, portali donose članke, obično ističu u prvom redu škandale, svađe, po tri puta uvećavaju, ponavljaaju, pocrnuju, pomašćuju da nametnu svoju politiku i privuku čitatelje da prate njihove zavodljive namjere. Evangelisti ne tako: njihov je tekst toliko snažan da mu ne treba nikakva dodatka. Tekst poticajan na razmišljjanje i kajanje.

Prenosimo biskupovu uskrsnu homiliju

RECITE I PETRU: USKRSNU!

U današnjem evanđeoskom alternativnom odlomku o Isusovu uskrsnuću u sedam redaka (Mk 16,1-7) spominje se ni manje ni više nego 16 osoba: Uskrsli Isus, Jedanaestorica uz imenito spomenutoga Petra, tri žene na grobu: tj. dvije Marije i Saloma, i mladić u bijelom. Pratimo čudesan događaj prožet ljubavlju, nadom i vjerom; strahom, iščekivanjem, zbuđenošću i šutnjom; grobom, grobnim kamenom, uskrsnućem i prukom.

Kad prođe subota, Marija Magdalena i Marija Jakovljeva i Saloma kupiše miomirisa da odu pomazati Isusa. - Ovdje se poimence spominju samo tri žene: Marija iz Magdale, koju ju je Isus oslobođio od vraškoga utjecaja; Marija, mati Ja-

kova "i Josipa" (Mk 15,47), koja je pratila Isusa u njegovu javnom djelovanju još iz Galileje, ustrajna na putu vjernosti sve do Gospodinova uskrsnuća; i Saloma, majka Jakova Starijega i Ivana apostola, "sinova groma". U nedjeljno jutro u šutnji i boli uspinju se prema vrhu Golgote gdje je Isus u petak popodne umro i bio pokopan. Premda je potajni učenik Nikodem javno donio "sa sobom sto libara smjese smirne i aloja" za Isusov pokop (Iv 19,39), žene, koje "stajahu podalje" (Lk 23,49), možda to nisu dobro ni razabrale. Sve i da jesu, one su mislile da i one trebaju iz zahvalnosti i ljubavi izliti posudu jakih miomirisa na njegove noge. Uostalom doznale su za događaj u Betaniji, gdje mu je Marija, Martina sestra, to učinila za

života, a Isus se pohvalno izrazio o toj gesti kojom mu je naznačena smrt i pokop.

I prvoga dana u tjednu, veoma rano, o izlasku sunčevu, dođu na grob. - Želeći osobno iskazati posljednje počasti Isusovu tijelu koje je položeno u novi grob, koji je Arimatejac bio za sebe pripravio, dogovore se one i podu nakon subotnjega blagdana, o izlasku sunca, pomazati mrtva Isusa. Ni u jednom Evandželu ne стоји da je ijedan od Isusovih učenika iz puke radoznalosti došao na grob vidjeti kakva je situacija. A stoji da su bili u veliku strahu i zaključani u gornjoj sobi, gdje su bili s Isusom na Posljednjoj večeri, bojeći se da se i njima nešto slično ne dogodi. Žene su na istom prekjucerašnjem Križnom putu prema Kalvariji.

I razgovarahu među sobom: "Tko će nam otkotrljati kamen s vrata grobnih?" - Bile su veoma zamišljene tko će im pomoći pristupiti u gotovu grobnicu, isklesanu u pećini, jer su bile vidjele kako je Josip iz Arimateje, drugi potajni učenik iz Velikoga vijeća, dokotrljao velik kamen na grobna vrata (Mt 27,60). K tomu Pilatovi vojnici još i zapečatili kamen (Mt 27,66), jer se bilo pročulo da bi ga njegovi učenici mogli ukrasti i proglašiti živim! Ipak zadihanе stignu do kalvarijskoga groba.

Pogledaju, a ono kamen otkotrljan. Bijaše doista veoma velik. - Samo su se putem pitale: tko će nam odvaliti onoliki kamen koji je jedva navaljen na grob? I zapečaćen? I unatoč takvim mislima, dolaze na Kalvariju, ne vide straže, utvrđuju da je taj teški kamen već otkotrljan, a grob prazan. Taj je problem s kamenom riješen, a ne pada im na pamet da je čudesno riješen.

Ne dogodi li se i nama više puta u životu da jadikujemo tko će nam skinuti kamen boli sa srca, kamen straha iz duše, problem u obitelji, u školi, u bračnom životu? Mi plaćemo, a nema razloga: teretni kamen odvaljen. Nema toga kameна koji Bog ne može otkotrljati s našega životnoga puta. Čemu onda tolika tjeskoba kada smo u njegovoj ruci i službi? Žene zastadoše i štrecnuše pred bijelim mladićem:

I ušavši u grob, ugledaju mladića zaognuta bijelom haljinom gdje sjedi zdesna. I preplaše se. - Radoznalo dakle pristupe, slobodno uđu u grobnicu - pećinu i ugledaju živa mladića u bijeloj haljini gdje sjedi kao da ih čeka, ne da ih prepade, nego da im navijesti Radosnu poruku kakvu nikada nisu prije čule. Možeš misliti kako su pretrnule vidjevši bijelu figuru u crnome mraku. Ali andeoski ih mladić osokoli. Usput spomenimo neke nebitne razlike: Marko, evo, navodi "mladi-

ća zaognuta bijelom haljinom", Luka prikazuje "dva čovjeka u blistavoj odjeći" (24,4), Matej naznačuje "anđela Gospodnjega" (28,2). Ivan predstavlja "dva anđela u bjelini" (20,12). Sve su to rješive sitnice prema veličanstvenoj poruci: Isusa nema, prazan mu grob. Bog s nama! povikaše preplašene žene.

A taj mladić reče ženama: "Ne plašite se! Isusa tražite, Nazarećanina, Raspetoga? Usksrsnu! Nije ovdje! Evo mjesta kamo ga položiše. - Dok su one stajale ukočene i zamuknule, mladić ih ohrabri nečuvenim riječima o Isusu, Nazarećaninu, Raspetomu. E nije više Raspet! Usksrsnu! I izade na čistinu zraka. Andeoski je mladić, Gabrijel ili Rafael, izvršio povjerenu mu zadaću, može se vratiti u svoj vječni dom. Od sada će žene navješćivati da postoji još noviji i sretniji Život: u pobijedenoj smrti, u preobrazbi raspadljiva u neraspadljivo i besmrtno tijelo, u perspektivi vječnosti ljudske osobe s dušom i tijelom. To je od toga trenutka Nova vijest, Blagovijest, Radosna vijest, Evandželje!

Nego idite, recite njegovim učenicima i Petru: Ide pred vama u Galileju! Ondje čete ga vidjeti, kamo vam reče!" - Andeo posla žene da jave Jedenastorici apostola koji su se zbili u sobu ne očekujući da im na vrata pokuca usksrsli Isus nego da u sobu provale Kajfini policajci i Pilatovi pretorijanci da ih povežu i izvedu na sud i na raspeće. A glasnik Božji posebno istaknu: Recite i Petru:

- **Petru**, Šimunu - sinu Joninu, kojemu jedino mu Isus promijeni ime: u Kefu - Stijenu - Petra (Iv 1,42);

- **Petru** koji ga je proglašio Mesijom - Pomaznikom u Cezareji Filipovoj (Mt 16,16);

- **Petru** kojega je Isus postavio kamenom temeljcem Crkve svoje (Mt 16,18);

- Onomu **Petru** koji nije dao Isusu da ide na križ (Mt 16,22), da ne ispuni volje Božje;

- Onomu **Petru** koji se izdizao iznad svih apostola: ako te svi izdaju, ja ne ču (Mt 26,33);

- **Petru** kojega je Isus postavio da sam, obrativši se, učvršćuje braću svoju (Lk 22,32);

- **Petru** kojemu je Isus prorokovao da će ga zanijekati (Lk 22,34): pa Isus zna kada će pijevac u čumezu zakukurikati a da ne zna kada će ga Peter u dvorištu zanijekati!

- Onomu **Petru** koji nije dao Isusu da mu pere noge na Posljednjoj večeri (Iv 13,8);

- Onomu **Petru** koji je Malhi otkinuo samo desno uho (Iv 18,10), a htio je čitavu glavu, u Getsemanskom vrtu, želeći braniti Isusa svojim tupim mačem;

- Onomu **Petru** koji onako sramotno i sablažnjivo zanijeka Isusa tri puta u Kajfinu dvorištu čekajući da ga Isus pozove za svjedoka;

- **Petru** kojega Isus, izlazeći iz Kajfina dvora, pogleda a on se pokaja i gorko proplaka;

- Podîte i javite učenicima njegovim, napose **Petru**, da se upute u Galileju. On će im se u prikidanu čas očitovati. I podsjetiti ih na proročanstva o svojoj smrti i uskrsnuću. Svoje će im proslavljenne rane pokazati. Grijeha im njihove oprostiti i ovlasti im božanske udijeliti da grijeha drugima oprštaju ako se za njih kaju.

I što mislite jesu li žene otišle i rekle apostolima i Petru? Vi ćete reći: Jesu! E nisu: "One izidu i udare bježati od groba: spopade ih strah i trepet, i nikomu ništa ne rekoše, jer se bojahu" (Mk 16,8). Naravno, žene to nisu mogle dugo nositi u sebi. Ako nisu progovorile u 7.00 sati, progovorile su u 7.02!

Nije stoga nimalo čudno da je Isus upravo žene, kao donositeljice života na ovaj svijet, želio kao prve vjesnice najvećega događaja u povijesti ljudskoga roda: novoga života, Njegova uskrsnuća.

- Ne plašite se, preplašene žene! Vi prve imate povlasticu čuti za najveći Božanski događaj u Otajstvu ljudskoga spasenja: Uskrsnu! Duh mu zauvijek oživi tijelo. Ne kao u Lazara iz Betanije ili u mladića iz Naina ili Jairove kćeri iz Kafarnauma, koji će ponovo preminuti. Isusa Otac njegov uskrisi radi spasenja svega čovječanstva, i to tako da više ne će imati nikakva ljudskoga suda, ni križa, ni smrti, ni sprovoda. Ne treba mu više nikakvih posmrtnih miomirisa, ni nardovih pomasti. Proslavljen je najvećim otajstvom besmrtna života za dobro svega čovječanstva.

Vjeruješ li ti u ovo, vjerniče Kristov?

DUHOVNOST

VIII. PASTORALNI DAN ZA SVEĆENIKE U DUŠOBRIŽNIŠTVU

"Mogućnosti pastoralala mladih"

Bijelo Polje, 4. travnja 2018. - U kući susreća "Emaus" u Potocima kod Mostara održan je 4. travnja 2018. redoviti godišnji *Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu* na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Skup organizira Biskupski ordinarijat u suradnji s Teološko-katehetskim institutom. Uz biskupa domaćina dr. Ratka Perića, na pastoralnom susretu sudjelovao je i zamjenik provincijala hercegovačkih franjevaca dr. fra Ivan Ševo, a nazočilo mu je 92 svećenika, dijecezanska i franjevačka. Sudionike skupa pozdravio je u ime organizatora i uveo u temu dr. don Marko Šutalo, predstojnik TKIM-a. Tema Pastoralnog dana bila je "*Mogućnosti pastoralala mladih*".

Papa Franjo je, 13. siječnja 2017. u svom pismu upućenom mladima najavio da će se u listopadu 2018. godine održati Biskupska sinoda na kojoj će u središtu pozornosti biti mladi. Naslov Sinode glasi: "Mladi, vjera i razlučivanje zvanja". Naslanjajući se na prethodne sinode o novoj evangelizaciji i obitelji, Crkva ovom sinodom posvećenoj mladima, njihovoj vjeri i razlučivanju zvanja, želi produbiti načine njihova praćenja s ciljem prepoznavanja i prihvaćanja poziva na ljubav i život u punini, pitajući također i same mlade da joj pomognu pri određivanju načina kojima smo danas pozvani navještati radosnu vijest. Tom prigodom objavljen je "Pripremni dokument" koji mladima i njihovim pastirima treba poslužiti kao vodič na putu priprave za predstojeću sinodu.

U Rimu su već počeli pripremni susreti za Biskupsku sinodu o mladima koja će se održati u listopadu ove godine. Stoga je ova tema predložena na konstituirajućoj sjednici Prezbiterorskoga vijeća

Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u ožujku ove godine.

Prvo i uvodno predavanje održao je Fra Antonio Šakota, župni vikar iz župe sv. Petra i Pavla u Mostaru na temu "*Crkva uoči sinode za mlade*". Fra Antonio je još prošle godine uz odobrenje Biskupskog Ordinarijata u Mostaru, zajedno s dvoje framaša priredio jednu knjižicu kao pripremu na ovu Sinodu. Znajući da svemu u životu treba pristupiti s prethodnom pripremom, središnji dio knjižice ispunjen je molitvom. Stoga je fra Antonio sastavio molitvu sv. Ivanu, apostolu i evandelistu, ljubljenom učeniku, koji je vrlo mlad odlučio svoju mladost posvetiti Kristu. Sama molitva sastoji se od 6 razmatranja, s biblijskim odlomcima u kojemu se spominje apostol Ivan i prigodnim meditacijama. A u svome predavanju predstavio je rezultate pripravnog dijela Sinode (predsinode) koji je završio prošli tjedan a na kojem je sudjelovala i predstavnica BK BiH Nikolina Zovko iz Mostara. Zanimljivo je bilo slušati što sve mladi iz različitih dijelova svijeta traže i nude Crkvi.

Nakon toga uslijedilo je drugo predavanje koje je imao vlc. dr. Šimo Maršić, izvr. prof. na KBF-u u Sarajevu i voditelj Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih "Ivan Pavao II.". Vlc. Šimo je naslovio predavanje *Načelo utjelovljenja kao temelj pastoralala mladih*. U svom izlaganju, dr. Maršić je istaknuo da mladi kršćansku poruku trebaju doživjeti kao odgovor i izvor smisla u odnosu na svoja životna pitanja te naglasio važnost svjedočanstva kao nezaobilaznog sredstva evangelizacije, pozvavši se na riječi pape Pavla VI. koji je rekao da suvremenim čovjek radije sluša svjedočke

negoli učitelje, ili ako sluša učitelje, sluša ih zato što su svjedoci. Govoreći o potrebama u formaciji mlađih, istaknuo je da je kvalitetna formacija zapravo ona u kojoj se događa integracija osobnog, ljudskog, kršćanskog identiteta s profesionalnim identitetom mlade osobe.

U nastavku je zamjenica ravnatelja Centra gospođa Renata Vrdoljak predstavila rezultate istraživanja o stanju, potrebama i problemima mlađih Vrhbosanske nadbiskupije, koje je provedeno 2013. godine s ciljem utvrđivanja je li i koliko pripadnost nekom od crkvenih pokreta utječe na religioznu i socijalnu identifikaciju mlađih.

Nakon kratkog obraćanja sudionicima Pastoralnoga dana biskupa msgr. dr. Ratka Perića uslijedila je stanka.

U drugom dijelu susreta, uslijedio je rad u skupinama (četiri skupine), tijekom kojeg su svećenici imali priliku upoznati se s pastoralom

mladih Vrhbosanske nadbiskupije kroz rad Nadbiskupijskog centra za pastoral mlađih Ivan Pavao II., koji su predstavili djelatnici ovog Centra Renata Vrdoljak, Ivana Klačar, Josip Milanović i Marija Puljić. Govoreći o brojnim aktivnostima i projektima koje Centar realizira, kao i kapacitetima same zgrade u Sarajevu, djelatnici su podijelili svoje iskustvo rada s mlađima. Po završetku prezentacije, uslijedila je diskusija tijekom koje su brojnim komentarima i pitanjima svećenici izrazili oduševljenje sveobuhvatnim, širokim djelovanjem Nadbiskupijskog centra za pastoral mlađih Ivan Pavao II. te dali osvrt na vlastite po-teškoće i pozitivne rezultate u radu s mlađima.

Susret je završio bratskim susretom i ručkom u blagovaonici bjelopoljskoga "Emausa".

*dr. don Marko Šutalo
predstojnik TKIM-a*

DVA SVJETONAZORA: KATOLIČKI I LIBERALNI

Mostar, 23. travnja 2018. - Prečasni dr. Josip Šimunović, svećenik Zagrebačke nadbiskupije, ravnatelj Nadbiskupskoga pastoralnog instituta i voditelj Đakonske pastoralne godine u Zagrebu, i ove je godine u mjesecu travnju uključio u duhovno-studijsko putovanje s đakonima i Bosnu i Hercegovinu. U ovoj đakonskoj godini, osim prakse na župama, program predavanja i polaganja pastoralnih predmeta pohađaju 34 kandidata, pripravnika za svećeništvo: iz Zagrebačke i Zadarske nadbiskupije, iz Varaždinske, Sisačke i Bjelovarsko-križevačke biskupije, slovenske Mur-sko-soboške škofije, Vojnoga ordinarijata u Republici Hrvatskoj, Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba, Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM, Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita, Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Jeronima, Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Hrvatske salezijanske provincije sv. Ivana Bosca i đakon Benediktinskog samostana sv. Kuzme i Damjana.

Đakoni su sa svojim voditeljem bili u Mostaru, 23. travnja 2018. Biskup Ratko imao je najprije u katedralnoj kripti sv. Josipa razmatranje pod naslovom *Mladi Stepinac*. Ukratko je komentirao korespondenciju između mladića Alojzija i Ma-

rije Horvat. Šest Alojzijevih i dvanaest Marijinih pisama objavljeno 1975. a izšlo je i drugo izdanje 2010. godine.

Stepinac je bio u zagrebačkoj nižoj i višoj gimnaziji 1909.-1916. U trećem razredu više gimnazije ušao je u sjemenište. Kako je Prvi svjetski rat, zametnut u Sarajevu, već bio zahvatio mnoge zemlje, carskim je ukazom iz Beča četvrti razred s maturom bio sveden na mjesec i pol dana, jer su maturanti morali biti unovačeni. Stepinac je, kao podanik Austro-ugarske monarhije, proveo na talijanskoj bojišnici i zarobljeništvu skoro tri godine, i tek u proljeće 1919. vratio se preko Makedonije i Srbije u Zagreb. Nije nastavio teologiju. Bio se upisao na agronomiju ali je i nju ubrzo napustio i ostao kod kuće.

Želeći se životno osigurati i ženidbeno srediti, dopisivao se i dva se puta osobno susreo u tri mjeseca sa svojom suučenicom iz osnovne škole u Krašiću, Marijom Horvat (1896.-1939.), koja je bila završila učiteljsku školu Zagrebu. Pisma su otkrila dva posve različita svjetonazora, strogo katolički Alojzijev i moderno-liberalni Marijin. Ona je odustala od udaje smatrajući Alojzija "previše poštenim i plemenitim", kako mu je napisala u posljednjem, dvanaestom, pismu, 28. ožujka 1924.

Nakon toga Alojziju dolazi u ruke časopis *Sacerdos Christi*, 3/1924. s člankom o kasnom zvanju jednoga blaženika, i auktor msgr. Josip Lončarić, Stepinčev rektor u sjemeništu, šalje mu popratno pismo da dobro pomisli o svećeničkom zvanju. Upao je tri tjedna u krizu zvanja i sretno isplovio odlučujući se za bogosloviju koju je potom pohađao u Rimu 1924.-1931. Zaređen je za svećenika 1930. godine.

U 18.00 sati sv. Misu u katedrali Marije Majke Crkve sa svećenicima koncelebrantima predvodio je biskup koji je govorio o ulozi majke Barberre u Stepinčevu životu i svećeničkom zvanju.

Dakoni će posjetiti još neka mjesta u Hercegovini.

Bio im sretan boravak i blagoslovljeno đakonsko duhovno iskustvo!

MISA ZAHVALNICA MOSTARSKIH MATURANATA

Mostar, 9. svibnja 2018. - Već više godina uvedena je praksa Mise zahvalnice mostarskih maturanata. Tako je bilo i u **srijedu, 9. svibnja 2018.** u 12.00 sati kada je biskup Ratko Perić predvodio sv. Misu zahvalnicu Bogu za sve ono što je Gospodin učinio maturantima u njihovu životu i školovanju i ujedno molbenicu za njihovu sretnu budućnost. Sudjelovali su maturanti iz ovih mostarskih škola:

Srednja ekonomска škola "Jozo Martinović";
Srednja elektrotehnička škola "Ruđer Bošković";
Srednja strojarska škola "Faust Vrančić";
Srednja građevinska škola "Juraj Dalmatinac";
Srednja škola likovnih umjetnosti "Gabrijel Jurkić";

Srednja turističko-ugostiteljska škola;
Srednja prometna škola;
Internacionalna privatna gimnazija;
Gimnazija "Fra Črnojević";
Gimnazija Mostar;
Srednja medicinska škola sestara milosrdnica.
Prije početka Euharistijskoga slavlja skup je, s predvoditeljem biskupom, pozdravio maturant Antonio Zirdum.

Preuzvišeni oče biskupe!

Radosna Vas srca pozdravljam u ime 755 maturanata iz 11 različitih srednjih škola našega grada. Okupili smo se ovdje oko Kristova oltara tiho izgavarajući svoje prošnje Ocu nebeskom. Okupili smo se ovdje da se odmorimo nakon duga vremena učenja i spremanja što boljih završnih radova u našim školama. Činjenica da ispred Vas stoje, ako Bog da, budući liječnici, inženjeri, pravnici, profesori, ekonomisti, zaposlenici u svojoj struci, možda i koji svećenik ili časna sestra, doista pobuđuje radost i uzbudjenje svakomu od nas. U ovoj sv. Misi molit ćemo za naša životna zvanja, za osluškivanje Gos-

podinova glasa u svakome od nas, koji nam govori kamo dalje. Evandelist Marko u prvom poglavljju piše kako je izgledao poziv prvih Isusovih učenika: "I prolazeći uz Galilejsko more, ugleda Šimuna i Andriju... bijahu ribari. I reče im Isus: 'Hajdete za mnom, i učinit ću vas ribarima ljudi!' Oni odmah ostaviše mreže i podoše za njim." Molit ćemo za hrabrost da i mi možemo ostaviti svoje "mreže" u koje smo se možda nespretno spetljali, koje nas čuvaju od naših želja i poziva, molit ćemo da ih ostavimo i odlučno slijedimo životni poziv. Zahvalit ćemo i za naše profesore koji su nam nesebično poklanjali svoje znanje, koji su nas učili životnim vrijednostima, s kojima smo proveli 4 godine, kažu, najljepšega dijela života - vrijeme srednje škole. Hvala vam, profesori, što ste prihvatali obvezu i dužnost da nas pratite i pomažete u našim učeničkim potrebama, a osobito u trenutcima kriza, neodlučnostima i nesigurnostima. Preuzvišeni oče biskupe, molite da naša nada postane sve jača, svjesni smo da živimo u vremenu prepunu razočaranja, posebno što se tiče zapošljavanja i vremena nakon završetka srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja. Ali ne ćemo dopustiti da se naša nada potpuno ugasi; "Ta Krist je naša nada!" Molit ćemo i zagovor Blažene Djevice Marije, kojoj je posvećena ova naša mostarska katedrala, da zaista bude nebeska Majka svih nas, Majka koja će nas odgajati kao i svaka naša zemaljska majka. Kada bismo o svakome pojedinačno govorili, bilo bi to 755 knjiga, prosječna mala knjižnica, koje su se tek počele pisati i čije će životne stranice biti ispisane lijepim i manje lijepim životnim pričama, no Gospodinova je budućnost, a naša je sadašnjost isprepletena molitvama upućena Njemu, našemu milosrdnom Ocu. Uskoro u našim životima otvaramo novu stranicu, na koju će stati mnoštvo riječi i slika. Vi nam, oče biskupe,

svojim pastirskim i brižljivim rječnikom, ispišite nezaboravne trenutke s današnjega Misnoga slavlja gdje smo se okupili kao maturanti, kao mladi koji tragaju za novim životnim putom; našim ljudskim snagama to ne bi bilo moguće ostvariti i zato smo ovdje da tražimo od Boga milost i snagu za

vrijeme koje je pred nama. Molimo Vas da ovu sv. Misu prikažete za nas, naše obitelji, naše profesore i životne pozive. S tom molbom klicem u ime svih nas mlađih, i u svoje osobno ime: Pastiru naše hercegovačke Crkve, blagoslovite nas i uvedite u ovo Euharistijsko slavlje!

Donosimo prigodan biskupov nagovor:

ZDRAVLJE, ZNANJE I ZVANJE

Poštovani maturanti i maturantice!

Govori vam bivši maturant iz prošloga stoljeća i tisućljeća, iz klasične sjemenišne gimnazije i generacije 1963., prije ravnih 55 godina. Bila su nas toga svibnja-lipnja '63. - 63 maturanta na Šalati u Zagrebu, od 140 početnika četverogodišta 1959.-1963. Drugi su se nakon 2. razreda odvojili u Đakovo ili u Družbu Isusovu, treći vremeplovom kuda koji. Svećenikâ 47 ili svaki treći od onih početnih polaznika. Na maturantskom oproštajnom objedu radosno i svečano. Zahvaljivasm cijenjenim profesorima - redovnicima, svećenicima, laicima - na izobrazbi kojom su nas umo-redili, i isusovačkim poglavarima na disciplini kojom su nas čudo-redili, i ispričavasmo se zbog mladenačkih nestaluka uvjeravajući i jedne i druge da ih nismo nikada htjeli tako uvrijediti i oneraspoložiti da nam nikada ne oproste... Sjemenišna nam je gimnazija ostala živa ne samo u fotouspomeni. Nije to bilo rajsko stanje, nego neka vrsta "čistilišta", gdje se moglo pročišćavati svih 7 glavnih grijeha, prirođenih nam poriva: od oholosti do lijenosti, i razvijati svih 7 nadnaravnih darova Duha Svetoga: od mudrosti do bogobojaznosti. Zahvalni smo poglavarima i profesorima na njihovu ustrajnu oblikovanju naših mladenačkih misli i na usmjerenu naših srdaca u skladu s Božjim zakonima i s crkvenim zahtjevima. Naša se generacija od tada nastojala sastajati ne samo svake 25. ili 50. obljetnice, nego svake 5. Tako je zakazan sastanak i ove 55. obljetnice, u lipnju 2018. na Šalati.

A što bih danas, nakon toliko prohujalih obljetnica istaknuo vama, maturantima, mladićima i djevojkama, koji se ovih dana ili tjedana oprate od Srednjih škola u Mostaru? Ono što je za vama, zaboravljate; a za onim što je pred vama, prezete (Fil 3,13). A pred vama se nalaze, a i vi težite za trima velikim vrijednostima u životu: za potpunim ljudskim **zdravljem**, za potreb-

nim **znanjem** i za pravim **zvanjem**. O svakomu ponešto.

1. - Tjelesno se **zdravlje** može motriti prema stupnjevima:

Fizičko-fiziolosko stanje našega osjećajna i osjetljiva tijela. Kada si fizički zdrav, ne pada ti na pamet da bi ikada mogao biti slab. Zašto se ponekad ne upitaš kako je moguće i zamisliti da nam ovaj organizam, koji ima više od 6000 odvojivih organčića i zglobića, ne bude uвijek u nekom kvaru ili u bolesnu stanju? A osjećamo se nevoljno ako nam je pogoden jedan od vitalnih organa kao što su *mozak* koji se ne da presaditi, *jetra* koja poslužuje oko 5000 funkcija, *zagonetno srce*, žučkasta *gušterica* ili bljedoružčasta *pluća*. Zapravo ako te žestoko boli jedan od 20 nokata ili jedan od 30 zuba, bolesno ti je cijelo tijelo. Ne držiš li do svoga sedmo-satna sna, do umjerena jela i pića, do redovite tjelovježbe; truješ li se duhanom i drogom, ne čudi se da ti ne mogu pomoći ni "pusti liječnici"; i da razdaš sve svoje, ništa ti ne bi koristilo; štoviše, moglo bi ti biti sve gore, kako stoji u Svetom Pismu za onu jadnu ženu što je bolovala 12 godina od krvarenja, i Isus je u hipu izlijecio (Mk 5,26). U školi imаш tjelesni odgoj odličan (5), a u praksi ćaća te doveze u školu i iz škole, a kod kuće više vremena provedeš ukočen za kompjutorom nego u zdravu gibanju mišića i živaca. Dok si mlad, trošiš svoje dragocjeno zdravlje da stekneš što više novca, a kada ostariš trošiš svoju uštedevinu da bi barem malo vratio zdravlja; a onda najednom nestane i jednoga i drugoga. Bi li ti to nekako mogao mudro i razumno posložiti i u mladosti i u starosti? Ako možeš, bilo ti na zdravlje!

Psiho-zdravlje. Od fizičkoga zdravlja još nam je važnije ono psihičko, duševno zdravlje u razumu i slobodnoj volji, u duhovnim sposobnostima po kojima smo slika i prilika Božja. Makar ti sva fizička konstitucija bila ko bubreg u loju, ako ona

psihička razumsko-slobodna nije u redu, bolno si oštećen, upola te nema. Je li čovjek psihički, bilo u daru samosvijesti bilo u razumnoj slobodi, defektan, istodobno je i tjelesno defektan, pa nerijetko i u najosnovnijim potrebama života. Daleko od poželjna ljepoduha!

Moralno zdravlje. A ako ćemo pravo, pred ljudskom ispravno formiranom savješću, koja je Božji glas, najvažnije je moralno zdravlje. Sto ti koristi i da fizički pucaš od rumenila i zategnute nježne kože i da uspješno prođeš sve psihote stove za razne službe, ako si kao čovjek moralno - nečovjek? Ako s tobom ima više posla policija nego filozofski fakultet, ako se zalijećeš u noćne klubove i diskoteke, ako se obiteljski ne središ, ako svoju odgoniš, a tuđu ženu dovodiš; ako si se i s tom novom prije razveo nego li vjenčao, kakav će ti to biti život s obzirom na moralno zdravlje? I kamo ćes i komu ćes ići na liječenje? Za sirij skoga kralja Antioha IV. Epifana (215.-164. pr. Kr.), Biblja veli da se u svojoj oholosti umislio toliko "da zemlju može učiniti plovnom a more prohodnim" (2 Mak 5,21). Kakve velebne definicije ljudske bezumne oholosti! A pogotovo ako se u životu i ti opredijeliš promovirati žensko "lezbijstvo", tj. "naravno općenje protunaravnim" odnosno muško "gejstvo", dvoreći oholnike ovoga svijeta koji su umislili da svojim konvencijama mogu zamijeniti "slavu neraspadljivoga Boga likom, obličjem raspadljiva čovjeka" (Rim 1,22) dokidajući Stvoriteljeve naravne zakone ženidbe i spola, rađanja i obitelji. Ako ljudska prava nisu utemeljena u Stvoritelju, onda pogotovo nisu u moralno pokvarenu stvorenu! Ako, dakle, nisu utemeljena u Stvoritelju, onda nisu nikakva!

O, kako je naporno i mučno, ali je idealno, biti uravnotežen: fizički solidan, psihički stabilan i moralno integralan, tako da ništa ne strši i da ništa ne škripi. A vidiš li koje je stupnjevanje: tjelesno zdravlje, psihičko stanje i moralna izgradnja i - sve genijalno uzajamno povezano, prožeto i međusobno uvjetovano samo ako znaš čitati što je svemoćni Otac i Tvorac mudro i s ljubavlju upisao u tvoju ljudsku sinovsku narav.

2. - Znanje zemaljskih grana znanosti, proučavanje čudesa medicine i ekonomije, otkrivanje nepoznanič fizike, kemije i biologije, uvijek nove spoznaje povijesti i književnosti, prouke duše i tijela, zadivljenost pred duhovnom kulturom i tehničkom civilizacijom. Ne zaboravi da je svijet upoznao 28 civilizacija, od kojih je 18 nestalo u prahu i kalu prošlosti, a ovih 10 postojećih više

glavinjaju nego se razvijaju. Razuman ćes ispasti ako Bogu priznaš svemirsку svemudrost, makrokozmičku i mikroskopsku, a sebe kao crvića koji gricka listice od te sveumničke svesilnosti. I ne budeš li imao u glavi logike, razbora i zdravih zaključaka, lako ćes kao neznačac i nevjesta izgubiti sa sofističarima i driblerima ovoga svijeta koji te nasanjkaju na prvom koraku tvrdeći da Boga nema, a da njih ima! Tih driblera koje danas sunce grijaju, a sutra ih zemlja krije! A Bog vječno na svome stoluje prijestolju!

Sve je to znanje cijenjeno i potrebno i istražuj što više možeš. Ali, maturante i maturantico, i da memoriziraš u datoteku svoje glave sve enciklopedijsko znanje vidljive stvarnosti, da naučiš sve jezike ljudske i anđeoske, i sve tajne ovoga i onoga svijeta, a ne poznaš jezika odgovorne ljubavi u sebi, u kući, u novoj obitelji, u sredini u kojoj živiš, studiraš i radiš, ništa ti koristilo ne bi. Po sebi: "znanje napuhuje, a ljubav izgrađuje", poučava apostol Pavao Korinćane i Korinčanke (1 Kor 8,1). Možeš utrošiti čitav život u skupljanje ovozemna znanja, koje onda ne možeš oporučno spisati ni sinu ni kćeri, ni zetu ni nevjesti, ni dobročinitelju ni prijatelju. Sve ode s tobom u hladan i mračan grob! Gdje si bio? - Nigdje! Što si radio? - Ništa! Pamet u glavu, ljubav u srce, a vjeru u Boga!

Stoga kudikamo je važnije znanje koje vodi konačnu spasenju, blaženstvu duše i tijela u Dan suda, ono *spasonosno znanje* koje je dar Duha Svetoga koji se prima u sakramantu sv. krizme; da si u prvom redu osoba u Kristovu Duhu ukorijenjena i da možeš i dalje nevidljive Božje tajne u vidljivu svijetu proučavati i druge poučavati.

3. - Zvanje: I ovdje postoje dvije vrste ili kategorije, jedno je ovozemaljsko, društveno, političko, *profesionalno zvanje*: povjesničara, filozofa, psihologa, liječnika, pravnika, koje se bira na današnjem križištu, i mijenja već prema potrebi i afinitetu.

A drugo je zvanje ono *duhovno*, vjersko, za koje kažemo, prema Bibliju, da je izravno od Boga u službi Boga. "Ne izabratevi mene, nego ja izabrah vas da postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane" (Iv 15,16). Da oprimjerimo životnim pozivom sv. Ivana Krstitelja. Za njega sveti pisac kaže da "ruka Gospodnja bijaše s njime" (Lk 1,66). Mi to zamišljamo ovako: Božja ruka kruži iznad njegove glave. Sjena ruke, u odnosu na nebesko sunce, odražava se na zemlji. I on gleda tu sjenu nevidljive ruke:

- Ruka mu desno pokazuje put u pustinju, Ivan u Judejsku pustinju!
- Ruka ga Božja vodi na Jordan, Ivan hrli na Jordan krstiti narod. I Isusa.
- Ruka ide ispred njega na dvor Herodov, Ivan hrabro u dvorište: Herode, ne smiješ imati za ženu suprugu brata svoga!
- Sjena ruke Božje ispred njega u Maheront, u zatvor, Ivan smjelo u čelovinu!
- Štoviše, o Herodovu rođendanu dželat mu rukom prinosi mač pod vrat, Ivan pruža maču

vrat... Mučenik istine koja sve povezuje i pobjeđuje sežući u vječnost.

I kada si god htio "korigirati" Božji plan, Božju ruku i od ruke sjenu, i ići na vlastitu ruku, obiloto se i o glavu, i o dušu, i o ruku, i o život. I kada si god pratilo tu Očevu ruku, nije izostala sreća i blagoslov! "Zato, raduj se, mladiću, za svoje mlađosti, i veseli se u danima svoga mladenaštva; idi putovima svoga srca i slijedi želje svojih očiju; **ali znaj da će ti za sve to suditi Bog!**" (Propovjednik 11,9)... *ali znaj da će ti za sve to suditi Bog!*

LJUBAV SLUGE BOŽJEGA JOSIPA STADLERA PREMA SRCU ISUSOVU

Sarajevo, 30. svibnja 2018. - Na poziv župnika msgr. Marka Majstorovića, s blagoslovom mjesnoga ordinarija kard. Vinka Puljića, biskup je Ratko u početku devetnice u slavu Presvetoga Srca Isusova, naslovnika sarajevske katedrale, Srca kojem je posvećena i cijela Vrhbosanska nadbiskupija, u Stadlerovoj prvostolnici slavio sv. Misu i izgovorio ovu propovijed:

Otkucaji ljudskoga srca. Već s trećim tijednom po začeću - kako kaže medicinska znanost - počinje kucati djeće srce, koje se oblikuje kao prvi od svih organa. I ne prestaje kucati dok je čovjek u životu. Netko je izračunao prosjek: 4.200 otkucaja u jednome satu, 100.000 u jednom danu, 3.600.000 u jednoj godini i oko 2,5 milijarde otkucaja u 70 godina života. Sve neovisno i o komu od nas. Mi ne upravljamo svojim srcem: ne možemo ga pomaknuti ako je stalo, niti zau staviti ako želimo živjeti. Srce kao živi vidljivi organ u Božjoj je ruci. Kao i naša nevidljiva savjest. Nismo mi gospodari savjesti, da zlo nazovemo dobrom, a dobro zlom, nego netko drugi našom savješću ravna tako da istinu nazivamo istinom, a klevetu klevetom. Tako nam srce postaje tjelesno sjedište ili središte naše duhovne savjesti. I daje joj pohvalu ako dobro čini, a grižnu ako zlo radi. Tko upravlja nama? I srcem i savješću? Je li netko savršenije upozorio na tu pojavu od sv. Augustina: "Gospodine, nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi"? Kako je prvim kucajem prokulcalo i tako se zaljuljalo, kroz sav se naš život nalazi kao na morskim valovima. Ne molimo Gospu od brze pomoći da samo "svečenstvo čuva na nemirnom tlu", nego i biskupe, redovnike, vjernike. Svi tzv.

smiraji u ekonomskoj pohlepi, u političkoj pohotni i svakovrsnoj požudi samo još više uz nemiruju to jadno srce, koje ostaje to praznje što ga se više želi grijehom nagrcati. A postaje to smirenje što se više ravna po savjesti: dobro čini, zla se kloni! Istinu reci, a laži se odreci! Pošteno radi, a ne kradi! Isus je rekao: "Neka se ne uz nemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga, i u mene vjerujte!" (Iv 14,1). "Vjerujem" na latinskom se kaže: *credo*, a tumače nam da *credo* dolazi od *cor-do* = srce dajem Bogu, Isusu, Duhu Svetomu. Vjerujmo u Boga i Sina njegova i Duha njihova!

Suvremeno čudo. Prije jedno 70 godina pronađeno je načelo ili program modernoga tehničkog pomagala zvanog računala, latinski: *computer* ili engleski: computer. Potom se ta računala uvezuju u Internet, umreženje svega svijeta, to jest snimaju se u datoteke cijele biblioteke, ljudske bibliografije i enciklopedije. Izmišljen je i izrađen onaj dodatak, prijenosnik, na koji možeš presnimiti sve s kompjutora. Presnimiš, upamtiš i nosiš kuda hodiš. Možeš i jednim potezom sve pobrišati. I što god više ima materijala, to se izrađuju manji i obuhvatniji aparati i dodatci, tako da ćemo uskoro moći staviti na vrh pera sve knjižnice svijeta. Pa ipak, iako imaš sve enciklopedije u džepu, nemaš ih u glavi, u pameti. Ali možeš se poslužiti kompjutorom i zovnuti koju god hoćeš riječ, osobu, događaj i godinu s dotičnim opisom. Zaista čudesno i neobično korisno.

Još je veće čudo mozak i srce. I prije ovoga tehničkoga računala, zapravo na samome početku svijeta Bog je stvorio mali živi kudikamo savršeniji ljudski mozak od 1300 grama, udahnju-

jući mu dušu, program, da materijal prima, slaže i pamti, razmišlja i donosi zaključke. Slobodno i odgovorno. Stvorio je također sićušno ljudsko srce, od 300 grama, koje registrira sve ljudske osjećaje i nakane, radosti i žalosti, ljubavi i strahove, nade i razočaranja; svih onih sedam glavnih grijeha, od oholosti do lijenosti, koje čovjek želi pustiti u svoje srce. Ali u čovjekovu se srcu nalaze i darovi Duha Svetoga, od mudrosti do bogobojaznosti, odnosno plodovi Duha, kako ih navodi sv. Pavao: "ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost" (Gal 5,22-23).

Stadler i Božansko Srce Isusovo. Jeden Stadlerov kolega sa studija u Rimu (1862.-69.) sjeća ga se i piše: "Stadler je došao kao mladić veoma živahnog karaktera u Collegium Germanicum. A osobito je štovao Presveto Srce Isusovo".¹ Možda je tu pobožnost ponio iz Požege u Zagreb, iz Z agreba u Rim. Kako lijepa karakteristika za jednoga mladića. Biblija veli da nema ništa podmuklijie i podlije od ljudskoga srca (Jr 17,9). Tebe tvoje vlastito srce vara i prevari, a da te ne prevari tuđe srce. Stadler je pazio na svoje srce i ravnao se prema Srcu Isusovu.

Stadler pod zastavom Srca Isusova. Odakle uopće zastava, stijeg, barjak kao simbol mjesta, grada, države? U starome svijetu, kada nije bilo vojne uniforme, nego je svaki vojnik bio obučen kako je mogao, da bi se znalo kojoj strani pripada, svrstao bi se pod svoju zastavu i pod njom išao u boj. Takve su vojne zastave imali Aleksandar Veliki, Hanibal, Julije Cezar.

Sveti Pavao govori o dva svijeta: o Kristovoj istini, dobroti i ljepoti, i o vražjoj laži, zloči i ružnoći. Sotona poduzima svoje prevarantske akcije i makinacije (2 Kor 2,11), služi se "lukavštinom" (Ef 6,11), "zamkama" (2 Tim 2,26), štoviše, Apostol tvrdi da se sotona "prerušava u anđela svjetla" (1 Kor 11,14) da zavede Kristove izabrane.

Početkom 5. stoljeća sv. Augustin, biskup hiphonski, govori o dvjema ljubavima i dvama gradovima/državama na ovome svijetu: "I tako dvije su ljubavi stvorile dva grada: zemaljski grad ljubav

prema sebi, sve do prezira Boga, i nebeski grad ljubav prema Bogu, sve do prezira sebe".² Eto dvije zastave za dvije države: bogoljubna i sebeljubna.

Sv. Ignacija Lojolski u 16. stoljeću govori o dvjema zastavama u Drugom tjednu duhovnih vježbi. Zastava Kristova i zastava Antikristova ili Luciferova. Na ovom zemaljskom bojnom polju: Krist na jeruzalemskom bojištu, a Antikrist na babilonskom polju. I stalno se te dvije zastave i njihovi bojovnici sudaraju.

- **U nedjelju, 15. siječnja 1882.** Stadler je u Sarajevu podigao zastavu Kristovu, točnije zastavu Presvetoga Srca Isusova i pozvao sve katoličko svećenstvo i vjerništvo da se svrsta pod tu zastavu. Svečano je ustoličen za nadbiskupa pod tom zastavom. Na kraju obreda nadbiskup se oglasio posvetnom molitvom: "I evo najmanji od braće svoje, prem nevrijedan stanovati u srcu Gospodina moga, ipak pozvan od njega, stavljam sebe i svu braću svoju i sav puk ciele Vrhbosanske nadbiskupije u Srce njegovo [...]. Ja za to proglašujem, da je od danas glavni čuvar i patron ove nadbiskupije: Srce Isusovo".³

- **Te iste 1882.** svoju prvu pastoralnu poslanicu svećenstvu i puku naslovjava "Pod zastavom Srca Isusova".⁴ U njoj obrazlaže zašto je izabrao Srce Isusovo:

Neprijatelj naših duša razvio zastavu i na njoj napisao: Ljubav prema sebi, sve do prezira Boga! Pod tu se zastavu skupljaju djeca tmine, ljudi, kojima se više mili tama nego li svjetlo, jer su njihova djela zla, jer sebe ljube, a Boga mrze. I ja, braćo, razvijam zastavu, i pozivam vas, da se skupa sa svojim pukom pod njom skupljate; na njoj je Srce Isusovo, istina, trnjem okrunjeno, ali plamen se ljubavi širi na sve strane; plame, kojim se pali sve što je grješno, a užiže i naše srce ljubavlju naspram sebi. Pod tom zastavom napisano je: Ljubav prema Bogu, sve do prezira sebe. U Srcu Isusovu učimo poznavati Boga, poznavati sebe, učimo ljubiti Boga, koji nas je toliko ljubio da je svoga Sina za nas dao, da ni jedan ne pogine, koji u njega vjeruje, nego da ima život vječni.⁵

¹ FRANJO KSAVER HAMERL, "Dr. Josip Stadler prvi nadbiskup vrhbosanski", u: *Spomenica vrhbosanska*, 1882.-1932., Sarajevo, 1932., str. 27.

² Sv. AUGUSTIN, *O Državi Božjoj*, Zagreb, 1995., XIV., 28.

³ J. STADLER, poslanica "Pod zastavom Srca Isusova" u knjizi: J. STADLER, *Pod zastavom Srca Isusova. Pastoralne poslanice svećenstvu i puku*, ur. PAVO JURIŠIĆ, Sarajevo, 2001., str. 18.

⁴ Isto., 2001., str. 17-22.

⁵ Usp. J. STADLER, - "Pod zastavom Srca Isusova", Isto, str. 18.

- Od te **1882. godine** izlazi službeno glasilo *Srce Isusovo*, koje će se 1887. preimenovati u *Vrhbosnu*. Ta *Vrhbosna*, uz prekid od 1945. do 1971. izlazi i danas, a od 1990. do 2007. izlazila je i kao službeno metropoljsko glasilo.

- **Godine 1884.** udara temelje katedrali. Odmah pogodaš da će i prvostolnicu posvetiti u slavu Božanskoga Srca, unatoč nekim protivljenjima. Najljepši vanjski spomenik Srcu Isusovu u Sarajevu. Unutrašnja izrada dar je raznih dobročinitelja. Glavni oltar dar Hrvata, a jedan prozor u bojama dar je samoga nadbiskupa. Prikazano je kako Gospa vodi jednoga domaćega sina Presvetomu Srcu Isusovu. Posvetu katedrale Srcu Isusova obavio je mostarsko-duvanjski biskup fra Paškal Bučnjić, 14. rujna 1889. godine. Eto, dogodine 130. obljetnica posvete katedrale. Bilo s blagoslovom Srca Isusova!

- **Godine 1892.** utemeljuje u Sarajevu *Glasnik Presvetog Srca Isusova* koji od 1905. ima sjedište u Zagrebu, uz baziliku Srca Isusova, i izlazi pod nazivom *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, uz prekid od 1945. do 1963.

- **Tri ostale pastoralne poslanice naslovljene "Pod barjakom Presv. Srca Isusova"**, upućuje kleru i puku. Prvu 1900., a druge dvije 1906.⁶ U ovoj prvoj tumači kako je prije 18 godina uputio početnu poslanicu i stavio nadbiskupiju pod zaštitu Srca Isusova jer mu je želja bila da razvije "barjak presv. Srca Isusova i pod njim vas i sve vjernike povedem u boj proti neprijateljem našega spasa i za utvrđenje i proširenje kraljevstva Isusova na zemlji. A to učinih zato, jer crkva i ljudsko društvo

nemaju spasa, van jedino u Srcu našega Gospodina. Srce Isusovo to je, što će svako zlo utamaniti".⁷ Spomenimo ovdje i petu poslanicu, korizmenu, 1907. pod naslovom *Štovanje Srca Isusova*.⁸

- **Godine 1895.** Nadbiskup je podigao zgradu Prvostolnoga kanoničkoga kaptola, u kojoj je kućnu kapelicu posvetio također Srcu Isusovu.

- **Godine 1900. godine** u blizini Sarajeva, na Mladicama, kupuje posjed te ga daruje Družbi sestara Služavki Maloga Isusa kako bi što uspješnije hranile siromašne, kojih je bilo na pretek, i uzdržavale same sebe. Družbu je bio osnovao 1890. godine.

Sestre Služavke na tom su posjedu izgradile strukture, koje je Stadler nazvao "Polje Srca Isusova".

- **Godine 1910.** na tom je posjedu sagrađena i crkva i posvećena u slavu Srca Isusova. Tu su sestre živjele, molile i radile do 1949.

Zaključak. Nekada smo učili i na vjeronomušku i na teologiji da postoje tri faze Kristove Crkve: *vojujuća* na ovome svijetu, *trpeća* u čistilištu i *pobjednička* u nebesima. Josip je Stadler od bogoslovskih dana njegovao osobitu pobožnost prema Presvetomu Srcu Isusovu. Kao prvi vrhbosanski Nadbiskup hrabro je stao na čelo domaće vojujuće Crkve, razvio zastavu Srca Isusova i poveo svećenike, redovnike, redovnice i vjernike u zdravu pobožnost prema Božanskoj Ljubavi Srca Isusova. Zato je i imao velika uspjeha u svakom pogledu u svome 38-godišnjem biskupskom djelovanju. Zato je Crkva i mogla otvoriti postupak da ga proglaši blaženim. Neka Srce Isusovo pospješi taj željeni dan u našoj Crkvi!

⁶Usp. J. STADLER, *Isto*: "Pod barjakom Presv. Srca Isusova (I.)", str. 401-412; "Pod barjakom Presv. Srca Isusova (II.)", str. 523-529; "Pod barjakom Presv. Srca Isusova (III.)", str. 531-539.

⁷*Isto*, str. 401.

⁸*Isto*, str. 541-547.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

KAPELICA BOŽJEGA MILOSRĐA

Bukovica, 5. travnja 2018. - Nakon što je 26. kolovoza 2017., u Bukovici, župi sv. Franje Asiškoga, Duvanjski dekanat, upriličen blagoslov i svečano otvaranje redovničke kuće Školskih sestara franjevki Mostarske provincije Svetе Obitelji i Centra za socijalno ugrožene osobe "Dom Božjega Milosrđa", sestra Zdenka Kozina, provincijska predstojnica, ovih je dana pozvala biskupa Ratka da blagoslovi kapelicu te redovničke kuće i Dječji vrtić zvan "Bukovica". Blagoslov je obavljen u četvrtak, 5. travnja 2018.

Prije početku sv. Mise s. Provincijalka pozdravila je biskupa, fra Vinka Kureviju, duvanjskoga dekana i župnika Seonice, domaćega župnoga vikara fra Petra Drmića i don Peru Miličevića, tajnika, te sve prisutne. Sestra je izrazila zahvalnost svim dobročiniteljima koji su na bilo koji način pridonijeli da ovaj Dom, kapelica, oltar, svetohranište te Dječji vrtić budu završeni i danas blagoslovljeni.

Biskup je na početku, zahvalivši najprije Bogu, pozdravio svećenike koncelebrante, sestru Provincijalku, s. Kristinu, kućnu predstojnicu, sve sestre, roditelje i vrtičku djecu. Kako i liturgijske knjige propisuju, na početku je biskup, izmolivši molitvu blagoslovio vodom vjernike i zidove kapelice i oltar. Himan Slava Bogu na visini pjevala je cijela zajednica, uz pratnju s. Branke na električnim orguljama.

Čitanje i molitvu vjernika čitale su sestre. Evangelje, iz knjige blagoslova Dječjeg vrtića - navijestio je dekan fra Vinko.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusovu milosrđu prema ljudima: bolesnima, hendikepiranim, grješnima, a osobitu je ljubav pokazao i od drugih tražio prema malenima. On je ukorio apostole koji su branili djeci da slobodno pristupaju k Isusu, prijatelju malenih. Pozvao je starije da se ugledaju u djecu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. Dvije su naravne karakteristike djece: spremnost i lakoća praštanja jedno drugomu i potpuna iskrenost. Kako djeca odrastaju, tako im te karakteristike nestaju. Sestre su pozvane razvijati ta svojstva u djeci. Ujedno je upozorio kako je Isus rekao "tko sablazni jednoga od ovih najmanjih što vjeruju u mene bilo bi bolje da mu se o vrat objesi mlinski kamen pa da potone u dubinu morsku" (Mt 18,6). Crkva je u prvom redu pozvana da uzme u zaštitu sve malene. Da se iz njezinih redova nikada ne čuje zloporaba djece. Ovdje su sestre pozvane odgajati djecu u ovome vrtiću i ne bi nikada smjeli zaboraviti da nerijetko roditelji imaju više povjerenja u sestre nego li u sebe same, pogotovo u religioznom odgoju. Budite im primjer i pomoći!

Prije prinosa darova biskup je izmolio blagoslovnu molitvu i okadio oltar, dekan kapelicu.

Na kraju Misnoga slavlja predvoditelj je blagoslovio Dječji vrtić s nazivom "Bukovica", koji se nalazi u prizemlju Doma te udijelio završni blagoslov nazočnim vjernicima.

Zahvalivši Bogu na svakome dobru, sestre su pripremile stolove za uzvanike koji su se zadržali u radosnu razgovoru ove vazmene osmine.

KRISTOVE SAKRAMENTE DIJELI CRKVA

Polog, 8. travnja 2018. - Prošloga mjeseca ožujka dogovoreno je sa župnikom župe Male Gospe u Pologu kod Mostara, don Perom Marićem, da biskup Ratko slavi jutarnju sv. Misu u 8.00 sati na Bijelu nedjelju ili Nedjelju Božjega milosrđa. Vrijeme lijepo, crkva ispunjena vjernicima. Župnik pozdravlja biskupa i sav puk. Biskup želi svima sretan Mali Uskrs i poziva misare na kajanje.

Potaknut rečenicom iz Evandjela, kojom je Krist ustanovio sakrament sv. ispovijedi: "Primitate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehu, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im" (Iv 20,22), biskup propovijeda o sakramentima kao vidljivim znakovima nevidljive milosti.

Euharistija i Sveti red. - Prije 10-ak dana, na Veliki četvrtak, liturgijski je proslavljeno ustanovljenje dvaju sakramenata: Presvete Euharistije, i sv. Reda. Izgovarajući riječi nad kruhom: Ovo je Tijelo moje, i nad vinom: Ovo je Krv moja, taj Kruh i Vino postaju Kristovo Tijelo i Krv nama za duhovnu hranu za vječni život. Mi u to vjerujemo. Isus zatim govori riječi apostolima: Ovo činite meni na spomen! I tako ih zaređuje za apostole, a oni će tako svoje nasljednike biskupe, a biskupi svoje suradnike svećenike i đakone. Iako različita karaktera, od flegmatika preko kolerika i melankolika do sangvinika, sve ih Isus poziva u apostolsku zajednicu da ih povezuje bratska ljubav i duhovno zvanje primljeno od Boga. Ova su dva sakramenta usko vezana i o njima govore sva četiri evanđelista i peti sv. Pavao.

Biskup se raduje kada župa daje kandidate za svećeništvo. Svi se molimo na tu nakanu da nikada ne ponestane dobrih radnika u velikoj žetvi Gospodnjoj. Tugujemo za jučer preminulim don Srećkom, a radujemo se sutrašnjemu ređenju novih kandidata.

Krštenje. - Kada Isus počinje javno djelovati, dolazi k Ivanu na Jordan da ga krsti. On se malo nećka, ali kada vidi da je to volja Božja, pristaje i krsti Isusa. Ispunjena se volja Božja te se čuje Očev glas s neba: Ti si Sin moj, Ljubljeni. U tebi

mi sva milina. A Duh Sveti u obliku goluba silazi nad Isusa. Eto Presvetoga Trojstva. I na odlasku u nebo uskrsli Isus šalje apostole u svijet: Krstite sve narode...Eto ustanovljenja sakramenta sv. krsta.

Ženidba. - Kada dolazi u Kanu Galilejsku na svadbu i čini veličanstveno čudo pretvarajući stotine litara vode u prvoklasno vino, znak je to blagoslova Božjega za nove mладence. Ono što je Bog postavio od početka, muško i žensko, i vjenčao ih, Gospodin Isus to također blagoslivlje u početku svoga javnog nastupa. Ne možemo tu ne vidjeti ustanovljenje ženidbe kao Božjega plana, za koju sv. Pavao reče da je to Otajstvo veliko, simbol ljubavi između Krista i njegove Crkve.

Krizma. - Isus ustanovljuje ovaj sakrament kada zajedno s Ocem na Dan Pedesetnice šalje Duha Svetoga nad apostole i veliko mnoštvo na Trgu u Jeruzalemu. Eto sakramenta sv. krizme, koji je povjeren na administriranje biskupu i onomu koga on ovlasti.

Bolesničko pomazanje. - Isus tijekom svoga javnog djelovanja mnoge ozdravlja: gluhimu sluha daje, slijepima vid vraća, nijemima govor, liječi bolesne, polažeći na njih ruke i ozdravljajući ih. Njegovo djelovanje vraća tjelesno zdravlje ali ujedno daje vjeru ljudima. Svi ti čini naznačuju da je Isus povjerio Crkvi - kako to proglašava sv. Jakov - da uljem maže i moli nad bolesnicima da im bude dobro i duši i tijelu.

Ispovijed. - I, evo, danas sakrament sv. ispovijedi. Onima kojima zadržite grijehu, zadržani su im; a onima kojima ih otpustite, otpušteni su im. Isus je onaj koji opršta.

Danas vidimo Tomu apostola, koji nije vjerovao ni da je Isus uskrsnuo ni da se ukazao. Kada se nakon osam dana našao zaključan u prostoriji s ostatim apostolima, javlja se Isus i zove Tomu da stavi svoj prst u mjesto čavala. Tu je Toma vjernik s veličanstvena dva usklika: Gospodin moj i Bog moj!

Nakon sv. Mise biskup se pozdravio sa župnikom i župljanima i uputio u Gabelu slaviti sv. Misu i podijeliti sv. krizmu gabeoskim pripravnicima.

MEĐUDEKANATSKI SASTANAK U TRAVNIKU

Travnik, 26. travnja 2018. - Na sugestiju Vijeća za kler pri BK BiH i po odobrenju iste BK, već se po peti put, od 2014. godine, i to redovito posljednjega četvrtka u mjesecu travnju (osim 2014. kada je to bilo 30. listopada), ovdje u Travniku, održava jednogodišnji ne samo Međudekanski sastanak cijele partikularne Crkve u BiH, nego zajedno s tridesetak prečasnih dekana pozvani su i zasjedaju i sva šestorica biskupa, trojica generalnih vikara i dvojica franjevačkih provincijala. Ovo bi bio svakogodišnji mini-sastanak 28 dekana u odnosu na onaj maksi-sastanak svega klera, biskupijskoga i redovničkoga u BiH, koji se organizira svake treće godine na tromeđi Kupres, 2010. - Livno, 2013. - Duvno, 2016. godine.

Držeći se zaključaka prošloga sastanka ovde u Travniku, 27. travnja 2017., te sugestija Vijeća za kler na sastanku od 12. veljače ove godine u Sarajevu, uz odobrenje članova BK, koncipiran je i ovaj današnji susret. Da podsjetimo na one izvorne namjere:

Jedan je od motiva ovoga sastanka, i to onaj poglaviti, duhovni susret i razmjena iskustava u ovoj prekomjerno iskušavanoj zemlji, kako se zajednički oduprijeti napasniku koji nikada ne prestaje napadati, neprijateljima Crkve koji se prorušavaju u "anđele svjetla" a uvijek ispod ruha ostaju *inimici*. Osobito se priželjkuju razmjene dvaju ili više dekanatskih svećenika i njihovih vjernika u vidu hodočasničkih skupina. A to je inicijativa svakoga dekana, ne nameće se izvana.

Drugi je motiv susreta da kao prva apostolska zajednica u Filipima, i svaki od nas, poput sv. Pavla, ima snage reći: "Naučen sam u svakoj prigodi biti zadovoljan. Znam i oskudjevati, znam i obilovati! Na sve sam i na svašta navikao: i sit biti i gladovati, i obilovati i oskudjevati. Sve mogu u Onome koji me jača!" (Fil 4,11-13). Ali ako oni koji malo više obiluju mogu prenijeti pomoći na one koji malo više oskudjevaju, zašto to ne bi učinili, angažirajući i cijelu Crkvu Božju u ovoj zemlji, jednom godišnjom kolektom u tu svrhu. Tako smo odredili Treću korizmeni nedjelju kao Nedjelju solidarnosti u Crkvi BiH, koja je ove godine bila 4. po redu i pala je na 4. ožujka. Kriteriji raspodjele kolekte već su određeni i sva se kolekta dostavlja u Tajništvo BK, a odatle preko Ordinarijata na konačne adrese. O tome će prečasni generalni Tajnik.

Prošle godine predavanje je na sastanku održao pater fra Jozo Marinčić, bosanski franjevački provincijal. Govorio je o one četiri karakteristike zajedništva prve kršćanske Crkve (Dj 2,42-47): o postojanosti u nauku, o lomljenju kruha, o molitvi i o zajedničkoj kasi i kazanu. Logika Isusova Duha nije logika ovoga svijeta, ali jest kudikamo dubljega i smislenijega shvaćanja života.

Kao što je prošle godine na sastanku predloženo, tema ovogodišnjeg susreta jest bolan problem našega iseljavanja, koji nas uvelike zbunjuje, o čemu će progovoriti vojni biskup msgr. Tomo Vukšić: "Traženje rješenja za demografsko pitanje katolika u BiH - prikaz stanja (1996.-2017.) i prijedlozi".

Treći povod našemu susretu u ovome mjestu jest naše religiozno poštovanje prema izvrsnu i krjeposnu učeniku Travničke gimnazije i sjemeništa časnom Sluzi Božjem, Petru Barbariću, najprije mostarsko-duvanjskomu sjemeništarcu kroz osam godina, potom novaku posljednja tri dana života Družbe Isusove. Njemu je papa Franjo 18. ožujka 2016. odobrio dekret o bogobličnim i stožernim krjepostima življenima u herojskom stupnju. Da imamo priznato njegovo čudo, imali bismo već i blaženika. A budući da je Petar umro na Veliki četvrtak, 15. travnja 1897., njega se narod toga dana spominje i moli za njegovu beatifikaciju ne samo četvrtkom, nego i svakim drugim danom.

U ovaj je susret kao kruna uključena hodočasnicička sv. Misa koju obično predvodi kardinal nadbiskup ordinarij, a propovijeda neki od biskupa.

Konačno povod je ovomu sastanku ovdje i ovo pogodno izabrano mjesto Travnik koje se nalazi u središtu Bosne i Hercegovine. Pa se iz svakoga dijela zemlje može i doći i otići u jednome danu. (Na primjer Trebinje - Travnik: 288 km, Orašje - Travnik: 213 km, Bihać Travnik: 157, Brčko - Travnik: 115, Bosanski Brod - Travnik: 108).

Želja nam je da ovu petogodišnju biljčicu našega crkvenog zajedništva na ovoj međudekanatskoj razini nesebično i požrtvovno zalijevamo, a naša molitva da Gospodin dadne da ovo zajedništvo raste njemu na slavu a nama na svakovrno dobro.

MSGR. PETAR PALIĆ NOVI HVARSKI BISKUP

Hvar, 30. travnja 2018. - Sveti Otac Franjo prihvatio je odreknuće preuzvišenog mons. Slobodana Štambuka na pastoralnom služenju Hvarskoj biskupiji u skladu s kanonom 401 članak 1 Zakonika kanonskog prava te je imenovao biskupom iste crkvene pokrajine don Petra Palića, svećenika Dubrovačke biskupije i dosadašnjega generalnoga tajnika Hrvatske biskupske konferencije, priopćila je Apostolska nuncijatura u RH. Vijest o imenovanju objavljena je istodobno u Vatikanu i u Hrvatskoj, u petak 9. ožujka u 12 sati.

Svečanom ulaznom procesijom hrvatskih nadbiskupa i biskupa praćenom zvonjavom zvona od biskupskoga dvora do katedrale Sv. Stjepana I., pape i mučenika, u Hvaru i uvodnom pjesmom katedralnoga zbora "Gospodin slavno uskrsnu" počelo je u ponедjeljak, 30. travnja 2018., slavlje biskupskoga ređenja mons. Petra Palića, imenovanoga hvarskega biskupa. Na slavlje biskupskoga ređenja pristiglo je nekoliko tisuća vjernika koji su u potpunosti ispunili središnji hvarski trg Sv. Stjepana i koji su pratiti Misu ređenja preko video-zida podignutoga na pročelju katedrale. Među pristiglim vjernicima bili su se i hodočasnici iz Kistanja i Zagreba, njih šestotinjak, zatim više od sedam stotina vjernika iz Dubrovačke biskupije koji su se na otok Hvar uputili vrlo rano. Slavlje biskupskoga ređenja pratili su i brojni vjernici trotočke biskupije pristigli s otoka Hvara, Brača i Visa.

Glavni zareditelj bio je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić, a suzareditelji apostolski upravitelj Hvarske biskupije mons. Slobodan Štambuk i dubrovački biskup Mate Uzinić. U Euharistiskom slavlju biskupskoga ređenja sudjelovali su: apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giuseppe Pinto, apostolski nuncij u Berlinu nadbiskup Nikola Eterović, apostolski nuncij nadbiskup Martin Vidović, nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, nadbiskupi i

metropolite Crkve u Hrvata, đakovačko-osječki Đuro Hranić, riječki Ivan Devčić i splitsko-makarski Marin Barišić. U koncelebraciji je bio i msgr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i stalni upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije te lijep broj svećenika i redovnika iz Hercegovine.

Don Petar Palić porijeklom je iz Janjeva, najstarije hrvatske dijaspore na Kosovu. Rođen je 3. srpnja 1972. godine u Prištini, tadašnjoj Skopsko-prizrenskoj biskupiji. Nakon osnovne škole pohađao je Klasičnu gimnaziju u Skoplju i Subotici te od 1990. do 1995. godine Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

U listopadu 2005. godine upisao je poslijediplomski studij na Teološkom fakultetu Karl-Franzens Sveučilišta u Grazu, na kojem je postigao doktorat iz teologije 2009. godine. Za svećenika Dubrovačke biskupije zaređen je 1. lipnja 1996. godine. U Dubrovačkoj biskupiji obnašao je sljedeće službe: od 1996. do 2005. službu predstojnika Katehetskog ureda; od 1998. do 2005. službu osobnog tajnika dubrovačkog biskupa; od 1999. do 2017. službu ravnatelja Ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika. Od 2005. do 2008. upravljao je župom Dobl u biskupiji Graz-Seckau, Austrija. Godine 2009. imenovan je biskupskim vikarom za pastoral, a od 2011. do 2017. obnašao je službu generalnog vikara Dubrovačke biskupije.

Godine 2003. bio je predsjednik Središnjeg odbora za pripremu posjeta Svetog Oca Ivana Pavla II. Dubrovniku i predsjednik Organizacijskog odbora Susreta hrvatske katoličke mladeži u Dubrovniku 2014. Predstojnik je Stolnog Kaptola sv. Marije u Dubrovniku, a bio je i član Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju.

Na izvanrednom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije 25. siječnja 2017. izabran je za generalnog tajnika Hrvatske biskupske konferencije.

Gовори njemački i talijanski jezik, služi se engleskim, ruskim i makedonskim jezikom.

KAPELICA BLAŽENOMU IVANU MERZU

Duvno-Vučkovine, Spasovo, 10. svibnja 2018.

- U četvrtak, na svetkovinu Spasova ili Uzašašća Gospodnjega, 10. svibnja 2018., sv. Misa i blagoslov polja u Vučkovinama, filijali duvanjske župe, na proplanku gdje je smješteno seosko groblje.

U čast bl. Ivanu Merzu. Ne samo blagoslov poljskih usjeva i trava, nego i novoizgrađene kapelice, rada ruku čovječjih, i to u čast blaženomu Ivanu Merzu (Banja Luka, 1896. - Zagreb, 1928.), kojega je sveti Ivan Pavao II., Papa (1978.-2005.), proglašio blaženim u Banjoj Luci, 22. lipnja 2003. godine. Spomendan se Blaženikov slavi na dan njegove smrti, 10. svibnja. Za ovu crkvenu svečanost duvanjski župnik fra Slaven Brekalo pozvao je mjesnoga biskupa Ratka Perića, koji je prethodno bio obavijestio i svoga kolegu biskupa Franju u Banjoj Luci.

Blagoslov polja. Prije početka Misnoga slavlja župni je vikar fra Mario Ostojić izmolio Opijelo za pokojne, otpjevao Litaniye Svih Svetih te svestim križem blagoslovio polja na sve četiri strane.

Dobrodošlica. Nakon toga župnik je pozdrovio biskupa izrazivši dobrodošlicu svima te pozvao predvoditelja slavlja da blagoslovi kapelicu i kip bl. Ivana Merza. Brojan narod koji se za ovu crkvenu prigodu skupio, ispunio je prostor ispred kapelice a dio i po groblju.

Blagoslovne molitve. U početku sv. Mise biskup je izmolio molitvu Gospodinu da izlije svoj blagoslov kako bi svi vjernici koji se budu ovdje u kapelici i oko kapelice sastajali, prianjaju uz Gospodnju riječ i sveta otajstva, da osjećaju živu prisutnost Isusa Krista u svome životu. Napose je zazvao blagoslov na graditelje i sve dobročinitelje ovoga djela. Poškropio je blagoslovljenom vodom zidove kapelice iznutra i izvana. Potom je, uz molitvu, blagoslovio kip blaženoga Ivana Merza.

Propovijed. Biskup je u svome nagovoru najprije istaknuo da Crkva danas slavi svetkovinu Uzašašća, kada je uskrsli Gospodin, nakon 40 dana ukazivanja raznim osobama, koje su ga ljubile i u njega vjerovale, ispred očiju svojih učenika uzašao u nebesku slavu. Bio je to slavan spasovdanski četvrtak i uzlazak, i to s onoga istoga kamena kušnje u Getsemanskom vrtu na kojem je Gospodin molio da ga mimoide gorki kalež muke i smrti, ali je sve prepustio svetoj volji Oca nebeskoga. Taj čin Isusova uzašašća jest članak naše vjere: Uzašao na nebo. Toga se sje-

ćamo i u slavnom otajstvu krunice: Koji je na nebo uzašao.

S Gospodinom su u slavi njegova Majka Marija, i to ona jedina dušom i tijelom, a svi drugi spašenici samo svojom dušom. Samo je dio njih - Svetih i Blaženih - nama poznat, a častimo ih kao svoje zagovornike kod Prijestolja Božjega. Mi se radujemo da je Papa svojom vrhovnom vlašću odobrio i proglašio trojicu Hrvata svetima: Nikolu Tavelića (1970.), Leopolda Bogdana Mandića (1983.) i Marka Križevčanina (1995.), te šesnaest blaženih, i to devet blaženika: Augustina Kažotića, Jakova iz Zadra, Graciju iz Kotora, Julija iz Bala, Alojzija Stepinca, Ivana Merza, Miru Bulešića, Antona Muzića i Serafina Kodića Glasnovića, i sedam blaženica: Ozanu Kotorsku, Mariju Petković i pet Drinskih mučenica - Julu, Berchmanu, Krizinu, Antoniju i Bernadetu. Ove četiri posljednje sestre Kćeri Božje Ljubavi nisu bile Hrvatice, ali su djelovale u hrvatskom naruđu i podnijele mučeništvo za zavjetovanu čistoću 1941. u Goraždu i baćene u Drinu.

Mi se - nastavio je biskup - sa zahvalnošću sjećamo beatifikacije Ivana Merza, kojemu na čast namjenjujemo ovu kapelicu. Ivan je sin Mavre (Moriza), njemačkoga katolika iz Češke i časnika austro-ugarske vojske, i majke Tereze, koja je bila židovskoga podrijetla. Budući da su čvrsto odlučili vjenčati se, Moriz je morao napustiti vojsku zbog supruge Židovke i tako je prešao na drugi posao u Banju Luku. Tu im se rodio Ivan. Njega su odgajale časne sestre i svećenici na školskom vjerouauku. A osobit je utjecaj na njega u gimnaziji imao prof. Ljubomir Maraković, kojega su učenici žargonski zvali "Luban". Domogavši se kršćanske književnosti, časopisne i knjiške, sve po uputama prof. Lubana, a osobito pišući svoj osobni Dnevnik, Ivana sve više prožimaju moralne i religiozne vrijednosti te bogooblične i stožerne krjeposti. Nakon mature, 1914. godine, roditelji su zaželjeli da Ivan pođe u vojnu akademiju kako bi se što dulje odgodio dan vojnoga novačenja. Ubrzo napušta vojno usmjerjene i daje se na književnost koju studira i u Beču i u Parizu, a doktorira u Zagrebu 1923. Bio je profesor francuskoga i njemačkoga jezika na Nadbiskupskoj gimnaziji na Kaptolu. Biskup je osobito preporučio roditeljima da se utječu u zagovor ovoga našega domaćega blaženika za svoju djecu da ih Bog usmjeruje pravim putom u životu.

Biskup je protumačio da se blaženik štuje u okviru jedne biskupije, družbe ili jednoga naroda, a kada Bog potvrdi čudom štovanje takva blaženika, slijedi kanonizacija kojom se štovanje proširuje na cijelu Katoličku Crkvu.

Iako je ostali dio slavlja pratilo povremeno rominjanje proljetne kiše, mnoštvo je naroda poobožno pratilo sv. Misu i dobar dio pristupio sv.

Pričesti. Prije završna blagoslova fra Slaven je zahvalio Bogu na njegovu daru, svima koji su se založili da se ova kapelica dogotovi i danas blagoslovi. Zahvalio je i biskupu na njegovu predvođenju Euharistijskoga slavlja i blagoslovu kapelice podignute u čast blaženoga Ivana Banjalučanina.

Blaženi Ivane Merče, pomozi narodu u ovoj zemlji iz koje si i sam potekao!

MARIJA MAJKA CRKVE

Mostar - katedrala, 21. svibnja 2018. - Svečano i radosno u mostarskoj katedrali na duhovski ponedjeljak, 21. svibnja 2018., na katedralnu svetkovinu Mariju Majku Crkve. Prije večernje sv. Mise vjernici su sa svećenicima izmolili Gospinu krunicu u crkvi, a trideset i devet svećenika i jedanaest biskupa desetak minuta prije 18.00 sati došli su u procesiji na Gospin trg, izmolili posvetnu molitvu pred kipom Majke Crkve i ušli u katedralu uz pjesmu katedralnoga mješovitog zбора "Marija". Predvoditelj Misnoga slavlja, kardinal Vinko Puljić, pokadio je oltar i križ, a potom je mjesni biskup Ratko Perić pozdravio predvoditelja, koncelebrante i sve sudionike slavlja ovim riječima.

Veceras nas je okupila rođena Majka Isusova i milosna majka naša, Marija Majka Crkve, koju svesrđno pozdravljamo i njoj u čast ovu sv. Misu prikazujemo na slavu Presvetoga Trojstva.

Okupila nas je i Stoljetnica rođenja biskupa Pavla Žanića, kojemu smo obilježili cijelu Jubilarnu godinu. I njega ćemo se posebno spomenuti u ovoj sv. Misi i zahvaliti Bogu za njega i za njegovo djelo.

Srdačan pozdrav, bratska dobrodošlica i iskrena zahvala kardinalu **Vinku Puljiću**, vrhbosanskomu nadbiskupu, koji predvodi ovo Misno slavlje.

Koncelebrantima: apostolskim nuncijima nadbiskupu **Luigiju Pezzutu**, Papinu predstavniku u Bosni i Hercegovini, i nadbiskupu **Petru Rajiću** u Angoli, Svetom Tomi i Principu.

Zadarskomu nadbiskupu **Želimiru Puljiću**, predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije, rodom iz blagajske župe.

Biskupima Splitske metropolije iz koje je bio rodom biskup Žanić: nadbiskupu **Marinu Barišiću** iz Splita, **Mati Uziniću** iz Dubrovnika, **Tomi-slavu Rogiću** iz Šibenika i **Petru Paliću** iz Hvara.

Biskupu porečko-pulskomu **Draženu Kutleši**, kojega je biskup Žanić zaredio za svećenika prije

25 godina. Njemu i biskupu don Mati sretan Srebreni misnički jubilej!

Pozdrav pomoćnom biskupu **Marku Semrenu** iz Banje Luke.

Generalnom vikaru don Željku, vikaru Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivanu, svim svećenicima, redovnicima i redovnicama i svemu puku Božjem.

Iskren pozdrav rodbini pokojnoga biskupa Žanića iz Kaštel Novoga, među njima dr. Pavi Žaniću, imenjaku i nećaku našega biskupa, s kojim je i vikar Opus Dei za Hrvatsku vlč. Josep Peguera Poch, i župljanima iz Kaštel Novoga.

Neka nam svim ova svečanost bude na duševno i tjelesno zdravlje i na korist cijele naše crkvene zajednice po zagovoru Marije Majke Crkve.

Kardinale, hvala Ti na dolasku i predvođenju, i uvedi nas u ovo sveto Misno slavlje.

Homilija. Biskup je Ratko nakon pročitana Evanđelja izgovorio ovu homiliju o povijesti i razlozima štovanja Gospe kao Majke Crkve:

Od početka se u Crkvi vjerovalo i naučavalo da je Blažena Djevica Marija, Isusova tjelesna i duhovna Majka, ujedno i naša majka u milosnom smislu.

Biblijsko uporište na kojem se zasniva Marijino milosno majčinstvo u odnosu na nas vjernike jest maloprije pročitana Kristova poruka s križa upućena majci Mariji, biblijskoj Ženi: "Evo ti sina", i učeniku Ivanu: "Evo ti majke" (Iv 19,26). Tu se teološka mišljenja slažu jer se Marija promatra kao duhovna majka vjernika i pastira - pojedinaca koji tvore Kristovu zajednicu vjere, nade i ljubavi. Ali Crkva Kristova ne predstavlja samo zajednicu sastavljenu od vjernika, nego je ona, po Božjoj odluci i djelu, i ustanova ljudskoga spasenja, živi organizam milosti Kristove: Sveti Pismo kao nadahnuta Božja riječ, sveti sakramenti kao

sredstva posvetne i djelatne milosti, hijerarhijski ustroj Crkve u upravljanju Božjim narodom. Kada govorimo o Crkvi kao ustanovi spasenja u naznačenu smislu, može li se govoriti o Mariji kao "Majci Crkve"? - pitali su se teolozi i mariologzi na Drugom vatikanskem koncilu.

U **Svetootačko doba** nigdje se za Blaženu Djevicu Mariju ne nalazi pojam ili nauk da bi ona bila "Majka Crkve". Izričit naziv prvi se put spominje u teološkim krugovima tek od 12. stoljeća nadalje, a u papinskim dokumentima od 18. stoljeća naovamo.

Papa Benedikt XIV. u pismu *Gloriosae Dominae* (27. rujna 1748.) govorio o tome kako Katolička Crkva, poučena Duhom Svetim, oduvijek štuje Mariju kao Gospodinovu i Otkupiteljevu Roditeljku i kao "preljudubaznu Majku" - *Mater amissima*. Papine riječi ne govore izričito o Gосpi kao "Majci Crkve", nego o tome da Katolička Crkva, poučena Duhom Svetim, štuje Mariju kao preljudubaznu Majku,¹ i to uvijek u kontekstu Isusova djeła, od Njegova navještenja do Njegova uzašašća.

Međutim, jasnim naslovom "Majka Crkve" Mariju su počastili u svojim spisima Pape iz prošloga stoljeća: Leon XIII. (1878.-1903.), sveti Ivan XXIII. (1958.-1963.) i osobito blaženi Pavao VI. (1963.-1978).

Na **Drugom vatikanskem konciliu** stručni teolozi - *periti* u početku nisu imali primjedaba na pojam "Majka Crkva". Ali tijekom vremena, nakon rasprava o kristoliku i crkvoliku vidu mariologije, i u Teološkom je povjerenstvu došlo do promjene. Stručnjaci su predložili da se naziv "Majka Crkve" ne stavљa u konstituciju *Lumen gentium*, jer dogmatski nije siguran, iako se teološki može braniti. Zašto? - Zato što Crkvu ne tvore samo pastiri i vjernici, koji zazivaju Mariju kao svoju duhovnu Majku, nego Crkva je sva Kristova institucija sa svim sredstvima spasenja: Biblijom, sakramentima, hijerarhijskim, pravnim sustavom itd. Ako je Marija Majka Crkve s obzirom na vjernike, ne bi se onda moglo reći da je ona i Majka cijele crkvene institucije kao takve.

Iako je blaženi **Pavao VI.** u više navrata izražavao želju da se Gospa proglaši "Majkom Crkve", koncilski oci nisu to shvatili kao obvezu da se

spomenuti naslov unese u koncilski dokument o Blaženoj Djevici Mariji. I nije unesen. Ipak, Papa je na kraju Trećega zasjedanja Koncila, nakon proglašenja dogmatske uredbe o Crkvi *Lumen Gentium* istoga dana uvečer, 21. studenoga 1964., na spomendan Prikazanja Blažene Djevice Marije u Hramu, u bazilici Svete Marije Velike, svojim auktoritetom - ali ne *ex cathedra* - proglašio i nazvao Gospu "Majkom Crkve". Tekst glasi: "Na slavu Blažene Djevice i na našu utjehu Presvetu Mariju proglašavamo Majkom Crkve, to jest svega naroda kršćanskoga, i vjernika i pastira, koji je nazivaju preljubaznom Majkom te odlučujemo da ovim predragim naslovom već od sada cij kršćanski puk još više pridaje čast Bogorodici i iznosi joj svoje molbe".²

Reakcija među pojedinim biskupima i teologima na ovo Papino proglašenje bila je dvostruka: Jedni, koji su inače željeli pripisati Gосpi što više pobožnih naslova, u tome su vidjeli sintezu koncilskoga nauka o odnosima između Krista i Gосpe, između Gосpe i kršćana pa i svih ljudi. Drugi, koji su željeli očuvati potrebnu mjeru mariološkoga sađržaja, ocijenili su da se tu ne radi o doktrinarnom i koncilskom nastupu, nego o izrazu Papine osobne pobožnosti! Papa je podrobnije obrazložio tu svoju odluku i nauk tri godine poslije.³

Teološke motive za naziv "Majka Crkve" možemo pretočiti u ove točke:

- Marija je Majka Crkve jer je Majka Božja, Majka Kristova po tijelu, a nama u redu milosti.

- Marija je Majka Crkve jer je ona nova Eva, "Majka živih", živih u milosti.

- Marija je Majka Crkve jer je "plemenita drugarica Gospodinova" - *socia, Svjetlo naroda*, 61. Ona je izvrsna pomoćnica, suradnica u djelu Otkupljenja, ali ne suotkupiteljica, da bi nešto bitno dodala Isusovu djelu.

U broju 53. konstitucije *Svjetlo naroda* Koncil sažima odnos između Marije i Crkve: "Zato se ona [Marija] pozdravlja i kao preodlični i sasvim osobiti ud Crkve i njezin tip i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi, te je Katolička Crkva, poučena od Duha Svetoga, s djetinjom ljubavlju štuje kao preljubaznu majku".⁴ Tri su dakle izraza u tom nauku:

¹ Usp. LG, 53.

² PAVAO VI., "Allocutio tertia SS. Concilii periodo exacta", u: *Enchiridion Vaticanum*, I., Bologna, 1979. (11. izd.), str. 306*.

³ PAVAO VI., *Signum magnum*, apostolska pobudnica o štovanju i naslijedovanju Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, 13. svibnja 1967., na 50. obljetnicu privatnih ukazanja Gосpe u Fatimi.

⁴ *Lumen gentium*, 53 - Sv. Augustin: *membrum Ecclesiae*; Sv. Ambrozije: *typus Ecclesiae; spectatissimum exemplar.*

a) Ona je preodličan i sasvim osobit ud Crkve. Dakle dio, a ne cjelina.

b) Ona je tip ili lik Crkve u unutrašnjem smislu.

c) Ona je najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi u vanjskom pogledu.

Benedikt XVI. kao Papa kaže: "U mome sjećanju ostaje neizbrisiv trenutak kada su se oci, slušajući riječi [pape Pavla VI.]: 'Mariam Sanctissimam declaramus Matrem Ecclesiae - Presvetu Mariju proglašavamo Majkom Crkve', spontano ustali sa svojih stolica i stojeći pljeskali, odajući počast Majci Božjoj, našoj Majci, Majci Crkve. Zapravo, s ovim naslovom Papa je sažeo koncilski nauk o Mariji. Sin je Božji, kao čovjek, želio postati njezin sin. Budući da je potpuno sjedinjena s Kristom, ona također pripada potpuno i nama. Dà, možemo reći da nam je Marija bliska kao nijedno drugo ljudsko biće, jer Krist je čovjek, a cijelo njegovo biće jest "biti za nas" [...] Majka Glave jest i Majka cijele Crkve; ona je, da se tako kaže, potpuno izvlaštena od sebe; ona se dala u cijelosti Kristu i s Njim se daje na dar svima nama. Jer, što se osoba više daje, to više sebe nalazi".⁵

Mostarsko-duvanjski biskup Petar Čule, aktivni sudionik Drugoga vatikanskoga koncila, napismeno je obrazložio i Tajništvu Koncila predao svoju misao i želju da Koncil Blaženu Djesticu Mariju proglaši Majkom Crkve.⁶ Taj njegov prijedlog Tajništvo je proslijedilo Teološkom povjerenstvu. I nije on bio jedini koji je to predlagao. Povjerenstvo nije smatralo, iz dogmatskih razloga, da to treba staviti na koncilsku razinu. Stoga je papa Pavao VI. na svršetku Trećega zasjedanja Koncila izrekao gore spomenutu formulu, kao što

je rečeno. Kada je isti biskup Čule, 10-ak godina poslije, nakon dugotrajna i mukotrpna puta, konačno isposlovao dozvolu za podizanje mostarske stolnice, počeo ju je graditi u vidu da je posveti Mariji Majci Crkve. To se i dogodilo 14. rujna 1980. kada je posvetnu molitu izrekao i zidove katedrale pomazao predvoditelj Misnoga slavlja kardinal Franjo Šeper, tada pročelnik Kongregacije za nauk vjere. Od tada do danas, ovaj se čin posvete obljetnički svečano slavi svake godine u ovoj katedrali, 14. rujna, na Uzvišenje sv. Križa.

U tom je činu posvećenja katedrale sudjelovao dotadašnji ordinarij biskup a od tada naslovni nadbiskup giufitanski, Petar Čule, kojemu zahvaljujemo što je ovu katedralu posvetio Blaženoj Djesticu Mariji Majci Crkve. Sudjelovao je i biskup Pavao Žanić, dotadašnji Koadjutor a od tada Ordinarij ove biskupije i Apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanske dijeceze. Mi se i u ovoj sv. Misi s poštovanjem i zahvalnošću sjećamo i biskupa Petra i biskupa Pavla, Pastira ove Crkve. Obojica su bila osobiti štovatelji i širitelji štovanja Blažene Djevice Marije, i kao bogoslovi, i kao svećenici, i kao biskupi. Neka im, po zagovoru Gospinu, Bog udijeli svoj vječni mir u nebu!

Dodajmo i najnoviju: papa **Franjo** odlučio je na osobit način počastiti Blaženu Djesticu Mariju te je dotadašnji neobvezan spomendan Marije Majke Crkve uzdigao na obvezan za cijelu Katoličku Crkvu, što je provela Kongregacija za bogoslovje i stegu sakramenata dekretom od 11. veljače 2018. Katedrala to čini Majci Crkve, svojoj Naslovnici, od 1981. na razini svetkovine.

PRESLATKI ISUSE, OTKUPITELJU LJUDSKOGA RODA

Studenci, 8. lipnja 2018. - Svetkovina Presvetoga Srca Isusova u Studencima, kao i u drugim župama i crkvama koje su posvećene istomu Božanskom Naslovniku, samo što je ovđe još i biskupijsko svetište od 1998. godine. U Vrhbosanskoj nadbiskupiji jedanaest je župa Srca Isusova, u Mostarsko-duvanjskoj pet, i po jedna u Banjolučkoj i u Trebinjsko-mrkanskoj.

Don Ivan Štironja, studenacki župnik i rektor svetišta, pripremio je sa svojim suradnikom đakonom Josipom Radošom i uz pomoć okolnih svećenika dvije devetnice, veliku i malu. Velika je obuhvaćala devet mjesecnih Prvih petaka, od listopada prošle godine do lipnja ove godine, a mala je bila kroz devet dana uoči same svetkovine Srca Isusova. Odaziv je vjernika u stalnu porastu

⁵ BENEDETTO XVI, "Omelia della Messa dell'8 dic. 2005", u: *Insegnamenti di Benedetto XVI*, Vatikan, 2006., I, str. 943.

⁶ T. VUKŠIĆ, "Biskup Čule i Drugi vatikanski sabor", u: zborniku Za Kraljevstvo Božje. Život i djelo nadbiskupa dra Petra Čule, Mostar, 1991., koncilski pisani intervent na latinskom jeziku, od 18. rujna 1964., o Mariji kao Majci Crkve, str. 255-256.

u posljednje vrijeme, tako da je na završnoj svečanosti, 8. lipnja 2018., sve dvorište ispred crkvenih vrata, određeno za vjernike, bilo popunjeno "s jednog kraja na protivan kraj". Prije sv. Mise u 19.00 sati svećenici su bili na raspolažanju za sv. ispovijed, a potom je sudjelovalo desetak misnika u koncelebraciji koju je predvodio biskup Ratko. Pjevalo je župni zbor. Župnik je u početku, zahvalan Bogu, sve pozdravio podsjećajući da je od osnutka župe prošlo 110 godina, od gradnje crkve 80 godina i od proglašenja biskupijskoga svetišta 20 godina.

U propovijedi biskup je govorio o ljudskom srcu kao životnom bojištu gdje se odvija trajna borba između Božje snage i zlih sila ovoga svijeta. Čovjek se toliko puta svojim pristankom opredjeli za zlu stranu života protiv Božjih zapovijedi i zakona. Samo su dva Srca bila neranjena, sveta i čista: Presveto Srce Isusovo u kojem je sva punina Božanstva, i Marijino srce koje je Bog svojom posebnom milošću očuvao od svakoga grijeha, iskonskoga i osobnoga, a i ona je u svome životu svojom vjernošću i ljubavlju prema Bogu u tome pristajala i krjeposno sudjelovala.

Biskup je naveo primjer jednoga velikana, sv. Damjana de Veustera, koji je rođen u Belgiji 1840. godine i na krštenju prozvan Josipom. Imao je starijega brata Augustina i dvije sestre, koje su postale redovnice ursulinke. Brat mu je bio član "Kongregacije misionara Srca Isusova" s redovničkim imenom Pamfil. I Josip je pošao u istu Kongregaciju te kao redovnik nazvan Damjan. Sve četvero djece u duhovnom zvanju. Damjan je bio umom vrlo bistar. Brat mu je Pamfil zaželio poći u misije, ali se prije polaska razbolio i doskora umro. Zato je mlađi brat, Damjan, zamolio poglavare da on može, umjesto svoga brata, postati misionar Srca Isusova. Dopošteno mu je poći na Havaje, koje se sastoje od osam otoka, na Tihom oceanu. Otišao je 1863. godine i, nakon pet mjeseci brodarenja, sretno stigao na havajske otoke 1864. Iste je godine zaređen za svećenika. Jednom je zgodom 1875. biskup Maigret tražio nekoga dragovoljca da podje neko vrijeme na mjesto Molokaj, havajski otok nazvan "vražji raj", jer su ljudi, listom gubavci, živjeli kao životinje, bez ikakva ljudskoga pravila i Božjega zakona. Tu je tako živjelo oko 800 gubavaca. Damjan je prihvatio Molokaj pod uvjetom da zastalno ostane na otočju s gubavcima. I to mu je dopušteno. I gle: on je u tom mjestu podigao bolnicu, crkvu, školu, popravio ljudima kuće, stanove. Ljudski i

religiozno odgajao, krštavao, poučavao, ispovijedao, pričećivao, opremao i pokapao gubavce. Sve kao i u ostalog zdrava naroda. Radio je dvanaest godina na otoku Molokaju. Pomagao koliko je mogao. Probudio mnoge duše u Europi, ne samo među katolicima nego i među nekatolicima, da mu misijski pomognu.

Međutim, jednom mu se 1885. godine prolila vrela voda na noge. Nije to uopće osjetio. I ozbiljno se prepao. Vidio je da je primio anestetičnu vrstu gube. Došao je u crkvu i započeo propovijed svojim gubavcima, ne kao obično "draga braća i sestro", nego "drugi moji sudrugovi u gubi!". Na Molokaju pravi potres među gubavcima. Proces mu se gubavljenja ubrzao. Sav se ogubao, osim vrhova prstiju desne ruke kojima je primao i dijelio sv. Pričest. Osim te pogubne bolesti, imao je i drugih životnih patnja. Optužbe s raznih strana s obzirom na sva tri redovnička zavjeta. Optužbe gore od gube. Optužen je da ne sluša poglavare, da živi raskošno i raskalašeno. I da se onečistio gubom upravo zato što je grijeošio protiv zavjetovane čistoće. Optuživali ga "đavolskim klevetama", kako mu stoji u biskupijskom procesu. Ali on se nije dao ni pod kakav jaram klevete. Nakon četiri godine fizičke gube i moralnoga terora preminuo je sveto u Gospodinu, 1889., provevši 25 godina na Havajima kao misionar Presvetoga Srca Isusova. Pokopan je na Molokaju i podignut mu spomenik.

Godine 1936. vraćeni su mu posmrtni ostatci u Belgiju. Biskupijski proces otpočeo je 1938. godine. Predan je Svetoj Stolici 1955. A od 1969. njegov se veličanstven kip nalazi u krugu Saveznih Sjedinjenih Država u Washingtonu, u ime Havaja, kao nacionalni heroj. Ivan Pavao II. proglašio ga je blaženim na svetkovinu Duha Svetoga, 4. lipnja 1995., a Benedikt XVI. svetim na Ime Marijino, 11. listopada 2009.

U svemu ga je pomagalo Presveto Srce Isusovo, kojemu je uvek ostao vjeran, osobito u podnošenju najvećih kleveta.

Na kraju, prije misnoga blagoslova, župnik je don Ivan zahvalio svima koji su na bilo koji način pripomogli da priprava i sama svetkovina prođe u najboljem redu. Potom je predmolio, a narod za njim ponavljao, posvetnu molitvu Srcu Isusovu "Preslatki Isuse, Otkupitelju ljudskoga roda" kao naknadu za ljudske uvrjede i grijehu, kao i molitvu na nakanu Svetog Oca Pape da bi vjernici mogli zadobiti potpuni oprost u ovom svetištu, uz druge uobičajene uvjete.

Slava i hvala Presvetomu Srcu Isusovu!

OBLJETNIČKA PROSLAVA MATURE

Zagreb, 18. lipnja 2018. - Generacija maturanata iz 1963. ove je godine obilježila 55. obljetnicu na zagrebačkoj Šalati. Saziv je povjeren kolegi don Andriji Lukinoviću, a sve koordinira, od početka, varaždinski biskup Josip Mrzljak. Ovi nekadašnji maturanti od 10. obljetnice, tj. od 1973. sastaju se svake 5. godine da podrže uspomene na četverogodišnji gimnazijalno-sjemenični život, osobito na završni maturalni ispit, i to s proslavom u raznim mjestima - u Splitu, u Subotici, u Mostaru, u Krasnu, a najčešće u Zagrebu na Šalati. Iz Hercegovine bila su nas 1959. u prvom razredu desetorica, od kojih četvorica pokojna: M. Barišić iz Studenaca, M. Bevanda iz Kruševa, M. Galić iz Gorice-Sovića i V. Jelčić iz Studenaca. Unatoč raznim poslima, rado sam pošao pod stare krovove da se vidimo kao što se vidjesmo prije 5 godina na istom mjestu, kada je objavljena i generacijska spomenica *Naši dani na Šalati*. Tada nas je bilo 50, a ove godine 30. Tanjamo, odumiremo. Od 143 sjemeništarca gimnazijalca od prvoga razreda 1959. na Šalati, a iz te skupine 63 maturanta zajedno na albumu na hodniku - drugi su bili otišli u Đakovo, u isusovce, u vojsku ili kuda koji - već su 44 pokojna, a za određen broj odavno ne znamo ni jesu li među zemljanim ili su prešli u mjesto osježenja svjetlosti i mira.

Našli smo se u ponедjeljak, 18. lipnja 2018. pod zvjezdarnicom na Šalati u 10.00 sati. Pozdrav rektora preč. Matije Pavlakovića. Kazuje nam kako ima 41 sjemeništarac iz Zagrebačke metropolije. Poglavarji su iz pojedinih biskupija, sastavnica Metropolije. Ne možemo ući u razred jer ovogodišnji maturanti Nadbiskupske klasične gimnazije upravo polažu maturalni ispit. Bilo im sretno i presretno! I latinski i matematika! Ravnateljica gimnazije prof. Ljuba Duvnjak poziva nas prema slovima razreda u velikoj dvorani pokraj recepcije. Dobar broj "opravdano odsutan" - preminuli.

U 10.30 idemo hodnicima u sjemeničnu crkvu Presvetoga Srca Isusova. Ima nas 12 misnika: Berljak, Jakovčić, Joč, Koščak, Večković, Vrane... Ostali su laici - Lojkić, Medić, Stanko, Stojko, Šemudvarac, Tonković... Tu su i sadašnji poglavari, rektor i duhovnik. Sv. Misu predvodi biskup Mrzljak. Kaže mi da nakon Evangelijskog progovora koju riječ. - Dobro.

- Nalazimo se u lipnju, mjesecu posvećenu Srcu Isusovu. U crkvi posvećenoj Srcu Isusovu,

gdje smo prije 55 i više godina, u "osebujnoj" dobi, od 15. do 19. godine, odgajali svoja srca. Medicina nas poučava da se nakon začeća kao organ najprije razvije ljudsko srce, već 16. dan prokuca. "Primum movens - ultimum moriens" = prvi organ koji nastaje, a posljedni koji nestaje, rekao bi kolega dr. Mijo Bergovec, dugogodišnji profesor i kardiolog u Zagrebu. I glazbenik koji uz orgulje s kora prati misne pjesme. Mi smo ovdje pred ovim predivnim oltarskim Isusovim likom sa Srcem, u kojem "tjelesno prebiva sva punina Božanstva" (Kol 2,9), proveli 4 pune školske godine. Ovdje smo se naslušali duhovnih nagovora i poučnih propovijedi otaca isusovaca, napajali milostima sakramentnih ispovijedi i Pričesti, napjevali pjesama Srcu Isusovu, Duhu Svetom i Blaženoj Gospi. I zahvalni smo isusovcima, profesorima i poglavarima. A osobito zahvaljujemo Isusovu Srcu koje nas je s ljubavlju pratilo na putu života. Kako smo ovdje formirali svoja srca, tj. svoje savjesti, razlikovanje dobra od zla, tako nam je ostalo kroza sav život, bez obzira kuda smo sve šarali i posrtali. Jasan kriterij moralna djelovanja, jeka Božjega glasa u nama. Dan-dva prije polaska iz Mostara najavih se kardinalu Josipu i rekoh mu da se okupljamo na Šalati, te da nas blagoslovi da "ustrajemo u zvanju"! Ne šalim se, nego ozbiljno govorim da ustrajemo do kraja na pravom putu. Eno i među biskupima u Čileu prava uzbuna, bez obzira na godine. Nedavno svi do jednoga dali kolektivno a pojedinačno napismeno ostavke na svoje službe, pa neka Sveti Otac odluči: jedne piše, druge ponovo upiše među biskupe. Sada se ne govorи o drugom grijehu svećeničkom osim o "zlostavljanju maloljetnika". Od 413.000 svećenika negdje poneki sletio sa staze i samo su takvi presvojili licemjerne medije od jutra do večeri. Od 5.500 biskupa neki sletjeli negdje sa staze, pa i zato što su svojedobno "štitali druge", sada se o njima piše kao o glavnoj i neoprostivoj deformaciji Crkve. Tu se svećenika ili biskupa identificira s cijelom Katoličkom Crkvom, i obratno. "Škandal potresa Katoličkom Crkvom!" I to pišu oni koji su izborili razna nastrana udruživanja i njihova posvojenja djece. Gotovo su sva bezkonja protiv prirode i društva na tom području ozakonjena! A budući da Crkva štiti naravan moral, nju se nemilosrdno šiba kada se u njezinim redovima nađe neka izopačena iznimka. Jest to

zlo, zločin! Sjetimo se Isusovih riječi: Tko sablazni jednoga od ovih najmanjih... Ali nije jedan svećenik Katolička Crkva! Niti je jedan kardinal Sveta Stolica! U misnom mementu spominjemo se, pojedinačno i poimence, svih preminulih kolega - Babića, Bošnjaka, Božića, Brečića, Dukića, Gajšaka, Habuneka, Kokora, Korpara, Kostića, Kuprešaka, Lukende, Majdaka, Slokara, Zeke, Zulijana... govorim napreskok. Neki su umrli davno kao sjemeništari, neki kao bogoslovi, neki nedavno. Uključujemo pokojne profesore i poglavare. Bog im dao vječni mir!

Prije završna blagoslova pjesma *Tebe Boga hvalimo, kerubini smjerno svi, serafini složno svi...*

Na Stepinčevu grobu. U 12.30 nađosmo se na grobu nadbiskupa i kardinala, blaženika i mučenika Alojzija Stepinca u katedrali. Njegova je matura kao gimnazijskoga sjemeništara bila sužena na mjesec i pol dana, 1916. Sve po ratnom zakonu i pravu. Trebao je poći u rat, onaj prvi svjetski. I potom gotovo tri godine dozrijevao na bojištu u Italiji. I ranjen, i preživio. I gladan, i preživio. I domovine željan. I onda godinama nikako se opredijeliti kojemu se carstvu privoljeti. Nakon osam godina opredijelio se 1924. za bogosloviju, za svećeništvo. Potom je sve bilo nezaustavljivo: zaređen za svećenika 1930. u Rimu, za biskupa 1934. u Zagrebu i preuzeo službu nadbiskupa koadjutora, postao ordinarijem Zagrebačke nadbiskupije 1937. Nakon godinu i pol dana raznih pokušaja "elastičnosti", komunističke ga vlasti kao "zločinca" privode na suđenje 1946. I osude ga na 16 godina zatvora i 5 dalnjih godina bez ljudskih prava. Na pravdi Boga. Trovan, zlostavljan, mučen, iscrpljivan, umire 1960. Otvara se proces beatifikacije 1981. Sveti Ivan Pavao II. proglašava ga blaženikom i mučenikom 3. listopada 1998., na stotu obljetnicu

njegova rođenja, točnije na 52. obljetnicu održana glasovita govora na suđenju, 3. listopada 1946. I tko se jednom svojim bogoobličnim i stožernim krjepostima uzdigne na oltar kao blaženik, i uđe u Rimski martirologij kao mučenik, nema mu više ni silaska s oltara ni izlaska iz martirologija. A k tomu Bog progovorio - *vox Dei* - veličanstvenim čudom koje je 2014. potvrđeno i na vatikanskoj Medicinskoj konzulti i na Teološkoj komisiji, jednoglasno! Samo još Kardinalska komisija potpisati i Sveti Otac kanonizirati. Stepinac je simbol mučenice katoličke Hrvatske. I kada sutra Bog dadne da bude kanoniziran, može se prepostaviti da će se i dalje "sinovi ovoga svijeta" nabacivati difamatorskim optužbama na njega. Poput svoga Učitelja, koji ima više slika s kalvarijskoga Križa po crkvama svijeta negoli s kalvarijskoga slavnog Uskrsnuka, tako i učenik Stepinac ima više slika u svijetu s komunističke sramotne montaže iz Zagreba negoli s beatifikacije iz Marije Bistrice. Kroz mnoge nam je nevolje u ovoj suznoj dolini. Bog čudesno uzviše prijatelja svoga!

Svečan je objed priređen na Kaptolu. I za ručkom više spontanih govora - Mrzljaka, Bergovca, Tonkovića, Vrane... - a najviše o ozbiljnoj situaciji u hrvatskom narodu, o demografiji. Svi se slažemo u tome da ekonomija ne spašava demografiju. Kada bi tako bilo, onda bi Norveška bila najnapučenija europska zemlja. A nije. Nema demografije bez prave moralne i duhovne obnove, a mi u stalnu životnom padu. Ne će ni izbjeglička kriza riješiti probleme, a hoće, nastavi li se ovako, donekle izmijeniti demografsku sliku dosadašnjega stanja.

Povratak na Jordanovac. Susret s hercegovačkim bogoslovima. I zahvala isusovačkim poglavarima i profesorima, napose rektoru Kolegija patru Blaženku Nikoliću.

MISA U KAPELICI SV. IVANA KRSTITELJA

Mostar - Rodoč, 22. lipnja 2018. - U krugu vojarne "Stanislav Baja Kraljević", koji je poginuo 11. lipnja 1992. u osvajanju iste vojarne na Heliodromu u Rodoču kod Mostara, od 1997. postoji kapelica Sv. Ivana Krstitelja, koju je te godine, 23. lipnja, blagoslovio mjesni biskup Ratko Perić. Ta kapelica s cijelom vojarnom od 2011. godine jurisdikcijski pripada Vojnom ordinarijatu BiH.

U istome mjestu, filijali mostarske župe Sv. Petra i Pavla, nalazi se filijalna crkva također sv. Iva-

na Krstitelja, koju je isti mjesni biskup blagoslovio 24. lipnja 2011. godine. Ta crkva jurisdikcijski pripada Mostarsko-duvanjskoj biskupiji.

U dogovoru s vojnim ordinarijem u BiH msgr. Tomom Vukšićem, mostarski je biskup slavio sv. Misu u kapelici Svetoga Ivana Krstitelja u vojarni u Rodoču, u petak, 22. lipnja 2018. Ta je kapelica podignuta da se u njoj vojnici - vjernici mole Bogu za svoje kolege, i žive i poginule branitelje, napose za sudionike Druge gardijske brigade Hr-

vatskoga vijeća obrane. Osim više generala, brojnih visokih časnika i vojnika u sv. Misi u čast sv. Ivana Krstitelja sudjelovala je i rodbina poginulih branitelja, kao i predstavnici gradskih i županijskih vlasti.

Biskupa je na ulazu u vojarnu dočekao vojni kapelan don Ivan Turudić, župnik župe sv. Ante Ploče-Tepčići. Prije početka sv. Mise sve je nazočne pozdravio ratni zapovjednik Druge gardijske brigade, danas umirovljeni general zborna, Stanko Sopta, podsjećajući na sam dan blagoslova prije 21 godine i na molitvenu svrhu kapelice.

Biskup je govorio o sv. Ivanu Krstitelju kao čudesno začetu djetetu. Nakon Elizabetina susreta s Marijom, koja je pod srcem nosila Isusa, Ivan je zaigrao u majčinoj utrobi, i tradicija je Crkve da je tada Ivan bio očišćen od iskonskoga grijeha i

potom rođen bez grijeha. Zato mu se i slavi zemaljski rođendan, kao nikomu drugomu od ljudi, osim Isusu i Gospo. Dijete je čudo i dar roditeljima, narodu i Crkvi. I Kraljevstvu Božjem. Sv. Luka kaže da ruka Božja bijaše nad Ivanom svega njegova života koji mu je Herod skratio u njegovoj 30. godini. Svoj je život Ivan položio kao svjedočanstvo za Božju zapovijed na koju je podsjetio kralja Heroda Antipu da ne smije činiti preljuba, tj. otjerati svoju zakonitu ženu a uzeti ženu brata svoga Filipa. Te su ga riječi koštale glave.

Nakon misnoga blagoslova riječi zahvale i čestitke u povodu obljetnice imenovanja biskupa Perića, 11. lipnja 1992., kada je oslobođena ne samo mostarska vojarna nego i grad Mostar, izrazio je pukovnik Martin Pažin, koji je sadašnji zapovjednik Prve pješačke (gardijske) brigade u Rodoču.

SVAKE GODINE SVE VIŠE VJERNIKA

Stjepan Krst, 23. lipnja 2018. - U nekim hercegovačkim mjestima - Konjic, Ružići, Roško Polje - slavi se župni zaštitnik sv. Ivan Krstitelj. Jedna je od tih župa i Stjepan Krst, osnovana 8. veljače 1974. Tako mlada župa, a u svojoj mladosti toliko mnogo propatila. Osobito u ovom posljednjem ratu raseljena, mučeničkom krvlju natopljena ali nije ni najmanje zaboravljena ni od crkvenih predstavnika ni od svojih vjernika. Ova naime župa svake godine na osobito način oživi na proslavu svoga Patrona, sv. Ivana Krstitelja, na uočnicu i na samu svetkovinu, 24. lipnja. Tako bijaše i ove godine. Velik broj vjernika - neki procjenjuju da ih je više od 1000 - svakako više nego li prošlih godina, okupio se na uočnicu svetkovine sv. Ivana Krstitelja kod župne crkve na Stjepan Krstu. Župni upravitelj don Damjan Raguž, župnik susjedne Rotimlje, ove je godine pozvao biskupa Ratka da predvodi Misno slavlje. S njim u koncelebraciji, osim župnoga upravitelja, bili su: don Ivo Šutalo, trebinjski župnik i biskupski vikar za Trebinjsku biskupiju; don Rajko Marković, stolački župnik i dekan; don Ivan Štironja, župnik iz Studenaca i ravnatelj biskupijskoga svetišta Srca Isusova; don Mile Vidić, župnik Prenja i domaći sin ove župe; don Stipe Gale, župnik Aladinića; don Ivan Marčić, župni vikar Svetoga Mateja iz Mostara; te tajnik don Pero.

Nesigurno vrijeme, koje više sliči na veljaču nego na lipanj, ovih se dana spustilo na Hercego-

vinu, ali na Ivanjdan pretvorilo se u sunčanu ali prohладnu vedrinu. Biskup i svećenici u procesiji izlaze iz crkve prema vanjskomu oltaru u vrhu dvorišta, odakle su pošli sudionici procesije oko crkve noseći glavu Krstiteljeva kipa koji je ostao, doduše oštećen, nakon stradanja i rušenja stare crkve 1992. godine. Litanije sv. Ivana Krstitelja pjevalo je vlč. Marčić, a župni zbor mlađih iz Stoča predvodio zazive. Ujedno je ovaj zbor pratilo pjesmom Misno slavlje.

Na početku sv. Mise don Damjan je pozdravio nazočne, osobito hodočasnike koji su pješice stigli sv. Ivanu na Stjepan Krst.

Čitanja su preuzeli ministranti i sjemeništarac Stjepan. Evanđelje je navijestio dekan don Rajko.

Biskup u svojoj propovijedi govori o svečaru Ivanu, kako je "ruka Božja" bila s njime kroza život, koji nije prešao ni 35. godinu. Od čudesna začeća, od Elizabete inače nerotkinje u mladosti, a rotkinje u starosti, koja je bila bliže sedamdesetoj nego šezdesetoj, i od oca Zaharije, starozavjetnoga svećenika. Od početka svoga života, kaže Sveti Pismo, Ivan je usmjeren na Isusa i druge usmjeravao na Isusa. Pri susretu dviju majki, Marije i Elizabete, Ivan je zaigrao od radoći u utrobi svoje majke - već mu je bio šesti mjesec. Po općoj predaji, ovdje se dogodilo Ivanovo očišćenje od istočnoga grijeha. Svi se naime začinjemo i rađamo s istočnim grijehom, a Ivan

je začet ali nije rođen s praiskonskom ljagom. Zato mu i slavimo rođenje na ovaj svijet. Koliko je velik prorok i svetac, vidi se i po tome što mu Crkva slavi dan rođenja, ali i dan smrti, odnosno Glavosjek, 29. kolovoza.

Ivan je od rodnoga grada Ain Karima, pa u pustinji gdje je boravio i svojom riječju obraćao i jordanskom vodom krštavao razne slojeve slušatelja, krstio je i Isusa, sve do Kafarnauma u kojem je opomenuo Heroda Antipu da ne smije imati žene brata svoga, i do zloglasna zatvora Maheronta, slijedio Božji put. Kuda sjena ruke Božje, tuda i Ivan.

Ivan nas poziva da ne radimo "na svoju ruku", nego da se držimo Božje volje i Božjega puta.

Na svršetku sv. Mise don Ivo Šutalo predstavio je nedavno izišlu knjigu župnika don Damjana "Rastimo u Duhu", koji je zahvalio Bogu na ovome svečanom blagdanu i svima koji su došli proslaviti svetoga Patrona ove župe.

Prije završna blagoslova predslavitelj Misnoga slavlja izmolio je molitvu sv. Ivanu Krstitelju za djecu i za bolesnike. A nakon Mise župnik je počastio uzvanike u župnoj kući a brojni su vjernici ostali na domjenku u crkvenom dvorištu.

BLAGOSLOV KAPELICE U GORNJEM POLOGU

Polog kod Mostara, 24. lipnja 2018. - Plemenito djelo. Položani don Ivan i don Rade Zovko pronašli u povijesnim knjigama da je posljednji biskup, koji je stupio nogom u Gornji Polog, bio fra Marijan Bogdanović, 11.-12. lipnja 1768.¹ Preporučili pološki svećenici župniku don Peri i svojim župljanim Položanim da se, nakon 250 godina, pozove biskupa da dođe u Gornji Polog, koji je 1768. brojio 71 katoličko čeljade u pet obitelji (Martina Ivankovića, Marka Novakovića, Ivana Zovkovića, Grge i Martina Vrljića), a danas doslovno nijedno jedino. Samo u groblju oni koji počivaju snom mira.

Najprije je bilo zamišljeno da biskup iz Mostara podijeli sv. krizmu u Gornjem Pologu. Zbog neuskladivih termina, u nedjelju 10. lipnja 2018. krizmu je u župnoj crkvi ovlašteno podijelio generalni vikar don Željko, a blagoslov novopodignue kapelice obavio je biskup Ratko u nedjelju, na sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 2018. Tako su vjernici župe Polog svečano obilježili te nedjele 250. obljetnicu pastoralnoga pohoda biskupa Bogdanovića Gornjem Pologu. Fra Marijan je rođen 8. prosinca 1720. u Kreševu. Teološke je škole završio u Italiji, gdje je za svećenika zaređen 1747., a za biskupa u Stonu, 8. svibnja 1768. Umro je 7. siječnja 1772. u Kreševu. U Ljetopisu kreševskoga samostana iz toga vremena biskupov tajnik fra Josip Tomić piše:

"**O župi Mostar, 1768.** - Nakon što je obišao gore spomenutu župu [Broćno], presv. g. biskup uzjašio je konja pa je s dva katolika i ranije navedenim župnikom [fra Bonaventurom Mi(h)ačevićem], nakon četiri sata putovanja, došao podnoć do sela zvanog Polog, župe Mostar. Tu su nas pošteno primili dobri katolik Martin Ivanković i /njegovi/ drugovi pa smo u njegovoj pojati prenoćili. - 12. lipnja, na treću nedjelju iza Duhova, gospodin je biskup ustao i sa četiri svećenika sišao do groblja ovog sela Polog, ispovjedio vrlo mnogo pokornika. Tu je, na oltaru podignutom ispod stabla, gdje se obično govori misa, i sam prikazao zadnju misu. Rekao je da objave razlog njegova dolaska, vrlo ih je mnogo okrijepio svetom euharistijom a onima kojima je to bilo potrebno podijelio sakrament potvrde. - Nakon što je kod istog onog katolika ručao, g. biskup je otišao za sat i po - po kamenitu putu, u drugo selo ove mostarske župe zvano Gradac. Tamo ga je prijazno primio o. fra Bartol Nikolić u fratarsku kuću, u kojoj on sam često stanuje".²

Nova kapelica sv. Mihovila. Za ovu 250. obljetnicu pohoda biskupa Bogdanovića Pologu, vjernici Položani, uz pomoć prijatelja i dobročinitelja, uradili su novi kameni zid oko groblja te srušili staru i podigli novu kapelicu, koju je projektirao domaći sin ing. Stjepan Zovko, a njegov brat Ivan izradio sliku sv. Mihovila. Radove je

¹ O tome je don Rade pisao u monografiji *Župa Polog*, priredila Dragana Zovko, Mostar - Polog, 2013., str. 306.

² Fra Marijan Bogdanović, *Ljetopis Kreševskog samostana (1765-1817). Izvještaj o pohodu Bosanskog vikarijata 1768.*, priredio i preveo fra Ignacije Gavran, Prilozi, Sarajevo, 1984., str. 228; 2. izdanje, Sarajevo - Zagreb, 2003. (bez Priloga).

izvelo poduzeće Konherc iz Kruševa. Stara kapelica iz god. 1930. bila je sagrađena među stećima na sredini groblja i bila je dotrajala. Prvi je donator nove kapelice bio Bojan Bogdanović, hrvatski košarkaš, kojemu je majka podrijetlom iz ovoga sela, zatim svećenici rodom iz Pologa i drugi dobrotvori. Vrata na kapelici, kao i oltar i ambon izradili su domaći majstori. Kameni granitni križ na sjevernoj fasadi donirao je Tomislav Brekalo, pološki zet. Ispod križa nalazi se ploča s ovim natpisom:

NA SLAVU SVEMOGUĆEMU BOGU
i na čast sv. Mihovilu arkandelu
o 250. obljetnici pohoda
biskupa Marijana Bogdanovića
i dijeljenja sv. krizme u ovom groblju,
12. VI. 1768.
Položani, zahvalni baštini vjere otaca,
ovu kapelicu podigoše
a 24. VI. 2018. blagoslovu je biskup Ratko Perić.

U groblju pred kapelicom. Slavlje je počelo procesijom od raskrižja iznad bunara Žabljaka. Tim je putem prije 250 godina i biskup Bogdanović došao u groblje. Prije početka procesije biskup je Ratko blagoslovio križ, koji su ministranti nosili na čelu procesije, u kojoj su, uz ministrante, sudjelovali ovogodišnji prvpričesnici i krizmanici, te pjevači, članovi KUD-a Krešev, KUD-a Vrla i domaćega KUD-a Mladost, časne sestre rodom iz Pologa: s. Ernestina Zovko, s. Magdalena Marić i s. Alojzija Ramljak, bogoslov Domašo Markić, svećenici: don Radoslav i don Ivan Zovko, don Marinko Ivanković salezijanac, don Jakov Renić bivši župnik, don Pero Marić sadašnji župnik i biskup Ratko. Po dolasku u groblje župljanin Dragan Ivanković, možda iz 8. koljena onoga Martina Ivankovića koji je bio ugostio biskupa Bogdanovića, izrekao je dobrodošlicu

svima, a nakon njega župnik don Pero. Slijedio je blagoslov polja pa blagoslov kapelice i slike sv. Mihovila, kojemu je kapelica posvećena, a svake se godine u groblju slavi sv. Misa u jesen u prvu nedjelju nakon Miholjdana. U groblju su se okupili vjernici iz pološke župe i gosti - kojih je bilo više od 400 - koji su po ugodnu vremenu pozorno sudjelovali u Misnom slavlju.

U propovijedi biskup je govorio o kremenitu značaju sv. Ivana Krstitelja kao čovjeka i proroka čvrste vjere u Božju providnost u svim momentima života, pa i u polaganju vlastite glave za Božji zakon, potičući narod da se ne plaši budućnosti dok se god uzda u vodstvo "Božje ruke". A da se boji, ako sve radi na svoju ruku!

Na kraju sv. Mise župnik je zahvalio svima koji su pod vodstvom članova Odbora na bilo koji način pripomogli u obnovi zidova ovoga drevnoga groblja, u izgradnji nove kapelice i u ostvarenju ovoga liturgijskoga slavlja. Članovi KUD-a Napredak iz Kreševa, odakle su bili rodom biskup Bogdanović i tadašnji župnik fra Bariša Nikolić, darovali su obitelji Ivanković sač - garnituru za ognjište, djelo kreševskih majstora, a Položani njima, zauzvrat, monografiju pod naslovom *Župa Polog i umjetnički križ*, djelo domaćega majstora.

Na livadi pod šatorom. Nakon Misnoga slavlja vjernici su pozvani i pošli na obližnju livadu, na "narodno veselje" pod priređene šatore uz tjelesnu okrjeput. Položani su pripremili više od 300 mjesta za domaće, goste i uzvanike. Uz pjesmu i veselje časno se slavilo do kasnih popodnevnih sati. Zahvalni Bogu na svemu, na zagovoru sv. Ivana Krstitelja i sv. Mihovila za lijepo vrijeme, ocu biskupu na pohodu, na blagoslovu i poticajnim riječima, te svima koji su pomogli da se upriči ovo slavlje, Položani se nadaju da bi na jesen, bude li volja Božja, posjetili grob biskupa Bogdanovića i župnika fra Bariše Nikolića u Kreševu.

POSVETA ŽUPNE CRKVE NA BUNI

Buna, 1. srpnja 2018. - Prije srpanjskih odmora prethodile su tri velike crkvene svečanosti:

- U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve sakrament svetoga prezbiterskog reda podijelio je četvorici đakona, 29. lipnja 2018., na svetkovinu sv. Petra i Pavla, mjesni biskup Ratko Perić.

- U sarajevskoj katedrali Srca Isusova proslava Papina dana u nedjelju, 1. srpnja 2018. sa svečanom sv. Misom koju je predvodio apostolski nuncij u BiH nadbiskup msgr. Luigi Pezzuto, propovijedao banjolučki pomoćni biskup msgr. Marko Semren. Među koncelebrantima članovi-

ma Biskupske konferencije bio je i mostarski biskup. Nuncij je pozvao biskupe i provincijale na čašćenje u Nuncijaturu.

- Istoga dana, 1. srpnja, navečer u 19.00 sati svečana sv. Misa i posveta crkve i oltara na Buni u Mostarskom dekanatu. Svetu je Euharistiju predvodio i posvetu obavio dijecezanski biskup Ratko u slavu Presvetoga Tijela i Krvi Kristove. U svetoj Misi koncelebriralo je desetak svećenika.

U početku svetoga bogoslužja župnik je don Nikola Menalo umjesno usporedio sakrament krštenja sa sakramentalom posvećenja župne crkve i oltara: nadijevanje novoga imena, izgovaranje posvetne molitve, mazanje posvećenim uljem, davanje svjetla Kristova... Od danas ova crkva nosi ime Presvetoga Tijela i Krvi Kristove. I ne može se mijenjati bez odobrenja Svetе Stolice.

U propovijedi biskup je govorio upravo o Pre-svetoj Euharistiji uzimajući dva apostolska primjera u odnosu na Isusa, euharistijskoga Isusa. Prvi je primjer Jude apostola, pa apostate, a drugi je Ivana apostola, ljubljenoga učenika.

Juda se pokazao vrhunskim domaćim izdajnikom tako što je na Posljednjoj večeri dobro čuo i razumio od Isusa teške riječi na račun onoga tko izda Sina Božjega i, unatoč toj ozbiljnoj opomeni, osobno je otiašao glavarima svećeničkim i starješinama narodnim i pogodio se s njima za sramotnih trideset srebrenjaka. Juda je išao ispred Kajfine policijske čete da joj pokaže mjesto u Getsemanskom vrhu gdje se Isus moli Bogu. I jasno rekao: Koga ja poljubim, taj je, držite ga, vežite i oprezno vodite! I poljubi ga! Možda jedan od najužasnijih poljubaca na božansko Lice Isusovo u povijesti čovječanstva. Juda je, kada je uvidio što je učinio, vratio izdajnički novac u Hram, ali novac više nisu htjeli ni veliki svećenici, jer je "kravarina"! To je jedini novac iz Staroga svijeta koji je još uvijek u optjecaju, ali samo u izdajničke svrhe. Zove se - judnik! I za nj se može prodati i izdati sve na svijetu, a za to hoće pokvareno srce i himbeno lice!

Ivan je apostol i evanđelist sama suprotnost Judi apostati. U svemu. On je uz Isusa i na Posljednjoj večeri. On je prvi svjedok i na suđenju

pred Anom i njegovim zetom Kajfom. I pred rimskim upraviteljem Pilatom, vjerojatno i pred galilejskim kraljem Irudom. On prati Gospu na Kalvariju. Vjeran prijatelj Isusov, zato i vjeran sin Gospin. On se ne da uvući u novčane transakcije, a još manje u one izdajničke, a najmanje na račun Isusa i njegove Božanske Ljubavi koja očekuje uzvrat ljudske ljubavi. Ivanovu je ljubav Isus dočekao kao velikodušno uzdarje. Doista velik i veličanstven apostol.

Biskup je zaželio da nikada nijednomu od nas, ni svećenika ni vjernika, ne bude na usnama poljubac kojim prima u sebe sakrament Presvetoga Tijela i Krvi Kristove, bez prethodne iskrene i potpune isповijedi, bez savršena kajanja i bez uzajamna pomirenja s braćom u kući, u župi, u Crkvi. Time će na najbolji mogući način biti počašćen Euharistijski Krist kojemu se posvećuje ova župna crkva.

Posveta. Dok je biskup raširenil ruku molio liturgijsku molitvu za posvetu crkve, ovlastio je generalnoga vikara don Željka i župnika don Nikolu da svetim uljem pomažu postavljene križeve na zidovima crkve. Ti su križevi od sada vanjski znak da je crkva ne samo blagoslovljena nego i posvećena.

Pred prikazanje biskup je posvetio oltar sa svim liturgijskim molitvama i činima.

Pjevao je domaći uvježbani župni zbor pod ravnanjem župnoga vikara don Ivana.

Velik je broj vjernika pristupio Presvetoj Euharistiji i, nakon župnikovih oglasa i zahvale, primio misni blagoslov. Crkva je bila malena da primi sve vjernike koji su došli sudjelovati na ovoj jedinstvenoj svečanosti.

Devetnaest je hercegovačkih župa koje s jedne ili s druge strane "silaze" ili "graniče" s rijekom Neretvom: Glavatičovo, Konjic, Jablanica, Drežnica, Potoci-Bijelo Polje, u Mostaru Sveti Matej, Sveti Ivan, Sv. Petar i Pavao, zatim Ploče-Tepčići, Gradina, Domanovići, Međugorje, Čeljevo, Dračev, Čapljina, Gorica-Struge, Gabela, Gabela Polje i, naravno, Blagaj-Buna koju, osim Neretve, zapljuškuju još i Buna i Bunica.

BISKUP TOMA BUDISLAVIĆ

(Dubrovnik, 1545. - Napulj, 1608.)

Nevesinje, 5. kolovoza 2018. - *U nedjelju, 5. kolovoza 2018., na poziv župnika don Ante Luburića, biskup je Ratko slavio sv. Misu u Oratoriju sv. Pavla u Nevesinju i nakon misnoga blagoslova nazočnim vjernicima održao predavanje o Tomi Budislaviću, trebinjskom biskupu, podrijetlom iz nevesinjskoga kraja, koji je preminuo prije 410 godina.*

Prenosimo biskupovo predavanje:

Podrijetlo: Prema talijanskim učenim isusovcima Filipu Riceputiju (1667.-1742.), Danieu Farlatiju (1690.-1773.) i Giovanniju Giacому Coletiju (1734.-1827.), historiografima "Svetoga Ilirika", Toma je potekao iz vrlo plemenita roda - *ex nobilissimo genere*, kojega obitelj vuče podrijetlo iz Nevesinjske pokrajine u Hercegovini. Tomu je plemenu prezime Budislavić, po mjestu nevesinjske regije, a ta je obitelj posjedovala to mjesto - Budislavu ili Budisavlje - i "naslovom i pravom župana" - *Comitatus titulo et jure*. Po njima se još i danas naziva selo Budisavlje u blizini Odžaka [15 km] jugoistočno od Nevesinja. Tijekom vremena, preselivši silom prilika u Dubrovnik, obitelji je dodano prezime Natalis ili Nadalis, tj. Bošković po pradjetu Bošku Budislaviću.¹

Taj je kućni domaćin Boško izbjegao sa svojom višečlanom obitelji ispred progona Turaka, nakon pada Hercegovine, 1482. godine, točnije potkraj XV. stoljeća. Nije se bilo lako odvojiti od tolika stada ovaca i goveda, od mesa, sira i kajmaka, ali što ćeš - kada su i Turci bili toga željni. Sve je ostavio, a mnogorodnu obitelj najbližim i najsigurnijim putom spašavao te stigao u Dubrovnik, sigurno ne praznih džepova. I snašao se i udomio u Dubrovniku gdje je kao katolik dobrodošao.

Bošku se, kako se čini, još u Budisavlju, nevesinjskom kraju, rodio sin Leonard, a onda ovomu sin Vinko, koji je sigurno rastao u Dubrovniku i kada je bilo vrijeme ženidbe, oženio se izabranom djevojkicom iz Čubranovićeva roda podrijetlom s otoka Krka. Od toga Vinka Budislavića i

supruge mu Krčanke rodio se mali Toma, 1545. godine, praunuk onoga Boška, "župana".

U Dubrovniku, gdje je ciao kulturni i prosvjetni život, dječak je Toma kao pučkoškolac i srednjoškolarac pokazao nesvakidašnje naravne intelektualne nadarenosti i moralne kvalitete koje su ga do te mjere resile da su ga neodoljivo prepričile da iz Dubrovnika otplovi u Italiju na daljnje školsko i humanističko usavršavanje.

U Padovi je započeo a u Bolonji nastavio sveučilišnu izobrazbu. Željan i nauka i naslova, ubrzo je iz Padove prešao u glasovitiju Bolonju, u kojoj je nastalo i djelovalo prvo europsko sveučilište još od 1088. godine, prije 1030 ljeta. Usput budi rečeno, godine 1999., kada je potpisana *Bolonjska deklaracija*, otpočeo je *Bolonjski procesjedinstvena visokoobrazovnog sustava* u onim zemljama koje su prihvatile tu deklaraciju, među njima i Hrvatska i Bosna i Hercegovina.

Tu, dakle, u Bolonji Toma je više godina počao i do 1572. godine završio u svojoj 27. godini života ono što mi danas zovemo medicinom, filozofijom i teologijom. Danas su to razgranati fakulteti, a onda su bili možda raznovrsni kolegiji na Bolonjskom sveučilištu.

Je li osjećao svećeničko zvanje pa odatle se prihvatio i studija teologije, ili je to činio *ex privata diligentia*, pouzdano ne znamo. U svojim šezdesetim godinama pokazao je da ima barem biskupski poziv.

Završivši visoke škole, danas bismo rekli s trostrukim doktoratom, vratio se u Dubrovnik sa zvanjem liječnika. Valjda mu je ta humana struka najbolje odgovarala, a i bila je potrebna i nenačekomu i onda i sada i do Sudnjega dana. Jer nikomu zdravlja napretek.

U Dubrovniku se već pročuo kao izvrstan i uspješan liječnik, pa mu se glas proširio i izvan granice Republike.

U Carigradu je od astme liječio sultana Murata III. (1574.-1595.), a u Bosni i Hercegovini turske

¹D. FARLATI, *Illyricum Sacrum*, VI., Venezia, 1800., str. 308: "Ex nobilissimo genere ortus; cuius familia in Nevesignia Herzegovinae provincia originem habuit, eique antiquum cognomen Budislava ex eo loco Nevesignae regionis, quem ipsa Comitatus titulo et jure possidebat; aliud cognomen postea sortita a Natali Budislavichio Thomae atavo. Verum Thomam Bosnensem sese appellare consuevit cum Nevesigna et Bosnae contermina sit, et in ejus partem olim fuerit adscripta, Natalis Turcarum tyrannidem fugiens sub exitum XV. Ragusium sese recepit, unde Ragusiensis familia Natalium. Ei Leonardus filius fuit, ex quo genitus Vincentius Thomae pater, qui lectissimam feminam duxerat; ejusque genus ipse Thomas in suo Testamento plurimas ornat, tum in Vegliensem etiam et Fluminensem familiis divisum."

velikodostojnike, obavljajući i diplomatske misije za Dubrovačku Republiku. Za tu sultansku terapiju primio je u Popovskom Polju "kneževinu Bobane".

U Krakovu, u Poljskoj, bio je osobni liječnik biskupa Piotra Myszkowskoga/Miskovskoga (1577.-1591.), pa je 1583. postao kanonikom Krakovske biskupije i stekao plemstvo i naslov kraljevskoga liječnika, jer je liječio i poljskoga kralja Stjepana Barthorya (1576.-1586.).² To znači da mu je zajedno s glasom o liječništvu raslo i njegovo materijalno bogatstvo i plemićki naslovi do kojih je on držao a nije ih imao gdje manifestirati.

U Dubrovniku je ponovo živio i djelovao dva desetak godina, od 1587. do 1608. godine.

Nesretna Jeđupka. U međuvremenu, kao moćan financijski dobrotvor, izdao je svojim troškom u Veneciji 1599. godine *Jeđupku*, Egićanku, Ciganku, pokladno pjesničko djelo - maskeratu od 620 stihova³ misleći ili umišljajući da joj je auktor Dubrovčanin Andrija Čubranović, rođak njegove majke. Ne ulazimo ovdje ni u auktorstvo ni u međuovisnosti raznih Jeđupki od Dubrovnika do Hvara u XVI. stoljeću, a još manje u njihovu ovisnost o talijanskim Zingareschama. Treba spomenuti da je u naslovnoj posveti knjige napisan hvalospjev samomu Tomi, koji je veleušno financirao djelo.⁴

Od polovice prošloga XX. stoljeća na književnom polju pišu se kritike je li taj Andrija uopće i postojao ili se ima poistovjetiti s Andrijom Zlatarom i tko je od koga prepisivao: Dubrovnik od Hvara ili Hvar od Dubrovnika u mnoštvu dalmatinskih Jeđupki ili maskerata širom dalmatinske

obale sve do Zadra. Pravi bi auktor izvirne *Jeđupke* bio Hvaranin Mikša Pelegrinović (1500.-1562.), koji je između 1525. i 1527. napisao *Jeđupku*, faletušu ili gataru, i želio objaviti djelo u Padovi, 1557., ali nije mu pošlo za rukom.

Maskerata ili Jeđupka šestoj gospodi, i posljednjoj, želi što svatko od nas može poželjeti jedan drugom:

"Razum, pravda, ljubav, vira
vazda u tebi stanom stale
i kriposti sve ostale
kojim nije broj ni mira!"⁵

A koliko je u tome svemu prepisivačko-plagiјatskom poslu liječnik Toma bio svjestan, nije do kraja raščišćeno ni utvrđeno.⁶ U svakom slučaju, to mu nije bila zaprjeka da zasjedne na stolicu trebinjsko-mrkanskih biskupa.

Dobrotvor. U oporuci od 1. siječnja 1606. u Dubrovniku - prije nego što je postao biskupom - Budislavić je ostavio oveću svotu novca u talijanskim bankama (Napulj, Ankona, Rim) da bi se na račun kamata mogli odgajati mladići Trebinjsko-mrkanske biskupije u dubrovačkom sjemeništu, kojemu će zauvijek biti rektori trebinjsko-mrkanjski biskupi.⁷

Od istoga nadnevka postoji i druga inačica oporuke, slična prvoj, u kojoj biskup kaže da ostavlja 6.000 dukata u Napulju, a 1.000 dukata u Ankoni, te imenuje "Bratovštinu svećenika sv. Roka" da bude izvršiteljica Oporuke, a moli nadbiskupa dubrovačkoga da bdije nad tim; a ako nastane kakva zaprjeka, onda ovlašćuje Svetoga Oca u Rimu da on sve uzme u svoje ruke.⁸

² B. PANDŽIĆ, "Trebinjska biskupija u tursko doba" (1482.-1703.), u: *Tisuću godina Trebinjske biskupije*, priredio Ivica Puljić, Sarajevo, 1988., str. 95-96.

³ <https://sr.m.wikisource.org/sr-el/%D0%88%D0%B5%D1%92%D1%83%D0%BF%D0%BA%D...>

⁴ Pun naslov s posvetom Tomi Budislaviću glasi:

ieghivpka
GOSPODINA ANDRIE

Civbranovichia,
dvbrovianina.

Svetiomu i plemenitomu gospodinu
thomv bvdislavv

Isvarstnomu naucitegliu, i mudarzu
duvbrovackomu.

Vitezu i kanoniku Kraglievstva
Pogliackoga.

In Vinegia, MDCIX.

⁵ A. ČUBRANOVIC, *Jeđupka*, Venecija, 1599., stihovi: 613-616.

⁶ Dobar pregled daje magistarski rad Ivone Radačić, 2014. godine: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4493/1/Ivana%20Rada%C4%8Di%C4%87-D...>

⁷ Archivio di Propaganda Fide (APF), SOCG, Dalmazia, vol. 4, f. 467r-v.

⁸ *Ondje*, ff. 466v-468v.

Biskup. Dubrovačkom senatu, koji je imao privilegij predlagati kandidate za Trebinjsko-mrkansku biskupiju, godio je glas i rad Tome Budislavića te ga je 18. travnja 1606. godine predložio za biskupsку katedru iste biskupije, jer je i sam bio podrijetlom s područja te dijeceze. Papa Pavao V. (1605.-1621.) prihvatio je tu prezantaciju i imenovao Tomu trebinjsko-mrkanskim biskupom 25. rujna iste godine.

Na temelju one priznate mu teologije koju je pohađao u Bolonji, i na temelju vlastita celibata, jer se nije ženio, više mu je puta bio nuđen epi-skopat, ali ga je odbijao. Ovaj put, kada se radilo o Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, nije se odupirao makar i bio u 61. godini života. Poučen Duhom Svetim, prihvatio je izbor "da svoju siromašnu zaručnicu obdari dobrima i svojom baštinom".⁹ Budući da je imao nemalo novčana blaga, umjesto da ga troši na izdanje Jeđupkih faletanja i gatanja, dao se na dobrotvorstvo i oporavak Trebinjske biskupije. Biskupija se u to vrijeme, prema biskupskom izvješću iz 1610. godine, nalazila u tragičnoj situaciji: otok je Mrkan imao tri manje crkve, a ne spominje se nijedan vjernik. Trebinje je pod upravom Turčina i ima Herceg-Novi s 12 katoličkih kuća, zatim "Popovo s otprilike 4

katolička sela, mnogo crkava, koje su nevjernici urušili i razvalili, vide im se temelji i zidovi, i lako bi se mogle obnoviti kada bi netko pružio pomoć i pogodnosti",¹⁰ vapije biskup Ambrozije Gučetić. Početkom XVII. stoljeća obnovljene su dvije župe u Trebinjskoj biskupiji: Ravno i Gradac, sa župnicima fra Bazilijem i fra Blažom, i možda svega do 2.000 vjernika.

U dodatcima Oporuke, vidjevši da ne prima kamate na glavnicu u napuljskoj banci, ovlastio je 1607. Svetu Stolicu raspologati njegovim dobrima i dok je živ i poslije njegove smrti. Također je u Oporuci odredio da u budućem Zavodu zauvijek budu **rektori** samo njegovi naslijednici u spomenutoj biskupiji.

Iznos. U Napulju Budislavić je ostavio 7.470 srebrnih dukata "da se u Dubrovniku podigne kuća i Zavod za klerike Trebinjske biskupije gdje će se dati na učenje i na disciplinu i izlaziti vjesnici Evandjela i radnici da obrađuju vinograd Božji".

Biskup je Toma preminuo u srpnju 1608. u Napulju i pokopan je u crkvi Gospe od Carigrada u gradu.

Stoljeća su prošla dok je Trebinjska biskupija došla do "ostatka ostataka" te ostavštine. I tada je primila samo dio, tek 1990., i to 33 tisuće maraka.¹¹

SUSRET DUHOVNIH ZVANJA ŽUPE POLOG

Polog, 8. kolovoza 2018. - Na dan blagoslova kapelice u Gornjem Pologu, 24. lipnja ove godine, pojavila se misao o susretu svih osoba u duhovnim zvanjima iz župe Polog, koja je osnovana 1963. godine. Nakon idejnoga plana prispio je i onaj izvedbeni. Tako se u srijedu, na spomen dan sv. Dominika, 8. kolovoza 2018., u Pologu organizirao prvi susret osoba duhovnih zvanja podrijetlom iz ove župe Širokobriješkog dekanata. U monografiji *Župa Polog*, koja je proslavila 50. obljetnicu svoga postojanja i djelovanja 2013. u Predgovoru stoji: "Župa je Polog - čitamo u prilogu časne s. Alojzije i velečasnoga don Rade -

darovala trinaest svećeničkih zvanja, biskupijskih i redovničkih. Do osnivanja župe sedam, a nakon 1963. još šest. I sedam redovnica raznih Družbi i prije i nakon osnivanja župe. Posljednje mladomisničko slavlje bilo je davne 1975., a posljednje redovničko zavjetovanje 2007. godine". Upravo te jubilarne 2013. godine javio se jedan maturant elektrotehničke škole kao kandidat u bogosloviju. Kao da iz Pologa ima sedam diplomiranih teologa, kvalificiranih vjeroučitelja. Bogu hvala!

Na susret, koji je priredio župnik don Pero Marić, odazvali su se don Ivan Zovko i diplomi-rani bogoslov Domagoj Markić, zatim milosrd-

⁹D. FARLATI, *Illyricum Sacrum*, VI., Venezia 1800, str. 308: "ut pauperem sponsam suis bonis suoque patrimonio ditaret". Cfr. B. PANDŽIĆ, "Collegium Orthodoxum Budislavum", u: *De Diocesi Tribuniensi et Mercanensi*, Romae, 1959., str. 43-51, s naznakama opširnije literature (str. 44). *Pregled*, svezak 183-184, Sarajevo, 1939., str. 69, bilj. 94; Usp. informativan članak I. PULJIĆA, "Dr Toma Natalis Budislavić", u: *Crkva na kamenu*, 11/1982., str. 13.

¹⁰ B. PANDŽIĆ, *nav. dj.*, str. 109.

¹¹ Više o svemu tomu: "Budislavićev pravovjerni zavod", u: *Vrela i prinosi*, 20/1994.-1995., str. 29-41.

nice s. Ernestina Zovko, s. Magdalena Marić i s. Alojzija Ramljak. Tu su se našle i župnikove rođene sestre, karmeličanke s. Ladislava i s. Leticija. Današnji je susret imao i još jedan radostan trenutak. Naime, milosrdnica s. Magdalena za dva tjedna odlazi u misije na Salomonske otoke, te je ovo bila prilika da se svećenici i časne pozdrave s novom misionarkom. Stoga je župnik pozvao biskupa Ratka Perića da u župnoj crkvi Male Gospe u 11.00 sati predvodi sv. Misu za duhovna zvanja pološke župe. U Misi je koncelebrirao don Ivan, koji je navijestio Evandželje, i tajnik don Pero. Ministirao bogoslov Domagoj.

Biskup je u početku rekao da je ova sv. Misa zahvalnica i molbenica. Zahvalnica za dosadašnja duhovna zvanja iz ove župe i molbenica za buduća zvanja iz Pologa. A u svojoj je propovijedi istaknuo dvije Isusove poruke: *Niste vi izabrali mene, nego sam ja izabrao vas;* i, druga: *Ostanite u ljubavi mojoj!*

Bog onaj koji nas prvi zove - "Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime" (Iv 15,16), rekao je Isus apostolima, a tako govori i nama danas. Nismo mi prvi izabrali Isusa, nego je Bog prvo pozvao nas pa onda neke i izabrao a mi odgovorili njegovu pozivu i izabranju, prema onoj Isusovoj: *Mnogo zvanih, malo izabranih* (Mt 22,14). Neki možda misle: ja napisao molbu za sjemenište, ja podnio molbu za bogosloviju, ja tražio napismeno red đakonata, red prezbitera-

ta... Ne tako. Prvo je Božje zvanje, a tek onda naše odazivanje na Božji zov. Naravno sve u savršenoj slobodi Božjoj i u slaboj slobodi djece Božje.

Od majčine utrobe ti si me pozvao - starozavjetni proroci poput Izajije i Jeremije ili novozavjetni sv. Pavao u svojim spisima ističu kako su pozvani od majčina krila, tj. da budu proroci koji govore u ime Božje, navjestitelji Poruke spasenja. Bog nas je iz ljubavi za svoju ljubav stvorio, na svoju nas je sliku stvorio, ali on nas i poziva da ga izbližega slijedimo i budemo s njime.

Ostanite u mojoj ljubavi! govori Gospodin apostolima. I to ne jednom. Samo u 15. poglavlju Ivanova Evandjela ima desetak puta riječ "ostati", "ostanite", "tko ostaje".... Nije dosta biti iz ljubavi pozvan i još više biti iz ljubavi Božje izabran, nego je pravo junaštvo i ujedno otajstvo ostati u Isusovoj ljubavi, ustrajati do kraja. Ne možemo u Isusovoj ljubavi ostati bez svoje iskrene osobne molitve i bez posebne Božje pomoći. Biskup je zaželio s. Magdaleni sretan put u misiji. Ne zabravi: misionarka je dvostruko zvanje!

Nakon sv. Mise obitelj s. Magdalene pripremila je pravi podnevni osvježavajući ugodaj u Polju ispod magistrale na obiteljskom imanju u hladovini uz presušenu Lišticu. Vanjskomu se slavljtu pridružio i bivši pološki župnik don Jakov Renić iz Vinice. Sretna je okolnost da Magdalenin brat Tomislav i nevjesta Nevenka danas slave 25. obljetnicu svoga vjenčanja. Župnik je don Pero imao jutarnju sv. Misu za cijelu obitelj. Bilo s Božjim blagoslovom!

EPISKOPI KOD BISKUPA

Mostar, 10. kolovoza 2018. - U petak, 10. kolovoza 2018., dosadašnji zahumsko-hercegovački i primorski episkop **Grigorije Durić** zajedno s novoizabranim episkopom iste Eparhije **Dimitrijem Radenovićem** susreo se s biskupom **Ratkom Perićem** na Ordinarijatu u Mostaru. U pratnji episkopâ bio je mostarski paroh o. **Radivoje Krulić**, mostarsko-nevesinjski namjesnik.

Episkop Grigorije na proljetnom zasjedanju Arhijerejskoga sabora Srpske pravoslavne Crkve (SPC) 9. svibnja 2018. izabran je za arhijereja Eparhije ili Dijeceze Frankfurtske i sve Njemačke. Ustoličenje je zakazano za 16. rujna ove godine u Düsseldorfu.

Istoga dana u svibnju izabran je za zahumsko-hercegovačkoga episkopa jeromonah Dimitrije Rađenović, nastojatelj manastira u Dužima kod Trebinja. A sveta liturgija hirotonije i intronizacija predviđena je za 23. rujna u sabornom hramu Preobraženja Gospodnjega u Trebinju. Obrede predvodi srpski patrijarh Irinej Gavrilović.

Biskup je Ratko uputio pisane čestitke novoizabranim Arhijerejima 14. svibnja ove godine.

Novoizabrani episkop Dimitrije ovom je prilikom uručio biskupu pozivnicu za prisustvovanje njegovoj episkopskoj hirotoniji, na čemu je biskup iskreno zahvalio.

Razgovor je protekao u bratskom ozračju do-tičući se suvremenih tema, osobito fenomena ise-jenja brojnih vjernika-članova i jednoga i drugo-ga naroda u zapadne zemlje. Svi svjesni, i episkopi i biskup, da Duh Sveti svakomu svom apostolu, poput sv. Pavla, u svakom gradu jamči da ga čeka-ju okovi i nevolji, ali i Duhova velika milost.

Godine 1969. osnovana je Eparhija zapad-noeuropepska SPC s sjedištem u Parizu.

Godine 1990. od te Eparhije formirane su dvije: Srednjoeuropska sa sjedištem u Himerstiru i Bri-tansko-štokholmska sa sjedištem u Stockholmu.

Godine 2011. od Srednjoeuropske eparhije odvojena je Eparhija austrijsko-švicarska.

Godine 2015. Srednjoeuropska eparhija pre-imenovana je u Eparhiju Frankfurtsku i cije-le Njemačke sa sjedištem u Frankfurtu. U toj je Eparhiji vladika Grigorije novi episkop. Prema njemačkim statistikama u Njemačkoj živi više od 400.000 Srba.

VELIKA GOSPA U NEVESINJU

Nevesinje, 15. kolovoza 2018. - U Nevesinju u ponovo izgrađenoj crkvi koja je zatemeljena 2007., a posve dogotovljena s pripadnim okoli-šom 2018., na Veliku Gospu ove godine sv. Misu predvodio je biskup iz Mostara Ratko Perić u dogовору са župnikom don Antom Luburićem. Na znak velikoga crkvenoga zvona, asistencija s koncelebrantima i predvoditeljem Euharistij-ske svečanosti pošla je iz Oratorija sv. Pavla, za-ustavila se pred glavnim ulazom, gdje je župnik pozdravio biskupa i sve vjernike. Podsjetio je na brojne ugledne osobe iz povijesti nevesinjskoga kraja u redovima svećenika, redovnika, kulturnih djelatnika, književnika, akademika. A poseban je naglasak stavio na trebinjskoga biskupa Tomu Budislavića koji je rodom iz nevesinjskoga Budisavlja. Njemu je u čast priređena i pričvršćena spomen-ploča na stupu koji drži zvonik crkve, a na kojoj stoji upisano:

O 410. obljetnici smrti
TOME BUDISLAVIĆA
trebinjskoga biskupa (1606.-1608.)
liječnika i dobrotvora
rođenoga od roditelja
iz Budisavlja nevesinjskoga, 1545.
za ponovne izgradnje
crkve Velike Gospe
ovu spomen-ploču postavi
Župa Nevesinje
15. kolovoza 2018.

Župnik je na kraju svoga pozdrava zamolio biskupa da otkrije spomen-ploču. Uz crkvene pjesme, koje su predvodile školske sestre franjevke Mostarske provincije, koje su bile djelatne u gradu Nevesinju od 1924. do 1949. S biskupom i

župnikom bili su nazočni svećenici, bilo u konce-lebraciji bilo u ispjovjedaonicama:

msgr. Željko Majić, generalni vikar,

msgr. Anto Brajko, pomoćnik u mostar-skoj katedrali,

msgr. Luka Pavlović, župnik iste katedrale,

don Đuro Bender, župnik Gradine, dekan Broćanskoga dekanata,

don Ante Komadina, direktor Biskupijskoga caritasa u Hercegovini,

don Ante Pavlović, ravnatelj Katehetskog ure-da hercegovačkih biskupija,

don Ivan Bijakšić, župni vikar župe Blagaj-Buna,

don Pero Miličević, biskupov tajnik, i skupina svećeničkih pripravnika.

Bili su nazočni predstavnici Eparhije zahumsko hercegovačke s o. Aleksom Zubcom na čelu, konzul Republike Hrvatske u Mostaru dr. Marko Babić.

Naroda je bila puna crkva, a prema nekim pro-cjenama bilo je još više vjernika pred crkvom. Lju-di su pristigli iz raznih strana svijeta, kamo su bilo oni sami ili njihovi roditelji tijekom vremena od-selili. Na kraju sv. Mise župnik je zahvalio svima, napose onima koji su nesebično pomogli da se ova divna crkva u čast Gospinu opet sretno podigne.

Prenosimo biskupovu propovijed:

Braćo svećenici, časne sestre, bogoljubni vjer-nici!

Vratimo se 11 godina unatrag, u 2007., kada smo na današnju svetkovinu blagoslovili temelje ove crkve po drugi put podignute u slavu Pre-svetoga Trojstva i u čast Blažene Djevice Marije - Velike Gospe. Postavljen je i spomen-biljeg toga Božjeg blagoslova na ulazu u crkvu. Marom i ra-dom župnika don Ante i vrijednih mu suradnika

dospjelo se do 2011. godine kada je generalni vi-kar don Srećko Majić - Bog mu dao vječni mir! - blagoslovio, opet na Veliku Gospu, oltar za javnu uporabu. Bogu hvala, mogli smo prošle godine, ponovo na Veliku Gospu, blagosloviti ovu crkvu, posvetiti oltar i promovirati monografiju od 670 stranica pod naslovom "Katolička Crkva u Nevesinju i Gornjoj Hercegovini" pod nakladništvom ove župe. Tada sretno zatemljana, a danas još sretnije završena od poda do stropa, od temelja do zvona i križa, iznutra i izvana, i na nju postavljena znamen-ploča s druge strane oltarišta, izvana, s bitnim povijesnim pothvatima i godinama. Možda ćeš reći: kako to niste mogli uraditi u manje godina? A pokušaj razumjeti kada ti se kaže da su za prijašnju crkvu na ovom istom mjestu od kresanja kamena u Sopiljima od 1900. do vraćanja kamena prema Sopiljima prošle 92 godine a da crkva nije bila ni dovršena, ni blagoslovljena, ni posvećena. Stoga zahvaljujemo Bogu na ovom daru. Hvala Velikoj Gospo na njezinoj pomoći i zagovoru kod Boga. Božji blagoslov župniku i svima koji su na bilo koji način pridonijeli izgradnji ove skladne Gospine crkve i njezina okoliša. I blagoslov svima vama koji ste danas dohodočastili da dostoјno - molitvom i pjesmom, srcem i glasom - proslavimo Gospin nebeski rođendan.

Vratimo se 150 godina unatrag kada je 1868. pokrenuto pitanje utemeljenja župe za nevesinski kraj. Rasprava se potezala od Beča, Sarajeva i Mostara do Dubrovnika više od 30 godina, dok nije 1899. osnovana župa ovdje u Nevesinju, a da joj nisu bile pravo ni granice određene. Osim naznake na ploči, naći ćete iscrpno i dokumentarno opisano sve u spomenutoj knjizi, monografiji. Župnik je predložio a Ordinariat rado prihvatio i ovim potvrđuje da se od ove Velike Gospe 2018. do sljedeće Velike Gospe 2019. obilježi "Godina nevesinske župe" uoči sljedeće pune 120. obljetnice uspostave župe, 1899.-2019. To jest:

Godina veće molitve i rasta u pobožnosti župljana prema Gospo, u zajedničkom moljenju njezine krunice i u drugim vjerničkim zazivima;

Godina većega rada i mara na slavu Božju i na dobro svih ljudi;

Godina većega zauzimanja za održiv povratak na pradjedovska ognjišta;

Godina ne-seljenja u druge zemlje nego Godina zdrava i životna snalaženja na ovim povijesnim i današnjim Bogom-danim prostorima.

Vratimo se 410 godina unatrag i prisjetimo se da je iz ovoga nevesinskog kraja, točnije iz Budi-

savlja odselio u Dubrovnik Boško Budislavić ko-jega je potomak Toma, rođen 1545. bio trebinjski biskup od 1606. do 1608. i da je prije izbora, imenovanja i ređenja ostavio oveću svotu novčanih sredstava i imovine za podizanje sjemeništa i uzdržavanje školaraca sjemeništaraca za tu biskupiju koja se upravo početkom 17. stoljeća počela opravljati, crkve obnavljati, župnike namještati, župe otvarati. Zanimljivo je da su prve dvije novootvorene župe bile posvećene upravo Blaženoj Djevici Mariji: Ravno Maloj Gospo, Gradac Velikoj Gospo. Danas od svega 15 župa 7 ih je Gospinih. Tada je, i kroza svu povijest, sve do 1890. Nevesinje bilo sastavni dio Trebinjske biskupije. Čak je nakon 384 godine dio te svote biskupa Tome dopao Trebinjskoj biskupiji 1990. godine. Kao spomen na taj dar, na njegovo biskupstvo i na njegov prelazak iz ovoga u bolji svijet, ovih smo dana priredili i u početku ove sv. Mise otkrili spomen-znak na ulazu u ovu crkvu da ne zaboravimo pravih dobrotvora a i da sami činimo dobro svima, ne samo domaćima u vjeri, nego osobito onima najpotrebnijima bilo kojega jezika i uvjerenja.

Vratimo se 500 godina unatrag, u 15. stoljeće, kada su po ovim našim gorjima i ravnicama nicale nekropole stećaka raznih oblika, ukrasa, slika i tekstova. Računa se da ima oko 60.000 takvih stećaka u BiH, a samo na nevesinskom području-općini 3.884. Ljudi su na tim nadgrobnim spomenicima - stećcima umjetnošću izražavali vjeru u vječni život i zato simbolične slike obično predstavljaju prijelaz između sotonskih ralja koje zjape na apokaliptičnu Ženu, Blaženu Djevici Mariju, koja zagovara svoje pobožnike i provodi ih u nebo. Ovih mi dana jedan prijatelj posla slike s jednoga stećka iz Ježeprosine, jednoga od 20 sela u području Bjelimića kod Visočice. Na pročelju, iznad glave pokojnika, nalazi se veliki rascvali križ:

Križu sveti, stablo svako zavidi ti čarni sjaj,
S takvim lišćem, cvjetom, plodom nikoji ga
nema gaj.

Rascvali križ smatra se simbolom raja, a on se na pročelju stećka kao glavni motiv ukazuje kao kruna nad likom Žene. Ispod je kamena slika Žene s ukoso spuštenim rukama do kojih dopiru zmajske ralje. Ni dva joj zmaja ne mogu ništa. Nameće se misao da je posrijedi doista Gospa.

Na drugoj strani stećka uočljiv je gornji vjenac sa sedam osoba - četiri ženske i tri muške osobe - koje predstavljaju spašenike u nebu. A u donjem redu opet biblijska Žena ispružila ruke,

a Zmaj svojim raljama na nju. Ona samo malo uzmaknula rukom, a vitez - možda simbol arkanđela Božjega - protivnik zmaja paklenoga, pruža joj desnicu. Pa ako se prokleti paklenjak drznuo udariti na Gospu kako ne će na bilo koga od nas? On je napastovao i Isusa u pustinji, napastovao je i apostole u njihovu životu, napastuje i svakoga čovjeka na ovome svijetu. Napastuje, tj. napada, navodi na grijeh, osobni i društveni, nagovara na zlo: na nepoštovanje roditelja, na ubijanje života, i abortusom i ratom, navlači na krađe, na laži, na bludnosti, napose na preljube u ovom preljubničkom i grješničkom naraštaju, kako ga Gospodin Isus naziva (Mk 8,38). Napasnik uživa kada mi na njegov napasnički poticaj griješimo, kada ne poštujemo Božjega zakona koji nam daje ljudsko dostojanstvo, omogućuje vjerodostojno čovještvo i koji nas vodi u život vječni.

Vjera nas uči, pa i s ovih višestoljetnih stećaka naših starih pradjedova, da nam u toj našoj borbi pomaže Blažena Djevica koja je pobijedila silu đavla paklenoga.

Vratimo se 2000 godina unatrag, u I. stoljeće, kada je Bog po svome posebnom privilegiju Blaženu Djevicu Mariju, Majku svoga Sina, nakon što je završila ovozemni tijek života, dušom i tijelom uznio u nebesku slavu.

Ali i još više: ni u jednom se ljudskom biću svemogući Bog nije tako očitovao kao u Djevici iz Nazareta. Božje je to djelo. Nju je velikodušno ukrasio s četiri veličanstvene povlastice - istine koje nema nijedna žena na ovome svijetu. Ali nije joj to dao radi nje same, nego radi sebe samoga i radi cijelog čovječanstva pa onda i radi njezine slave. A ona na sve to ponizno pristala i odgovorila kao službenica Volje Božje.

Prva povlastica, *Ona je Bezgrješno začeta*. Definicija istine, 1854. Jedina od ljudi začeta bez

iskonskoga grijeha: "zmijin dah ne okuži ti grud", čisto srce! Živjela je ne samo bez iskonskoga, nego i bez ikakva osobnoga grijeha. Nije se trebala ni krstiti ni isповijedati. Ona je jedina proživjela ovaj mukotrpni i prognanički život bez ikakva prigovora Bogu i njegovu planu spasenja. Zato je i Bog s njom uvijek bio zadovoljan, jer mu je bila vjerna, voljena i poslušna kći. Ona nam je u tom poslumu ne samo velik primjer, nego i velika pomoć. *Pomoćnice kršćana!*

Druga povlastica, *Ona je Djevica - Majka*. Istina proglašena na Drugom carigradskom koncilu, 553. Istodobno i Djevica i Majka. Bogu se Ocu svidjelo da samo preko Žene - Majke, koja je osjenjena Duhom Svetim, dođe vjekovječni Sin Božji na ovaj svijet i povede čovječanstvo za sobom u prostranstva vječnoga blaženstva i sreće. Ona je, sačuvavši slavu djevičanstva, začela Jedinorođenoga Sina Božjega, majčinski prosula svijetom vječno svjetlo Isusa Krista. *Djevice nevina, Majko Kristova*, pomoći naše nemoći!

Treća povlastica, *Ona je Bogorodica*. Definicija istine na Efeškom konciliu, 431. Nije rodila samo ljudsko tijelo Isusovo. Sin je Božji u vječnosti po naravi Bog, Jedinorođeni Sin, Svetlo od Svetla, pravi Bog od pravoga Boga, Druga Božanska osoba, a u vremenu je iz Djevice Marije uzeo svu ljudsku narav, osim grijeha. Otajstvo Utjelovljenja. Ona je rodila Bogočovjeka, Isusa Krista u vremenu. Zato nije nikakva "božica", nego uzvišena Bogorodica u ovom vremenu! *Majko Stvoriteljeva, Majko Spasiteljeva*, zagovaraj nas!

Četvrta povlastica, *Ona je Uznesena u nebesku slavu*. Definicija istine, 1950. Jedina koja je, završivši ovozemaljski životni put, bez obzira ili samo usnula ili pravo umrla, dušom i tijelom uznesena u nebesku diku, gdje sa Sinom svojim vjekuje i kraljuje. *Kraljice na nebo uznesena!* Moli za sve nas.

STOLJETNICA ŽUPE GRADINA

Gradina, 29. kolovoza 2018. - Potkraj I. svjetskog rata (1914.-1918.) osnovano je čak sedam župa u Hercegovini, i to 1917. godine: Čapljina, Izbično, Jablanica, Kongora, Rotimlja, te 1918.: Gradina i Ploče-Tepčići.

Na svetkovinu Mučeništva sv. Ivana Krstiteљa, popularno zvanoga Glavosjek, 29. kolovoza 2018. obilježena je 100. obljetnica župe Gradina.

Župnik don Đuro Bender pripremio je župu na to slavlje duhovnom trodnevnicom koju je vodio don Damir Stojić, salezijanac. Svake je večeri pjevala crkveni zbor, osim s Gradine, također iz nekih drugih župa i crkava. Sv. Mateja, Dobroga Pastira, Blagaj-Bune.

Za samu svetkovinu pozvan je biskup Ratko da predvodi Misno slavlje u župnoj crkvi. Uz

mnoštvo naroda sudjelovalo je oko 40 svećenika, biskupijskih i redovničkih. Evangelje je otpjevao don Ivan Bijakšić. U asistenciji sudjelova je određen broj ministranata koje je pripremio župni vikar don Marin Krešić. Zbor sastavljen iz više crkvenih korova uvježbao je domaći sin don Dragan Filipović, koji je prošle godine skladao sv. Misu, a za ovu prigodu preuređio neke njezine dijelove kao svoj dar župi za ovu Stoljetnicu. Svirali su: Tamburaški sastavi iz Bijelog Polja, Kruševa i Bune. Pjevali: zborovi iz Cima, Rotimlje, Gradine, Čapljine i Kruševa. Solisti: M. Jarak, K. Milićević, H. Merdžo i M. Perić. Zborom je dirigirao D. Kožul.

U početku sv. Mise župnik je u pozdravnom govoru podsjetio na značajnije povijesne pragove župe. O njoj je priređena i monografija koja će biti predstavljena na akademiji 15. rujna sljedećeg. Bit će to drugi dio proslave. Na kraju sv. Mise zahvala svima, napose Gospodinu Bogu himnom "Tebe Boga hvalimo". Nakon blagoslova otpjevana je i himna "Lijepa naša".

Uzvanici su nastavili s ugodnim raspoloženjem pod postavljenim šatorima u crkvenom dvorištu.

Prenosimo biskupovu homiliju na evanđeoski odlomak (Mk 6,17-29)

Ivanovo zvanje. Ivan, sin Elizabete i Zaharije, trebao je po rodu i zakonu naslijediti svoga oca i biti svećenik u Hramu. Ali kada je odrastao, po Božjem se nadahnuću otisnuo u judejsku puštinju. Razvio se u prvorazredna propovjednika tako da je k njemu hrlilo i staro i mlado, i zdravo i bolesno iz cijele Palestine.

- Božja ruka bijaše nad njim, a on savršeno slijedio sjenu Božje ruke nad sobom. Ivan je primjer koji pokazuje kako je Bog onaj koji dijete oblikuje i dušom i tijelom i daje mu životno zvanje. Sve preko roditelja, koji su također njegovo velebno djelo.

Ivanovo propovijedanje. Zbog svojih propovijedi i krštenja, kojim je dijelio oproštenje grijeha, ali ne i posvetnu milost, bio je pretećom Isusa Krista kojega je također nekom zgodom krstio u rijeci Jordanu, gdje se pojавilo Presveto Trojstvo - Otac koji reče: "Ovo je Sin moj ljubljeni, u njemu mi sva milina"; Sin Božji Isus Krist i Duh Sveti u liku goluba. Jedno razdoblje javnoga djelovanja glasoviti je Krstitelj proveo u Pereji i Galileji, palestinskim pokrajinama koje su bile pod upravom četverovlasnika Heroda Antipe. Ovaj se knez An-

tipa, dostojan svoga oca zlikovca Heroda "velikoga", velikoga po zlu i kršenju Božjih zapovijedi, oženio, iz političkih motiva, pogankom, kćeri susjednoga kralja Arete, Nabatejca, iz Sirije.

- Ivan je Božju riječ proživljavao, širio, ljudе pozivao, poticao, opominjao, korio, prorokovao: Ne budeš li ovakav, bit će ti ovako!

Herodovo rodoskrnuće. Nekom je zgodom Herod otišao u Rim, gdje je živio njegov polubrat Filip sa ženom Herodijadom i kćeri Salomom. Nesreća je Heroda Antipu natentala da se zapleo u bratov obiteljski život. Dogodilo se ono najgore: bratu je Filipu oteo vlastitu ženu, inače svoju pravu nećakinju i ujedno nevjestu, odveo je iz Rima i dovukao k sebi u Galileju, i nju i njezinu kćer. A svoju zakonitu ženu, Kipros, otjerao iz čista mira njezinu ocu Areti Nabatejcu; zapravo ona je - da bude sramota manja - čim je naslutila, valjda "u letu ptica"¹ - što se iza brda valja, sama umaknula k svojima, prije Herodova dolaska u dvor.

- Zlo osvaja svijet, počevši od kralja, koji krši 6. Božju zapovijed, te tako zavodi i narod. Kakav kralj, takav i sav njegov živalj!

Herodov poraz. Preljubnik je Herod doživio prvorazredan slom u Galileji i cijeloj Palestini, i zbog preljuba i zbog rodoskrnuća, a malo kasnije između punca Arete i zeta Antipe izbio je pravi rat gdje je Antipa izgubio bitku, čak i nešto graniče. Antipa je zatražio pomoć od Rimljana te tako spasio živu glavu.

- Previše je očekivati da te Bog blagoslivlje i nagrađuje, a ti činiš zlo za zlom!

Ivanov ukor. Tu je javnu sablazan preljuba i rodoskrnuća oštro ošinuo i sam Krstitelj u jednoj svojoj vatrenoj propovijedi braneći Božji zakon i spočitavajući Herodu, liscu (Lk 13,32), u lice: "Ne smiješ imati žene brata svojega!" (Mk 6,18). Ne znamo gdje su se i kada susreli Krstitelj i Herod, ali znamo da se Svetac usmjelio skresati u brk kralju njegov javan dvostrukim grijeh. Svi su oni dobri bili na Ivanovoj strani, a protiv kralja. To je bio Herodov drugi slom u očima naroda Božjega.

- Opomena za opomenom, ali kralj misli da on može zlo raditi i dobru se nadati!

Herodijadina mržnja. Herodova žena nije dopustila da takav javan prijekor njezinoj osobi ostane bez kazne. "Herodijada ga mrzila i htjela ga ubiti, ali nije mogla jer se Herod bojao Ivana" (Mk 6,19-20). Zatražila je od svoga muža preljub-

¹C. TOMIĆ, *Ivan Krstitelj*, str. 117.

nika ne samo Ivanovo uhićenje, nego i njegovo smaknuće. Herod ga je tada zaštitio od smrti, bojeći se naroda koji je Ivana smatrao Prorokom.

- *Svađa na dvoru: kraljica želi Ivana ubiti, kralj ga želi zaštititi, boji se naroda! Vidjet ćemo kako će završiti.*

Poštovanje prema Ivanu. Dok je Herodijada mrzila i htjela Ivana smaknuti, Herod se sa svoje strane boji i Ivana, ne samo naroda, "znajući da je on čovjek pravedan i svet, pa ga je štitio. I kad god bi ga slušao, uvelike bi se zbrunio, a rado ga je slušao" (Mk 6,20). I vjerojatno učinio dosta stvari na njegovu proročku sugestiju.

- *Gdje ga je Herod Antipa slušao, zašto bi se zbrunio, zašto ga je rado slušao - očito kompleksna osoba!*

Herodov pristanak. Ipak Herod je popustio svojoj priležnici. Čim se situacija malo slegla, Herodijada je intervenira kod kralja: on "posla i uhići Ivana i baci ga svezana u tamnicu" (Mk 6,17). Josip Flavije, židovski pisac, opisuje da ga je Herod bacio u Maheront, zloglasan rimski zatvor u Palestini.² Glavni je, dakle, motiv bila mržnja žene Herodijade, a kralj popuzan.

- *Ovaj svijet: Preljub. Mržnja. Zlo s gorim idu u akciju. Mora pasti Ivanova glava. Isus ondašnji naraštaj naziva "preljubničkim i grješničkim" (Mk 8,38).*

Ivanovi susreti s učenicima. S Ivanom su bili u češćem kontaktu njegovi učenici koji su ga informirali o važnijim događajima u društvu. Isus kao da nije pokazao nikakve brige za svoga rođaka Ivana u tamnici. Je li se u tim trenutcima i Ivan uzdrmao u svojoj vjeri? U svakom slučaju neki su se Ivanovi učenici pokolebali u uvjerenju da bi Isus bio pravi Mesija. Trebalо je tu sumnju riješiti. Kako?

- *Ne sablažnjava me da je i Ivan imao potresa i kriza u vjeri. Začudio bih se da je popustio. Ali to nije. Herojski ustrajao do kraja.*

Ivanovi učenici s Isusom. Stoga ih Ivan šalje Isusu da ga upitaju: Jesi li Ti onaj koji ima doći ili da drugoga čekamo? A upravo toga dana Isus je činio brojna čudesna lječeći ljude od raznih bolesti i izgoneći đavle iz opsjednutih. A mnogima slijepima vratio je očinji vid. Isus reče tim učenicima da jave Ivanu što su čuli i vidjeli: slijepi progleđaju, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda Evanđelje. "Blago onima koji se ne sablazne o mene" (Lk 7,20). Kako su se ove riječi dojmile Isusovih učenika, ne znamo.

- *Isus ne otkriva svoga plana. Neka se i Ivan i njegovi učenici slobodno opredijele. U tome je sav rizik i sva snaga i zasluga čovjekova!*

Isus o Ivanu. Znamo, međutim, što je Isus rekao o Ivanu: "A kada Ivanovi glasnici odoše, poče Isus govoriti mnoštvu o Ivanu. 'Što ste izašli u pustinju gledati? Trsku, koju vjetar ljuj? Ili što ste izašli vidjeti: Čovjeka u mekušaste haljine odjevena? Eno oni u sjajnoj odjeći i raskošju po kraljevskim su dvorima. Ili što ste izašli vidjeti? Proroka? Uistinu, kažem vam, i više nego proroka!" (Lk 7,24-26).

- *Nitko nije čuo veće pohvale o sebi na ovome svjetu od Ivana: nit je trska niti je mekušac, nego više od proroka. Preteča Isusov! Kada te Isus pohvali, onda si pohvaljen. Kada te svijet hvali, kuku tebi!*

Herodov rođendan. Ivan je proveo neko vrijeme - možda i više mjeseci - u tamnici u Maherontu, ali Herodijada nije smanjivala mržnje i žeљe za uklanjanjem svoga opominjatelja i kritičara. Tražila je pogodan čas. I našla ga. Herod je slavio rođendan i priredio gozbu "svojim velikašima, časnicima i prvacima galilejskim" (Mk 6,21). Znamo dalje za ples Herodijadine kćeri Salome, koji se plaho svidio pijanu kralju i sustolnicima. Znamo za kraljevu krivu zakletvu da će joj dati i pola kraljevstva, što ona nije ni razumjela. Znamo za Salomino pitanje materi Herodijadi što će iskati od kralja. Znamo i pakleni plan Herodijadina da se odrubi Ivanova glava i donese na pladnju plesačici među pijane uzvanike.

- *Preljub je izazvao opomenu, opomena mržnja, mržnja odluku - odrubiti glavu!*

Ivanov glavosjek. Tako se dogodila smrt - glavosjek - najvećega rođena od žene, nagrada besramnoj plesačici, naplaćena zakletva prebrzo izrečena i zločinački ispunjena, kako bi rekao sv. Augustin. I Židovi ostaše šokirani i pripisaše božanskoj odmazdi Herodov poraz kada je dopao u ruke punca mu Arete.

- *Ples, pijanstvo, ludo/obećanje, krivokletva, zao savjet, glavosjek za rođendan, da se razotkriju namislji ljudskih srdaca. Pobjeda zla na kraću stazu, a na dulju ostaje mučeništvo kao svjedočanstvo.*

Ivanov pokop. Ivanovi učenici, čuvši za Krstitevnu smrt, "dodoše, uzeše njegovo tijelo i položiše ga u grob" (Mk 6,29). Utjecaj Ivanov nije prestao s njegovom smrću. U prvoj Crkvi bila je jedna sljedba koja je čuvala samo Ivanov krst (Dj 18,25; 19,3), koje se u početku držao i Apolon, je-

²J. FLAVIJE, *Antiquitates Judaicae - Židovske starine*, XVIII., V. 2.

dan od najsvjetlijih učenika prve Crkve, dok nije doznao za Isusa!

- *Isus nije bio na Ivanovu sprovodu. Imao je razloga. I on će se suočiti s Herodom.*

Ivanov grob mjesto je hodočašća od polovice četvrtoga stoljeća u Šebasti u Samariji. Vjerojatno su učenici tamo prenijeli njegove kosti iz Maheronta. Ali mu je car Julijan apostata (331.-363.), nećak cara Konstantina, godine 362. djelomično spalio kosti. Dio je relikvija odnesen u Jeruzalem. Ipak grob mu je u Šebasti bio prošteničko mjesto, koje spominje i sv. Jeronim - i da su se događala čudesa.

- *Ne umire sav čovjek. Ostaje mu duša. Ne završava sve s grobom - Bog Ivana proslavlja. Koliko ima Ivana - neka dignu ruku! A koliko onih s imenom Herod?*

Ivanovo štovanje. Tko bi mogao popisati ne samo Ivane na svijetu, nego i liste crkava i kapelica posvećenih sv. Ivanu Krstitelju? U našim

biskupijama, barem šest župnih crkava: ova Gradina (Glavosjek); zatim Konjic, Rakitno, Roško Polje, Ružići, Stjepan Krst (Rođenje Ivanovo).

Vraćajući se prije dvije-tri godine iz Rakitna s uočnice večernje sv. Mise, gledam iz auta barem desetak krijesova, ivanjskih vatara po brdima. Običaj stoljećima uvriježen uoči Ivanjdana.

Čestitka. Ova je župa Gradina u 100 godina od utemeljenja doživljavala razne dogodovštine: preimenovanja, razgraničenja, diobe, seobe, nesloge, promjene uprave... Nema razloga danas, na 100. obljetnicu postojanja, ne biti zdravo ponosna na vjernost Bogu, na štovanje Ivana Krstitelja, na sakramentni život, na duhovna svećenička i redovnička zvanja, na ustrajnu crkvenu liniju, na gradnju crkve i župnoga stana i tako redom.

Svima vama čestitka za današnju svetkovinu sv. Ivana Mučenika. Sretno i s blagoslovom u nove obljetnice!

IZVJEŠĆA S KRIZMENIH SLAVLJA

BOGA POŠTUJ, A NE PSUJ!

Čapljina, 2. travnja 2018. - Na uskrsni nedjeljak, 2. travnja 2018., sv. krizma u Čapljinama, župi sv. Franje Asiškoga, u Pastoralnom centru. Na redu su završni osnovci, devetoga zareda, dvadeset i dvoje na broju kojima su se priključile i dvije odrasle osobe. U koncelebraciji su, uza župnika don Ivana Kordića, još tri svećenika. A, nakon što su i neki drugi svećenici bili slavili sv. Mise u župama, našli su se na čestitkama. Jedan učenik u ime svojih vršnjaka pozdravlja biskupa i moli da prikaže sv. Misu za njih, za njihove obitelji i cijelu župnu zajednicu, napose da podijeli sedam darova Duha Božjega. A učenica uručuje buket proljetnoga cvijeća. Župnik izražava dobrodošlicu u ime cijele župe. Krizmanici čitaju misna čitanja i predvode vjerničke molitve. Župni zbor započinje uskrsne pjesme. Goran, svećenički pripravnik treće godine bogoslovije, asistira u misnim obredima, a među krizmanicima je i njegova mlađa sestra.

Biskup Ratko zahvaljuje na pozdravima i uvodi u Misno i krizmeno slavlje.

Župnik navješćuje sv. Evandželje (Mt 28,8-15) o Isusovu uskrsnom susretu s vjernim ženama. A čita se i odlomak o prijevari židovskih svećeničkih glavarima: s pomoću "mnogo novaca" zamoliše rimske vojnike da kažu: "Noću, dok smo mi spavalii, dođoše njegovi učenici i ukradoše ga". A vojnici će: Uzoriti Veliki svećeniče, kako ćemo Pilatu reći da smo spavalii, otpust će nas s posla! Ali glavari svećenički bijahu spremni i na još jaču, uzvišeniju, novčanu prijevaru: "Mi ćemo ga uvjeriti i sve učiniti da vi budete bez brige". Što mislite s čime su glavari svećenički sa starješinama "uvjerili" upravitelja Poncija Pilata? S više ili

manje novca nego li vojnicima? I razglasilo se to podmićivanje među Židovima ne samo do onda, nego, evo i "do danas"!

Biskup u propovijedi govori o daru Pobožnosti koji krizmanici primaju u sakramantu sv. potvrde. Pobožni su oni učenici i učenice koji se ravnaju PO-BOŽJU, po Božjem zakonu, po Božjim zapovijedima, po Božjem Evandželju. Pobožan si ako ne izgovaraš ime Gospodnje uzalud, kako kaže Druga Božja zapovijed. Ako ne vrijedaš Boga koji ti apsolutno nije ništa krv. Gonjaš loptu uz igralište - niz igralište i samo Boga psuješ kao da si jutros iz pakla izišao od vragova i naučio njihov bogohulni jezik. Zar ikada ikoga na ovome svijetu tako pogrdno vrijedaš bogohulnom psovkom kao što vrijedaš dobrog Oca nebeskoga koji ti je dao sve organe da možeš govoriti, sve organe da možeš probavljati hranu, sve organe do možeš biti živčano zdrav, a ti živčano psuješ Svetinje Božje! Kako bi bilo, da svaki put staviš 10 maraka u crkvenu kasu za pokoru kada izgovoriš kakvu đavolsku psovku proti Boga i njegovih svetaca? Pa ćeš vidjeti kako ćeš prebrzo prestati. Znači, za tebe je važnije 10 marka nego svemogući i sveznajući Bog! Kakva je to duša, savjest i vjera? Krizmanici, ne izlazite iz ove crkvene dvorane a da čvrsto ne odlučite nikada više Boga vrijedati bezobraznim izrazima; da čvrsto ne odlučite djelovati na druge kako ne bi nikada Boga psovali u vašoj nazočnosti. Zato se i obnavljaju krsna obećanja u kojima se odričemo vraka, njegova sjaja, njegove psovke, a izražavamo vjeru u Boga da nam se smiluje i da nam pomogne u provedbi naših odluka da nikada svojim jezikom Boga ne uvrijedimo.

KOLIKO BI BILO GOMILÂ KAMENJA U HERCEGOVINI?

Drinovci, 7. travnja 2018. - Na vazmenu subotu, 7. travnja 2018., uoči Bijele nedjelje ili Mataloga Uskrsa, slavljenja je sv. krizma u župi Drinovcima, u Grudskom dekanatu. Župnik fra Josip Mioč i pomoćnik mu fra Velimir Bagavac vodili su dva razreda srednjih škola, prvi i drugi, pripremajući učenike za ovaj svečani i jedinstveni dan u njihovu životu. U koncelebraciji s biskupom Ratkom, osim spomenutih drinovačkih franjevaca, sudjelovali su don Željko Majić, generalni vikar hercegovačkih biskupija i sin ove župe; fra Stipe Marković, župnik iz susjedne Gorice-Sovića; don Pero Miličević, tajnik i župni upravitelj Gruda, a poslije je došao na čestitanje i grudski dekan fra Branimir Musa, župnik iz Tihaljine.

Okadivši oltar ukrašen za ovu zgodu, biskup je prije početka poslušao pozdravni govor koji su sastavili jedan učenik i učenica u ime njih 67, obučenih u bijele haljine. Dika ih je pogledat! Krizmanik je rekao da su došli danas u crkvu primiti pečat dara Duha Svetoga, osobito potvrditi u utvrditi ono što su do sada učili i vjerovali. Pozvao je biskupa da im podijeli sakrament sv. krizme te da se moli za njih i moli se s njima u ovoj svečanoj Misi i svetoj krizmi. Njegova je vršnjakinja, krizmanica, darovala rukovet cvijeća a biskup njima knjige: "Sjeti me se kada u raj dođeš!" i "Znamenita imena iz apostolskih vremena".

Župnik je potom uputio dobrodošlicu i zahvalio biskupu i ostalim svećenicima koncelebrantima, te pozdravio sve vjernike, osobito krizmanike i krizmanice i njihove roditelje i kumove. Ujedno je istaknuo vjeroučeničku redovitost na katehezama kroz ovu godinu dana, održavši s njima 46 vjeronaučnih susreta. Neki su redovito dolazili i iz susjednih Gruda. Župnik reče, što se tiče redovitosti, da je možda samo jedan izostanak po krizmaniku! Hvale vrijedno! Iz Drinovaca ima oko dvadeset živilih svećenika i oko trideset sestara, jedna od najblagorodnijih župa duhovnim zvanjima u Hercegovini.

Biskup je, uvodeći u sv. Misu, obećao krizmanicima molitve za njihov rast u vjeri i u Crkvi, i potaknuo ih da i dalje ostanu redoviti u vjerničkim zadaćama i otvoreni novim spasonosnim spoznajama u životu. Zahvalio je radnicima na njivi Gospodnjoj, župniku i župnom vikaru, na nesebičnu radu koji su uložili u pripremu ovih krizmanika.

Liturgijska su čitanja pripala kandidatima sv. potvrde, Evangelje don Željku, a molitve su vjer-

nika i sastavili i izgovorili sami vjeroučenici - krizmanici, njih osmero.

U **propovijedi** biskup je govorio o Duhovu daru *pobožnosti* i zloduhovoj napasti bogohule ili *bezbožnosti*. U vrijeme kada je živio Mojsije, otprilike 1250 godina prije Krista, bio je jedan mladićak, eto tako kao ti u prvoj klupi - da je bilo škole, išao bi u prvi srednje! - sin jedne Židovke koja se zvala Šelomit, i oca Egipćanina. Taj polu-Židov - polu-Egipćanin, jednom se nešto porječao sa svojim izraelskim vršnjacima. I u raspri pogrdi Ime Božje i teško Boga uvrijedi. Direktno protiv Boga i njegove zapovijedi: Ne izusti Imena Gospodina Boga svoga uzalud! Svi se stresoše od straha i strahote. Uvedoše pogrditelja u šator pa u zatvor. Odoše i upitaše Mojsija što će s njime učiniti. Nato Mojsije reče da ne može odmah odgovoriti te da će se posavjetovati s Bogom da se očituje volja Gospodnja, a dotle neka taj ostane u zatvoru. Onda Bog reče Mojsiju: "Izvedi psovača iz tabora. Potom svi koji su ga čuli neka stave svoje ruke na njegovu glavu. A onda, neka ga sva zajednica kamenuje!" Potom je Gospodin naredio Mojsiju: Reci Izraelcima: "Tko god opsuje Boga svoga, tko izgovori hulu na Ime Gospodnje - neka se smakne! Bio stranac ili domorodac, ako pohuli Ime Gospodnje - mora umrijeti!" Nato Izraelci izvedu psovača izvan tabora i zaspu ga kamenjem" (Lev 24,10-16.23). I tako psovač završi pod grudinom kamenja. Zašto tako strogo? - pitamo se. Zato što po tom psovaču ulazi zlo među njegove vršnjake i širi se poput teške zaraze i zločudna raka. Čitav je narod u opasnosti i pasti da počne Boga grditi i psovati. Zlo se suzbija u početku.

- **Koliko** bi bilo gomilâ kamenja u ovoj našoj Hercegovini, pita se biskup, kada bi se u našem narodu svi psovači kažnjavali hrpom kamenja? Duh nam Sveti daje dar po-božnosti, da budemo po-Božju, a mi okrenemo po-vražju, vrijeđajući hulama i Boga i bližnjega svoga. I to sve koristeći se svojim jezikom, koji je jedinstven organ u našem organizmu. Odakle taj tvoj jezik kojim Boga pogano vrijeđaš? Jesi li ti ugradio osjete slatka i slana, gorka i kisela u jeziku da lako prepoznaš što ulazi u usta i da ne oštetiš usne organe? Čovjeku je dan dar govora, preko jezika. Čovjeku je dan dar probave, i tu je uključen jezik. Vidiš li koliko ti dobra Bog daruje samo preko jezika, a ti tim istim jezikom bezumno vrijeđaš Boga, nazi-

vaš ga pogrdnim imenima. Bi li tebi bilo dragoo da te netko u razgovoru stalno naziva psom, kujom? Bog nam dao jezik da ga njime hvalimo i slavimo, a ne da ga grdimo i vrijeđamo. Zar ne vidiš da takvim pogrdama unosiš rak u svoj usta, u jezik? Želiš li da se taj rak proširi kroz cijelo tijelo, da se ta psovka raznese kroz cijelo selo, cio kraj?

Istanbulска. Taj je rak poput one Istanbulske konvencije, koja se predstavlja da štiti žene od nasilja u obitelji. A budući da je u tu konvenciju ugrađen "rod", iz kojega proizlazi da se može muško za muško udati, a da se žena ženom može oženiti, onda se time žena ne brani i ne štiti od nasilja nego se nad njom vrši nasilje u njezinoj naravi, u njezinoj naravnoj ženskoj ulozi supruge i zadaći majke. Vidiš li da je to rak protiv kojega se naravno borиш i u sebi, i u svojoj kući, i u svome razredu, i u svome društvu. Neka nam u tome pomogne Duh Sveti koji želi da budemo njegovi, po-Božjem zakonu, po zakonu koji je Bog ugradio u našu ljudsku - mušku i žensku narav, a ne u besmisleni "rod" da možeš stati pred matičara i reći da si žensko, a ti muško!

Nakon što su krizmanici, svjesno i svojevoljno, glasno obnovili odreknuće od sotone, od njegova sjaja, od njegove bogopsovke, od njegova

zavodenja, što su u njihovo ime na njihovu krštenju bili učinili njihovi roditelji i kumovi, sada su još glasnije izrazili vjeru u Presveto Trostvo, u Crkvu Božju, i pristupili sakramenu sv. potvrde primajući sedmerostruki dar. Župnik je čitao imena, a biskup je prilikom podjeljivanja krizme ponekoga ponešto i piupitao. Tako stade kod jedne krizmanice: Znaš li ti što je to Istanbulska konvencija? - To je da se žene udaju za žene! Dobro si razumjela! I je li to zaštita žena ili nasilje nad ženama? Jedan je srednjoškolac bio spreman prepričati čitav događaj s onim psovačem polu-Egipćaninom.

Na kraju Misnoga slavlja župnik je zahvalio Bogu na sunčanu danu a još više na Duhovu sedmerostruku daru. Zahvalio je i svima koji su pridonijeli da se ovo dvostruko slavlje ovako radosno doživi. Spomenuo je posebne zasluznike: župnoga vikara, franjevačke bogoslove, sestre, ministrante, pa sve do župnoga zbora koji je animirao pjesme u ovom Misno-krizmenom slavlju.

Nakon završna blagoslova krizmanici su se za uspomenu zajedno s biskupom i župnikom fotografirali na stepenicama ispred župne crkve. A župnik i župni vikar počastili misnike i bogoslove u župnoj dvorani. Hvala domaćinima!

ISTANBULSKA KONVENCIJA NA "TROJANSKOM KONJU"

Gabela, 8. travnja 2018. - Krizma na Gabeli u crkvi sv. Stjepana, prvomučenika. Župnik don Ante Đerek pripremao je petnaest školaraca osmoga razreda koji pohađaju osmogodišnju u Metkoviću i devetoga razreda koji pohađaju osnovnu u Čapljini. Oni su pravi vršnjaci u sve му, samo se Čapljinima računa šesta vrtička kao prvi osnovne. Zato imaju deveti razred. Dvoje njih biranim riječima pozdravljaju biskupa Ratka i svu zajednicu. Tako i župnik.

Blizanac. Biskup u propovijedi prikazuje susret Uskrsloga Krista i sumnjivca Tome Blizanca, apostola. Isus ga osobno uvjerava u istinitost Uskrsnuća, a još više hvali one koji ne vidješe a vjeruju u Uskrsnuće. Koliko je Toma bio ne vjeroval, koliko je sada provjerovao: Gospodin moj i Bog moj! Bila je to Isusova zorna pouka i za ostale apostole.

U Gabeli - Troja. Biskup je na kraju podsjetio na gabeosku legendu po kojoj je Roberto Salinas

Price, meksički proučavatelj stare Troje, premjestio taj slavni grad iz Male Azije u staru Gabelu na Neretvi, prije 50 godina, 1967. Čak je tijekom vremena o tome objavio tri knjige, i četvrta je bila na pomolu, ali ga je smrt prekinula. Unatoč tomu što su mu se znanstvenici smijali, on je ustrajao u svojoj teoriji do smrti, 2012. Njegova kći i zet donijeli su Salinasov pepeo i prosuli ga niz Neretu. Sjeti se, Trojo, da te nema!

Prava Troja, ona legendarna iz Homerove *Ilijade i Odiseje*, tisuću godina prije Krista, grad na obali Male Azije, danas Turske, poznata je i u Novom Zavjetu pod imenom Troada (Dj 16,8). Troja, sam grad i okolno područje bijaše Trojansko kraljevstvo. U susjednoj Grčkoj, preko Egejskoga mora, bila je državica - grad Sparta, borbena u svakom pogledu. Dogodilo se, sve prema poetskoj legendi, da se Paris, sin trojanskoga kralja Prijama, zaljubio u Helenu, ženu spartanskoga kralja Menelaja. Ne samo zaljubio, nego je živu oteo i doveo u Troju. Spartanci, pod vodstvom Odiseja i

Helenina brata Agamemnona udarili na Troju da oslobođe Helenu. Rat je trajao deset godina. Sve osvojeno i opustošeno, samo Troja ostala u zidinama i u njoj Helena koja se tri puta preudavala.

Trojanski rat. Kada Grci vidješe da ne mogu osvojiti Troje oružjem i ljudstvom, prijeđoše na prijevaru i lukavstvo. Sagradiše drvenoga konja, velikih razmjera, i ostaviše ga na obali nadomak Troje, postaviše jednoga vojnika koji je radozna-lim Trojancima tumačio da je taj konj namijenjen kao dar Troji u znak kapitulacije. Iako trojanska proročica Kasandra ponavljaše: "Ja se bojim Grka i kad dare nose" (*Timeo Danaos et dona ferentes*), Trojanci je ne poslušaše, nego uvukoše toga golemoga nesretnoga konja u Troju, koji je nazvan "trojanskim", iako su ga Grci izradili. Sada ćeš ti čuti: Kada je po noći započeo od veselja trojanski trijumf, i sve se opilo i povajalo po gradskim ulicama zbog "kapitulacije" Grka, iznenada iz drvenoga konja izletje skupina grčkih junaka s Odisejem na čelu, s mačevima i noževima, pobiju stražare, puste na glavna vrata druge grčke vojnike koji su se bili posakrivali iza brda, i pretvore Troju u prah i pepeo. Eto sve na prijevaru, s pomoću "dara".

Istanbulска konvencija. Vijeće Europe, sa-stavljenod 47 država, sastalo se u Istanbulu, 11. svibnja 2011. i donijelo Konvenciju o borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Konvencija ima Preamble, 81 članak i Dodatak. Taj međunarodni ugovor do sada su potpisale 24 zemlje. Druge se odupiru. Zašto? U toj se Konvenciji spominje pojам "rod" 21 put ("rodno utemeljeno-nog nasilja" - 9 puta! pa "rodni identitet", "rodna perspektiva", "rodno razumijevanje" itd.). "Rod" ili "gender" odvojen je od naravnoga spola muška i ženska, tako da je istanbulска dogma da se ljud-

sko biće rađa kao neutralno biće i ono određuje u životu što će biti: muško, žensko, životinja, homoseksualac, lezbijka, trans, pedofil i pedeset drugih takvih pojmova. To znači da je Konvencija i njezina "borba protiv nasilja" nad ženama u obitelji vanjski okvirni trojanski konj, veliki "dar" svijetu, a onaj 21 put spomenuti "rod" u Konvenciji jest 21 ideoološki vojnik naoružan mačem i bodežom, svaki spreman izletjeti i uništiti i Troju, i Spartu, i Europu. Međunarodni ugovor zakonski je jači od bilo kakva pojedinačna državnog zakona. Tako da je takozvana "Interpretativna izjava" još jedan "trojanski konj", doduše nacionalni, u ovoj "borbi protiv nasilja nad ženama". Stoga kada se kaže: "Čuvajte se Vijeća Europe" i kada darove donosi, znači da je Konvenciji cilj s pomoću protunaravne bezbožne ideologije "roda" uništiti Božji zakon muška i ženska, muža i žene, roditelja i djece, rađanja i odgajanja djece. Protiv zdrave i valjane ženidbe i obitelji kao temeljne stanice ljudskoga roda. ("Brak" se spominje 9 puta, i to 7 puta "prisilni brak"!). Prijevara je ono "protiv nasilja u obitelji", tj. cilj im je obitelj razoriti. U njoj se odvijaju ta "nasilja". Pa valjda ne će više biti nasilja kada ne bude obitelji!

Gabeljani, vi ste pregrmjeli "Troju" i "trojanskoga konja". Vi želite živjeti po Božjem zakonu. Pa i ovo petnaestero krizmanika znak je da se želite držati Božjih darova mudrosti i razbora, pravoga savjeta i spasonosna znanja, pobožnosti, jakosti i straha Božjega... držati se Božjih zapovijedi protiv svih ljudskih "konvencija" koje lažno, trojanski i manipulativni žele svesti čovječanstvo po mjeri svoje bezbožne ideologije "roda"! Vjerujemo da je Božji zakon jači od svih ljudskih dogovora, konvencija i "rodova"!

Bi li ti glasovao za takva "trojanskoga konja"!

NIKAKVA NEVALJALA RIJEČ IZ VAŠIH USTA! (Ef 4,29)

Humac, 14. travnja 2015. - Subota, 14. travnja 2018. u 9.30 redaju se krizmanici i krizmanice po sunčanu danu pred župnom crkvom sv. Ante da svečano uđu sa svojim kumovima u klupe. Župnik ih fra Ljubo Kurtović proziva i reda. Svi su pravnnici u prvom razredu srednjih škola u Ljubuškom, u Čapljini, u Imotskom, u Metkoviću, gdje sve nisu. Ima ih 170 pripravnih za primanje pečata dara Duha Svetoga. Visok broj. A prije koju godinu

znalo ih je biti i do 220! Dok ulaze u crkvu, čuje se svirka i uskrsna pjesma s kora.

Biskup Ratko s koncelebrantima župnikom, gvardijanom fra Dariom, ovogodišnjim dijaman-tnim misnikom fra Radom, don Perom i ministrantima prilazi k oltaru koji su uresile cvijećem sestre franjevke simbolima Sedam darova Duha Svetoga: mudrost, razbor, znanje, savjest, jakost, pobožnost, strah Boji. I s Dvanaest plodova Duha

Svetoga: ljubav, radost, mir, strpljivost, velikodušnost, uslužnost, dobrota, krotkost, vjernost, blagost, suzdržljivost, čistoća. Poklon pred Presvetim i svatko na svoje mjesto u svetištu.

Krizmanice, jedna uručuje cvijeće, a druga, po visini mogla bi biti maturantica, pozdravlja biskupa i kaže da je svjesna kao i svi njezini vršnjaci i vršnjakinje da se ne može obdržavati Božji zakon i postići spasenje bez izmoljene Božje pomoći i milosti, bez Duhovih darova koje upravo danas primaju u sakramentu sv. potvrde, kojom svjesno i svojevoljno potvrđuju svoje krštenje. Biskup joj domalo, u uvodu u sv. Misu, reče da je to istina kao što je istina da ona ne može bez pomoći svojih roditelja sve do 18. godine pa i preko 18. - cijelog svoga života. Uostalom uvijek ostane djelatna i molitvena ljubav roditelja i djece. Ljubav nikada ne prestaje.

Srdačnu dobrodošlicu izražava župnik fra Ljubo koji je sa svojim suradnicima pripremao ovih 170 kandidata i kandidatkinja sv. krizme.

Ceremonije vodi susjedni župnik iz Veljaka, donedavni kapelan na Humcu, fra Stipan Klarić. Sve je uredno raspoređeno: čitanja, molitve vjernika, razmišljanje o pojedinim darovima nakon sv. Pričesti, zahvala prije blagoslova.

Aleluja, kratka i najpjevanija dionica iz Händelova *Mesije* uoči Evandelja potresa cijelu crkvu, a ne samo raspjevani kor. Händel je bio Oratorij komponirao od 22. kolovoza do 14. rujna 1741., 260 stranica. Kada je završio, navodno je rekao: "Mislio sam da vidim pred sobom svemogućega Boga kako sjedi na svome prijestolju s anđelima svojim".

U propovijedi biskup govori o poštovanju Boga i Božjih zapovijedi. Evo nekoliko misli:

- Oko nas je proljeće: zazelenjelo, propupalo, procvalo. Čuje se pjev ptica koje prave gnijezda da se u njima izlegu ptići. Ženka i mužjak uzajamno se dozivaju i razumiju svoj ptičji jezik po zvuku, titraju, boji. Oboje njih u službi novih života - ptića - koliko ih već bude. I prate ih dok se ne osamostale, tj. tri-četiri tjedna.

- Mladići se i djevojke upoznaju i imaju birani rječnik: djevojka ne želi ničim uvrijediti nego se želi dodvoriti svomu mladiću, i obratno.

- A kada se sutra vjenčaju i počnu kućna prepucavanja oko trica i sitnica, zaboravi se sva obećana ljubav, sve poštovanje, razumijevanje i snošljivost. Izlijeću i teže rijeći, vraške i paklene, i to sve pred djecom. Zašto tako Boga vrijedaš i njegove svetinje i stvorove? Supruga ti je Božje stvorenje. Suprug ti je Božje stvorenje. Vrijedajući stvorenje, vrijedaš i Stvoritelja! Kako se Boga ne strašiš i ne bojiš?

- Ulazi u autobus jedan čovjek više pijan nego trijezan i psuje Božje svetinje. Časna sestra sjedi u prvom redu. Kada je psovač ugleda, stade joj se ispričavati: "Oprosti, sestro...". Sestra mu veli: "Ne trebate se Vi, gospodine, meni ispričavati, jer je Bog jednako Otac i meni i Vama. Kako ga tako vrijedate? Njemu se ispričajte. Od njega tražite oproštenje! To će Vam biti najbolja ispričnica!" Dobro mu je i odgovorila.

- Mi u hrvatskom imamo oko 200.000 riječi. Ako ti nekontrolirano psuješ, upotrebljavaš ih možda 30-40, onih besramnih, bestidnih, bezobraznih, koje nikada ne ćeš izreći javno na televiziji, jer ruše tvoje dostojanstvo, tvoju čast, tvoj ljudski i vjerski identitet.

- Zemaljski su se kraljevi obložili zakonom da ih se ne grdi. A Bog je odredio svoju Drugu zapovijed da ne izgовараš njegova Imena ni uzalud kamoli psovački. I povjerio je tvojoj vjerničkoj savjeti da ga ne psuješ, ne vrijedaš i ne huliš.

- Izadji, krizmaniče, iz ove svete krizme s čvrstom odlukom da ne ćeš kršiti Drugu Božju zapovijed, da ćeš Bogu uvijek iskazivati pravo štovanje i klanjanje kako mu doliči, osobito svojim rječnikom, molitvom, jezikom i umom. Nikakva nevaljala riječ iz tvojih usta ni na Boga ni na čovjeka!

- Odlučili smo u ovoj godini boriti se, i molitvom i propovijedanjem, osobito protiv nerazumne i bogohulne psovke. Tu smo nakanu unijeli i u svakodnevno moljenje krunice, napose od Blagovijesti do svršetka svibnja, Marijina mjeseca, da nas Božja milost osloboди od đavolske hule i u našim uzajamnim odnosima i osobito u odnosu na Boga.

Sveta krizma tekla je uredno. Župnik čita imena, mikrofon je pred ustima potvrđenika. Biskup poziva roditelje da svoju djecu, kada čuju njihova imena, preporuče Duhu Svetomu da ih njegovo svjetlo obasjava i prati svega života njihova. Iako su prije dva tjedna krizmanici bili službeno ispitani provjerom vjerouačna znanja, biskup se ponekada zaustavi, nasumce, kod nekih i priupita da vidi prate i pamte poruke.

Nakon sv. Mise u redu prolazi i fotografiranje u svetištu: najprije krizmanice pa krizmanici. A fotografati s kora.

Gvardijan pozdravlja goste u samostanskoj kući, gdje biskup izražava posebnu radost što i stogodišnjak fra Bazilije Pandžić može doći s braćom u blagovalište. I zaziva Božji blagoslov i na djelatnike i na sestre koje su jelo pripravile i na samo jelo - dar darežljivosti Božje.

IZVAN KRIŽA SPASA NEMA

Domanovići, 15. travnja 2015. - Treća nedjelja vazmena, 15. travnja 2018., sveta krizma u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika Domanovićima. Desetero krizmanika devetoga razreda. Prije koji mjesec bilo ih je dvanaestero... Za koji tjedan bit će još jedan manje. Pogodi kamo odoše. Pripremao ih je za sv. krizmu župnik don Gordan.

Dvije su krizmanice prije sv. Mise kod oltara pozdravile biskupa Ratka. I darovale mu knjigu Tihona Ševkunova *Nesveti Sveti i druge priče*.¹ I potpisali se svi: Adrijana i Helena, Ilijana i Ana, Ivan i Luka, Mateo i Mihael, Davor 1 i Davor 2.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusovim porukama iz današnjega Evangelija po sv. Luki (24,35-49). A sve te poruke služe da osmisle život ne samo krizmanicima nego i svima nama odralim vjernicima.

1. Mir vama: Uskrsli Isus svojim pozdravom i riječima smiruje nemirnu situaciju apostola. Donosi utjehu razočaranima. Mijenja duševno raspoloženje straha i očaja. Daje radost, pruža sigurnost. Nisi nikada osjetio mir u sebi u sv. isповijedi kada si primio sakramentno odrješenje od svojih grijeha? I nisi nikada osjetio radost kada si bio oslobođen lažnih optužaba pred drugima, pred mjerodavnima? Isus kada kaže: Mir vama, on istodobno daje Mir ljudima. Mir je milost, sa-držaj, blago, odnos. On je Mir naš!

2. Nužnost križa: Križ je Božji plan, mjesto gdje je Bog pokazao svoju krajnju ljubav. Svaki djelić ljudskoga tijela i duše, svaki kutić kugle zemaljske jest mjesto božanske stvaralačke moći i ljubavi i Kristova križa. Ali ljudi kažu da križ nije ljubav Božja, to je slučajno.

Teologija bez križa. Vjernik se rastuži na medjisku vijest da su ovih dana uklonjeni Isusovi križevi s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Beču. Fakultet je dio državnoga Sveučilišta. Sveučilište je državna sekularistička (ne samo sekularna) institucija, koja od 1365. ima Teološki fakultet i u predavaonicama Isusov križ, a od sada ga više neće smjeti imati jer Sveučilište ne dopušta nikakvih religioznih znakova ni u bogosloviji! Apostolski je nuncij nadbiskup Peter Zurborgen u jednom intervjuu (*Kirchenzeitung*, biskupija Sankt Pölten,

13.4.2018.) izjavio da se želio "jači nastup" Crkve, pa i politike, s obzirom na skidanje križeva na Teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču. "Ja bih očekivao da se kaže: Tako ne ide", kritički se osvrće apostolski nuncij. Kada nam skinu križeve, što će još ostati? I kakav je to biskupski glas koji se dade ušutkati pred medijskom agresijom koja ruši središnji simbol kršćanstva! Zar ima spasenja izvan Isusova križa, smrti i uskrsnuća?

3. Činjenica uskrsnuća: Isus je stvarno uskrsnuo. Stvarno se pokazao u razgovoru s pojedinima i sa skupinama. Pokazao se kao ono prije uskrsnuća, čak im zaiskao ribe i kruha. Kao što je on uskrsnuo i preobrazio se u besmrtno tijelo, tako je učinio i sa svojom presvetom Majkom, od koje je uzeo to svoje tijelo. I njezino je tijelo već počastio vječnim životom. I naše će tijelo biti preobraženo i uskrsnuti o Sudnjem danu. To ispovijedamo u Vjerovanju. I nastat će djelidba velika - svi će tjelesno uskrsnuti: i vjernici i bezvjerci; i dobri i zli; i pravednici i nepravednici, samo što će pravednici otići u život vječni, a nepravednici u osudu vječnu.

4. Snaga Duha Svetoga - krizma: "I evo, ja šaljem na vas Obećanje Oca svojega. Ostanite zato u gradu, dok se ne obučete u Silu odozgor (Lk 24,49). Otac i Sin zajedno šalju Duha Svetoga na Apostole, na Blaženu Djericu Mariju, na one tri tisuće okupljene na Trgu u Jeruzalemu. Duh silazi u obliku vidljivih ljudskih ognjenih jezika a zapravo simbolizira one tisuće različitih ljudskih jezika kojima se sporazumijevamo u Duhu. Babilon je raspršio jezike, a Jeruzalem ih u Duhu skuplja, povezuje. Krizmanici danas primaju sedam tih "jezika": mudrost - da se pokažu mudrima u životu, a ne bespametnima; razboritima, a ne nerazumnima; puni spasonosna znanja; prima-jući prave savjete od svojih roditelja, od Crkve, od Duha Svetoga; puni jakosti protiv svakoga zla; puni pobožnosti protiv svake bezbožnosti; puni strahopštovanja prema Bogu protiv svake đavolske i ljudske oholosti. Primaju snagu Duha koja je iznutra, koja vjerniku daje pomoći da može ustrajati u dobru i oduprijeti se zlu. To znači treba se Duhu moliti i s njime surađivati.

¹ Taj pisac Tihon, rođen 1958. obraćenik od 1982. episkop Jegorjevskoga od 2015., vikar patrijarha moskovskoga, u navedenoj knjizi donosi autobiografske susrete i prizore i ispričava se što mora "govoriti i o samome sebi" (str. 444). Knjiga je objavljena na ruskom, 2012., a na hrvatskom u Verbumu u Splitu, 2017.

Prije blagoslova župnik je zahvalio svima koji su se trudili oko pripreme i dostoјna primanja sv. krizme, napose roditeljima.

Čestitanje. Nakon sv. Mise i krizme pristigli su i okolni župnici na čestitanje: don Rajko, don

Stipe, don Mile, don Vinko, don Tomislav, don Ikan, don Dragan... A "đakon" Martin, muž pun vjere, posluživaše kod stolova.

KRIZMANICI, U NEBOGOBOJAZNU DRUŠTVU - BOGA SE BOJTE!

Čitluk, 21. travnja 2018. - Uoči nedjelja Dobroga Pastira, u subotu, 21. travnja 2018., u 10.00 sati po starom svakogodišnjem običaju, pred župnom crkvom Krista Kralja u Čitluku, u Broćanskom dekanatu, poredalo se sedamdeset i petero krizmanika, polaznika prvoga razreda srednjih škola, s kumovima i kumama. Na znak zvona polaze u crkvu processionaliter. Svi znaju svoja mesta. Prate ih svećenici koncelebranti župnik fra Miro Šego i kapelan fra Goran Azinović; zatim fra Petar Krasić, fra Nikola Rosančić, fra Antonio Šakota, don Pero Miličević, don Đuro Bender dekan. Dvojica ministranata, određena za šaponošu i mitronošu, uz biskupa Ratka. Pjesma s kora stvara poseban ugođaj kao i divan sunčan dan.

Dvoje krizmanika kod ambona. mikrofon uzima krizmanik: pozdravlja u ime svih pripravnika koji žele primiti sakrament odraslih, prizna da ne mogu sami postići smisla života bez Boga, moli da se za njih mole i biskup i svećenici i roditelji. Pozdravlja i krizmanica zahvaljujući svima koji su pomogli da dođu do jedinstvenoga krizmenoga dana.

Za Isusom su pošli brojni učenici. Sveti Luka nabraja ih ravno sedamdeset i dvojicu (10,1). Čak ih je Isus nekom zgodom poslao po dvojicu u razne gradove kamo je on kanio doći. Oni su bili kao njegovi preteče u tim mjestima. Trebali su poticati narod na molitvu da Bog pošalje radnike u žetvu svoju. Bez molitve i žrtve nema ni žetve ni žetelaca u njivi Gospodnjoj. Imali su učenici vlast i bolesne liječiti. Kada su se vratili da Isusa izvijesti o svojim uspjesima i susretima s ljudima, neki su bili puni radosti što im se i sotona pokorava, jer su pokušavali istjerati đavle iz opsjednutih i uspijevali. Misliš da su svi ustrajali na Isusovu putu? Kaže sv. Ivan u današnjem svom Evangeliju (6,66) da "mnogi odstupiše od njega, nisu više išli s njime". Zašto? Zato što je Isus, nakon veličanstva čuda u Kafarnaumu, gdje je nahranio nekoliko tisuća ljudi, održao je još veličanstveniji govor

u koje je protumačio da Isus kani dati svoje tijelo ljudima za jelo a svoju krv ljudima za piju, za život vječni. Neki se zgledahu: mitologija! Otresoše kape i odoše u nepovrat. Više ih nijedan evanđelist ne spominje. Vratili se svomu zemaljskom zvanju i zanatu: ekonomiji, pastirstvu, graditeljstvu, ribolovu, trgovini.

Vi krizmanici, kojih vas ima više nego Isusovih učenika, pozvani ste živjeti od Isusovih riječi i sakramenata. Do sada ste svi kršteni u prvim mjesecima svoga života, prvi put ispovjedeni i pričešćeni u trećem razredu osnovne škole i evo vas sada u početku srednje škole pristupate primanju pečata dara Duha Svetoga: da se u životnim neprilikama pokažete mudrima, u teškim nesnalaženjima razboritima, u ljudskom neznanju, puni pravoga znanja koje donosi spasenje, da u škripicima pronađete pravi savjet, u kušnjama udaljavanja od Boga ostanete pobožni, u slabostima budite jaki, u nevaljalu društvu puni strahopštovanja prema Bogu.

Sveta se krizma odvijala u redu. Poželjno je da sva crkva čuje što razgovaraju biskup i krizmanik. Nekima slabo može pomoći i mikrofon. Kao da je sakrament mrtvih, a ne živih, punih mladenačke snage i glasa. Što bolje odgovaraš, to će ti se bolje primiti...

Prije završna blagoslova dvoje krizmanika izražavaju zahvalnicu i daju biskupu darove ploda ruku čovječjih. Biskup zahvaljuje i još jednom preporučuje da s Duhom Božjim surađuju. Lako je otici u pogane, a teško među blaženike. Mnogo zvanih, malo odabranih. I to zato što su zvani s ve poduzeli da ne budu odabrani.

Župnik je počastio braću svećenike, i koncelebrante i novopridošle čestitare iz okolnih župa. Sutra ga čeka nova svečanost prva sveta Pričest pripremljenim učenicima i učenicama četvrtoga razreda osnovne. Bilo sretno i s blagoslovom Božjim!

TI IMAŠ RIJEČI VJEĆNOGA ŽIVOTA!

Mostar - Sv. Ivan, 21. travnja 2018. - U subotu popodne, 21. travnja 2018., sv. Misa i sv. krizma zakazana u župi sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru. Zbog neujednačena sustava, osmoga i devetoga razreda, ove ih je godine samo trideset i četvero, i jedan iz druge župe. Pripremljeni i potrebnim znanjem i radosnim obiteljskim raspoloženjem, krizmanici su zauzeli klupe u crkvenom prostoru, a dio je vjernika sjedio na klupama pred crkvom. Župnik don Mladen Šutalo i kapelan don Damir Pažin bili su krizmanicima na raspolaganju da se dobro izvježbaju u nastupu, u pozdravima, u čitanjima, molitvama i zahvalnicama i Bogu i roditeljima. Župnik je u početku kratko pozdravio a na kraju kao pravi profesor još jednom ponovio što krizmanici trebaju zapamtiti i u životu nikada zaboraviti: učiti, moliti, svjedočiti.

Biskup je govorio o drugoj skupini Isusovih učenika, ne onoj Sedamdeset i dvojici, koji su otišli kuda koji mili moji, nego o Dvanaestorici koje je Isus postavio kao Stalan zbor, *Collegium apostolicum*. Njih je sam Gospodin izabrao, njih je poučavao, bili su očevidci Isusova djela boraveći s njime i spremni da ih šalje propovijedati. Oni su svi, osim jednoga žalosna slučaja kojega i današnje Evanđelje spominje (Iv, 6,60-69), ostali uz Isusa, izdržavši onu "sablazan" o "tvrdoj besjedi". Isus je apostolima dao trostruku zadaću s božanskim poslanjem:

1. Propovijedati. Prenositi ljudima i narodima Isusov nauk, ne ispuštajući ni jote. Nije Isus diktirao svoje govore ni u magnetofonsku vrpcu ni u audio ili video aparate, nego u ljudske glave i u ljudska srca. On je imao više povjerenja u apostolske glave i u srca, koja je Bog stvorio nego u tehničke sprave koje su ljudi izradili. Evanđelja su pisana desetcima godina nakon što je Isus izrekao svoje propovijedi, pouke, parbole. Svaki od učenika to je primao na način svoga shvaćanja. I razlikovali su se u načinu, u izrazu, ali nisu u sadržaju nauka, u biti istine i poruke. Taj se Isusov nauk, napisan u Evanđeljima i Poslanicama, kroz povijest formulira u patrističkom vremenu, napose kroz koncile i kroz redovito crkveno učiteljstvo. Mi smo biskupi i svećenici dužni svake nedjelje propovijedati evanđeosku riječ. I jao nama ako ne propovijedamo. Ta se riječ dijeli vjernicima i u katehezama, u školskoj vjeronaučnoj nastavi, u pripravi za prvu sv. Prcest i za sv. krizmu.

2. Posvećivati. Isus je ovlastio svoje učenike - apostole da dijele milost krštenja, oproštenje grijeha u isповijedi, milost sv. Prcesti u Misi, sv. krizmu, da asistiraju kršćanskoj ženidbi koja naznačuje ljubav Krista prema Crkvi i obratno, da rede nove đakone, svećenike, napose biskupe, kao svoje nasljednike. Na ljude je silno djelovala apostolska moć ozdravljanja od najvećih tjelesnih bolesti. Stoga su s osobitim ushićenjem doživjeli Petra - prema prvom čitanju (Dj 9,31-42) - koji u ime Isusovo u Lidi na Mediteranu ozdravlja paralizirana Eneju, koji je osam godina bio prikovan uz postelju. Mi, ako i osam sati, pa nam je nemoguće, a ovaj Liđanin osam godina čeka Petra. Petar mu dolazi i ozdravlja ga, ne u svoje ime nego u ime Isusovo: Eneja, ozdravlja te Isus Krist. A Petar je to mogao učiniti jer je slušao Isusa, i unatoč posrtanjima, ostao je životno povezan i vjeran. I Isus mu daje vlast ne samo da ozdravlja nego i da uskrišava mrtve. Tako je istoga dana oživio kršćanku Tabitu/Koštu u susjednoj Jopi. Bila je pokojnica vezilja na glasu, razumjela se u sve ručne poslove. Žene pokazuju Petru što je Tabita ili Dorka sve izvezla, valjda i "misnoga ruha"! Petar k njoj "u gornju sobu". Kleče, pomoli se pa se okrenu prema mrtvu tijelu i reče: "Tabita, ustani!" I ona otvari oči, ustade. Petar je to mogao učiniti jer je ostao uz Krista, živio je od Isusovih riječi. Kada su mnogi Gospodina napustili, Isus je pitao i apostole kane li i oni otići, a Petar mu reče: Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi vječnoga života! I mi vjerujemo i znamo: Ti si Svetac Božji.

3. Upravljati. Iako je svaki od apostola imao punu jurisdikciju ili vlast po cijelome svijetu, već njihovi nasljednici na pojedinim apostolskim stolicama u Jeruzalemu, u Antiohiji, u Aleksandriji, u Rimu i drugdje bili su ograničeni na određen prostor, dijecezu, pokrajinu, kojom su upravljali, osim što je Rimski biskup bio ujedno Papa i upravljao cijelom Crkvom od samih početaka.

Bog i danas poziva u svoju službu, ovu trostruku službu, pojedine kandidate i povjerava ih mjesnoj Crkvi na odgoj i izobrazbu, kroz sjemenišnu gimnaziju i studij filozofije i teologije, najmanje devet godina pripreme. Pa đakonska praksa na župi, pa polaganje pastoralno-moralnih i pravno-administrativnih predmeta u vidu pripreme za svećeničko ređenje. Stalno provjeravanje i kod poglavara i kod župnika i kod naroda.

Krizmanici su budno pratili biskupovu riječ, potom se javno odrekli đavlja i njegova sjaja i bogopsovke, i izrazili čvrstu vjeru u Boga i njegovo otkupiteljsko djelo. Neka onaj pečat utisnut u čelo srednjoškolaca proizvede učinak i u mozgu i u srcu da se Duhovi darovi razlikuju po osobi krizmanikovoj.

Na kraju je, prije završnoga biskupova blagoslova, župnik poredao krizmanike ispred oltara da im ostane uspomena barem na jednu zajedničku pozu sa svečanosti krizme.

ČUVAJTE SE I VUKOVA I HERETIKA!

Mostar - Dobri Pastir, 22. travnja 2018. - Četvrtka krizma u Mostaru ove godine pojedinačno u župama. Obuhvaćeni su samo prvoškolci srednjih škola kojih ima na broju jedanaest u gradu. Pripreme za sv. krizmu teku odgovorno i savjesno: pohađanje, ispitivanje, polaganje. To se doguje i odraslijoj dobi samih vjeroučenika.

Cetvrta vazmena nedjelja, Dobroga Pastira, najprikladniji je dan da krizma bude u posvećenoj crkvi Dobroga Pastira koja je na razmeđi Sv. Luke i Sv. Marka u sjevernom dijelu grada. Pozdrav i dar krizmanice i krizmanika u ime svih vršnjaka, kojih je dvadeset i četvero. I biskup Ratko uzvraća uzdarjem knjiga. Župnik don Ivan Perić pozdravlja u ime župljana i jedne i druge župe. Klupe su popunjene. Uvježbani zbor izvodi liturgijske i uskrsne pjesme iz lijeve polulađe.

Biskupova riječ: Danas je Nedjelja Dobroga Pastira, Svjetski dan molitve za svećenička i redovnička zvanja. Crkva nam daje sedam-osam redaka iz Ivanova Evandelja o Dobrom Pastиру, iz usta samoga Dobroga Pastira.

"*Ja sam Pastir Dobri. Dobri Pastir daje život svoj za ovce*" (Iv 10,11). Traži se oslobođitelj ljudskoga duha iz ropstva grijeha, a ne samo zemaljskoga tijela od raznih robovanja. Hoće se religiozni oslobođitelj, otkupitelj u prvom redu duše, pa onda i tijela. Najveći čin koji Pastir može učiniti za svoje vjerne jest da, braneći i čuvajući njemu povjerene, dadne i svoj život za dobro svoga vjernoga stada. Otac je nebeski poslao Sina svoga na svijet da čovječanstvu daje Očeve darove, duhovne i tjelesne. Sin ih je obilno dijelio cijelog svoga javnog života i na području tjelesnih djela milosrđa: ozdravlja bolesne, hranio gladne, uskrisivao mrtve, kao i na području duhovnih djela milosrđa: poučavao neuke, tješio žalosne, opräštao grijehu raskajanim grješnicima, od one bezimene žene u Lukinu Evandelju do onoga bezimenog razbojnika na križu, također u Lukinu Evandelju. I, osobito, onaj vrhunski dar: ostavio nam je sama sebe u Euhari-

stiji. A Otac je i u njegovo ime poslao Duha Svetoga Crkvi i čovječanstvu. To je vjera naša!

Upravo to slanje Duha Svetoga Crkva slavi kao sakrament potvrde svojim vjernicima. Vi ste dana primatelji toga Duhova sakramenta. Prvo je sv. krštenje koje vam je podijeljeno a da niste bili ni svjesni, vjerom vaših roditelja i kumova. A danas je sv. krizma koja se prima kao vlastita svjesna i svojevoljna potvrda toga krštenja: odricanje od đavlja i njegova zavodljiva sjaja te vjerovanje u Boga, Spasitelja i Otkupitelja. To je vjera naša!

Duh ti daje dar mudrosti da se zdravom pamću lako snađeš u teškim zapletajima života; one dvije djevojke u Poljskoj idu pokraj ceste i ova desna gurnu svom snagom kolegicu na cestu. U tom trenutku naletje autobus. Kako se pala djevojka izvukla ispod kotača, to je živo čudo. Kakva je ova djevojka koja je gurnula kolegicu? - Šašava, bez zrna mudrosti! Iz lude igre izgubiti živu glavu!

Duh razboritosti da svojom neoštećenom glavom izađeš iz mnoštva krivih putova i izbora koji ne vode u život, nego, ako si pozvan, da sutra будеш pastir dobri u ovome gradu i u ovoj Hercegovini. Lani smo jednoga zaredili iz ove župe, a više se i djevojaka javilo u samostan;

Duh ti daje dar znanja da u golemu neznanju ovoga svijeta nepogrješivo otkriješ onaj pravi način kojim se postiže vječno spasenje;

dar savjeta da svojim mozgom razabireš prave zvukove koji ti daju ispravan smjer, pa, ako si pozvan ili pozvana, izabereš duhovno zvanje na svoje dobro i dobro cijele crkvene zajednice;

dar jakosti da voljom i srcem ne dopustiš da te ljudske slabosti smlave i tako postaneš velika razvalina od droge, pijanstva i drugoga nemoralia i prije nego si zakoračio ili zakoračila u život;

dar pobožnosti da se ti držiš Božjega zakona mako vidiš da ga svi u razredu ili u društvu gaze i mrze;

dar straha Božjega od bilo kakva grijeha koji odvodi od prave sreće i vodi u veliku životnu nesreću pa kako god taj grijeh bio privlačan i zavodljiv.

Pastir Dobri daje sve od sebe da nahrani i da očuva od neprijatelja svoje vjerne. Kada je došao neprijatelj, Krist nije uzmaknuo, ni pobjegao, nego je pokazao najveće svjedočanstvo svoje ljubavi: Nije žalio ni svoga života! On je položio svoj život za druge, za ovce svoje, i svojim je uskrsnućem obećao i dao najveću novost - život vječni - onima koji ga slijede i u nj vjeruju. To je vjera naša.

"*Najamnik* - koji nije pastir i nije vlasnik ovaca - *kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i razgoni, najamnik je i nije mu do ovaca*" (Iv 10,12-13). Gospodin upozorava na dvije velike pogibelji po njegovo vjerno stado. Jedna proizlazi iznutra, od najamništva, nevjerodstojnosti i krivih nauka, od heretika, od onih koji ne djeluju u ime Crkve, nego u svoje vlastito ime. Oni su sami sebe proglašili "pastirima", a ni od koga nemaju nikakva dekreta, niti ikomu polažu računa jer im nitko nije ništa povjerio. Zajednicu truju iznutra. A druga napast dolazi izvana, od vukova i kradljivaca, koji razgone i uništavaju vjerničko stado, koji ostavljaju strvnu. Danas to mogu biti, ne agresivni komunisti, nego razni bezbožni portalni koji osvajaju pozornost ljudi svakakvim vijestima, lažnim i polulažnim. Puno je opasnija ona prva napast u kojoj su se lažni pastiri prerušili u prave pastire, pa im nisu valjane ni isповijedi, ni vjenčanja, ni krizme, a i sve što drugo obavljaju čine, pod suspenzijom, nezakonito i grješno, i zato grijše i oni koji ih u tome podržavaju.

"*Ja sam pastir dobri i poznajem svoje i mene poznaju moje*" (Iv 10,14), govori Gospodin.

"*Kao što mene poznaje Otac i ja poznajem Oca i život svoj polažem za ovce*" (Iv 10,15).

"*Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje*" (Iv 15,13).

Isus je došao da ljudi imaju život, da ga imaju u izobilju. I kada je dao svoj život za druge, na Kalvariji, upravo je time ponudio novost života, ustavši od mrtvih i poručujući nam svima da

ćemo i mi, vjernici i njegovi sljedbenici, jednoga dana, Sudnjega dana, Božjom voljom i snagom tjelesno uskrsnuti. Ali bit će razlika velika: pravednici će uskrsnuti na život vječni, a nepravednici na osudu vječnu. Na kojoj bi ti želio biti strani? Na pravoj! Izaberu dana pravu stranu! Da ti ne bude kasno.

Katoličko jedinstvo. Krist polaže svoj život od sebe, ali u savršenoj poslušnosti Ocu svomu. Srž kršćanstva jest Otac ljubavi, a srž ljubavi jest u poslušnosti Očevoj volji i rasporedbi. Krist je savršen poslušnik. Zato ima pastirstvo nad svima. On postavlja i vidljivu glavu cijeloj Crkvi svojoj: Petra i Petrove nasljednike, Rimske biskupe.

Zaključak. Isus je došao na ovaj svijet da ljudi imaju život, da ga imaju u izobilju za svu vječnost. On je taj život ponudio putem vlastite žrtve na križu, kojom je pokazao vrhunski izraz ljubavi za druge. Nakon što je dao život za sve po vlastitoj smrti i žrtvi i kada se činilo da je sve propalo, on je uskrsnuo od mrtvih i pokazao svima da je pravi život tek onaj nakon uskrsnuća, život koji daje Otac nebeski svojim vjernima. Isus je po svojoj naravi svećenik, povezivač neba zemlje, Boga i čovjeka. On to želi od svojih izabralih ljudi, apostola i njihovih nasljednika, i njihovih pomoćnika, da to i oni budu. Dobri pastiri daleko su od vlastite sebičnosti, a pravi su nositelji svakoga dobra za duhovnu i vječnu korist drugih, svega vjernoga stada.

Držite se Duha Božjega i njegovih sedam darova!

Biskup ih je prije blagoslova još jednom podsjetio: Kada se upisujete u neku školu, pa i vozačku, kamo li na fakultet, valja pohađati sate, polagati ispite, primiti svjedodžbu. Vi ste se danas upisali u Pečat Duha Svetoga, u sedam njegovih divnih Darova: Mudrost, Razum, Znanje, Savjet... Pohađajte te darove kroz život, zazivajte Duhovu svjetlost u svoj rad, položite te milosne i svjetlosne darove odličnim uspjehom i zadobijte vječnu nagradu!

DOKAZ LJUBAVI: OBDRŽAVAJ ZAPOVIJEDI!

Kruševac, 28. travnja 2018. - U subotu, 28. travnja 2018. u 16.00 sati sv. Misa i sv. krizma u župnoj crkvi sv. Ilike Proroka u Kruševu kod Mostara. Dva razreda: deveti i prvi srednje, u sveku 21 učenik i učenica. Na znak velikoga zvona polazak iz dvorišta u crkvu, uz pratnju pjesme

mladih s kora, a pred oltarom dvije krizmanice pozdravljaju biskupa Ratka i sve svećenike, kojih ima sedam-osam u koncelebraciji.

Župnik don Ljubo Planinić izražava dobrodošlicu u ime puka koji je popunio crkvene kluppe. Sve teče pripremljeno i skladno.

U propovijedi biskup govori o tome da je Bog iz svoje neizmjerne ljubavi i mudrosti stvorio prve ljude i sve ljude na svijetu. On svakomu udahnjuje dušu, s razumom i slobodnom voljom, iako mi dolazimo na ovaj svijet preko svojih roditelja. Nije nas Bog samo stvorio i prepustio nama samima, nego nam je odredio put, dao nam svoje razumne zapovijedi, po kojima možemo stići do konačna cilja, do spasenja u vječnosti. Pri tome nas na putu smeta đavao, koji nas odvraća od Božjih zapovijedi, kao što to čine i naše tjelesne strasti: oholost, zavist, bludnost, srdžba... Zato se i u krštenju naši roditelji u naše ime, a kao odrasliji u potvrdi krštenja i mi osobno odričemo đavla i njegova zavođenja i njegove bogopsovke. Bog od svojih zapovijedi ne odstupa, iako svake subote ne plaća. Svima nam je stati pred sudište Božje.

Bog je Mojsiju, vođi izraelskoga naroda iz Egipta u Obećanu zemlju, u Starome Zavjetu na brdu Horebu dao dvije ploče svojih Deset zapovijedi. Na prvoj su uklesane tri zapovijedi koje se odnose na Boga, a na drugoj ploči sedam zapovijedi koje se tiču nas ljudi, a to je sve opet u odnosu na Boga. Prve su tri:

- *Boga priznaj* da postoji, da te uzdržava i da će te suditi po tvojim mislima, riječima i djelima.

- *Boga poštuj*, osobito jezikom, molitvom, stoga: Ne izusti imena Božjega uzalud, a pogotovo da bi ga grdio i obeščaćivao. Nikomu nije drago da ga psuješ i pogrđuješ, osobito ako ti nije ni u čemu kriv. A Bog ne samo da nije kriv, nego je naš Stvoritelj, najveći Dobročinitelj i Spasitelj.

- *Bogu posvećuj* jedan dan u tjednu pohađanjem sv. Mise i čestitim odmorom od tjednoga rada i znoja.

Tko tako Boga priznaje, poštije i tako se posvećuje, taj je *mudar i razborit, pobožan i bogobojazan*. Upravo ta četiri dara i druga tri: *znanje, savjet i jakost* danas pripravnicima daje Duh Sveti u sakramantu sv. krizme. Blago tebi, krizmaniće, budeš li se tako ponašao, s Duhom Svetim surađivao i napredovao u mudrosti i milosti i pred Bogom i pred ljudima.

Župnik je, nakon večere sa svećenicima u župnoj kući, biskupu pokazao dovršeno i uređeno vanjsko oltarište, s postavljenim klupama, sa zašađenim lisnatim biljkama, s ograćenim prostorom koji omogućuje slavlja sv. Mise po lijepu vremenu. Pa i večerašnje Misno i krizmeno slavlje moglo je biti na ovome prostoru da je čovjek siguran da ne će travanjska kiša po narodu.

ISUS: OSTANITE U MOJOJ LJUBAVI!

Stolac, 29. travnja 2018. - Sakramenti: Pučka sv. Misa ili presveta Euharistija i za vrijeme sv. Mise dijeljenje sakramenta sv. krizme. Krizma se prima samo jednom u životu, jer nosi u sebi trajan pečat Božje darovane nazočnosti kao i sakrament krštenja, i sv. Reda koji ima stupnjeve đakonata, prezbiterata i episkopata.

Mjesto: Stolačka župna crkva sv. Ilike proroka, koja je ukrašena vitrajima hrvatskih i općih blaženika i svetaca po prozorima i umjetničkim slikama po zidovima.

Vrijeme: Peta nedjelja uskrsna u 11.00 sati. Dan sunčan, topao, prije bi rekao da je Ilindan negoli kraj proljetnoga travnja.

Župnik: Don Rajko Marković pripremao je skupinu krizmanika, a u svemu, osobito u rednju djece i pred oltarom i u prvim klupama, pomaze s. Alojzija, milosrdnica. Župnik pozdravlja biskupa u ime svih nazočnih misara, kao i u ime cijele župne zajednice. Podsjeća iz župne kronike, koju je vodio pokojni župnik don Andelko Babić,

kako je bilo davne 1954. godine. "Vučja vremena", ali puno više života, ženidaba i udaja, i crkvenih vjenčanja, i rađanja novih života. "Bilo je i težih razdoblja u našoj burnoj povijesti - nego ovaj današnji - pa je ovaj hrvatski narod opstao na ovim prostorima i nije se dao iskorijeniti ni duhovno osiromašiti. Tako se nadamo i ubuduće da ćemo uz Božju pomoć klijati, rasti, razvijati se, cvjetati i rađati se u ovoj povijesnoj staroj i časnoj stolačkoj župi. Bože daj da tako bude!"

Pripravnici: četiri devetoškolca i osam učenica istoga razreda za sv. krizmi. Ova je godina prijelomna, kada su došli na red oni koji su se svojedobno opredijelili za devetogodišnju. Dogodine bi trebala početi redovitost, moglo bi biti više od 40 učenika, kao što ih je prošle godine bilo 37.

Pjesma: Zbor mlađih s kora pjeva, uvježbano i glasno, uz tihu pratnju orgulja, i one nepromjenljive dijelove sv. Mise - *Gospodine, Slavi, Svet, Jaganje* - kao i pučke uskrsne pjesme od "Usta Isus slavni" do "Kraljice neba, raduj se, aleluja!"

Predvoditelj: Sv. Misu slavi biskup Ratko, a koncelebriraju župnik i tajnik don Pero. Svi su procesijski ušli u crkvu do oltara.

Pozdrav: Dvoje krizmanika pred oltarom za mikrofonom. Svi su se vježbali i natjecali u pisanju pozdrava, a jedan kandidat čita svoj sastav koji su izabrali sami krizmanici, a jedna pripravnica uručuje buket raznovrsna cvijeća. Srdačna dobrodošlica i mladenačko obećanje: "Spremni smo na sve kušnje koje će Bog staviti pred nas. Nadamo se da ćemo uz dar jakosti i pobožnosti Duha Svetoga iz tih kušnji izići još jači i produhovljeniji... primite ovaj dar u kojem se očituje naša zahvalnost jer uz darove koje ćete nam danas udijeliti stječemo novu nadu, koja ne postiđuje, jer je ljubav Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan. Dobro nam došli!"

Čitanja: Svetopisamski odlomci koje je Crkva izabrala za Petu nedjelu vazmenu Godine "B" čitaju krizmanici. Dvije krizmanice pjevaju psalm i antifon. Sedmero krizmanika predvodi Molitve vjernika, a sav puk složno i pobožno odgovara.

Poruka: U propovijedi biskup je Palestinu - zemlju nazvanu "svetom" po spasonosnim događajima povijesti spasenja: Utjelovljenju Sina Božjega u Nazaretu, Rođenju u Betlehemu, njegovo Muci, Smrti i Uskrsnuću u Jeruzalemu kao i slanju Duha Svetoga - usporedio s ovom Hercegovinom, i to u smislu zemaljskoga života. Ljudi su se uglavnom bavili stočarstvom i poljodjelstvom. U Hercegovini nekad bilo - sad se spominjalo! Rijetki drže ovce, a rijetki rade i o zemlji. Možda još malo o vinogradu. Sveti Ivan, apostol i evanđelist, prikazao je samo dvije usporedbe iz Isusovih govora: Dobri pastir i Vinogradar. Danas je u Evandjelu o Vinogradaru kao Ocu, o Trsu kao Kristu, i o lozama ili prutovima koje predstavljamo mi vjernici (Iv 15,1-7). Otac se pobrinuo za vinograd, čovječanstvo. U tom je vinogradu glavni Trs Gospodin Isus, koji daje životni sok svim lozama. Trs ne rađa, nego nosi sve prutove kojima je namijenjeno da donose rod. Vinogradar čisti loze, da onesu više roda. Neke odstranjuje,

druge podrezuje. Isus nekoliko puta navodi i poziva da kao vjernici ostanemo u njemu kao što on ostaje u nama. Biskup je naveo primjer da je prije 170 godina živio Marko Milanović, podrijetlom iz ove stolačke župe, koji se bavio i stočarstvom i poljodjelstvom. Idući u planinu potkraj travnja 1859. i da pripremi doček planištara i planinki i da uzore što je trebalo posijati, nije zaboravio ostati u Kristovoj ljubavi za koju je svoj mladi život darovao. Svjedok vjere prve klase.

Pobožno: Na sv. krizmu i na sv. Pričest krizmanici su pristupali sabrano i pobožno. Kao što su otvarali usta da prime Tijelo Isusovo i ostanu u ljubavi njegovoj, tako su vjernici otvarali svoje uši na pučku pjesmu "Zdravo Tijelo Isusovo", koja se s kora razliježe ne samo po crkvi nego osobito po srcima vjernika.

Oglas: Župnik je u redovitim oglasima napomenuo da su opet nepoznati počinitelji ostavili pisana uvrjedljiva traga i na oltaru i na križu na Križevcu. Bit će da su opet neke osobe "pomućene pameti" učinile javni nered, ali prema natpisima čini se da su pomućene i glavom i srcem. A javne i policijske vlasti provjeravaju dokle se mogu javno vrijedati i obeščaćivati religiozni simboli a da ništa vidljivo ne poduzimaju!

Uspomena: Primivši završni krizmenički blagoslov u kojem je biskup posebno istaknuo "da se ne stide isповједati Krista raspetoga", ni onoga kamenoga križa na Križevcu! krizmanici su se poredali pred oltarom za uspomenu ovoga jedinstvenoga sakramentnoga dana u svome životu.

Čestitanja: Nakon sv. Mise vjernici su mogli ostati pred crkvom na nogama, čestitajući krizmanicima i časteći se onim što su velikodušne domaćice donijele i ponudile: a okolni župnici iz Rotimlje, Aladinića, Prenja, Domanovića, Bune, koji su također slavili pučke sv. Mise u svojim župama, došli su na čestitke. Biskup je u dvorištu župne kuće blagoslovio što je s. Slava marljivo i ukusno pripremila i nakon objeda uputio se na Hvar na oproštaj od dosadašnjega biskupa msgr. Slobodana Štambuka i na ređenje novoga biskupa, msgr. Petra Palića, zakazano za 30. travnja.

USAVRŠAVAJMO SE RADOM!

Grljevići, 1. svibnja 2018. - Utorak, 1. svibnja, svetkovina sv. Josipa Radnika, kojemu je u čast blagoslovljena župna crkva i posvećena cijela

župa sa selima Grljevićima, Lipnom i Borajnom, a župa postoji od 1919. godine. Župnik don Tomislav Majić župnikuje već 19 godina.

Procesija iz župne kuće u crkvu: Bibliju nosi Ana, Domagoj križ, a zastavu Ivan.

Ministranti su Luka, Stjepan, Marko i Petar. Drugi je Ivan štaponoša, a treći je Ivan mitronoša.

Svečanost primanja **Prve sv. Pričesti**: četvrtoskolarci Antonio i Klaudija. Oni pred oltarom recitiraju nekoliko kitica pjesmice Euharistijskomu Isusu. Napamet, razumije se.

Svečanost primanja **sv. krizme** - devetoškolarci - Jure, koji pozdravlja biskupa: "Kako ćemo danas u sakramenu svete Potvrde biti pomazani Duhom Svetim, tako smo htjeli da i ova priprava za ovaj prevažan sakrament bude vođena Duhom Svetim. U slobodi Duha, molimo Vas, da nam udijelite pečat Duha Svetoga i uvedete nas u puno i zrelo zajedništvo Crkve". A Iva uručuje buket - "u znaku ovoga cvijeća primite prvpričesničku radost, krizmaničku mladost, i svih vjernika odanost!"

Župnik: "Oče biskupe, pred Vama je mala Kristova zajednica. Pred Vama stoje s osjećajem iskrene ljubavi, poštovanja i vjerničke odanosti: svećenici, redovnici, redovnice, današnji svečari prvpričesnici i krizmanici sa svojim roditeljima i kumovima te i svi nazočni vjernici. Vi dolazite da nas poučite u istini, posvetite u milosti te vodite Bogu u ljubavi i radosti!"

U koncelebraciji sudjeluju don Stipe Kordić iz Dubrovnika, don Ivan Kordić dekan iz Čapljine, fra Ljubo Kurtović dekan iz Ljubuškoga, don Krešimir Pandžić iz Jara, don Stjepan Ravlić iz Raskrižja, fra Petar Ljubičić iz Vitine, fra Robert Jolić iz Klobuka, fra Ignacije Alerić iz Rasna, don Pero iz Mostara...

Biskup počinje sv. Misu. Pozdravlja i svima čestita svetkovinu župnoga Patrona, sv. Josipa Radnika.

Ivana čita Prvo čitanje, a Marijana Drugo. Između njih Zbor pjeva psalm: "Neka rekne dom Izraelov!"

Evangelje po Mateju (13,53-58) navješćuje fra Ljubo.

U propovijedi krizmatelj preuzima događaj i misli iz Evangelja. Isus se nikada nije svratio - barem nam Evangelja to ne kaže - u svoj rodni Betlehem. Iz njega je jedva živu glavu izvukao zajedno s majkom Marijom i Josipom Radnikom. I Sveta se Obitelj koju godinu krila u Egiptu. U Nazaret, gdje je odrastao, svratio se samo jednom, ovaj put kada to evangelist spominje. Otišao za propovjedaonicu u sinagogi i počeo govoriti. Ljudi ostali bez daha: Odakle ovomu tolika pamet, a nije ni video škole, nije završio nijednoga razreda,

nije se micao iz zabačena Nazareta? A iz Isusa božanska mudrost i čudesne silnice. Isus je znao čitati. Mama ga naučila. Čitati Bibliju. I nije trebalo ništa drugo. U njoj je mudrost i čudesne sile. U Nazaretu nije učinio "mnogo čuda zbog njihove nevjere". Kada u Isusa ne vjeruješ, onda nemaš ni mudrosti Božje ni čudesne snage Božje. A Isus kao dječak, kao mladić, kao čovjek radio zajedno s Josipom Radnikom i usavršavao se, osposobljavao i pomagao drugima. Pa zato i jest rad: da se njime usavršavamo i da budemo od koristi drugima. Ako radom želimo gomilati bogatstvo na bogatstvo, novac na novac, prije će nam rad postati prokletstvo nego li blagoslov.

Nakon izricanja **krsnih obećanja** - odričući se đavla i isповijedajući vjeru u Boga i njegovu Crkvu - krizmanici su primili sedam darova Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca.

Molitvu vjernika predmoli Josipa, a narod složno odgovara.

Na **prinos** darova, dok Lucija drži visoko hostije, Nikolina vino, Petra vodu, a Katarina tumači, Zbor otpjeva: Primi naš dar...

U 2. **Euharistijskoj** molitvi biskup moli za sve župnike koji su u ovoj župi djelovali, kao i za sve biskupe koji su dijelili sv. sakramente, a Bog ih pozvao u nebo.

Prvpričesnike, njihove roditelje i obitelji pričestio je don Stipe, mještanin, koji je točno prije tri godine, na današnji dan, proslavio Zlatnu Misu.

Zborom ravna Ivana, a naizmjence sviraju Ana i Lucija. Kaže župnik da je sviračice svojedobno krstio.

Prije blagoslova biskup je zahvalio župniku don Tomi i na ovoj pripremi svečane svetkovine i na pastoralnom djelovanju u župi. Ako papa Franjo, koji je 1936. godište, može upravljati cijelom Crkvom Božjom - 4.500 biskupija, odnosno 313.000 župa, plus Rimska kurija - zašto ne može i don Tomislav, koji je godinu dana mladi od Pape, upravljati jednom župom, ovom sv. Josipa Radnika sa sjedištem u Grljevićima? Istina, Papa ima mnoštvo suradnika. Ali ima i don Toma obilje suradnika i suradnica, gore ih je spomenuto dvadeset i troje poimence iz župe. Dogodine je 100. obljetnica župe Grljevići, 55. obljetnica misništva i 20. obljetnica župništva vrijednoga don Tomislava, koji je svećenike, koncelebrante i pridošlice-čestitare, počastio u župnoj dvorani.

Don Tomislave, na dobro Ti došle obljetnice!

KRIZMANICI: ČISTI, ČESTITI I ČVRSTI!

Posušje, 5. svibnja 2018. - Radna subota, a u

Posušju svečana, pijevna i krizmena. Iz 148 katoličkih obitelji isto toliko srednjoškolaca prvoga razreda raznih usmjerjenja pristupilo je sakramentu sv. potvrde u prostranoj kripti nove crkve Bezgrješnoga Začeća Blažene Djevice Marije. Župnik fra Mladen sa svojim suradnicima fra Milantom, fra Antonom, fra Ivanom, fra Jozom đakonom opslužuje pogolemu župu. A u tom pastoralnom poslu redovita svakogodišnja priprava na sv. krizmu srednjoškolaca, i to popriličan broj.

Poredani su sa svojim kumovima i kumama kao na kakvoj paradi Duha Svetoga, koji u oblacima spušta svoje dragocjene darove mudrosti i razbora, znanja i savjeta na ljudske glave te darove pobožnosti, jakosti i bogobojaznosti u ljudska srca, upravo ono što ovim mladim glavama i srcima treba.

Procesija polazi s dvorišta, praćena pjesmom Velikoga zbora koji ove godine slavi 30. obljetnicu postojanja i pjevanja, i koji vodi sestra franjevka. Sada je voditeljica s. Marina. Krizmanica prenosi biskupu Ratku pozdrav svojih školskih vršnjaka i vršnjakinja, kako je sama sastavila iz vjeroučna gradiva o sedmerostruku daru Duha Božjega, o ljubavi prema sakramantu sv. krizme koja novu pomoć daje, o molitvi koja je uvijek potrebna kao što i sam zbor pjeva: "Bez božanstva tvojega čovjek je bez ičega, tone sav u crnom zlu". Srednjoškolka spretno uručuje i buket cvijeća. Biskup uzvraća i krizmanici i krizmaniku knjiškim darovima.

Fra Mladen, župnik i dekan posuški, pozdravlja u ime cijele župe ne samo biskupa nego i sve kolege iz dekanata. Tu je don Ante iz Zagorja, fra Marinko iz Rakitna, don Ilijan Vira, fra Valentin ih Gradca Posuškoga, don Joko iz Vinjana i don Slaven iz Sutine. U kompletu, i tako gotovo uvi-jek, složno i neizostavno. Đakon asistira biskupu i čita Evanelje, a krizmanici druga misna čitanja i molitve vjernika. Mladi fra Ivan sve dovodi u red.

Biskup se u propovijedi osvrće na prvi svedopisamski odломak *Djela apostolskih* (16,1-10), gdje se čita i prati kako se Pavao apostol na svom Drugom misijskom putovanju svratio u maloazijušku Listru u kuću jedne pokrštene pobožne Židovke, Eunike, i njezina muža Grka, koji se nije pokrstio, a imali su sina kojemu su nadjenuli ime Timotej - koji Boga časti. Pavao ga je na Prvom misijskom putovanju bio krstio, a sada bi ga želio

uzeti u svoju misionarsku ekipu, eto kako mu je zapeo za oko. Raspitao se Apostol kakav je mladić Timotej. Ljudi se, osobito žene natječu u pohvalama: E, da mi ga je imati za sina! E, da mi ga je imati za zeta! Sve ovako. I kada je Pavao video kakav je "uživao dobar glas među braćom" (16,2), ne samo u rodnoj Listri nego i u susjednoj Derbi i Ikoniju, povede ga sa sobom u misije. U ime Božje.

Krizmanico, uživati "dobar glas", znači biti **čista** - čista srca iz kojega izlazi čistoća na usta, pa zato mladi Timotej ima čist jezik, bez primjesa ikakve psovke i nevaljalštine. Čistoća mu srca izbjiga na oči, pa zato su mu oči dostojarne Boga gledati! Eto savršeno opslužuje Šestu Božju zapovijed: Ne sagriješi bludno! I Devetu zapovijed: Ni ne poželi sagriješiti bludno, ni srcem, ni jezikom, ni okom, ni mozgom!

Krizmaniće, uživati "dobar glas", znači biti **čestit** - ne krasti i ne lagati, ne švercati, ne varati; eto druge dvije Božje zapovijedi, Sedma i Osma. U Timoteja sve odličan - 5! I to po sudu sve braće i sestara u Listri i Ikoniju. I nije ni poželio ukrasti. Eto opslužuje i Desetu Božju zapovijed. Tko obdržava Božje zapovijedi, taj je savršen čovjek! Timotej je savršen mladić. On je mladić na "dobru glasu". Tako mlad, a tako savršen!

Krizmaniće i krizmanico, uživati "dobar glas" znači biti **čvrst**, postojan u čistoći i čestitosti. Kako prvi dan, tako svaki dan, do kraja života. Ukradeš li jednom, slažeš li jednom, odmah te bije "zao glas" nepoštena mladića ili nepoštene djevojke. Pa kakvo je čudo da je o svomu učeniku Timoteju Pavao pisao Filipljanima: "Nikoga, doista, nemam tako srodne duše, tko bi se kao on svojski za vas pobrinuo" (2,20). Timotej traži Božje interes, a ne svoje. Gleda kako će pridonijeti slavi Kraljevstva Božjega, a ne svomu džepu!

Krizmatelj bi se prigodom krizme ponekada zaustavio i provjerio kako mladi prate i pamte. Jedan je na upit biskupu protumačio sve što znači biti čist i čestit, a drugi što znači švercati i u školi i preko svake granice. I krizmanica je zapamtila kako je majka Eunika odgojila Timoteja da bude kako Bog zapovijeda.

Biskup je izrazio radost da ima pred sobom 148 krizmanika i krizmanica, koji će surađivati s Duhom Svetim, ali se još više raduje da se prije desetak godina ovaj fra Jozo, danas đakon, iz krizmeničkih redova uputio za Isusom da posta-

ne svećenik, redovnik. I bude li volja Božja, za Petrovo bi s drugom trojicom kolega mogao biti zaređen za svećenika. Eto prigode i poziva da se pomolite za njih. Kako bi bilo pohvalno kada bi se koji između vas krizmanika, koji se osjeća pozvаниm, odazvao na Božji zov pa ovdje bio mjesto ovoga đakona, koji će tada, s Božjom pomoću, imati svoju službu u Crkvi.

Župnik i đakon pričešćivali su dva reda krizmanika, a ostali misnici ostale misare.

Na svršetku župnik je izrazio zahvale svima kojima i pripadaju a čestitke krizmanicima, po-

sebno Velikomu zboru za 30. obljetnici ustrajnosti slavljenja Boga vježbom i pjesmom.

Poredani u više redova na velikim stepenicama pred crkvom ostavili su trajnu foto-uspomenu na ovaj jedinstveni dan Pečata Duha Božjega u njihovu životu. Duh ih Sveti po ravnu putu vodio!

Biskup i braća svećenici zahvalili su župniku na čašćenju i na svećeničkom razgovoru o temama koje vrijeme nanosi, ali koje se rješavaju po trajnim i zdravim načelima.

KAKO DUH SVETI POVEZUJE LJUDE

Široki Brijeg, 6. svibnja 2018. - Olujna subotnja večer, 5. svibnja 2018., nad Širokim Brijegom s mnoštvom bljeskova i gromova samo nije navješćivala vedro nedjeljno jutro. A upravo se to dogodilo: osvanuo dan suncem obasjan kao da nikada nije bilo sinošnje oluje. Krizmena fešta zakazana pred crkvom s pripremljenim oltarom i postoljem za pjevački zbor.

Dok se koncelebranti iz sakristije približavaju vanjskomu oltaru, Veliki zbor pod ravnanjem s. Mire pjeva pjesmu Duhu Svetomu. Na prostranu trgu pred župnom crkvom Uznesenja Blažene Djevice Marije skupila se 232 pripravnika za primanje sv. potvrde, polaznika prvoga razreda raznih srednjih škola. Jedna srednjoškolka pozdravlja biskupa Ratka biranim riječima o krizmi, o molitvi, o životu, o Crkvi, a druga izražava dobrodošlicu biranim cvijećem.

Župnik fra Stipe u ime cijele župe pozdravlja vjernički skup i poziva biskupa da otpočne Misno i krizmeno slavlje. U koncelebraciji su, osim župnika, pridruženi su-krizmatelj don Željko, gvardijan fra Tomislav, fra Dane, fra Dario, fra Ivan, fra Augustin, đakon fra Jure assistira biskupu.

Biskup počinje slavlje. Koliko god bili ponosni ovim Brijegom, Gospinom crkvom koja dominira svime što oči vide, kako reče i srednjoškolka i župnik, biskup dodaje da je osobito ponosan što ovaj divan vjernički skup ispod vedra podnebesja sliči onomu na jeruzalemском trgu prije gotovo 2000 godina kada se našlo oko 3000 osoba iz 15 nacija koje su doživjele veličanstven silazak darova i jezika Duha Svetoga. A Petar drži govor aramejskim jezikom i svi ga razumiju iako njegovim jezikom nitko od tih naroda ne govori. Razumiju

ga novošću Duha. Oholi je Babilon samo jezično nerazumijevanje, a duhovski je Jeruzalem jezično razumijevanje.

Đakon čita Evandželje, a krizmanici ostala čitanja i molitve koje pripadaju vjernicima.

U homiliji biskup govori o čudesnu susretu između apostolskoga prvaka Petra i rimskoga stotnika Kornelija, zapovjednika "italske čete", kako se čulo u Prvom čitanju iz *Djela apostolskih*, 10. glava. Stotnik bijaše rodom vjerojatno iz Italije, stacioniran u Cezareji Primorskoj u Palestini, gdje je boravio i rimski carski upravitelj, u to vrijeme Poncije Pilat. Bijaše taj satnik Kornelije čovjek bogobojazan, ljubitelj molitve i djelitelj milostinje. Takva mu bijaše i supruga i djeca. A Bogu je mio odakle god tko bio, samo ako se Gospodina boji i za pravdu bori. I svidjelo se Bogu pozvati Kornelija iz poganstva u kršćanstvo. Nije dosta da ima samo naravne darove, naravnu religiju, Bog mu želi dati i svoju posebnu milost, objavu, sakramente. Čak mu je, u ponedjeljak, poslao svoga glasnika anđela kazujući mu da pozove Petra apostola iz Jope. Kornelije ne zna tko je Petar, ali sluša Božji glas.

Sutradan, u utorak, satnik šalje dvojicu svojih slugu i trećega vrlo povjerljiva i pouzdana vojnika da pozovu Petra iz Jope, današnje Jafe. Dok se tročlana Kornelijeva delegacija raspitivala za Šimuna Petra u kući "Šimuna kožara", on je na terasi te iste kuće imao čudesno viđenje kojim ga je anđeo upozorio da bude otvoren prema poganstvu, da slobodno može ući u poganske kuće, da može jesti sve vrste jela, i da može krstiti pogane, a da ih prije ne prevodi na židovstvo pa onda na kršćanstvo.

Petar se, u srijedu, spremio na put u Cezareju sa šestoricom svojih tjelesnih pratitelja, na svakoga Kornelijeva po dva svoja, zlu ne trebalo. Niti Kornelije sluti zašto zove Petra, niti Petar sluti zašto ga zove Kornelije. Ali ih je Duh na svoj način povezao, pozvao i u njegovu će ključu sve biti protumačeno. Budi strpljiv, Duh ima svoje vrijeme.

Dok je Petar u Kornelijevu kući govorio što mu je Duh nadahnjivao, začuje se čudesan šum: "siđe Duh Sveti na sve koji su slušali tu besedu" Petrovu (10,44). Silazak i prije krštenja, jer Duh, apsolutno slobodan, puše kuda hoće i kada hoće. Na to će Petar: "Može li tko uskratiti vodu da se ne krste ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?" I tako se svi pokrste. Dogodio se silazak Duha Svetoga, tj. sveta krizma, i prije krštenja, potom krštenje Kornelija i svega doma njegova. I nasta radost velika. Kornelije je prvi obraćenik s poganstva, i to čudesnim zauzimanjem sv. Petra, poglavara Apostolskoga zbora i cijele Crkve Kristove, i to na izravnu Božju intervenciju. Kornelije zamoli Petra "da ostane onđe nekoliko dana" (10,48) da ga pouči u svemu Božjem nauku.

Biskup i generalni vikar don Željko dijelili su sakrament sv. krizme, uz pobožnu i tihu molitvu roditelja za svoju djecu i uz proljetni pjev ptica, raspjevanih Božjih stvorenja, u zelenilu pred crkvom.

Sve je teklo uredno: mirno se pristupalo sakramentu, jasno se odgovaralo. Biskup je, po običaju, ponekoga ponešto i priupitao.

"Je li Petar znao zašto ga je Kornelije zvao?" - Nije!

"Je li Kornelije znao zašto je Petar došao?" - Nije!

"Tko ih je onda povezao?" - Duh Sveti, odgovara jedna bistra srednjoškolka. Neka i tebe, djevojko, Duh Sveti svojim putem vodi u sretnu budućnost!

Zahvala na svršetku sv. Mise Bogu Ocu na divnu danu, Duhu Svetomu na divnim darovima, i poticaj krizmanicima da se u ovom poganskom svijetu ne stide "ispovijedati Krista raspetoga"!

Župnik poziva sve, osobito roditelje, neka pripreze na djecu da čuvaju darove Duha i da ne upropaste večeras što su primili danas. Biskup samo župnikovo potvrđuje i svečani blagoslov svima udjeljuje.

Nakon toga svi su se krizmanici poredali na stepenicama pred crkvom da ih, osim darova Duha Božjega, povezuje i ova foto-uspomena.

Gvardijan časti krizmatelje i sve sudionike u dijeljenju sv. krizme u samostanskoj blagovaonici. Biskup je na kraju, zahvalivši braći, pozdravio sestre franjevke u samostanu i u gradu.

DVOSTRUKA JAKOST SV. LEOPOLDA

Kočerin, 12. svibnja 2018. - U Kočerini, župi sv. Petra i Pavla, u Širokobriješkom dekanatu, sakrament sv. krizme dijeli se svake druge godine učenicima posljednjega razreda osnovne i prvoga razreda srednjih škola. Ove 2018. godine sveta je potvrda podijeljena za vrijeme sv. Mise u subotu, 12. svibnja, na blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića. Kiša je spriječila tradicionalnu dvorišnu procesiju pripravnika s kumovima u crkvu koja je bila popunjena vjernicima.

Najprije je riječi dobrodošlice pred oltarom biskupu Ratku u ime krizmanika izrekao jedan srednjoškolac. Preporučio je svoje vršnjake i sebe u biskupove molitve da Duh Sveti, kojega danas primaju u sedmerostruku daru, djeluje u njima svega života, a jedna je srednjoškolka počastila biskupa buketom cvijeća.

Župnik fra Mario Knezović u svom se pozdravu osvrnuo na vrijednosti koje gaje Kočerinjani: marljivost u dolascima na sv. Misu i druge sakra-

mente, aktivnost ministranata i vježbe pjevača. Dodao je kako se u župi više umire nego li rađa, a neki odlaze i u tuđinu. Tako, prije četiri godine u župi je krizmano 118 mlađih, prije dvije godine 92, a sada 67. Opadanje je u rastu i ta činjenica ozbiljno zabrinjava i poziva na odgovornost roditelje, obitelji, društvo. I Crkva mora imati svoju riječ i ulogu.

Biskup je, zahvalivši na srdačnim pozdravima i krizmanicima i župniku, rekao da prikazuje sv. Misu za sve vjernike u crkvi i u župi, u čast našega hrvatskoga velikana, sv. Leopolda Bogdana Mandića, kojemu je onako umjesno stavljena i osvijetljena slika na isповjetaonica u dnu crkve. On je svetac isповjetaonice, poslužitelj Božjega milosrđa. Neka i nas zagovara kod milosrdnoga Oca da svi budemo dostojni ove sv. Mise, a krizmanici k tomu i ove sv. krizme.

Čitanja, psalmi i molitve vjernika podijeljene su krizmanicima, a dnevno je Evanđelje navi-

jestio župni vikar fra Velimir Mandić. U misnoj koncelebraciji bilo je šest svećenika.

U propovijedi biskup je govorio o daru jakosti Duha Svetoga koji je resio sv. Leopolda: ljubav od malena prema duhovnom zvanju i ljubav prema domovini, svomu narodu. Bogdan je rođen 12. svibnja 1866. u Herceg Novom od oca Petra i majke Katarine, i to, prema nekim životopiscima, kao dvanaesto dijete u nesebičnoj i blagorodnoj obitelji. Njegovi se roditelji nisu bojali života, niti su pobacivali djece, nego su svako primali na prsa i na koljena kao najveći Božji dar. Vidiš li kako su sa zahvalnošću Bogu dvanaestomu dali ime Bogdan, Bogom-dan, od Boga darovan! Da su se zaustavili na jedanaestom, ne bismo imali današnjega svećara sv. Leopolda Bogdana. Njegova se jakost očitovala već u prvim razredima osnovne škole. Kada je Bogdo u obitelji nešto dječački rekao nekomu od braće ili sestara, njegova ga je starija sestra privela sv. isповijedi pred župnika franjevca kapucina u crkvi sv. Jeronima. Taj je župnik, valjda iz pravnosti za duše svojih župljana, malomu Bogdi zadao pokoru da cijelu sv. Misu prestoji na nogama u sredini, među narodom. Bogdanova riječ nije nikako mogla biti ravna takvoj vanjskoj kazni, i to pred svim pukom Božjim, kao u stara kršćanska vremena kada su pokornici samo zbog uboštva, preljuba i otpada odvjere vršili slične pokore! Ali Bogdo, umjesto da se životno naljuti na župnika, pokazao je ovaku jakost: u sebi je molio Boga riječima - "Bože, daj da ja budem kapucin i da budem milosrdan prema djeci!" I postao je kapucin i postao je veliki djelitelj milosrđa Božjega, i to više od 50 godina. Revnosni župnik ne spominje se među blaženima! Ušavši u redovnički život Bogdo je uzeo ime Leopoldo, završio je potrebne škole, filozofiju i teologiju, te zaređen za svećenika 1890. godine.

Njegova se jakost očitovala i u mirnu podnošenju svoga niska rasta, svega 145 cm. Dječaci su se poigravali i izrugivali s njime ubacujući mu kamenje u kapuću za vratom - po toj se kapući i zovu kapucini. On bi mirno povadio kamenčice i molio za dječake da im Gospodin milosrdno oprosti jer ne znaju što čine. Njegova se jakost pokazala

i u podnošenja mane u govoru, zbog čega ga njegovi samostanci nisu puštali na propovjedaonicu nego samo u ispvjedaonicu u kojoj je polučio velike zasluge za svoj vječni život i velike milosti za svoje neprebrojive pokornike. Kao da mu ni to mucanje nije bilo dovoljno, morao se vježbati i u strpljivosti raka u grlu i bolova u želudcu. Što mu je Bog više odsijecao od njegove ionako malene tjelesne konstitucije, to je on bio vjerniji i zahvalniji Bogu na njegovim darima kojima je postigao vrhunce svetosti. A kada je umro, 30. srpnja 1942. u Padovi, Bog je Bogdi dao da mu je to tijelo ostalo neraspadnuto do dana današnjega.

Druga je karakteristika jakosti sv. Leopolda Bogdana u tome što se nije odrekao svoga hrvatskoga roda. Tijekom Prvoga svjetskog rata u Italiji je izišla policijska naredba da svaki građanin Austro-ugarske mora promijeniti ne samo putovnicu nego i narodnost. Naš je svetac rekao talijanskoj policiji: Krv nije voda! Ne može se krv mijenjati i prelivati kako ljudi hoće. Ja po Božjoj providnosti pripadam hrvatskoj obitelji, a služim kao svećenik već 25 godina u Italiji! Do tada je ispovjedio na tisuće i tisuće muškaraca i žena. Zbog te "građanske neposlušnosti" morao je u progonstvo u južnu Italiju. Radije u progon nego da mijenjam svoju krv koju mi je Bog dao! Iako su ga prebacivali iz samostana u samostan, nije promijenio ni mišljenja kamoli krvne slike. Ostao je jak i vjeran ne samo Bogu i Crkvi, nego i svomu narodu. Vidiš li ti, krizmaniče, ovoga kapucina malena stasa a silna glasa i dara duhovne jakosti!

Krizma se odvijala u redu i tišini. Vjernici, osobito krizmanički roditelji, mogli su u svojim molitvama preporučivati Duhu Svetom svoje sinove i kćeri da ih prožima jakost, i u vjeri i u "krvi", kakvu je prakticirao sv. Leopold Bogdan Hercegnovljani.

Na kraju župnik je zahvalio Bogu na njegovu daru te pozvao krizmanike da darove uma i srca primljene od Duha Svetoga, osobito dar jakosti, razvijaju i potvrđuju u svome životu. Neka im i zajednička fotografija s crkvenih stepenica posluži kao nezaboravna uspomena na ovaj jedinstveni dan iz njihove mladosti.

JAKOST JE DAR I KRJEPOST

Duvno, 19. svibnja 2018. - Na uočnicu svetkovine Duha Svetoga, 19. svibnja 2018., sv. krizma u Duvnu s početkom u 10.00 sati. Ta je potvrda kao neka "nepomična" svetkovina već desetljećima. Samo je pomicna u odnosu na Uskrs, od kojega se broji Pedeset dana, tj. Pedesetnica, kada su stari Židovi slavili spomen na Božje davanje Deset zapovijedi Mojsiju i svemu izabranom narodu, a u Novom Zavjetu na Pedeseti dan od Isusova Uskrsnuća dogodio se silazak Duha Svetoga u šumu s neba čujnu za uši i u ognjenim jezicima vidljivima za oči.

Stotinu i šestero krizmanika, 52 srednjoškolca i 54 srednjoškolke u bijelim haljinama, ulaze na glavna vrata uz divnu glazbu župnoga zbara s kora: *Veni, Sancte Spiritus - Dođi, Duše Sveti*, koja se ponavlja u valovima.

Pred oltarom dvoje krizmanika s riječima i cvjetovima izražavaju pozdrav biskupu Ratku i koncelebrantima - svećenicima iz duvanjske župe, iz Seonice, iz Grabovice, iz Prisoja, i svemu puku na sv. Misi i na sv. krizmi. Župnik fra Slaven, koji je sa svojim suradnicima franjevcima pripremio ovu krizmaničku "satniju" za primanje sedmerostruka dara Duha Božjega, izražava radosnu dobrodošlicu i predvoditelju i svima u crkvi.

Biskup počinje Euharistijsko slavlje za krizmanike i njihove kumove, i roditelje, i svu župu. Zahvaljuje župniku na uspješnoj pripravi srednjoškolaca, a osobito na dvostrukoj provjeri krizmaničkoga vjeronaučna znanja: prva je provjera bila pred roditeljima, a druga pred biskupovim delegatima. I dobri rezultati ne mogu izostati.

Svi su nastupi krizmanika, jednako mladića kao i djevojaka, ozbiljno pripremljeni, razgovijetni da ih svatko i u crkvi i pred crkvom čuje, pobožni, bez straha i po sebi privlače pozornost slušatelja misnih čitanja i litanjske odgovore na molitvevjernika.

U propovijedi biskup je najprije uveo krizmanike u promatranje Božjega stvaranja na početku: tijelo je u prvom trenutku Bog čudesno sastavio od raznog materijala, a u drugom momentu tomu je tijelu udahnuo dušu. Tako i dan-danas: smrtno tijelo daju roditelji, a Bog udahnuje besmrtnu dušu u trenutku začeća. Tijelo se sastoji od mnoštva dijelova, a duša samo od dvije sposobnosti: razuma i slobodne volje. Mi po svome razumu i slobodnoj volji ne možemo postići

vječno spasenje. Zato nam treba pomoći od Boga, osobito Duha Svetoga - Gospodina i Životvorca, koji nas posjeće sa svojih sedam darova. Četiri se dara odnose na našu pamet, glavu, mozak, a to su: *mudrost, razbor, znanje i savjet*, a tri se dara odnose na naše srce, slobodu, odluku, a to su: *jakost, pobožnost, bogobojažnost*. Pogledajmo samo ovaj dar jakosti! Kada jakost primamo u sv. krizmi, onda je to nezaslužen Božji dar. A kada se taj dar stavi u praksi, konkretno proživljava i u njemu se vježba, onda to postaje naša krješt, vrlina, snaga. Može se biti tjelesno slab, ali duhovno jak u svjedočenju vjere, nepopustljiv u vršenju Božjih zapovijedi. Biskup je krizmanicima naveo dva primjera duhovne jakosti. Prvi je pokazao Marko iz Kruševa kod Stoca kada je kao mladić 1859. godine bio na kušnji na Morinama iznad Nevesinja da zaniječe svoju katoličku vjeru. On je čvrsto stao pred mnoštvom hajduka i rekao: Ja sam katolik, a vi radite što hoćete. Meni je vjera važnija od života. Ako očuvam vjeru, zadobit ću i život vječni. Eto kako ga je Duh Sveti poučio, kako mu je dao pečat jakosti, koju je on pretvorio u hrabru krješt tako da se može zvati svjedokom vjere. Drugi je primjer pokazao Petar iz Klobuka u sjemenišnoj gimnaziji u Travniku 1893., kada se cio razred našao u prilici da prošvercuje školsku zadaću, a Petar je održao govor i upozorio da se pošteni gimnazijalci i čestiti sjemeništarci ne smiju služiti ni sitnim lažima ni krađama da se pokažu pred profesorima kako znaju. Svaka se laž obija o glavu, a svaka će krađa skočiti na nos. Iza poštenih Bog stoji i ne će dopustiti da izgube. Ako se pošteni drže poštovanja, ne polože li na kraju školske godine, položit će na popravnom. Položit će životnu školu koja je puno važnija od bile koje druge škole u kojoj cvjeta šverc do šverca.

Pod dijeljenjem sv. krizme samo se čuju krizmatelj i krizmanik po riječima koje su propisane i za jednoga i za drugoga. Biskup svako toliko zaustavi krizmanika ili krizmanicu i priupita da se malo prisjeti što je dar, a što krješt; što je učinio Marko, a što Petar. I samo se moglo vidjeti kako su srednjoškolci bili pozorni na svaku riječ.

Dekan fra Vinko i župnik fra Slaven dijelili su svetu Pričest potvrđenicima, a ostali svećenici ostalom puku. Glazba s euharistijskim pjesama pratila je pristupanjevjernika Isusovu Tijelu.

Na kraju je jedan od roditelja izrekao misao o njihovu nastojanju za vjerski odgoj djece u ime svih drugih kao i zahvalu za ono što službeni crkveni ljudi čine u tom pogledu.

Nakon sv. Mise redanje na stepenicama pred crkvom i, evo, uspomene jedinstveno blagoslovljena dana u životu!

Gvardijan fra Sretan sve je svećenike s biskupom počastio u samostanskom blagovalištu, a krizmanici su sa svojim roditeljima, kumovima, uzvanicima nastavili radosno popodne u svojim domovima.

Duše Sveti, podrži ove krizmanike da im nikada ne ponestane Twoga dara i njihove krjeposti jakosti!

SURADNICI DUHA SVETOGLA

Mostar-katedrala, 20. svibnja 2018. - U nedjelju, 20. svibnja 2018., u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve svećano je proslavljen svetkovina Duha Svetoga sv. Misom i podjeljom sakramenta krizme za četrdeset i šestero krizmanika.

Euharistijsku žrtvu i gozbu predvodio je i sv. krizmu podijelio apostolski nuncij u Angoli nadbiskup Petar Rajić (svećenik svojedobno zaređen za Trebinjsku biskupiju), koji se ovih dana nalazi u Hercegovini prigodom zaključenja jubilarne "Godine biskupa Žanića". U koncelebraciji bila su četiri svećenika: župnik don Luka, župni vi-kari don Davor i don Ilija te biskupov tajnik don Pero. Pjevalo je katedralni mješoviti zbor pod ravnateljem don Nike Luburića.

Pred nuncijem Rajićem kod oltara našla se izabrana krizmanica u ime svojih vršnjaka i vršnjakinja prvoga razreda srednjih škola, koja mu je uputila srdačnu dobrodošlicu, moleći da im po njegovim rukama Bog udijeli darove Duha Svetoga te da ovu sv. Misu prikaže za njih. Drugi je krizmanik uručio Nadbiskupu kao zajednički dar knjigu. Krizmanici su izbrali najnovije djelo koje je izšlo iz tiska ovih dana prevedeno na hrvatski jezik. I svi su se potpisali na knjizi s naslovom "Katolička Crkva i obraćenje" poznatoga engleskog pjesnika, filozofa, teologa i pisca G. K. Cherstertona.

Pozdrav u ime župne zajednice izrekao je don Luka. Zahvalio je Bogu što nam je dao ovaj dan i ovo slavlje. Izrazio je dobrodošlicu i čestitku nadbiskupu Petru, predvoditelju ovoga dvostrukoga slavlja - misnoga i krizmenoga - njega je prije 30 godina (1987.) u ovoj katedrali zaredio za svećenika biskup Žanić, a prije desetak godina (u siječnju 2010.) ovdje je primio i biskupsko ređenje!

Na početku duhovske Mise Nadbiskup je zahvalio krizmanicima na daru, župniku na pozdravu te biskupu Ratku, što ga je delegirao da danas podijeli sakrament krizme i predvodi ovo

Misno slavlje. Biskup ga je zamolio da prenese i njegovu poruku krizmanicima: da budu dobri! Osobito dobri vjernici!

Biblijske su odlomke o Duhu Svetom pročitali krizmanici, Evangelje je navjestio župnik, a molitvene zative izgovorila skupina krizmanika.

U propovijedi nuncij je Rajić govorio o ulozi i snazi Duha Svetoga u životu vjernika, osobito krizmanika. Danas, naime, slavimo spomen na silazak Duha Svetoga nad Gospu i Apostole, a sada će po sakramentu krizme sići isti Duh i na sve vas pripravnike. Duh je Sveti učvrstio apostole i učenike. Učenici, iako su susretali Isusa, doživljavali ga i surađivali s njime, bili su ipak u strahu. Ali nakon silaska darova Duha Božjega bili su pozvani svjedočiti ih pred drugima, hrabro i neustrašivo. Postali su suradnici Duha Svetoga. Tako ste i vi krizmanici pozvani biti Duhovi suradnici da biste mogli biti hrabri svjedoci i očitovati pred drugima koliko vas Isus ljubi i koliko vi ljubite Isusa u Duhu Božjem. Isus treba sve nas, treba Crkvu kako bi preko nje i njezinih svjedoka navještio volju Očevu, ljubav Božju prema čovjeku. Današnje nam Evangelje to jasno poručuje: "Kada dođe Branitelj koga ću vam poslati od Oca - Duh Istine koji od Oca izlazi - on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom" (Iv 15,26-27). Ne možemo sami svjedočiti, nego nam treba Duh Branitelj, Duh mudrosti i razuma, znanja i savjeta, jakosti, pobožnosti i straha Božjega. Tek kada surađujemo s Duhom po tim darovima, onda možemo svjedočiti za Oca i Sina. Osobito je to važno za vas, mlade krizmanike, tek na pragu života i izbora zvanja. Treba vam Duh Sveti koji će vama kazivati životnu istinu jer "kada dođe on - Duh Istine - upućivat će vas u svu istinu". Potrebno je da budete dobri učenici, dobri studenti i studenice, dobre majke i dobri očevi, da budete dobri članovi društva. Potrebno je da kao suradnici s

darovima Duha svjedočite za Isusa, da budete dobiti Isusovi prijatelji. Mnogo će vas toga odvlačiti od Isusa, ali ako budete razboriti i jaki, moći ćete biti blizu Isusu i slijediti njegov nauk. Vi ste danas primili dar jakosti da surađujete s njime.

Nakon propovijedi kandidati su se poredali za primanje sv. sakramenta. Proziv po imenu, utiskivanje pečata u čelo mazanjem krizmenoga ulja, izgovaranje riječi davanja i primanja sakramenta i potvrda zajedništva s Crkvom.

Na kraju Misnoga slavlja don Davor je izrekao zahvalu roditeljima i kumovima, a čestitku krizmanicima. Zahvalio je nadbiskupu Petru što je danas molio za krizmanike, što im je uputio pa-

stirsku riječ o suradnji s Duhom Božnjim. Kao što je svim krizmanicima uručio, tako je i Nadbiskupu dao krunicu, ručni rad i dar jednoga župljani na. Hvala mu!

Poslije svećana duhovskoga blagoslova krizmanici su na stepenicama pred oltarom, zajedno s Nadbiskupom, još jednom upečatili svoja čela u sliku koja će ostati kao radostan trenutak još radosnjega jedinstvena događaja u životu.

Nadbiskupa i svećenike iz okolnih župa, koji su pristigli nakon nedjeljnih Misa, župnik je pozvao na objed, a krizmanici su sa svojim roditeljima pozvali rodbinu na radosno popodnevno čestitarsko druženje.

ISUS I DJECA

Međugorje, 26. svibnja 2018. - U subotu, 26. svibnja 2018., u 10.00 sati za vrijeme sv. Mise slavljenja je i sv. krizma u župi sv. Jakova apostola, starije ga, u Međugorju. Krizmanici, njih trideset i troje, u procesiji ulaze u crkvu. S kora župni zbor pjesmom Duhu Svetomu prati slavlje. Nekoliko je svećenika u koncelebraciji, među kojima župnik fra Marinko Šakota, dekan broćanski don Đuro Bender, fra Svetozar Kraljević i jedan gost svećenik.

Ovogodišnje krizmanike pripremali su župni vikari fra Zvonimir Pavičić i fra Perica Ostojić.

Prije početka sv. Mise dvoje krizmanika pozdravlja biskupa Ratka i svu zajednicu, a župnik izražava srdačnu dobrodošlicu krizmatelju.

U sv. Misi krizmanici preuzimaju čitanja i molitve vjernika, a dekan naviješta Evandelje.

Prije završna blagoslova dvoje je krizmanika u ime svojih vršnjaka izrazilo zahvalnost svima koji su priredili ovu svečanost i dopratili ih do ovoga značajnoga životnoga praga. Darovali su biskupu cvijeće i kip Svete Obitelji.

Primivši blagoslov, krizmanici su se poredali pred oltarom za fotouspomenu. Župnik je počastio goste u župnoj kući.

Prenosimo biskupovu propovijed:

Današnje nas Markovo Evandelje poziva da promotrimo Isusov odnos prema malenima i njegovu prigodnu pouku nazočnima, i, preko njih, svima nama kroz vremena i prostore.

Blagoslov. 'Donosili mu dječicu da ih se dotakne, a učenici im branili. Opazivši to, Isus se ozlovoljil i reče im: 'Pustite dječicu neka dolaze

k meni; ne priječite im jer takvih je kraljevstvo Božje! Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne, u nj neće ući.' Nato ih zagrli pa ih blagoslivljaše polažući na njih ruke" (Mk 10,13-16).

Roditelji. Svaka je majka željela da neki ugledan učitelj blagoslovi njezino dijete. Tako su majke dovodile ili donosile svoju djecu učiteljima, osobito o rođendanu svoje djece. U nekom judejskom mjestu u mnoštvu svijeta neki su se roditelji željeli na svaki način sa svojom djecom probiti do Gospodina: da na djecu stavi svoje čudesne ruke i dadne im potrebno zdravlje, da ih blagoslovi i za njih se Ocu nebeskomu pomoli, da rekne koju utješnu riječ koju će svi zapamtiti i ponijeti kući.

Ljudi su čuli za Isusa da ima neke čudesne moći iscijeljivanja od raznih vrsta bolesti. Zaželjeli su iskusiti na svojoj koži ili na koži svoga djeteta dodir Gospodinove ruke. Zato navaljuju k Isusu bez ikakva reda.

Učenici. Znajući kakva će vreva nastati ako svaki otac ili mati doneše svoje dijete, a neki i po dvoje, da najprije protumače Isusu o kakvoj se bolesti i nemoći radi, učenici oštrotastupaju i od nazočnih traže da svatko stoji na svome mjestu! Isus je moćan izlječiti i na daljinu i na blizinu, samo ako hoće. A uglavnom on to i hoće! Razumljiv je apostolski nastup. Nije da oni nisu poštivali djecu, i njihove roditelje, nego htjeli su uvesti reda, pa i prigodom molitve i blagoslova. Oni su ovim, kao zaštitari, željeli samo obraniti Isusa od ljudske navale molbi. I zato nisu dopuštali da mu se svatko primiče i dosađuje svojim pričama o

bolesti. A roditelji tek pravo vjeruju ako Isus do takne njihovo dijete po glavi. Ako ga blagoslovi, ako se pomoli, pa makar ništa ne razumjeli od svega toga svetog obreda.

Isus. Gospodin upozori svoje učenike da tako ne rade. Neka pripuste djecu k njemu. I kako koje dijete dođe, on ga blagoslovi milošću i mirom. Daje učenicima primjer kako će raditi. Nije se nijedno vratilo roditeljima bez posebna Isusova dara zdravlja i blagoslovne sreće. Roditelji radosni i u svih na ustima: "Blagoslovljen Gospodin Bog što pohodi narod svoj!"

Svećenik će i izvan crkve i u crkvi znati biti strpljiv s djecom. I s onom najmanjom. Ne da dopusti da djeca svojim plačem odvuku svu pozornost vjernika, nego će upozoriti da su djeca slobodna. Možda djeca i plaču što nisu slobodna. Ne će se izgubiti u crkvi! Slobodno kretanje djece jest znak da se dijete osjeća kao u svojoj kući. Upoznaje "braću i sestre", pogotovo kada susrette nepoznato dijete. I kada se onako u čudu gledaju. Zar je čudno što se više puta prigodom Prve sv. Pricesti u crkvi nalazi natpis: "Pustite k meni malene!" Uzeto iz ovakve prigode Isusova susreta s djecom.

Nije li i nama ovdje opomena i s obzirom na vjeronauk s učenicima i u školi u župi? Gdje valja pokazati svu ljudsku strpljivost i vodstveno umijeće da djecu poučavamo u razumu i odgajamo u srcu u vjeri prema njihovoj dobi i moći.

Kraljevstvo nebesko. Ljudi se natječu u životu, u športu, u pjesmi tko je prvi, tko će osvojiti zlatnu, tko je najveći. Isus je rekao tko je najveći u kraljevstvu nebeskom - malo dijete! Kako? Ono ima svojstva koja je odrasli promijenio, izgubio. Gospodin kaže da kraljevstvo Božje pripada djeci. To znači: Što dijete manje, to je kraljevstvu nebeskom bliže. Odnosno, što mi više rastemo, to se više udaljujemo od kraljevstva nebeskoga, osim ako smo nalik bezazlenoj djeci. Ne budete li kao djeca, ne, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko!

Lako je zamisliti evanđeoski prizor kako majke donose djecu Isusu, a on djecu "zagrlji pa ih blagoslivljaše polažući na njih ruke". Samo se čuje radostan vrisak i djece i njihovih majki. Isus je Iscjelitelj od grijeha. On oduzima grijeh svijeta, ali on je jednako Ozdravitelj od svake vrste bolesti.

Tako, dok je neki mali ozdravljenik stajao u sredini držeći se Isusovih skuta, Gospodin izlaže apostolima i svima nazočnima veliko božansko načelo: "Tko god jedno ovakvo dijete primi u moje Ime, mene prima. A tko mene prima, ne pri-

ma mene, nego onoga koji mene posla" (Mk 9,37). E sada, što znači ono: Tko ovakvo dijete prima?

Pa eto to: da ga postavi na noge, da mu pomogne ozdraviti, da ga napoji, nahrani, obuje, umije, obuče, začešljaj, da mu se omogući igrati, da ga nauči govoriti, Bogu se moliti...

Mi se ljudi spontano pridružujemo nekoj uglednijoj osobi od koje može biti neke duhovne koristi ili društvene pomoći. A onaj mali nema nikakva društvenog položaja, osim onoga da padne na zemlju; nema nikakva prijevozna sredstva, osim igračke; nema nikakva potpisa, osim što šara po prašini, pa u usta; nema utjecaja, ni moći, ni preporuke, ni mobitela, niti ikoga prima u audijenciju. Od maloga ništa ne primaš, nego njega svega primaš sa svim njegovim potrebama. Tko njega prima, Isusa prima. Tko njemu daje, Isusu daje. Tko pomaže, služi i ljubi takvo dijete, od začeća, od rođenja, koje ni u čemu nije toliko važno u očima svijeta, taj služi i ljubi sama Isusa: Istinu, Put i Život.

A kada je još k tomu dijete s poteškoćama u razvoju, malim ili velikim potrebama, i kada se kao takvo prima i životno "zagrli", tek je onda puno poistovjećenje s Isusom.

Ako, dakle, Isusa ne primaš, i njegove ljubavi nemaš u sebi, i u njegovoj milosti ne živiš, što ti koristi da primiš svih šest Nobelovih nagrada (za fiziku, kemiju, medicinu, književnost, mir i ekonomiju), da primiš sve bukete cvijeća na pozornicama ovoga svijeta, da znaš sve jezike anđeoske i ljudske, da si proniknuo u sva otajstva nebeska i proroštva zemaljska, da imaš vjeru da i planine premještaš, da sve svoje bogatstvo dadneš sirotinji, da ti se čak i tijelo sažeže, kao vrhunski izraz žrtve, kako sve vrijednosti ovoga svijeta sažima sv. Pavao Korinćanima (1 Kor 13,1-3).

- Ali Isus je davno i daleko, kako ću ga primiti? Kako davno, kako daleko? Eto ga tu, pred tobom, pred kućom, u gradu, na svakom mjestu...

Obilježja djece. Spašenici u nebu slični su djeci na zemlji, a ne odraslima. Koje su to osobine? Ima ih nekoliko.

Dijete je po sebi *ponizno*, svjesno svoje nemoci. Zadovoljno onim što mu se dade da pojede, da se obuče, da se igra. Ponizno i skromno. Ponizni ma pripada kraljevstvo nebesko!

Dijete je *uslužno*. Ako mu rekneš da donese vode, da odnese knjigu, da nešto uradi, to rado učini. Bez obzira očekuje li kakvu nagradu ili ne. Značajka mu je posluh. Takvih je poslušnih kraljevstvo nebesko!

Dijete ima *povjerenja* u svoga oca i majku, u svoju stariju braću i sestre. Pa i u osobu koja nije poznata. Dijete ne zna da je čovjek tako često zao, lažac, zavodnik, da će zloupotrijebiti dječje povjerenje, odvesti ga u ludoriju i pedofiliju. Dijete ima povjerenja u drugoga, a osobito u Boga. Takvih je kraljevstvo nebesko!

Dijete ubrzo zaboravi uvrjedu kojom je ponižen. Opet se počne igrati s tom istom djecom. Ono *pravi i zaboravlja*. Takvih je kraljevstvo nebesko.

Eto te značajke jesu propusnica i putovnica u Božje kraljevstvo: otvoreni čudu Božjemu, oprostiti od srca drugomu i to zauvijek zaboraviti, puni povjerenja u Boga i u njegove zapovijedi, i u Crkvu i u njezine zapovijedi.

MLADI, GOSPODIN JE S VAMA

Mostar - sv. Petar i Pavao, 27. svibnja, 2018.

- **U nedjelju**, 27. svibnja 2018., na svetkovinu Presvetoga Trojstva, u mostarskoj župi sv. Petra i Pavla biskup je Ratko predvodio svečano Misno slavlje i podijelio sakrament sv. potvrde pripravnimima kojih je bilo četrdeset i troje: 18 krizmanika i 25 krizmanica.

Sveta je Misa slavljena u prostranoj kripti jer se unutrašnjost glavne crkve ovih dana uređuje. U Misi, uza župnika fra Božu Milića, koncelebri- rao je i fra Ante Marić, župni vikar, te asistirao đakon fra Robert Kavelj, a oko oltara posluživali franjevački postulanti. Za čitanja, molitve vjernika i prinošenje darova, kako i priliči, pobrinuli su se kandidati - potvrđenici.

Prije početka Euharistijskoga slavlja u ime krizmanika biskupa, svećenike i vjernike pozdravila je jedna krizmanica, a župnik u ime svih župljana. Biskup je zahvalio i uzvratio molitvama Duhu Božjemu za krizmanike i sve njihove ukućane, vršnjake, kumove, te započeo Misni i krizmeni obred znakom križa u ime Presvetoga Trojstva, kojemu danas Crkva slavi liturgijsku svetkovinu. Kao što sv. Misu započinjemo u ime Triju Presvetih Osoba, tako smo i mi svi od početka svoga života povezani s najvećim Otajstvom sv. vjere, Presvetim Trojstvom, jer smo Božjim darom kršteni u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Biskup je u homiliji govorio o Isusovu oproštaju od apostola i o njegovim porukama izrečenima na Maslinskoj gori, kako to Evanelje prenosi:

1. - Najprije "neki posumnjaše" (Mt 28,17). Pošteni Matej apostol pošteno piše da neki među apostolima "posumnjaše" u Isusa i u sve što se dogodilo u vrijeme bogoslovije s uskrslim Kristom. Znači, nije samo Toma "nevjeran" (Iv 20,27), nego i još "neki". Eto što je čovjek sa svojim sumnjama i padovima i usponima! Ali kada dođe Duh Sveti,

Duh istine i jakosti, i zahvati srca i pameti apostola, nema više ni sumnje ni od sumnje traga!

- **Vi, krizmanici**, danas primate sedam darova Duha Svetoga da se njegovom *jakošću* osnažite i ustrajete u kršćanskoj vjeri, da vam Duh rasprši svaku sumnju i da čvrsto vjerujete u Boga Stvoritelja svega, Ravnatelja svijeta i Sudca ljudskoga roda!

2. - "Učinite mojim učenicima sve narode!" (Mt 28,19). Gospodinu je Isusu od Oca svemu-gućega dana sva vlast na nebu i na zemlji, i stoga i On ovlašćuje svoje učenike u onoj mjeri u kojoj oni mogu primiti tu božansku ovlast da čine sve narode njegovim učenicima. Krist je Učitelj, jedini Spasitelj, a svi su narodi ovoga svijeta pozvani biti njegovim učenicima. Kako?

3. - "... krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" i učeći ih čuvati i opsluživati sve što je Gospodin zapovjedio (Mt 28,19), a osobito onu njegovu "novu zapovijed" o ljubavi (Iv 13,34). To je, dakle, sadržaj Isusova djela: krštenje, sakramen-tno ucjepljenje u Presveto Trojstvo, krštenje kao temelj kršćanskoga života i ostalih sakramenata kao i samo vršenje svih deset Božjih zapovijedi.

- **Krizmanici**, vi ćete sada javnim odricanjem od sotone i njegovih zlih djela, a prianjanjem vjерom u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, u ulogu Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, u Crkvu jednu, svetu, katoličku i apostolsku potvrditi ono što su vaši roditelji i kumovi preuzeli na vašem krštenju, a vi danas kao srednjoškolci, svjesno i svojevoljno, potvrđujete. I obećavate živjeti po toj istoj vjeri, potpomognuti sa sedam Duhovih darova, od mudrosti do strahopštovanja pred Bogom.

4. - Gospodin, na kraju, sam obećaje apostolima i svim svojim učenicima trajnu nazočnost: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20). Ne samo da će, zajedno sa svojim Ocem, s neba poslati Duha Svetoga, nego će i sam osobno i otajstveno biti sa svojim učenicima i s učenici-

ma njihovih učenika, da više nitko ne posumnja u otkupiteljsko djelo koje je Gospodin izveo.

Dok gledate one radosne oči mlađih kako pozorno prate što im se u ovom svečanom trenutku savjetuje, stječete dojam da će oni, u Duhu Svetog

mu, učiniti i više nego što se od njih očekuje i da se nikada "ne će stidjeti Krista raspetoga", kako ih je predvoditelj Misnoga i krizmenoga slavlja u završnu blagoslovu zamolio i ohrabrio.

Mladi, sretno kroza život, Gospodin je s vama!

BLAGOSLOVLJEN DUH SVETI UTJEŠITELJ!

Blagaj-Buna, 31. svibnja 2018. - Dvadeset i petero krizmanika školaraca devetoljetkaša u haljinama duhovsko-crvene boje primilo je sakrament sv. krizme na Buni, na svetkovinu Tijelova, 31. svibnja 2018.

Župnik najprije najavljuje krizmanika i krizmanicu koji izražavaju biskupu Ratku pozdrav u ime svoga razreda, a potom župnik u ime cijele župe.

U sredini crkve krizmanici sa svojim kumovima zauzeli su mjesta, a sa strane ovogodišnji prvopričesnici pred kojima su košarice cvjetnih latica koje će oni prosipati ispred Svetootajstva u procesiji nakon sv. Mise.

Imajući u vidu svetkovinu Tijelova ili Brašančeva - stari hrvatski izraz za hostiju - biskup je u propovijedi govorio o odnosu između Isusa Krista, Druge Božanske Osobe, i Duha Svetoga, Treće Božanske Osobe.

1. - U Nazaretu. Kada je Otac nebeski odlučio da se vjekovječni Sin, jedinorodeni, a nestvoreni, učovječi, onda je Sin uzeo tijelo od Djevice Marije snagom Duha Svetoga. Utjelovljenje je djelo Duha Božjega, veliko otajstvo naše sv. vjere. Tomu vjekovječnomu Sinu kao djetetu dano je ime Ješuah = Isus = Spasitelj, kako je anđeo Gabrihel navijestio Mariji (Lk 1,31) odnosno Josipu (Mt 1,21). Isus je rastao u milosti i mudrosti, što je opet djelo Duha Božjega.

2. - Na Jordanu. Kada je Isusu bilo otprilike 30 godina, pošao je na Jordan da ga krsti Ivan Krstitelj. U tom veličanstvenom obredu nije Isus bio očišćen od iskonskoga grijeha, kao što se mi u krštenju čistimo, jer ga on nije ni imao, nego se ukazalo Presveto Trojstvo, najveća milost koju ljudske oči i uši mogu primijetiti: čuo se glas Očev - Ovo je Sin moj ljubljeni, svi su vidjeli Isusa u vodi, i na Isusa je počinuo bezazleni golub, simbol Duha Svetoga. Taj će Duh na poseban način pratiti Isusa u njegovu djelu Otkupljenja. I u ju-dejskoj pustinji davati mu znanje i savjet da odoli napasničkim navalama sotone, i u svakoj drugoj kušnji, i na svakom drugom mjestu.

3. - Na Posljednjoj večeri u Jeruzalemu. Isus za Večerom anticipira ili unaprijed doživjava na otajstven način sve svoje djelo Otkupljenja: Muku, Smrt i Uskrsnuće, te pretvara kruh u svoje Tijelo, Vino u svoju Krv, i to rosom ili milošću Duha Svetoga.

4. - Na Kalvariji Isus u Muci i Smrti ispusti duh, ali ga već treći dan u grobu ponovo zadobi u svoje tijelo, samo ovaj put tijelo posve preobraženo, uskršlo. I to je djelo dar Duha Svetoga.

Vi, krizmanici i krizmanice, danas primate toga istoga Duha Svetoga s njegovim darovima:

mudrosti - da znate izabrati pravi ovozemni cilj i pravi vječni cilj;

razbora - da znate razabrati prava sredstva i putove da postignete i prvi i drugi cilj;

znanja - da s pomoću pravoga znanja idete pravom stazom, ne lutajući prašumom neznanja;

savjeta - da primate pravi savjet i da znate sutra i drugima dati životni savjet na putu spasa;

pobožnosti - da po Božju živite, Božje zapovjedi opslužujte, sve do jedne;

jakosti - da nikada ne budete bez potrebne duhovne i voljne snage da odolite napastima i pobijedite kušnje - Blagoslovjen Duh Sveti osnažitelj, utješitelj, branitelj!

strahopoštovanja - da sve doživljavate u zdravu strahu pred sudom kojim će nas sve jednom Bog Sudac suditi.

Umjesto nicejsko-carigradskoga Vjerovanja, koje molimo svake nedjelje, ovdje se rabi upitni obrazac između krizmatelja i krizmanika. Isti onaj obrazac: Odričeš li se sotone i svega sjaja i zavođenja njegova; Vjeruješ li u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga..., kao što je bilo na krštenju, kada su roditelji odgovarali umjesto vas, krizmanika, a vi danas prvi izgovorate, a roditelji vas podupiru, potpomažu i raduju se veoma što ste ostali na ravnalu vjere.

Sve su oči bile uprte i uši napete da čuju kako krizmanici prihvataju pečat dara Duha Svetoga i izražavaju svoje zajedništvo s biskupom i s cijelom Crkvom mjesnom i sveopćom.

Tijelovska procesija. Prije završna blagoslova čin klanjanja i pjesma *Svet, Svet, Svet*. Potom se po naznačenu redu formira procesija s ministramima, prvopričešnicima, krizmanicima i svim na- zočnim misarima. Mladi prate procesiju eu- haristijskim pjesmama. Svetootajstvo biskup nosi i stavlja ga, po redu, na četiri pripremljena stola po krajevima crkvenoga dvorišta, kadi ga mirisavim tamjanom, a župnik čita pripadni odlomak iz Novoga Zavjeta o Euharistiji. I svaki bi put bio

blagoslov svega puka s Presvetim Otajstvom. Jest sunce upeklo, ali u ovom slučaju bolje sunce nego kiša. Došavši u crkvu pred oltar pred izloženim Tijelom Kristovim pjeva se *Divnoj dakle*, pa Blagošlov i Blagoslovljen budi Bog.

Sva divna Tijelovska Misa, ceremonija, proce- sija trajala je oko sat i pol vremena. Pravi doživljaj!

Neka je slava Presvetomu Ocu nebeskomu, Presvetomu Tijelu Kristovu i Presvetomu Duhu!

NI IZDAJNICI NI ZATAJENICI, NEGO ZALJUBLJENICI U ISUSA

Mostar - sv. Matej, 2. lipnja 2018. - U grad- skoj župi Svetoga Mateja, apostola i evanđelista, u Mostaru, u subotu, 2. lipnja 2018., proslavljenia je, zajedno sa sv. Misom, podjela sakramenta sv. krizme učenicima i učenicama prvoga razreda srednjih škola.

Pred početak sv. Mise dvoje izabranih pozdravljaju biskupa Ratka i žele da ovu Isusovu žrtvu prikaže za njih krizmanike. Potom župnik don Ivica Boras izražava dobrodošlicu u ime okupljenih vjernika i cijele župe.

Biskup zahvaljuje i ističe kako ovih dana Duh Sveti kruži iznad Mostara: prošle nedjelje na svetkovinu Presvetoga Trojstva u župi sv. Petra i Pavla sedam darova primilo je četrdeset i troje kandidata. Prije dva dana, na svetkovinu Tijelova, na Buni primilo je pečat sedmerostrukoga Duhova dara dvadeset i petero pripravnika. A, evo, danas u ovoj župi sići će Duh Božji na dvadeset i sedmero srednjoškolaca. Taj će lahor Duha ući u vaša srca da ih učini pobožnima, jakima i bogobojaznima, ali plodovi će se pokazati ako i vi sami budete surađivali s tim milosnim darovima.

Misna su čitanja povjerena krizmanicima, a dnevno Evanđelje navijestio je don Davor, sin ove župe.

Biskup je u propovijedi govorio o darovima Duha Svetoga, napose o strahu Božjem, o jakosti i pobožnosti navodeći primjere trojice apostola, kako su oni doživljavali te darove.

- **Juda Iskariotski** - bio je Isusov učenik, jedan od najbližih. Isus mu je povjerio ekonomsku službu apostolske zajednice. Na Posljednjoj večeri Isus svima kaže: onaj komu ja dadnem umočen zalogaj, taj će me izdati. Tada umoči zalogaj i podijeli svima. Dade i Judi, koji ima izopačeno srce. Potom Juda pusti đavlju da ovладa njegovim sr-

cem. Diže se i sam se javi glavarima svećeničkim, a da ga nitko nije zvao, pitajući ih: Koliko ćete mi dati da vam kažem gdje se Isus nalazi da ga uhi- tite i procesuirate. I nakon pogodbe: dadoše mu trideset srebrenjaka. Juda, za trideset srebrenjaka izdaješ svoga Spasitelja? Kako te nije od Boga strah i od apostola sram? Sveti Pismo za njega kaže da se objesi "pa se stropošta, raspuče po sre- dini, i razli mu se sva utroba" (Dj 1,18).

Krizmanici, kada se Boga ne bojite, njegove zapovijedi ne opslužujete, onda i posljedice mogu biti katastrofalne. Juda je mislio: Isus će se spasti, a srebrenjaci pali u moj džep! Eto nije ih iskoristio! Nema u grijehu sreće i blagoslova, nego samo nesreća i prokletstvo. U savjeti. Danas ćeš primiti dar bogobojaznosti da surađuješ s tim darom u svakome kutku i u svakome trenutku!

- **Petar apostol** misli da je jak, a nije. Isus mu je dao prvenstvo. Zato je Petar uvijek na prvom mjestu, u svih pet biblijskih popisa. I što se više hvali, sve to više slabi. Pokazao je to osobito u Kajfinu dvoru. Prepao se obične sluškinje i pred njom nijeće da pozna Isusa, da ga je ikada video i za nj čuo. "Ne znam toga čovjeka!" Petre, otrije- zni se! Kako tako pokazuješ veliku slabost i volje i pameti? Zaboravljaš sve što je Isus učinio za tebe! I kada se Petar vratio k sebi, gorko je proplakao. A kada se taj isti Petar napunio darovima Duha Svetoga, osobito jakošću, snagom, nije mu bilo ravna u svjedočenju za Krista i za Duha.

I ti, krizmaniči i krizmanico, danas primaš Duhov dar jakosti da svjedočiš vjeru u Krista ras- petoga i uskrsloga, da se ne bojiš reći da si kr- ščanin, da opslužuješ sve Božje zapovijedi. Stoga snažno i odvažno! Dokaži da primaš dar jakosti. I ne budi slab, nego jak!

- **Ivan, apostol i evanđelist.** Za njega Sveti Pismo kaže da je bio Isusov ljubljeni učenik. On s Većere u Getsemanski vrt, gdje je čuo Isusov vaj, video kako se Gospodin krvavim znojem znojio. Iz Getsemanskoga vrta u Anin dvor, odatle u Kajfin dvor, pa za Isusom u Pilatov dvor, potom u Herodov dvor, i ponovo u Pilatov. Kuda Isus, tuda Ivan! On slijedi Isusa u stopu. A kada su mu Isusa oteli, on je uzeo Gospu pod ruku prateći je do Kalvarije. I zar ti je čudno da je Isus svoju majku Mariju povjerio Ivanu da mu bude majka, a Ivana njoj da joj bude sin!

Krizmanici, vaši vas roditelji uče moliti, slušati, sv. Misu pohađati, ne psovati, ne krasti, ne lagati. Sada se od tebe traži da pokažeš svoju pobožnost, da budeš po Božjoj riječi, po Isusovoj zapovijedi, po Duhovoj ljubavi.

Krizmanici! Kojega biste vi od ove trojice Isusovih apostola željeli slijediti? A kojega ne?

Za vrijeme sv. potvrde biskup je ponekoga znao upitati kako se snalazi u ovim trima Duhovim darovima srca - pobožnosti, jakosti i strahopostovanju pred Bogom.

Na kraju sv. Mise župnik je zahvalio Bogu na milosnu danu, te i sam potaknuo krizmanike da darove Duha Svetoga, koje su primili u ovom sakramantu, svjesno razvijaju i odgovorno množe. Zahvalio je biskupu na upućenim riječima i podjeli sakramenta sv. krizme.

Sva je ceremonija završila pozom svih krizmanika pred oltarom da ih i vanjska snimljena slika podsjeća na unutarnju primljenu milost!

Srednjoškolci, pratila vas jakost i pobožnost u strahopostovanju pred Bogom!

BOŽJI STRAH - NAJVEĆI DAR!

Gradina, 3. lipnja 2018. - Gradina - župa Mučeništva sv. Ivana Krstitelja ili Glavosjeka u Broćanskom dekanatu. Stota godina njezina postojanja. Mijenjala je granice, sela i nazive, ali čvrsto stoji Gradina sa svojom ponosnom župnom crkvom. I župnom kućom, starom i novom. Pedeset godina njom su upravljala braća franjevci, a, evo, nakon mirne primopredaje 1968., pedeset godina biskupijski svećenici. Deveta nedjelja kroz godinu. Prva u mjesecu, 3. lipnja 2018. Sveta Misa u 11.00 sati. Zakazana i sveta krizma za 45 pripravnika, devetoga razreda i prvoga srednje škole. Pola sata prije početka obučeni u krizmeničke bijele haljine redaju se na dvorištu ispred župne kuće. Prilazi im župnik i dekan don Đuro Bender i biskup Ratko Perić. Procesija se na župnikov znak pomiče: kadionica, križ, ministranti, krizmanici, krizmatelj.

Crkva ispunjena vjernicima. Ima ih i pred crkvom, u hladovini. Župni zbor intonira himan *Dođi, Duše Presveti*, pod ravnanjem kapelana don Marina Krešića. Kađenje oltara i križa. Pozdravi dvoje krizmanika i župnikova dobrodošlica. Biskup zahvaljuje i uvodi u slavlje svraćajući pozornost na divan oltarski mozaik: Hostija i Kalež = Sveta Misa, a unaokolo pet golubova okrenutih prema misnim simbolima simboliziraju Duha Svetoga = sveta krizma.

Zna se što pripada krizmanicima - osim pozdrava, tu su i misna čitanja, i molitve vjernika, i

zahvala na kraju. Sve skladno pripremljeno i izvedeno. Župniku Evandjele po sv. Marku.

Biskup u propovijedi - nakon upozorenja krizmanika da budu pozorni i pažljivi - govori o trema fazama čovjekove opstojnosti: prva, devet mjeseci u majčinu krilu; druga, do devedeset godina na ovome svijetu; treća, svu vječnost: *il' u raju divna slava, il' u paklu strašan vaj!*

Postoje Božji zakoni koji prate te faze, naravni zakoni, trajni, neuništivi. Ali moderni nositelji besmislene "kulture smrti" nemilice se obaraju na te zakone života: u prvoj fazi pobačaj, u drugoj fazi u mladosti protunaravna udruženja muških s muškima, ženske sa ženskim osobama, u starosti - protunaravna eutanazija, a u vječnost ionako ne vjeruju. A pravedni će Bog svakomu uzvratiti po djelima njegovim!

Prije više godina katoličke su novine donijele slučaj da se neka žena u Nizozemskoj liječila desetak godina od neplodnosti. I Bog dao toj nerotkinji te začela. Ali ne jedno, nego - petero! Tko se s prirodom igra, priroda ga nadogra! Žena s mužem odlučila da ih troje ubije, pobaci, a dvoje zadrži na životu. Abortus je dopušten gotovo po svim europskim državama i zakonima, samo nije po Božjem zakonu. Ubojice-aborteri uspjeli su ubiti dvoje, ali nisu trećega. I do dva dana, kada je doznala, žena ponovo zovne pobacitelje da joj ubiju i toga maloga što se prekjučer nije dao. Pa kakav je to trostruki zločin! Zar ta žena

zbilja misli da su djeca njezino vlasništvo? I da je ona gospodarica, a ne samo majka? I da ona ima pravo na djecu? I da dijete nije Božji dar? Kada joj je Bog dao petero, mogla ih je rasporediti tako da na svake dvije godine bude po jedno. Ali ona ne. Nego troje dala ubiti, a dvoje ostavila na životu. Kako može očekivati sreću i za sebe i za to dvoje? I odakle zna da ono troje ubijenih nije bilo posve zdravo, a ovo dvoje psihički bolesno? Ne dao ti Bog biti u savjeti te žene-ubojice, koja u sebi nema nimalo dara straha Božjega. A u kolo-vizu 2004. novine donijele senzaciju da je neka žena u Libiji, najprije nerotkinja, pa onda nakon višegodišnjega liječenja začela i u Jordanu rodila - sedmero. S pomoću 23 ginekologa. I sve sedmero prljubila k sebi. Nije nijedno pobacila! Boga se bojala! Sada su odrasli kao ti u prvoj klupi!

Božji je strah najveći dar. Taj nas strah početak i mudrosti, i razbora, i znanja, i savjeta, i jaksosti, i pobožnosti. Strahopoštovanje prema Bogu poučava nas da poštujemo sve Božje zapovijedi: da Boga priznamo, da ga ne psujemo, nego poštujemo, da častimo njegov nedjeljni blagdan, da roditelje volimo, da na život pazimo, i na svoj i na tuđi, da ne činimo nikakve bludnosti ni preljuba, da ne krademo i ne lažemo, i da ne želimo ni kraсти ni lagati.

Eto jedan od sedam darova jest ovaj sedmi - **strah Božji**, strah pun poštovanja, pun ljubavi prema Bogu, pun pozornosti na sve što je Božje.

U obredu krizme biskup tumači krizmanicima da su se njihovi roditelji na dan njihova krštenja u njihovo ime odrekli sotone, i njegova sjaja i zavođenja, te da su izrazili, u njihovo ime, vjeru u Boga. A sada su krizmanici poodrasli, 15/16 godina, i sami to potvrđuju i zahvaljuju roditeljima koji su ih mudro i s ljubavlju vodili i doveli do ovoga jedincatoga dana potvrđenja u vjeri i u sakramenu-tu. I koji će ih i dalje odgovorno i savjesno pratiti kroz život da ih Duh Dobri po ravnim putu vodi!

Biskup se zaustavio i priupitao jednu vedru Magdalenu koja na nekoliko kratkih pitanja spremno i s nokta odgovara pokazujući kako se propovijed prati i pamti.

Poslije misnoga blagoslova i privatna slikanja župnik poveo goste u župnu kuću, a krizmanici s roditeljima svoje kumove i uzvanike na osvježenje u svoje domove ili obližnje restorane.

Pred župnikom je vanjska proslava Stoljetnice župe na svetkovinu sv. Ivana mučenika, Glavosjeka, i predstavljanje Zbornika o župi u rujnu ove godine.

Gradino, sretno i milostipuno!

BLAŽENA TI ŠTO POVJEROVA

Čerin, 9. lipnja 2018. - Sveta krizma u Čerinskoj župi u Broćanskom dekanatu u subotu, 9. lipnja 2018. na spomendan Bezgrješnoga Srca Marijina. Dvadeset krizmanika devetoga razreda procesijski ulazi u crkvu, a s kora glazbom i pjesmom zaziva se Duh Sveti da nas s neba svojom milošću posjeti. Župnik fra Tihomir Bazina i njegov pomoćnik fra Hrvoje Miletić uposlili su svih devet krizmanica i jedanaest krizmanika u pojedinih nastupu za vrijeme sv. Mise koju predvodi biskup Ratko. Dvoje krizmanika u početku izražava pozdrav, petero ih ima recitaciju Duhu Svetomu, troje čita i pjeva, sedmero izgovara molitve vjernika, troje prinosi darove. Izraze srdačne dobrodošlice upućuje i župnik. Kapelan prati ceremonije krizmanika u svemu što čine. Misni je obrazac Bezgrješnoga Srca Marijina. Gradinski župnik don Đuro Bender, dekan, navješćuje Evandželje o susretu Elizabete, Ivanove majke, i Marije, "Majke Gospodina moga", kako stara nerotkinja pa

čudesna rotkinja naziva Gospu Majkom Božjom. Ujedno je pohvaljuje što je odmah povjerovala da će se ispuniti što joj je rečeno od Gospodina!

U propovijedi biskup govori o Gospici kao hramu Duha Svetoga.

Jučer su katolici proslavili svetkovinu Presvetoga Srca Isusova - pogledajte, krizmanici, prekrasan prozorski vitraj Božanskoga Srca na desnoj strani od ulaza u crkvu u pokrajnjoj lađi! Danas katolici slave spomendan Bezgrješnoga Srca Marijina - pogledajte, krizmanici, divan prozorski vitraj Prečistoga Srca Marijina na lijevoj strani od ulaza u ovu crkvu u drugoj lađi! U Isusovu Srcu počiva sva punina Božanstva, a Gospino je srce najčistije srce u svemu rodu ljudskomu.

Sveti Luka navodi dva puta Gospino srce. Prvi put, nakon svega što se dogodilo oko Isusova rođenja: "Marija u sebi pohranjivaše sve te događaje i prebiraše ih u svome srcu" (Lk 2,19). Drugi put nakon susreta u Hramu, kada je Isusu bilo 12

godina i kada su ga, "izgubljena", našli: "Majka njegova brižno čuvaše sve ove uspomene u svom srcu" (Lk 2,51). Svaka je majka zapamtila ponešto od svakoga svoga djeteta iz njegova djetinjstva. Tako i Gospa koju je posjetio Luka evanđelist i od nje čuo ono što je Marija upamtila i htjela ispričati svetomu evanđelistu. Evanđelisti navode svega pet-šest mjesto gdje se Gospa izravno pojavila, nešto pitala ili odgovarala:

- U svome Nazaretu pita anđela Gabriela: "Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?" (Lk 1,34). A kada joj anđeo protumači, onda ona pristaje i kaže:

- "Neka mi bude po riječi tvojoj" (Lk 1,38). Savršena izvršiteljica volje Božje, koliko god to njoj bilo tvrdo u životu.

- Veličajna zahvalna pjesma slična molitvi starozavjetne Samuelove majke Ane, od desetak redaka (Lk 2,46-56).

- Kada je Isusu bilo 12 godina, u Hramu: "Sinko, zašto si nam to učinio? Otac tvoj i ja žalosni smo te tražili" (Lk 2,48). Isus joj odgovara da mora biti "u kući Oca svojega".

- I u početku Isusova javnoga djelovanja, u Kani Galilejskoj na svadbi: "Nemaju vina" (Iv 2,3). A odmah nakon toga

- slugama kaže u odnosu na Isusa: "Što god vam rekne, učinite" (Iv 2,5).

Krizmanici, vi danas primate sedam darova Duha Svetoga, koje je i Gospa primila i s njima životno surađivala. Neka vam ona, kao duhovna majka, pomogne da te darove kršćanski i suradnički proživljavate svega života svoga.

Zahvalu na svršetku sv. Mise u ime krizmaničkih roditelja izrazili su Vitomir i Marija Mandić, roditelji osmoro djece. Biskup je 2012. krstio osmoga Luku, a danas je krizmao 15-godišnjega Mihaela. Vitomir je zahvalio s plodovima polja, a Maria, Slovakinja, svojim govorom koji ovdje prenosimo uz manje kraćenje:

"Preuzvišeni oče biskupe Ratko!

U ime svih nas roditelja, želimo Vam zahvaliti na Vašem današnjem dolasku u našu župu Čerin da podijelite našoj djeci sakrament potvrde. Mi smo našu djecu prije 15-ak godina donijeli u ovu crkvu sv. Stjepana Prvomučenika sa željom da postanu dio naše Katoličke Crkve. Danas ste Vi, oče biskupe, označujući ih znakom križa s posvećenim uljem, potvrdili da su postali odrasli i

ravnopravni njezini članovi. Primili su po sakramantu potvrde darove Duha Svetoga i vjerujemo da će urođiti brojnim plodovima. [...]

Mi smo roditelji često u strahu i pitamo se odgajamo li ispravno svoju djecu! I sami znamo pogriješiti u vlastitom životnom hodu. Možda smo i nedovoljno svjesni izazova suvremenoga društva! Kada postanemo roditelji, ne daje nam se priručnik kako ispravno odgajati djecu, nego se moramo sami snalaziti i osluškivati poticaje Duha, te biti svjesni da je svako dijete neponovljiv Božji original. Trudimo se, radimo, molimo, govorimo, blagoslivljamo zajedno s našim fratribima, časnim sestrama, kumovima, učiteljima, odgojiteljima, rodbinom, prijateljima. No, svjesni smo da bez zagovora Isusove i naše Majke Marije, naših Anđela čuvara i Svih Svetih, nije moguće voditi našu djecu pravim putom, a da ih buka ovoga svijeta ne zagluši i ne zasljepi lažno blještavilo. Molimo Vas, oče biskupe Ratko, sjetite se nas roditelja u svojim molitvama!

Papa Franjo nedavno je rekao da je važno da upamtim, poput datuma rođendana, i datume svoga krštenja i krizme. Tako i mi, želimo da ovaj današnji datum, 9. lipnja, ostane našoj djeci urezan u sjećanje. Oni sada postaju odgovorni za svoje riječi i djela, te da po njima idu u život kao dobri svjedoci vjere i ljubavi koju isповijedamo i za koju su mnogi mučenici krv prolili ugledajući se na našega Spasitelja Isusa Krista, svjesni da bez ljubavi i žrtve nema budućnosti za sve nas. Sveti govori da je Crkva staromodna! Sveti govori najveću laž, jer upravo to što on nudi jest staromodno! To nam je povijest pokazala nestankom cijelih naroda, kraljevstava, jer su oni upravo ugađali tijelu a ne Duhu, kako smo nedavno čitali u poslanici Galaćanima u drugom čitanju na svetkovinu Duha Svetoga.

Dragi krizmanici, iskoristite darove Duha Svetoga i služite se njihovim plodovima u svome životu, u sadašnjosti, budućnosti, budite dobri ljudi, hrabri kršćani i dajte sve od sebe u dobru zvanju koje u životu izaberete.

Molimo Vas, oče biskupe, na kraju, za Vaš očinski blagoslov: da naša djeca, mi roditelji, kumovi i cijela naša župna zajednica budemo do stojni svjedoci Onoga koji nas je pozvao u život, te da se jednoga dana svi radosni sretnemo u Kraljevstvu Božjem.

Oče biskupe, od srca Vam hvala!"

KRIZMENI DAROVI U ŽIVOTU SV. ANTE

Grabovica, 13. lipnja 2018. - U župi Grabovici, u Duvanjskom dekanatu, svetkovina sv. Ante Padovanskoga, naslovnika župne crkve i zaštitnika župe, 13. lipnja. Za vrijeme svečane sv. Mise u 11.00 sati biskup Ratko podijelio je sakrament sv. krizme pripravnicima iz Grabovice, iz Prisoja, Rašljaka i Vinice. Bilo je dvadeset i dvoje krizmanika, poredanih s kumovima u prvim redovima na jednoj strani u crkvi, a na drugoj je bio u prvim klupama župni pjevački zbor. U koncelebraciji sudjelovalo je desetak svećenika: dijacezanskih, franjevačkih i karmeličanskih. Naroda je bilo više pred crkvom nego li u crkvi, ali župnik don Blaž Ivanda nije htio riskirati proslavu u crkvenom dvorištu zbog promjenljivosti vremena.

U početku uobičajeni pozdravi predstavnika krizmanika i župnikova dobrodošlica. Biskup je u propovijedi govorio o životnom putu Svečarevu i o darovima koji su se primili u sv. krizmi i tijekom vremena razvijali u Svečevu redovničkom životu i poslanju.

Kratak životopis. Sv. Ante Padovanski rođen je na Veliku Gospu, 15. kolovoza 1195. u Lisabonu u Portugalu, u obitelji Marije i Martina di Alonso. Na krštenju u katedrali Marijina Uznesenja dali su mu ime Fernando. U svojoj 15. godini života stupio je u Red augustinjanaca, koji su bili dušobrižnici i živjeli po pravilu sv. Augustina pod nadzorom mjesnoga biskupa. Fernando je najprije proveo dvije godine u podružnici Sao Vincente, pokraj Lisabona, zatim dalnjih osam godina, 1212.-1220., u matici Coimbra u samostanu S. Cruz, oko 230 km od Lisabona. Tu se 1220. godine dao zarediti za svećenika.

Kroz mjesto Coimbru svečano su prinosili relikvije petorice franjevaca umorenih od muslimanske ruke zbog katoličke vjere u gradu Mračku u Maroku. Vlč. Fernando oduševio se za franjevački život te je kao mladomisnik 1220. godine zamolio biskupa i braću u samostanu da prijede u Franjevački red i ode u Afriku, da i on slično posvjedoči za Krista, ako bude volja Božja. Fratri ga primili. Uzeo je redovničko ime fra Antonio, po sv. Antunu pustinjaku, po kojem je prozvan i samostan u koji je ušao. Ali čovjek snuje, a Bog određuje. Fra Antonio se ubrzo našao pod nekom "teškom bolešću" u Africi. Tek je prezimio a zbog te bolesti morao se vratiti u Portugal. Fra Ante u Afriku - fra Ante iz Afrike! Ali

Bog i bolestima zapovijeda. Na povratku preko Sredozemnoga mora zanese lađu vjetar. Umjesto u Portugal odjedri prema Italiji, na Siciliju. Tako je na svetkovinu Duha Svetoga 1221. u Asizu fra Ante sudjelovao na franjevačkoj skupštini ili kapitulu, gdje se susreo s Franjom, utemeljiteljem Reda. Odatle je otisao u pokrajini Emiliju Romagnu, u Monte Paolo, blizu Forlija, gdje je neko vrijeme pustinjački živio. Tu se u Forliju slučajno otkrio njegov propovjednički talent na jednoj Mladoj Misi. Tako postane propovjednik, vrstan i glasovit navjestitelj Evandželja. Kroz dvije godine, od 1223. do 1225., predavao je teologiju na učilištu u Bolonji. Dopuštenje mu je dao sam utemeljitelj mali brat Franjo: "Bratu Anti, momu biskupu, želim pozdrav. - Odobravam da predaješ teologiju braći, samo da, zbog toga studija, ne gasiš duha svete molitve i pobožnosti, kako je određeno u Pravilu. Stoj mi dobro." Franjo naziva Antu "biskupom" ne zbog biskupskoga reda, koji nije nikada primio, nego zbog njegova iznimna poznавanja Biblije i teologije. Daljnje dvije godine - 1225-27. - bio je u Južnoj Francuskoj: obraćao heretike, propovijedao katarima. U Redu je obnašao službu gvardijana, kustosa i konačno provincijala u provinciji Romagni, 1227.-1230.

Sastavio je "Nedjeljne govore" - *Sermones Dominicales* i "Govore o Svecima" - *Sermones in solemnitatibus Sanctorum*. Umro je od vodene bolesti, 13. lipnja 1231. u Arcelli kod Padove. Pokopan je u utorak, 17. lipnja 1231., pa je zbog toga - od 1619. godine - nastao običaj da se utorkom posti i moli zagovor sv. Ante. Ni godinu dana nakon njegove smrti, 30. svibnja 1232., papa Grgur IX. proglašio ga je svecem. Svečanost je bila u katedrali u Spoletu. Godine 1263. tijelo mu je iz Arcelle preneseno u Padovu, u baziliku koja se gradila malo manje od 200 godina, do 1424. Papa Pio XII. ubrojio ga je u učitelje Crkve 1946. godine.

Darovi Duha Svetoga u fra Antinu poslanju?

Mudrost: Kada je u svojoj 15. godini života osjetio duhovno zvanje u srcu, Fernando je odlučio slijediti Božji glas. Cilj mu je bio spasiti sebe i spašavati druge. Postaje augustinjanac. Kada mu je lađa zalutala na Mediteranu, tako se mudro snašao da su se pred njim našli pravi providnosni putovi: Asiz, Bologna, Francuska, Padova.

Razbor: Kada je video franjevačke mučenike, osjetio je u sebi zov u Afriku, u misije, pa ako tre-

ba i u mučeništvo. Razabrao je pravi glas. I vjerno ga slijedio. I uvijek se dao ispravljati po Božjem nadahnuću.

Znanje, ono spasonosno fra Ante je pokazao ne samo na onom mladomisničkom slavlju nego i kao profesor na bogosloviji u Bolonji, a pogotovo u Francuskoj gdje je imao prilike propovijedati i obraćati krivovjerce. Eto kakvo mu je bilo znanje i utjecaj na stoljeća da ga je Papa uvrstio među učitelje Crkve.

Savjet: Nije se nikuda micao bez znanja i odbrenja svojih poglavara. Njihov mu je savjet i glas bio Božji glas. A Bog ima svoje putove i preko bolesti i preko lutalačke plovidbe po Mediteranu.

Pobožnost: Sve što je poduzimao, želio je vršiti po Božjem zakonu, po Božjim zapovijedima i nadahnućima. Pobožnost ga doista prati od dana primanja svete krizme u početku školovanja do kraja života.

Jakost: Fra Ante je očitovao jak karakter kada se odlučio poći u misijsku Afriku i propovijedati Evandelje, spremam i život dati za Krista.

Strahopoštovanje: Sve što je poduzimao, činio je iz poštovanja i slavljenja Boga, odnosno iz stra-

hopoštovanja prema sv. volji Božjoj koju je želio doslovno ispuniti u svome životu. I ispunio je.

Evo, krizmanici i krizmanice, primjera, pomoćnika i zagovornika i u vašem mladenačkom životu. Što više budete surađivali s darovima Duha Božjega, to ćete se više suočavati sliči Krista Spasitelja poput sv. Ante. A tu smo svi mi - roditelji, kumovi, cijela župa - da vas svojim molitvama pomognemo na tome putu, kao što i sami zaželjeste u svome pozdravu na početku. Neka vas u tome prati Duh Sveti koji danas silazi na vas u svome sedmoliku daru!

Poslije sv. Mise župnik je pokazao biskupu novu župnu kuću, u izgradnji, na mjestu prijašnje, dotrajale i uklonjene. Župnik se nuda da će s Božjom Providnošću i plemenitošću dobrotvora dovršiti započeto djelo.

Četvorica župnika - don Blaž, don Ivan Bebek iz Prisoja, don Mijo Klarić iz Rašeljaka i don Jakov Renić iz Vinice - pošli su s uzvanicima na čašćenje u karmelski samostan sv. Ilike na Zidinama, u blizini crkve, gdje su posluživali o. Zvonko Martić, prior, i o. Đani Kordić. Svečan dan i u crkvi i u samostanu.

ŠTO ĆE BITI OD OVIH KRIZMANIKA

Rakitno, 16. lipnja 2018. - Od Jubilarne 2000. godine u Rakitnu, u Posuškom dekanatu, sveta je krizma svake druge godine. I redovito u lipnju, a samo se nekada prenese u srpanj. Župnik fra Marinko Leko vodi župu kao oni starinski svećenici: propovijednički s primjerima i slikama, vjeronaučno od prvoga razreda i drugih razreda preko prve Pričesti i krizme, pravno nepopustljivo i moralno čvrsto... On je svojedobno iz moralne teologije i doktorirao. Na kontrolnom ispitu krizmanici mu najbolje znaju Bibliju. Tu su kao kod kuće.

Ove 2018. godine zakazana krizma u subotu 16. lipnja u 10.00 sati. Trideset i petero kandidata osmoga osmogodišnje i prvoga razreda srednjih škola poredano u dvoredu u dvorištu da zajedno s biskupom Ratkom, župnikom, dekanom fra Mladenom iz Posušja i ostalim svećenicima iz dekanata procesijski uđu u crkvu na svoja mesta. Skupina mladih s lijeve strane oltara pjeva himan Duhu Svetomu. Biskupa, župnika i roditelje pozdravlja jedna učenica, koja je sama sastavila pozdravno slovo. Dobro i sadržajno i izražajno. Druga uručuje proljetno cvijeće. Župnik izražava

dobrodošlicu. Kaže: iako je krštenih više negoli preminulih, ipak stotinu i pedeset ih je manje posljednjih godina. Odseliše i nabliže i nadalje.

Biblijska su čitanja povjerena krizmanicima, a Matejevo Evandelje fra Mladenu.

U propovijedi biskup govori najprije kratko o životu sv. Ivana Krstitelja, a onda o tome kako je Ivan životno surađivao s darovima Duha Svetoga. Župna je crkva prije sedam godina posvećena sv. Ivanu o Ivandanu. Tko hoće, može se molitveno i posno pripremati za svetkovinu Rođenja Ivana, moleći za djecu, za blagoslov u kući, da sv. Ivan isprosi milosti koje su potrebne u životu i osobu i obitelji i župe. Ivan se nije ni ženio ni djece imao. Niti se itko može na njega pozivati po krvi, nego samo po krjeposti i zagovoru kod Boga. A toliki roditelji dali svojoj djeci, i muškoj i ženskoj, njegovo pobožno ime = Od-Boga-voljeni.

Ivan je čudesan sin u Zaharije i Elizabete koji nisu mogli imati djeteta ni u mladosti svojoj kamoći u starosti. E upravo su zatečeni velikim darom Ivanom u starosti, u poodmaklim godinama, kada se više nikako nisu nadali potomstvu. I Gos-

pa je posjetila svoju rođakinju Elizabetu. I svi se pitahu: "Što li će biti od ovoga djeteta?" Ako se bude držao i druge učio da drže Božje zapovijedi, bit će Božji; a ako se ne bude držao Božjih zapovijedi, odlutat će u Nigdiju i ne će se znati za njega ni da je postojao. On je opsluživao Božji zakon! Je li se školovao u Jeruzalemu u svećeničkom odgajalištu ili privatno u Ain Karimu, pouzdano ne znamo. Ali znamo da je stekao ono biblijsko znanje koje je potrebno za život vječni. Kada se na raskrižju života trebalo opredijeliti, pošao je u pustinju, u proročku službu, navješćivati Božju volju vjernima. Nije židovski narod do tada imao proroka već 400 godina. Evo Proroka kakva majka nije rodila! Ruka Božja bijaše nad njim, svuda ga pratila i put mu pokazivala. A on ispravnom stazom hodio: od Jeruzalema do Pustinje i Jordanu i Herodova dvora i Herodova zatvora. Do mučeništva. Eto što će od njega biti: vrhunski mučenik, nema ga većega rođena od žene!

Mudrošću Duha Svetoga Ivan osvaja vjernike i ondašnje i svudašnje da ga slušaju i slijede kako im nadahnuto propovijeda Božju riječ i prorokuje kakve će im biti posljedice.

Razborito ravna sobom i drugima da biraju i vrše Božje zapovijedi.

Znanjem rješava razne upite svojih slušatelja: djevojaka i mladića, vojnika i carinika, roditelja i narodnih glavara. Svakomu upućuje pravu riječ s pravom mjerom u pravi trenutak.

Sam se dao *savjetovati* pa sada savjetom pomaze i drugima: kojim putom u život, po pravdi Boga velikoga! Riječu reže, i lijeći!

Pobožnošću, molitvom i postom, privlači i one koji su daleko; približuju se i žele čuti pravu istinu. Istину koja oslobađa, истинu vječnoga spasenja.

Jakošću pokazuje da je svaka Božja zapovijed važnija i od ljudskoga života. Da vrijedi založiti svoj život za Božji zakon.

Bogobojaznošću dokazuje da mu je Bog na prvom mjestu, a sve drugo, ovosvjetovno, na dvadeset i petom.

Za vrijeme sv. krizme župnik čita imena krizmanika, a don Joko stavlja u red tako da je sve kao pod ravnalom. Susjedni će župnici, fra Mladen i don Slaven, pričestiti krizmanike i kumove i roditelje.

Što će biti od ovih krizmanika? Ruka je Božja danas nad svakim od njih. I sedam darova Duha Svetoga zajedno s bogobližnom vjerom koju im je Bog dao i koju su im roditelji posvjedočili na krštenju. Od svakoga se od njih očekuje slobodan i razuman odgovor na te darove. Na dar valja uzvratiti uzdarjem, radom, molitvom, treba se čestito izboriti i biti duhovno mudar, razborit, jak, bogobojan. Jer Bog svakoga želi spasiti i od svakoga od nas želi sudioništvo vjerom i djelom.

Župnik je u župnoj dvorani počasio biskupa i svećenike koji su zahvalni fra Marinku za ovaj bratski susret!

KRIZMANICI, BIRAJTE: VJERNOST ILI NEVJERNOST

Ledinac, 17. lipnja 2018. - Četrdeset krizmanika osmoga razreda i prvoga srednje u Ledincu, u Širokobriješkom dekanatu, u nedjelju, 17. lipnja 2018. u 11.00 sati pod katehetskim vodstvom župnika don Joze Ančića. Bilo ih je od toga petero iz susjednih Gruda, kojih su roditelji podrijetlom iz ledinačke župe, a željeli su imati zakonitu i valjanu krizmu za svoju djecu.

U crkvi su, nakon procesije iz crkvenoga dvořista, raspoređeni krizmanici s kumovima. A prije toga pjevački zbor s glazbom i narod popunio klupe velike crkve Svetе Male Terezije. Našlo se naroda i pred crkvom. Dvije djevojke pozdravljaju biskupa i sve nazočne u ime vršnjaka i vršnjakinja, a župnik u ime svih župljana.

Biskup uzvraća zahvalom, čestita župniku 50. obljetnicu misništva i sve potiče na iskreno kaja-

nje i molitvu da nam svima Gospodin bude milosrdan i milostivan, da krizmanici budu dostojni svete krizme, a svi zajedno dostojni ove svete Mise, i da im ovaj blagoslovljeni dan bude velik poticaj na putu vjere u Boga.

U propovijedi biskup govori kako je i među apostolima bilo onih koji su bili vjerni i u najmanjemu, a bilo je i onih koji su bili nevjerni i u najvećemu.

Juda apostol, na primjer, bio je zadužen za ekonomsko stanje Isusove družbe. Povlaštena služba, ali jednako riskantna kao i svaka druga. Juda se pokazao da je više volio novac nego li Isusa Krista. Za novac je izdao i Boga i sebe i ugrozio svoj vječni život. Isus reče: "Sin Čovječji, istina, odlazi kako je o njemu pisano, ali jao čovjeku onomu koji ga predaje. Tomu bi čovjeku bolje bilo da se ni rodio nije!" (Mk 14,21). Kakva strašna riječ!

Petar se apostol, na primjer, hvalio na Posljednjoj večeri da on ne će nikada izdati ni odreći se Isusa. A kad tamo: tri puta u Kajfinu dvorištu! Što je velika bijeda ljudska! Ali kada se Petar obratio i kada mu je Isus oprostio, pogotovo kada ga je Duh Sveti ponio, nije više bilo popuštanja, padanja i nijekanja.

Ivan je apostol, na primjer, ostao vjeran od prve trenutka do posljednjega. On je bio vjeran pratitelj Gospodinov i Gospin na Križnom putu i na samoj Kalvariji. Zato mu je Isus i povjerio svoju rođenu Majku za duhovnu majku u životu, a njoj njega kao duhovnoga sina. I svi se mi vjernici i ljudi prepoznajemo u Ivanu, i svima nam je duhovna mati Isusova Majka Marija.

Krizmanici, kao među apostolima tako i danas među nama vjernicima, među vama krizmanica, ima svega. Što će biti od tebe kojemu je danas tek 15-16 godina? Izdajnik za šaku srebrnjaka poput Jude? Pokajnik na Isusov pogled poput Petra? Zaljubljenik u Isusa poput Ivana? - Ovisi o tebi i

o tvome odnosu prema Kristu i o tvojoj molitvi i suradnji s darovima Duha Svetoga, koje danas primaš. Slobodan, ali odgovoran! Molitelj, ali i suradnik s Duhom Božjim! Sljedbenik strasti ili sljedbenik savjesti!

Molitve vjernika izgovorili su krizmanici. On su također prinijeli darove kruha i vina uz kratka tumačenja pred oltarom.

Nakon završna misnoga blagoslova župnik je pozvao krizmanike na stepenište ispred crkve da očuvaju i slikovnu uspomenu na ovaj današnji zajednički sakramentni liturgijski čin, jedinstven u životu.

Župnik je don Jozo počastio braću svećenike i članove pastoralnoga vijeća u župnoj kući. Biskup se, zahvalivši domaćinu na razgovoru i gošćenju, pozdravio sa svećenicima i župnim odbornicima te s don Željkom, generalnim vikarom, koji je došao s krizme iz Gabele Polja, uputio u Zagreb na proslavu obljetnice mature.

MEĐUGORSKI FENOMEN

IMENOVANJE APOSTOLSKOGA VIZITATORA

Vatikan, 31. svibnja 2018. - Tiskovni ured Svete Stolice - Sala Stampa, objavio je vijest da je Sveti Otac Papa Franjo imenovao msgr. Henryka Hosera, S.A.C., umirovljenoga biskupa Varšave - Praga, Apostolskim Vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje.

Službeno je priopćenje, osim na talijanskom, također i na hrvatskom jeziku, koje ovdje prenosimo:

Imenovanje Apostolskoga Vizitatora s posebnom ulogom za župu Međugorje

Dana 31. svibnja 2018. Sveti je Otac imenovao nadbiskupa Henryka Hosera, S.A.C., umirovljenoga biskupa Varšave-Praga (Poljska), Apostol-

skim Vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje, na neodređeno vrijeme i *ad nutum Sanctae Sedis*.

Radi se o isključivo pastoralnoj službi, nastavljajući se na misiju Posebnoga izaslanika Svete Stolice za župu Međugorje, koja je bila povjerena Mons. Hoseru 11. veljače 2017. i koju je on dovršio u prethodnim mjesecima.

Svrha je poslanja Apostolskoga Vizitatora osigurati čvrstu i trajnu pratinju župne zajednice u Međugorju te vjernika koji ondje dolaze na hođašće, čije potrebe iziskuju osobitu pozornost.

SUSRET APOSTOLSKOGA VIZITATORA I APOSTOLSKOGA NUNCIJA S MOSTARSKIM DIJECEZANSKIM BISKUPOM

Mostar, 21. srpnja 2018. - U subotu, 21. srpnja 2018. dijecezanski biskup Ratko Perić primio je u prostorijama Ordinarijata u Mostaru Msgr. Henryka Hosera, S.A.C., Biskupa Varšave-Praze u miru, Nadbiskupa *ad personam*, nedavno imenovanoga Apostolskog vizitatora *s posebnim karakterom* za pastoralnu stvarnost župe Međugorje u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji.

Zadaća Apostolskoga vizitatora u Međugorju ima "privremeno trajanje *ad nutum Sanctae Sedis*" ["na mig Svetе Stolice"].

S Apostolskim vizitatorom iz Sarajeva došao je i nadbiskup Luigi Pezzuto, Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini.

U jednosatnom razgovoru s Apostolskim vizitatorom i Apostolskim nuncijem dijecezanski je Biskup izrazio poštovanje prema odluci Svetoga Oca Pape Franje o imenovanju Msgr. Hosera Apostolskim pohoditeljem u župi Međugorje, očitovao mu spremnost u potrebnoj suradnji i zaželio mu obilnu Božju pomoć u apostolskoj vizitaciji, koja počinje sutra u nedjelju, 22. srpnja.

Istakнуvši činjenicu da je izricanje konačna suda o istinitosti "međugorskoga fenomena" pridržano Vrhovnom auktoritetu Crkve, Biskup je nedvosmisleno ponovio trajno stajalište Biskupskog ordinarijata u Mostaru, tj. prethodnoga biskupa ordinarija Pavla Žanića (1980.-1993.), i sađnjega, da na temelju brojnih ispitivanja ne drži vjerodostojnim nijedno "ukazanje", nijednu "poruku", nijednu "tajnu", nijednu "pergamenu", o čemu su mjesni Biskupi redovito izvješćivali Svetu Stolicu i katoličku javnost. U ta nevjerodostojna ukazanja "međugorskoga fenomena" uključena su i ona navodna u prvih sedam ili deset dana 1981. godine, o čemu je dijecezanski Biskup dao obrazložen prilog, već objavljen na hrvatskom, na engleskom i na talijanskom jeziku.

Apostolski je vizitator rekao da je on imenovan isključivo za pastoralnu stvarnost u Međugorju i da njegova zadaća služi učvršćenju jedinstva Crkve.

Biskup je dodao da i ovaj bratski susret, za koji iskreno zahvaljuje i Apostolskom nunciju i Apostolskom vizitatoru, služi učvršćenju istinskoga mira i jedinstva u ovoj mjesnoj Crkvi.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

DON SREĆKO ČULINA

U subotu, 7. travnja 2018., oko 12.30 preminuo je u Svećeničkom domu u Mostaru don Srećko Čulina, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

Srećko je rođen u Drinovcima, 11. siječnja 1928., od oca Ivana i majke Ruže r. Nuić. Imao je sedam braće i jednu sestru.

Srećko je kršten 11. siječnja 1928., a krizman 15. listopada 1936. u župi Drinovci (zajedno s ostalo 434 djece).

Tri razreda osnovne škole polazio je u rodnim Drinovcima, 1934.-1937., a četvrti razred u Međugorju boraveći kod svoga strica fra Florijana. Upisao se kao vanjski učenik u malu gimnaziju na Širokom Brijegu, 1938.-1941., zatim kao sjemeništarac Mostarsko-duvanjske biskupije u Travničku gimnaziju, gdje je uspješno napredovao do Božića 1944. kada je morao napustiti Travnik i vratiti se u Drinovce. Dočekali su ga partizani i tražili da ide u vojsku u Makedoniju ili da ostane u mjesnom odboru kao pisar. Ostao je u Drinovcima do jeseni 1946. kada nastavlja školovanje kao mostarski sjemeništarac u Zagrebu, gdje maturira u lipnju 1949.

Upisao se na bogosloviju u Zagrebu. Nakon druge godine otišao je u vojsku u Kruševac: 12. listopada 1951. do 12. listopada 1952. Iz vojske se vratio u zagrebačku bogosloviju. Zbog komunističkoga režima bogoslovija je bila zatvorena. Okupilo se nešto bogoslova i laika te se ipak počelo s predavanjima na filozofiji i teologiji. Završio je studij i diplomirao 1954. na temu: *Vjera i Crkva prema ratu*. Voditelj: prof. Andrija Živković.

Ređen je za đakona u Zagrebu, 20. ožujka 1955., a za svećenika, 29. lipnja 1955. Zareditelj nadbiskup koadjutor Franjo Šeper

Svećeničke službe:

Kapeljan u Studencima devet mjeseci: 1955.-1956.

Župnik u Vinici, 1956.-1965., gdje je obnovio župnu kuću i crkvu.

Župnik u Prisoju, 1965. - 1980. i duvanjski dekan tri godine: 1977.-1980. U Prisoju srušio staru i podigao novu župnu kuću, 1966.

Župnik u Dračevu, 24. kolovoza 1981. - 24. kolovoza 1988.

Župnik u Prenju, 28. kolovoza 1988 - 22. rujna 1991.

Privremeno umirovljen zbog slaba zdravlja, 5. rujna 1991. s odredištem u Svećeničkom domu u Bijelom Polju. U vrijeme ratnih neprilika boravio je kod brata u Drinovcima 16 mjeseci.

U Domu u Neumu od 27. siječnja 1993. zatim u Dubrovniku do 2003. Od tada u Svećeničkom domu u Mostaru.

Mladu je Misa slavio u Drinovcima, 17. srpnja 1955. Propovjednik: o. Zvonimir Majić, isusovac. Zlatnu Misu slavio je 17. srpnja 2005. u mostarskoj katedrali. Propovjednik: biskup Ratko Perić. Misničko geslo: *Milošću Božjom jesam što jesam* (1 Kor 15,10).

SPROVODNA SVETA MISA

Po vlastitoj oporučnoj želji pokopan je u rodnom Drinovcima, u obiteljsku grobnicu na groblju *Bartuluši*, 9. travnja.

Oproštajnu - sprovodnu sv. Misu, u koncelebraciji s pedesetak svećenika, predvodio je mjesni biskup msgr. Ratko Perić. U sv. Misi i obredima sprovoda, uz rođbinu i prijatelje te vjernike iz Drinovaca i župa u kojima je don Srećko djelovalo, sudjelovalo je i desetak časnih sestara. Na ispraćaj iz mostarske mrtvačnice došlo je desetak mostarskih svećenika.

Prije sv. Mise kratak životopis Pokojnika pročitao je generalni vikar don Željko Majić. Spro-

vodne je obrede predvodio mjesni župnik fra Josip Mioč, koji je nakon sv. Mise i obreda u župnoj kući ugostio braću svećenike.

Osobno o sebi. Don Srećko je - kao i drugi svećenici - na poticaj mostarsko-duvanjskoga biskupa msgr. Pavla Žanića, 20. siječnja 1982., osobno napisao svoj kratak životopis: - *Rođen u najteže doba svjetske krize. Preživio svjetski rat bez ikakvih rana. Promijenio mnoge učitelje i škole [Drinovci, Međugorje, Široki Brijeg, Travnik, Zagreb]. Odgojen u starinskom strogom crkvenom duhu, a živim životom mnogih nesigurnosti i promjena. Teško se prilagođavam takvu tempu života, gdje je najviša svetinja do jučer, danas odbačena i izrugivana, a ako ne šutiš i sam ćeš biti odbačen i izrugaran kao nesuvremen.*

Kao srednjoškolac promijenio sam tri klasične gimnazije i imao veliko mnoštvo kolega. Koliko mi je poznato, iz Travnika smo postali trojica svećenicima [on, Mato Bičić i Viktor Šifner], sa Širokoga Brijega također trojica, a iz Zagreba dvanaest iako nismo bili zajedno ređeni zbog služenja vojnoga roka.

Nakon odlaska iz bogoslovije kao novoređene svećenike čekale su nas svuda ruševine, neimaština i neznanje, i vjersko i profano. Trebalo je sve ispočetka. Želje su bile velike, ideali i zanos također. Nije bilo vozila, ni materijala, ni novca. Moralo se raditi golim rukama, i radilo se, jer se ljubilo svoj poziv. I narod je bolje slušao svoje svećenike te pomagao raditi.

Čovjek je imao zadovoljstvo u bratskoj slozi sa svećenicima i rado bi se sastajali. Ništa nije bilo teško. Putovali bismo jedan drugom i po nekoliko sati pješke da se izrazgovaramo. Nije bilo žurbe, nije bilo radija ni televizije, tek po koji stari motor kotač od Karitasa, koji se svaki čas kvario i tako nas pripremao za buduću tehniku, koja nas je, evo, osvojila, i - davi.

Još usput samo da napomenem: moja svećenička služba bila je devet mjeseci kapelan - neslužbeni - u Studencima, a zatim dvadeset i šest godina hladnoga Sibira naše Hercegovine u duvanjskoj krajini.

Životopis se ne može ukratko napisati, jer je to život o kojem bi trebalo knjige pisati i opet bi bio šturi i nedorečen. Stoga ču s ovim i završiti, a poslije moje smrti neka drugi govore o onom što su možda bolje uočili.

A uoči Zlatne Mise, 16. srpnja 2005., na poziv da usporedi prve godine svećeničkoga djelovanja s onim posljednjim, rekao je: - *Velika je razlika! Onda je bilo više svijeta, više djece, manje prohtjeva i potreba, više želje za vjerskim znanjem i odgojem, držalo se do zajedništva u čemu je vjera puno pomagala.*

U drugom dijelu moga pastoralnog djelovanja jest odlazak u Njemačku, seljenje, manji priraštaj, drugačiji ("moderni") pogledi na život, materijaliziranost.

Biskup je u svojoj propovijedi napomenuo da Crkva danas liturgijski slavi svetkovinu Navještenja Gospodinova ili Blagovijesti, ali ipak dopušta obrazac sprovodne Mise. Potrebno je podsjetiti da je povijesni početak našega otkupljenja i spašenja po Isusu Kristu upravo njegovo Utjelovljenje u krilu Blažene Djevice Marije u Nazaretu snagom Duha Božjega, kada je Druga Božanska Osoba postala čovjekom, tj. ujedinila ljudsku narav sa svojom božanskom naravu u jednu Božansku Osobu (hipostatska unija). Čovjek je - i onaj prvi Adam do posljednjega Adama - stvoren i modeliran na sliku Sina Čovječjega kakvu je Bog Otac zamislio u vječnosti. On je Prvorodenac od mrtvih pa nam je Gospodin i u tome slika našega budućega života u uskrsnuću. Stoga je završetak i kruna spasotvorna procesa Isusovo veličanstveno Vazmeno otajstvo - Muka, Smrt i Uskrsnuće. Ta istina o Utjelovljenju i Otkupljenju ulazi u šest glavnih istina naše svete vjere.

Mi ovom sv. Misom preporučujemo dušu svoga subrata don Srećka Očevu milosrdju i molimo Boga da mu onaj presveti Kruh koji je on 23.000 puta svećenički lomio u sv. Misi u ove svoje 63 godine misništva bude na Život vječni.

Kao što Isus kaže za sebe da je došao na ovaj svijet da izvrši volju Očeva, On, Svećenik, jedini vječni Svećenik, tako je i naš Pokojnik po sv. Redu sudjelovao u Isusovu svećeništvu i želio je ispuniti volju Božju u svome životu.

Biskup je na kraju izrazio zahvalnost što je don Srećko Čulina, prije 49 godina, 1969. kao župnik u Prisoju, bio domaćin svećeničkoga ređenja koje je biskup Petar Čule podijelio petorici đakona: domaćemu sinu don Jozu Ivančiću, don Milivoju Galiću, koji su već pokojni, i trojici živih: don Luki Mamiću, don Krešimiru Pandžiću i njemu osobno. Te je godine bio ređen i don Marijan Bevanda koji je prošle godine umro, eto tri mrtva, tri živa.

Usput rečeno, tada je bilo šest biskupijskih mladomisnika, a dvanaest franjevačkih u Hercegovini. A ove godine? - Eto potrebe za žarkom molitvom Gospodaru žetve da on u žetvu svoju pošalje radnike koji će zamijeniti naše pokojne svećenike.

Gospodine, daruj vječni mir blaženstvo našemu don Srećku!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Dijecezanski biskup Ratko Perić

OŽUJAK 2018.

20.-21. ožujka bio je domaćin i sudionik u 72. zasjedanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u Mostaru.

20. ožujka u 20.00 sati sudjelovao u otvaranju izložbe otaca karmelićana sa Zidina u Aluminiju u Mostaru i kratkim govorom pozdravio načočne. Izložbu je otvorio kardinal Vinko Puljić, a organizator je bio otac Zvonko Martić, prior Kar-mela sv. Ilike na Zidinama u župi Grabovici.

21. ožujka zajedno s kardinalom Puljićem, predsjednikom, odgovarao na novinarska pitanja na kraju zasjedanja BK.

24. ožujka u katedralnoj cripti sv. Josipa u Mostaru podijelio sakrament sv. krizme četvero-ma kandidata iz Gruda.

25. ožujka predvodio svete obrede nedjelje Cvjetnice u mostarskoj katedrali i održao kratku homiliju.

28. ožujka, Velika srijeda, predslavio Misu posvete ulja u trebinjskoj katedrali Rođenja Blaže-nje Djevice Marije. Sudjelovali gotovo svi župnici Trebinjsko-mrkanske biskupije.

29. ožujka, Veliki četvrtak, *Missa chrismatis* u mostarskoj katedrali. Sudjelovalo oko 80 svećenika.

- Uvečer predvodio Misu Večere Gospodnje u Mostaru, propovijedao don Željko Majić, generalni vikar.

30. ožujka, Veliki petak, na Križnome putu uz Hum iznad Mostara izgovorio uobičajenu Poruku kod prvoga stajališta.

- Uvečer predvodio svete obrede u katedrali, propovijedao don Luka Pavlović, katedralni župnik.

31. ožujka, Velika subota, uvečer predvodio svete obrede i uskrsnu Misu, propovijedao don Božo Goluža.

TRAVANJ 2018.

1. travnja. Uskrs, predvodio koncelebriranu pučku Misu u 11.00 u mostarskoj katedrali i propovijedao.

2. travnja, uskrsni ponedjeljak, sporazumno sa župnikom don Ivanom Kordićem u 11.00 za vrijeme sv. Mise podijelio sakrament sv. krizme u Pastoralnom centru u Čapljini. Govorio protiv teškoga poroka psovke.

- U 16.00 sati slavio sv. Misu za dušu Cvije Obraduše Marić u filijalnoj crkvi u Bobanovu selu prenske župe i izrazio sućut njezinu sinu dr. Marinku i cijeloj obitelji, užoj i široj.

4. travnja sudjelovao u Pastoralnom danu u Emausu u Bijelom Polju.

7. travnja, subota, u dogovoru sa župnikom fra Josipom Miočem slavio sv. Misu i podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima u župnoj crkvi sv. Mihovila arkanđela u Drinovcima.

- U 12.30 preminuo don Srećko Čulin u Sve-ćeničkom domu u Mostaru.

8. travnja, na poziv župnika don Pere Marića slavio sv. Misu u Pologu u 8.00 sati, potom u dogovoru sa župnikom don Antonom Đerekom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župnoj crkvi sv. Stjepana na Gabeli u 11.00 sati.

9. travnja, Blagovijest, predvodio sv. Misu za pokojnoga svećenika don Srećka Čulinu na groblju Bartuluši u Drinovcima. Sprovodne obrede vodio župnik fra Josip Mioč.

12. travnja delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da prisustvuje otkapanju groba Jele "mučenice" u župi Kruševo.

13. travnja predsjedao sastanku u stolačkom Sarsenterumu gdje se razgovaralo o pripremi zbornika u povodu 1000. obljetnice prvoga pisano-ga spomena Trebinjske biskupije (1022.) i 700. obljetnice prvoga spomena mrkanskoga biskupa (1322.). Sudjelovali: generalni vikar don Željko Majić, biskupski vikar za Trebinjsku biskupiju don Ivo Štalo, dekan trebinjski don Ivica Puljić,

dekan stolački don Rajko Marković i dr. Marinko Marić iz Dubrovnika, kojemu je povjerena koordinacija pripreme zbornika.

14. travnja dogovorno sa župnikom fra Ljubom Kurtovićem za vrijeme sv. Mise podijelio kandidatima sakrament sv. potvrde u župnoj crkvi sv. Ante na Humcu.

15. travnja sporazumno sa župnikom don Gordanom Božićem za Euharistijskoga slavlja podijelio kandidatima sakrament sv. krizme u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika na Domanovićima.

21. travnja u dogovoru sa župnikom fra Mironom Šegom u župnoj crkvi Krista Kralja na Čitluku predvodio koncelebriranu Misu i kandidatima podijelio sakrament sv. potvrde.

21. travnja u dogovoru sa župnikom don Mladenom Šutalom u Pastoralnom centru Sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru za vrijeme sv. Mise pripravnica podijelio sakrament sv. potvrde.

22. travnja, nedjelja Dobroga Pastira, u crkvi Dobroga Pastira u Mostaru, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Perićem kandidatima župâ Sv. Marka i Sv. Luke za vrijeme pučke Mise podijelio sakrament sv. krizme.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potrebe u župi Jare

23. travnja ujutro primio na Ordinarijatu brata Richarda iz Ekumenske zajednice iz Taizea.

- Poslije podne u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru održao predavanje đakonima iz Zagreba pod naslovom *Mladi Stepinac*. Potom zajedno s njihovim voditeljem vlc. Josipom Šimunovićem predvodio sv. Misu u katedrali.

25. travnja u ime BK BiH predvodio sv. Misu i prisustvovao završnoj fazi Vjeronaučne olimpijade u Livnu. U koncelebraciji, osim župnika fra Vinka Sičaje, sudjelovali su također ravnatelji Katehetskih ureda iz Sarajeva don Tomo Mlakić, iz Banje Luke don Marko Vidović i iz Mostara don Ante Pavlović.

26. travnja kao predsjednik Vijeća za kler pri BK sudjelovao na 5. međudekanskom susretu u Travniku.

28. travnja primio na Ordinarijatu Vicu Vučevića i Božu Vukušića.

- Poslije podne, dogovorno sa župnikom don Ljubom Planinićem, u župnoj crkvi sv. Ilike u Kruševu kandidatima podijelio sakrament sv. krizme.

29. travnja, sporazumno s župnikom don Rajkom Markovićem u župnoj crkvi u Stocu kandidatima podijelio sakrament sv. krizme.

30. travnja, ponedjeljak, u hvarskoj katedrali s ostalim hrvatskim biskupima sudjelovao u biskupskom ređenju msgr. Petra Palića, novoga hvarsко-bračko-viškoga biskupa.

SVIBANJ 2018.

1. svibnja, sv. Josip Radnik, dogovorno sa župnikom don Tomislavom Majićem u župnoj crkvi sv. Josipa u Grlevićima podijelio kandidatima sakrament sv. krizme a prvpričesnicima sakrament presv. Euharistije. Čestitao župniku i župljanim svetkovinu Patrona.

2. svibnja uz opsluživanje svih građanskih i crkvenih propisa, obavljen prijenos posmrtnih ostataka biskupa Pavla Žanića iz Kaštela Novoga u mostarsku katedralu. Predvodio koncelebriranu Misu za Pokojnika i održao nagovor.

3. svibnja, uz blagoslov zadarskoga nadbiskupa msgr. Želimira Puljića, a na poziv župnika don Tomislava Dubinka, slavio sv. Misu, u koncelebraciji sa skupinom svećenika, u mjestu i župi Sv. Filip i Jakov kod Zadra. U homiliji govorio o ovoj dvojici apostola.

5. svibnja, dogovorno sa župnikom fra Mladenom Vukšićem, za vrijeme koncelebrirane sv. Mise u kripti župne crkve u Posušju pripremljenim kandidatima podijelio sakrament sv. potvrde.

6. svibnja, sporazumno sa župnikom i dekanom fra Stipom Biškom, zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem, za vrijeme koncelebrirane sv. Mise u crkvenom dvorištu na Širokom Brijegu podijelio srednjoškolcima sakrament sv. krizme iz župa Široki Brijeg, Crnač i Mostarski Gradac.

7. svibnja, na poziv splitsko-makarskoga nadbiskupa msgr. Marina Barišića, delegirao generalnoga vikara don Željka Majića da sudjeluje u splitskim svečanostima sv. Duje, biskupa i mučenika.

9. svibnja, na poziv don Mladena Šutala, župnika Sv. Ivana apostola u Mostaru i povjerenika za studente, slavio sv. Misu zahvalnicu za mostarske maturante kojih je bilo oko 750. Održao prigodan nagovor.

10. svibnja, Uzašašće Gospodinovo, na poziv župnika fra Slavena Brekala u duvanjskoj filijali Vučkovine, u početku sv. Mise blagoslovio kapelicu u čast bl. Ivana Merza. O tome prethodno obavijestio msgr. Franju Komaricu, biskupa Banje Luke, odakle je blaženi Ivan bio rodom.

11. svibnja sudjelovao na nekim predavanjima i u raspravi na Nacionalnom marijansko-ma-

riološkom kongresu u Travniku. Pozdravio organizatore i sudionike.

12. svibnja, dogovorno sa župnikom fra Mariom Knezovićem u župnoj crkvi u Kočerinu za pučke sv. Mise podijelio sakrament sv. krizme pripremljenim kandidatima.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sv. krizmu u župi Zagorje.

13. svibnja slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sakrament sv. krizme u župi Klobuk.

- U biskupijskom svetištu na Hrasnu za svetkovinu Kraljice mira, na poziv župnika don Antuna Pavlovića, uz biskupovu dobrodošlicu, sv. Misu predvodio i propovijed održao msgr. Tomo Vučić, vojni ordinarij u BiH.

19. svibnja zamolio apostolskoga nunciju u Angoli nadbiskupa Petra Rajića, koji je bio u Mostaru, da podijeli sakrament sv. krizme u katedralnoj kripti. Bilo sedmero kandidata.

- Na uočnicu slavlja Duha Svetoga, u dogovoru sa župnikom fra Slavenom Brekalom, za vrijeme koncelebrirane sv. Mise podijelio pripravnicima sakrament sv. krizme u župnoj crkvi sv. Nikole Tavelića u Duvnu.

20. svibnja, svetkovina Duha Svetoga, slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru u Mostaru, a zamolio nadbiskupa Rajića, nuncija, da podijeli sv. krizmu kandidatima u katedrali.

21. svibnja, svetkovina Marije Majke Crkve, naslovnice mostarske katedrale i zaštitnice katedralne župe, sudjelovalo na završnim svečanostima "Godine biskupa Pavla Žanića" u koncelebriranoj sv. Misi koju je u katedrali predvodio kard. Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, te uzeo udjela u velikoj dvorani na prigodnoj akademiji i predstavljanju Žanićeva zbornika "U vjeri, nadi i ljubavi", koji su priredili don Željko Majić i don Božo Goluža.

24. svibnja susreo se u Mostaru s preuzvišenim nadbiskupom msgr. Luigijem Pezzutom, apostolskim nuncijem u BiH.

26. svibnja uz prethodan dogovor sa župnikom fra Marinkom Šakotom slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Međugorju i podijelio sakrament sv. krizme pripremljenim kandidatima.

- Poslije podne, na poziv župnoga upravitelja don Pere Pavlovića, prije početka sv. Mise blagoslovio kapelicu u slavu Imenu Isusova u Dobrom Dolu, filijali trebinjske župe u Popovu.

- Delegirao don Ivu Šutala, biskupskog vikara za Trebinjsku biskupiju da podijeli sakrament sv. krizme na Aladinićima za pripremljene kandidate župa Aladinići i Prenj.

27. svibnja, sporazumno sa župnikom fra Božom Milićem u župnoj crkvi Sv. Petra i Pavla u Mostaru slavio sv. Misu i podijelio kandidatima sakrament sv. potvrde.

30. svibnja, na poziv s. Ljilje Maračić, odgovorne za formaciju sestara juniorki Služavki Maloga Isusa u Sarajevu, održao preko dana tri predavanja sestrama a uvečer, u dogovoru s katedralnim župnikom msgr. Markom Majstorićem, slavio sv. Misu, s propovijedu, u početku devetnice u slavu Presvetoga Srca Isusova.

31. svibnja, Tijelovo, dogovorno sa župnikom don Nikolom Menalom u novoj župnoj crkvi na Buni, u blagajsko-bunskoj župi Presvetoga Trojstva, slavio sv. Misu i podijelio pripravnicima sakrament sv. potvrde.

LIPANJ 2018.

2. lipnja, subota, primio predstavnike njemačke karitativne institucije Renovabis patra Christiana Hartla D. I. i Herberta Schedlera.

- U prijepodnevnim satima u dogovoru sa župnikom don Ivicom Borasom slavio sv. Misu u župnoj crkvi Sv. Mateja i pripravnicima podijelio sakrament sv. krizme.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potvrde u župi Seonici.

3. lipnja, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Đurom Benderom u župnoj crkvi na Gradini slavio sv. Misu i pripravnicima podijelio sakrament sv. potvrde.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potrebe u župi Rasno.

5. lipnja primio s. Julijanu Djaković, provinčijalku sestara milosrdnica iz Sarajeva. U razgovoru najavila odlazak sestara iz Stoca, dogovorno sa župnikom don Rajkom Markovićem. Sestre su djelovale u Stocu od 1967. godine.

6. lipnja, u dogovoru sa župnikom don Tomislavom Ljubanom, za vrijeme Zlatne Mise don Joze Ančića, koji je bio prvi župnik u Čeljevu, od osnutka 1974. godine, u čeljevskoj crkvi održao prigodnu propovijed i čestitao zlatomisniku, u okviru trodnevnice u slavu Srca Isusova kojemu je župna crkva posvećena.

8. lipnja, svetkovina Srca Isusova, na poziv župnika don Ivana Štironje uvečer predvodio kon-

celebrirano Misno slavlje u biskupijskom svetištu Božanskoga Srca Isusova u Studencima, s propovijedu.

9. lipnja, na poziv župnoga upravitelja fra Ti-homira Bazine slavio sv. Misu u župnoj crkvi Sv. Stjepana u Čerinu i podijelio kandidatima sakrament sv. krizme.

- Delegirao don Željka Majića da podijeli sakrament sv. krizme u Vinjanima zatim u Šuici.

10. lipnja, nedjelja, koncelebrirao u svečanoj sv. Misi u slavu Presvetoga Srca Isusova u sarajevskoj katedrali. Uz nadbiskupa kardinala Vinka Puljića bilo više biskupa i svećenika, a sv. Misu predvodio i propovijed održao splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić.

- Delegirao don Željka Majić da podjeli sakrament sv. krizme u župi Polog.

11. lipnja, od danas do 16. lipnja, u Mostaru u petodnevnim duhovnim vježbama pratio đakona Josipa Radoša u vidu njegove bliže pripreme za primanje svetoga Reda prezbiterata.

12. lipnja primio nadbiskupa dijeceze Monte Rey iz Meksika, msgr. Rogelija Cabreru Lopeza, s njegova dva svećenika. Na sugestiju župnika don Ivana Turudića, dogovorio se s nadbiskupom da slavi sv. Misu i podijeli sakrament sv. krizme pravnicima u župi Ploče-Tepčići, na svetkovinu sv. Ante, zaštitnika župe.

13. lipnja u dogovoru sa župnicima: don Jakovom Renićem u Vinici, don Mijom Klarićem u Rašeljkama, don Ivanom Bebekom u Prisoju i don Blažom Ivandom u Grabovici slavio sv. Misu u grabovičkoj župnoj crkvi Sv. Ante i podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz spomenutih župa. Župniku i župljanima čestitao svetkovinu Patrona.

16. lipnja u dogovoru sa župnikom fra Marinom Lekom u župnoj crkvi u Rakitnu slavio sv. Misu i kandidatima podijelio sakrament sv. krizme.

- Delegirao don Ivu Šutala, biskupskega vikara za Trebinjsku biskupiju, da pripravnicima podjeли sakrament sv. krizme u Hrasnu.

17. lipnja, nedjelja, dogovorno sa župnikom don Jozom Ančićem slavio sv. Misu u župnoj crkvi na Ledincu i kandidatima podijelio sakrament sv. potvrde.

- Delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da podijeli sakrament sv. krizme u Gabelu Polju.

- Uvečer s generalnim vikarom doputovao u Zagreb.

18. lipnja sudjelovao s kolegama iz sjemenišne i gimnazijske generacije u proslavi 55. obljetnice mature na Šalati 1963. godine: u sv. Misi u sjemenišnoj crkvi Presvetoga Srca Isusova, potom u pohodu na grob blaženoga Alojzija Stepinca u katedrali i na svečanom objedu na Kaptolu. Pozdravio kardinala Josipa Bozanića, zagrebačkoga nadbiskupa.

22. lipnja u dogovoru s vojnim ordinarijem u BiH biskupom Tomom Vukšićem, prikazao sv. Misu u kapelici Svetoga Ivana Krstitelja u vojarni u Rodoču za sve koji su poginuli u oslobođanju vojarne i Mostara 1992. godine.

23. lipnja, na poziv župnoga upravitelja don Damjana Raguža, na uočnicu sv. Ivana Krstitelja, predvodio koncelebriranu večernju Misu u crkvenom dvorištu na Stjepan Krstu u nazočnosti brojnih iseljenih župljana i drugih vjernika hodočasnika.

24. lipnja, na poziv sa župnikom don Perom Marićem blagoslovio novopodignutu kapelicu i predvodio koncelebriranu sv. Misu u groblju u Gornjem Pologu. U propovijedi podsjetio na povjesni događaj da je u Gornji Polog prije 250 godina, 1768., došao krizmati kandidate biskup fra Marijan Bogdanović iz Kreševa.

25. lipnja primio na pojedinačan razgovor trojicu đakona Hercegovačke franjevačke provincije, uoči njihova ređenja za prezbitere.

26. lipnja, na poziv župnika fra Stipe Markovića predvodio večernju sv. Misu i posvetio oltar u crkvi Sv. Petra i Pavla u Sovićima, župa Gorica-Sovići.

29. lipnja, svetkovina sv. Petra i Pavla, u mostarskoj katedrali za vrijeme koncelebrirane sv. Mise u 10.00 sati podijelio sakrament Reda prezbiterata đakonima: don Josipu Radošu, fra Robertu Kavelju, fra Juri Barišiću i fra Jozi Hrkaču. Na kraju riječi zahvale izrazio fra Miljenko Šteko, provincial hercegovačkih franjevaca.

SRPANJ 2018.

1. srpnja, nedjelja, sudjelovao u proslavi Papina dana u sarajevskoj katedrali. Sv. Misu predvodio Papin predstavnik u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto, a propovijedao banjolučki pomoćni biskup Marko Semren. Nuncij je pozvao u nuncijaturu na čašćenje biskupe i provincijale.

- Uvečer, na poziv župnika don Nikole Menala posvetio novu župnu crkvu na Buni u slavu Tijela i Krvi Gospodnje. Župi i dalje ostaje naslov Pre-svetoga Trojstva.

2. srpnja, uz blagoslov mjesnoga biskupa Ilije Janjića, došao na Otok Gospe od milosti u Boki Kotorskoj zajedno s jedanaest sjemeništaraca na morski odmor i radni seminar.

11. srpnja uvečer vratio se u Mostar.

12.-14. srpnja sudjelovao u 73. zasjedanju Bi-skupske konferencije BiH u Banjoj Luci.

15. srpnja propovijedao na Zlatnoj Misi u Kongori, rodnoj župi don Jozu Ančića.

- Delegirao generalnoga vikara don Željka Majića na banjolučku crkvenu proslavu sv. Bona-venture, zaštitnika Banjolučke biskupije.

16. srpnja vratio se sa skupinom bogoslova na Otok u Boki.

18. srpnja nakon dogovora s generalnim vika-rom vratio se s Otoka u Mostar.

21. srpnja susreo se na Ordinarijatu s apo-stolskim vizitatorom za Međugorje nadbiskupom Henrykom Hoserom i s apostolskim nuncijem Luigijem Pezzutom. Poslije podne vratio se na Otok, a bogoslovi s Otoka u Mostar.

31. srpnja susreo se na Otoku Gospe od mi-losti s biskupom Janjićem. U samostanskoj crkvi, zajedno sa župnikom o. Josipom Opatom D.I., slavio sv. Misu u čast sv. Ignacija Lojolskoga, ute-meljitelja Družbe Isusove, i progovorio o njego-voj ulozi u Crkvi i u hrvatskom narodu. Uvečer se vratio u Mostar.

KOLOVOZ 2018.

1. kolovoza susreo se na Ordinarijatu s bje-lovarsko-križevačkim biskupom Vjekoslavom Huzjakom i porečko-pulskim biskupom Draže-nom Kutlešom.

2. kolovoza primio župnika don Ljubu Plani-čića, kruševskoga župnika, u povodu pronađena groba "mučenice" Jele u Krivodolu.

5. kolovoza, nedjelja, slavio sv. Misu u Ora-toriju sv. Pavla u Nevesinju. Održao predavanje o Tomi Budislaviću, trebinjskom biskupu 1606.-1608., liječniku i dobrotvoru.

8. kolovoza na poziv župnika don Pere Marića u Pologu predvodio sv. Misu u povodu odlaska s. Magdalene Ramljak, milosrdnice, u misije na Salomonske otoke.

10. kolovoza primio na Ordinarijatu dosadašnjega vladiku Hercegovačko-zahumske i primor-ske eparhije Grigorija Durića i novoizabranoga vladiku Dimitrija Rađenovića koji je pozvao bi-skupa na slavlje episkopskoga rukopoloženja u Trebinju, 23. rujna 2018

12. kolovoza, nedjelja, slavio sv. Misu u crkvi Dobroga Pastira za vjernika iz župa Sv. Marka i Sv. Luke u Mostaru.

15. kolovoza, Velika Gospa, na poziv župnika don Ante Luburića otkrio ploču pred župnom cr-kvom u čast biskupa Budislavića, u povodu 410. obljetnice njegove smrti, potom predvodio Mi-sno slavlje u crkvi na svršetku crkveno-dvorišnih radova.

19. kolovoza, nedjelja, slavio sv. Misu u mo-starskoj katedrali i u homiliji govorio o presvetoj Euharistiji.

26. kolovoza, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Ivicom Puljićem predvodio koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi u Neumu i podijelio sakrament sv. potvrde pripremljenim kandidatima.

29. kolovoza, na poziv župnika don Đure Bendera slavio sv. Misu u župnoj crkvi na Gra-dini. Župa na svetkovinu svoga Patrona sv. Ivana Krstitelja mučenika proslavila svoju stoljetnicu postojanja.

